

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន នវមភាគ

១០២



ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
អគ្គនាយកដ្ឋានសៀវភៅ

ភ្នំពេញ ២០២២

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន នវមភាគ

៣០២

ព.ស. ២៥៣២

អភិធម្មបិដក

បដិសន្ធិស្ស វិមោ ភាគោ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ បទីមី

ឆលោ គស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

សារម្មណទុកំ

បដិបូរិយោ

[១] សារម្មណំ ធម្មំ ចដិច្ច សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធំ ចដិច្ច
 តយោ ទទ្ធា ទ្វេ ទទ្វេ . . . បដិសន្ធិត្ថុណោ ។ ថេ ។
 សារម្មណំ ធម្មំ ចដិច្ច អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា សារម្មណោ ទទ្វេ ចដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិត្ថុណោ ។ ថេ ។ សារម្មណំ ធម្មំ ចដិច្ច
 សារម្មណោ ឆ អនាម្មណោ ឆ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បព្វយា សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធំ ចដិច្ច តយោ ទទ្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ . . . បដិសន្ធិត្ថុណោ
 ។ ថេ ។ អនាម្មណំ ធម្មំ ចដិច្ច អនាម្មណោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន នវិមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ ទាំងបួង

សូមមេត្តា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

សារម្មណទុកៈ

បដិបូរិយៈ

(១) សារម្មណធម៌ (ធម៌ប្រភពដោយការម្នាក់(១)) កាស្រ័យ
 ត្រូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បព្វយ គឺ ទទ្ធ ព
 កាស្រ័យ ទ្រវទទ្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ទ្រវទទ្ធ ២ . . . ក្នុងទណៈ
 ខែបដិសន្ធិ ។ ថេ ។ អនាម្មណធម៌ (ធម៌មិនមានការម្នាក់(២))
 កាស្រ័យ ត្រូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បព្វយ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានប្រ កាស្រ័យ ត្រូវសារម្មណទទ្ធ ក្នុងទណៈខែបដិសន្ធិ
 ។ ថេ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនាម្មណធម៌ក្តី កាស្រ័យ ត្រូវសារម្មណ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បព្វយ គឺ ទទ្ធ ពក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានប្រ
 ក្តី កាស្រ័យ ទ្រវទទ្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ទ្រវទទ្ធ ២ . . . ក្នុងទណៈ
 ខែបដិសន្ធិ ។ ថេ ។ អនាម្មណធម៌ កាស្រ័យ ត្រូវអនាម្មណធម៌

១ គឺធម្មតា អកុសល វិចារញ្ញតិយ វិចារញ្ញក្រិក្កត្តន្តិ ៣ ។ ២ វិប្ប
 វិចារ ។ អន្តិកា ។

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ឯកំ មហាក្កតំ ។ យេ ។ មហា-
 ក្កតេ បដិទូ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដក្ការូបំ ទតានារូបំ ។
 អនាម្បណំ ធម្មំ បដិទូ សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បទូយា បដិសន្ធិត្តុណោ វត្ថុំ បដិទូ សារម្មណា
 ទន្ធា ។ អនាម្បណំ ធម្មំ បដិទូ សារម្មណោ ធម្មោ
 អនាម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា បដិ-
 សន្ធិត្តុណោ វត្ថុំ បដិទូ សារម្មណា ទន្ធា មហាក្កតេ
 បដិទូ កាដក្ការូបំ ។ សារម្មណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ
 បដិទូ សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
 បដិសន្ធិត្តុណោ សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធាញ វត្ថុញ បដិទូ
 កាយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . ។ សារម្មណាញ អនា-
 ម្បណាញ ធម្មំ បដិទូ អនាម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បទូយា សារម្មណោ ទន្ធា ធម្មោ មហាក្កតេ ធម្មោ
 បដិទូ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិត្តុណោ ។ យេ ។
 សារម្មណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ បដិទូ សារម្មណោ
 ធម្មោ អនាម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
 បដិសន្ធិត្តុណោ សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធាញ វត្ថុញ បដិទូ
 កាយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . សារម្មណោ ទន្ធា ធម្មោ
 មហាក្កតេ ធម្មោ បដិទូ កាដក្ការូបំ ។

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ មហាក្កត ១ ។ យេ ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប កដក្ការូប និងទទ្ធារូប កាស្រ័យ ឡើងតាមហេតុ ។
 សារម្មណាធម៌ កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណាធម៌ កាស្រ័យ
 ឡើង ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនាម្បណាធម៌ក្តី កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសា-
 ម្មណាធម៌ កាស្រ័យ ឡើង កដក្ការូប កាស្រ័យ ឡើងតាមហេតុ ។
 សារម្មណាធម៌ កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិ ទទ្ធា ឬ
 កាស្រ័យ ឡើង ១ ជាសារម្មណាធម៌ ឡើង ឡើង ២ . . . ។
 អនាម្បណាធម៌ កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កាស្រ័យ ឡើងតា-
 ម្មណាធម៌ ឡើងតាមហេតុ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិ ។ យេ ។ សារម្ម-
 ណាធម៌ក្តី អនាម្បណាធម៌ក្តី កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ឡើងតាម-
 ណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិ
 ទទ្ធា ឬ កាស្រ័យ ឡើង ១ ជាសារម្មណាធម៌ ឡើង ឡើង ២ . . .
 កដក្ការូប កាស្រ័យ ឡើងតាមសារម្មណាធម៌ ឡើងតាមហេតុ ។

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ឯកំ មហាក្កតំ ។ មេ ។ មហា-
ក្កតេ បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាពារូបំ ។
អនាម្មណំ ធម្មំ បដិទ្ធ សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បទូយា បដិសន្ធិក្ករណោ វត្ថុំ បដិទ្ធ សារម្មណា
ទុក្ខា ។ អនាម្មណំ ធម្មំ បដិទ្ធ សារម្មណោ ធម្មោ
អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បទូយា បដិ-
សន្ធិក្ករណោ វត្ថុំ បដិទ្ធ សារម្មណា ទុក្ខា មហាក្កតេ
បដិទ្ធ កាដត្តារូបំ ។ សារម្មណាញ អនាម្មណាញ ធម្មំ
បដិទ្ធ សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
បដិសន្ធិក្ករណោ សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធក្ខ វត្ថុក្ខ បដិទ្ធ
ករណោ ទុក្ខា ទ្វេ ទទ្វេ . . . ។ សារម្មណាញ អនា-
ម្មណាញ ធម្មំ បដិទ្ធ អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បទូយា សារម្មណោ ទទ្វេ ធម្មោ មហាក្កតេ ធម្មំ
បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ករណោ ។ មេ ។
សារម្មណាញ អនាម្មណាញ ធម្មំ បដិទ្ធ សារម្មណោ
ធម្មោ អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បទូយា
បដិសន្ធិក្ករណោ សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ធក្ខ វត្ថុក្ខ បដិទ្ធ
ករណោ ទុក្ខា ទ្វេ ទទ្វេ . . . សារម្មណោ ទទ្វេ ធម្មោ
មហាក្កតេ ធម្មំ បដិទ្ធ កាដត្តារូបំ ។

[illegible]

រាត្រីប្រជុំជន អនុលោមតាមប្រជុំ

[២] សារម្មណ៍ ធម្ម៍ បដិច្ច សារម្មណ៍ ធម្ម៍
 ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មេតុប្បជ្ឈយា អបេតុក្កំ សារម្មណ៍
 ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច គយោ ទន្ធា ទ្វេ ទទ្វេ . . .
 អបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិសន្ធិត្ថយោ វិចិត្តិក្កាសហគតេ ឧប្បជ្ឈ-
 សហគតេ ទទ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិក្កាសហគតោ ឧប្បជ្ឈ-
 សហគតោ គោយោ ។ សារម្មណ៍ ធម្ម៍ បដិច្ច
 អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មេតុប្បជ្ឈយា
 អបេតុក្កំ សារម្មណ៍ ទទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិសន្ធិ ។ សារម្មណ៍ ធម្ម៍ បដិច្ច
 សារម្មណ៍ ធម្ម៍ អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ ឧប្បជ្ឈតិ
 ធម្មេតុប្បជ្ឈយា អបេតុក្កំ សារម្មណ៍ ឯកំ ទន្ធិ
 បដិច្ច គយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ទទ្វេ . . . អបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិសន្ធិ ។ អនាម្មណ៍ ធម្ម៍
 បដិច្ច អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មេតុប្បជ្ឈយា
 ឯកំ មហាក្កំ . . . អសញ្ញាសត្វាចំ ឯកំ មហា-
 ក្កំ . . . ។ អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ បដិច្ច សារម្មណ៍
 ធម្ម៍ ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មេតុប្បជ្ឈយា អបេតុក្កំឧ-
 ប្បជ្ឈតិសន្ធិត្ថយោ វត្ថុ បដិច្ច សារម្មណ៍ ទន្ធា ។

អត្ថបទប្រជុំ អនុលោមតាមប្រជុំ

[២] សារម្មណ៍ ធម្ម៍ ស្រ្តីសារម្មណ៍ ធម្ម៍ រោចិត្តរោចិត្ត
 ព្រោះនេះហេតុប្បជ្ឈតិ គឺ ទទ្វេ អ ប័យ ឧប្បហេតុក្កំ ជាសារម្មណៈ
 ឧប្បជ្ឈតិ . . . ក្នុងនោះនៃអបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិ គោយោ ដែលប្រជ្ឈតិដោយ
 វិចិត្តិក្កា ប្រជ្ឈតិដោយឧប្បជ្ឈតិ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ ដែលប្រជ្ឈតិដោយ
 វិចិត្តិក្កា ប្រជ្ឈតិដោយឧប្បជ្ឈតិ ។ អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ
 រោចិត្តរោចិត្ត ព្រោះនេះហេតុប្បជ្ឈតិ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ជាអបេតុក្កំ-
 ធម្ម៍ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ ជាសារម្មណៈ ។ សារម្មណ៍ ធម្ម៍
 អនាម្មណ៍ ធម្ម៍ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ រោចិត្តរោចិត្ត ព្រោះនេះហេ-
 តុប្បជ្ឈតិ គឺ ទទ្វេ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឧប្បជ្ឈតិ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ
 ជាសារម្មណៈ ឧប្បជ្ឈតិ . . . ជាអបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិ ។ អនាម្មណ៍-
 ធម្ម៍ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ រោចិត្តរោចិត្ត ព្រោះនេះហេតុប្បជ្ឈតិ
 គឺ មហាក្កំ . . . មហាក្កំ រោចិត្តរោចិត្ត . . . ។ សារម្មណ៍-
 ធម្ម៍ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ រោចិត្តរោចិត្ត ព្រោះនេះហេតុប្បជ្ឈតិ
 គឺ ក្នុងនោះនៃអបេតុក្កំឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បហេតុក្កំ ស្រ្តីស ឧប្បហេតុក្កំ ។

ឧប្បជ្ជតិ អនាមុណាប្បដ្ឋយោ ហវ អសត្តាសត្តា ។
 អនាមុណាត្យ អនាមុណាត្យ ធម្មំ បដិច្ច អនាមុណា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អនាមុណាប្បដ្ឋយោ អារម្មណេ
 មន្តេ ច អារាម្មតេ ច បដិច្ច ចិត្តសុដ្ឋាបំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៦] ទេវតាតុហោ ឯវំ ធនាវត្ថុលោ តីលំ ធម៌ធម៌-
 តំហោ ឯវំ ធនាវត្ថុលោ តីលំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ តីលំ ធម៌ធម៌-
 ធម៌ធម៌ តីលំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ តីលំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ
 ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ធម៌
 ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ធម៌
 ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ
 ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ
 ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ធម៌ធម៌ធម៌ធម៌ ឯវំ ។

(៧) រោគប្បន្នយា នរោគម្មណោ គីណិ . . .
នរោគមគ្គិយា ធរ ។ សង្ខត្តំ ។

[៨] ឧបោសថប្បទូលោ វារាជ្ជលោ ភីលី . . .
 សមាសេ ធនំ ។ សង្ខតំ ។ . . . មាត្រេ ធនំ
 វារាជេ ធនំ ។

សេនាបតីបាទ បដិច្ចករសន្តិសោ ។

ទើបភិក្ខុឡើង អង្គារេនការបូណ៌បង្គំយ រហូតដល់ភ្នំកុសន្ទាសត្វ ។
 អនាម្បណាធម៌ គាស្រីយ បូរណាមនិស័ន ខ្លួនគោរម្យណាធម៌
 ទើបភិក្ខុឡើង អង្គារេនការបូណ៌បង្គំយ គ ចិត្តសង្កត់ទូល ជាធម៌សង្ក
 គាស្រីយ ខ្លួនគោរម្យណាមនិស័ន ខ្លួនគោរម្យណាមនិស័ន ។ សេចក្តីបំប្រែក្លា ។

[illegible]

(៧) ក្នុងការចុះឈ្មោះ មានរា: ៣ ព្រះហស្តច្បង ...
ក្នុងអំឡុងច្បង មានរា: ៧ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។

(៨) ក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធនេះ មានការ ប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធនេះ . . .
ក្នុងសហគមន៍ប្រព័ន្ធនេះ មានការ ៤ ៧ សេចក្តីបញ្ជាក់ ៧ . . . ក្នុង
ប្រព័ន្ធនេះ មានការ ៤ ក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធនេះ មានការ ៤ ៧

ឯសាលាព័ន្ធក្នុង៖ ឫត្តន្តាឱវិទ្យាជំនាញ៖ ១

សារម្មណញ្ច អនាមម្មណញ្ច នង្គ បទ្ទយោ សារម្ម-
ណោ ឆ អនាមម្មណោ ឆ នង្គា ឧប្បជ្ឈន្តិ យេតុប្បជ្ឈ-
យោ សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ទញ្ច វត្ថុញ្ច បទ្ទយោ តយោ
ទន្ទា ទ្វេ ទន្ទេ . . . សារម្មណោ ទន្ទេ ឆ មហាក្កតេ
ឆ បទ្ទយោ ចិត្តសប្បដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។

[១៥] សារម្មណំ នង្គ បទ្ទយោ សារម្មណោ
ឆ ឬក ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បជ្ឈយោ សារម្មណំ ឯកំ
ទទ្ទំ បទ្ទយោ តយោ ទន្ទា ទ្វេ ទន្ទេ . . . បដិ-
សន្ធិ ។ អនាមម្មណំ នង្គ បទ្ទយោ សារម្មណោ ឆ ឬក
ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បជ្ឈយោ ឆ កាយតនំ បទ្ទយោ ឆ កុ-
វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បទ្ទយោ កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុ
បទ្ទយោ សារម្មណា ទន្ទា បដិសន្ធិ ។ សារម្មណញ្ច
អនាមម្មណញ្ច នង្គ បទ្ទយោ សារម្មណោ ឆ ឬក
ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បជ្ឈយោ ឆ កុវិញ្ញាណាសមាគតំ
ឯកំ ទទ្ទញ្ច ឆ កាយតនេត្ត បទ្ទយោ តយោ ទន្ទា
ទ្វេ ទន្ទេ . . . កាយវិញ្ញាណាសមាគតំ ។ ឆ ។
សារម្មណំ ឯកំ ទទ្ទញ្ច វត្ថុញ្ច បទ្ទយោ តយោ
ទន្ទា ទ្វេ ទន្ទេ . . . បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។

សារម្មណធម៌ក្ខំ អនាមម្មណធម៌ក្ខំ ពិន័វត្តេ ធិន័សារម្មណធម៌ផល ធិន័
អនាមម្មណធម៌ផល វេចកេតិកាច្យុតំ ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ គី ទន្ទ ព្វ ធិន័វត្តេ
ធិន័ទន្ទ ១ ជាសារម្មណៈផល ធិន័វត្តេផល ធិន័ទន្ទ ២ . . . ចិត្តសប្បដ្ឋានរូប
ជាបដិសន្ធិ ពិន័វត្តេ ធិន័ក្ខណសារម្មណក្ខណផល ធិន័ក្ខណមហាក្កតផល ។

[១៦] សារម្មណធម៌ ពិន័វត្តេ ធិន័សារម្មណធម៌ វេចកេតិ-
កាច្យុតំ ព្រោះអារម្មណប្បជ្ឈយ គី ទន្ទ ព្វ ពិន័វត្តេ ធិន័ទន្ទ ១
ជាសារម្មណៈ ធិន័ទន្ទ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សារម្មណធម៌
ពិន័វត្តេ ធិន័អនាមម្មណធម៌ វេចកេតិកាច្យុតំ ព្រោះអារម្មណប្បជ្ឈយ គី
ចក្កវិញ្ញាណ ពិន័វត្តេ ធិន័ចក្កាយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពិន័វត្តេ ធិន័កាយ-
យតនៈ ក្ខណសារម្មណក្ខណ ជាបដិសន្ធិ ពិន័វត្តេ ធិន័វត្តេ ។ សារម្មណធម៌
ពិន័វត្តេ ធិន័សារម្មណធម៌ផល ធិន័អនាមម្មណធម៌ផល វេចកេតិកាច្យុតំ
ព្រោះអារម្មណប្បជ្ឈយ គី ទន្ទ ព្វ ពិន័វត្តេ ធិន័ទន្ទ ១ ដែលច្រឡំដោយ
ចក្កវិញ្ញាណផល ធិន័ចក្កាយតនៈផល ធិន័ទន្ទ ២ . . . ច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ ។ ឆ ។ ទន្ទ ព្វ ពិន័វត្តេ ធិន័ទន្ទ ១ ជាសារម្មណៈ
ផល ធិន័វត្តេផល ធិន័ទន្ទ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។ សេនត្ថិច្ឆេត្ត ។

បដិសន្ធិក្នុងរោគ វត្ថុ បទ្ទយា វិចិត្រវិញ្ញាណសមាគតោ
 ឧប្បត្តសមាគតោ រោគយោ ។ អនាម្បណា ធម្មំ បទ្ទយា
 សាម្បណោ ធម្មំ អនាម្បណោ ធម្មំ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ធមោតុប្បត្តយោ វត្ថុ បទ្ទយា សាម្បណោ ទន្ធា មហា-
 ក្ខតេ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ សាម្ប-
 ណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ បទ្ទយា សាម្បណោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ធមោតុប្បត្តយា ធម្មវិញ្ញាណសមាគតំ ឯកំ
 ទទ្ធា ធម្មាយតនេ បទ្ទយា តយោ ទន្ធា ទ្វេ
 ទទ្ធា ... តាយវិញ្ញាណសមាគតំ ។ បេ ។ សា-
 ម្បណំ ឯកំ ទទ្ធា វត្ថុញ បទ្ទយា តយោ ទន្ធា
 ទ្វេ ទទ្ធា ... បដិសន្ធិ ។ សាម្បណាញ អនាម្ប-
 ណាញ ធម្មំ បទ្ទយា អនាម្បណោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ធមោតុប្បត្តយា សាម្បណោ ទទ្ធា ធម្មំ មហា-
 ក្ខតេ ធម្មំ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 សាម្បណាញ អនាម្បណាញ ធម្មំ បទ្ទយា សាម្ប-
 ណោ ធម្មំ អនាម្បណោ ធម្មំ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ធមោ-
 តុប្បត្តយា សាម្បណំ ឯកំ ទទ្ធា វត្ថុញ បទ្ទយា
 តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទទ្ធា សាម្បណោ ទទ្ធា ធម្មំ មហា-
 ក្ខតេ ធម្មំ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ហេតុនោះ ដែលច្រឡំដោយចិត្តច្រឡំដោយ
 ឧប្បត្តិ ពិន័យ្យោ ធម៌វត្ថុ ។ សាម្បណាធម៌ក្តី អនាម្បណាធម៌ក្តី
 ពិន័យ្យោ ធម៌អនាម្បណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ពួកសាម្បណាត្ថម្ភ ពិន័យ្យោ ធម៌វត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានប្រ ជាបដិសន្ធិ
 ពិន័យ្យោ ធម៌ពួកមហាក្ខត ។ សាម្បណាធម៌ ពិន័យ្យោ ធម៌សាម្បណា-
 ធម៌ផង ធម៌អនាម្បណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ទទ្ធា ពិន័យ្យោ ធម៌ទទ្ធា ដែលច្រឡំដោយចិត្តវិញ្ញាណផង
 ធម៌ចក្ខុយតនៈផង ធម៌ទទ្ធា ។ ... ដែលច្រឡំដោយតាយវិញ្ញាណ
 ។ បេ ។ ទទ្ធា ពិន័យ្យោ ធម៌ទទ្ធា ជាសាម្បណាធម៌ ធម៌វត្ថុផង
 ធម៌ទទ្ធា ... ជាបដិសន្ធិ ។ អនាម្បណាធម៌ ពិន័យ្យោ ធម៌សា-
 ម្បណាធម៌ផង ធម៌អនាម្បណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានប្រ ជាបដិសន្ធិ ពិន័យ្យោ ធម៌ពួកសា-
 ម្បណាត្ថម្ភផង ធម៌ពួកមហាក្ខតផង ។ សាម្បណាធម៌ក្តី អនាម្បណា-
 ធម៌ក្តី ពិន័យ្យោ ធម៌សាម្បណាធម៌ផង ធម៌អនាម្បណាធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទទ្ធា ពិន័យ្យោ ធម៌ទទ្ធា ជា
 សាម្បណាធម៌ ធម៌វត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋានប្រ ពិន័យ្យោ ធម៌ទទ្ធា ផង
 ធម៌សាម្បណាត្ថម្ភផង ធម៌ពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

បញ្ញាវិចារ

[២០] សារមូលនុរា ជាធម្មា សារមូលនុរាស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ សារមូលនុរា ហេតុ
 សម្បយុត្តកាមំ ទត្ថានំ ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សារមូលនុរា ជាធម្មា អនាមូលនុរាស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ សារមូលនុរា ហេតុ
 វិគ្គសមុដ្ឋាបនំ ទត្ថានំ ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សារមូលនុរា ជាធម្មា សារមូលនុរាស្ស ធម្ម
 ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ សារមូលនុរា ហេតុ សម្បយុត្តកាមំ ទត្ថានំ វិគ្គ-
 សមុដ្ឋាបនំ ទត្ថានំ ហេតុធម្មត្ថយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។

[២១] សារមូលនុរា ជាធម្មា សារមូលនុរាស្ស
 ធម្មស្ស សារមូលនុរាធម្មត្ថយេន បច្ចយោ នាមំ ...
 សីលំ ... ទោសនីកម្មំ ... តំ បច្ចវត្ថុតិ
 អស្សានេតិ អភិទទ្ទតិ តំ អារត្ត ។ ឃេ ។ តោម-
 មស្សំ ធម្មត្ថតិ ច្បង សុតិណ្ណានំ ... ឈាបា ...
 វិចារ ហេតុត្ថំ វេទានំ បច្ចវត្ថុតិ អវិយោ បត្តា
 វុដ្ឋនិយា មត្តំ បច្ចវត្ថុតិ នលំ បច្ចវត្ថុតិ

បញ្ញាវិចារ

[២០] សារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន នៃសារមូលនុរា ដោយហេតុធម្មត្ថយេន
 គឺ ពួកហេតុ ជាសារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ក
 ដោយហេតុធម្មត្ថយេន ។ សារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន នៃអនាមូលនុរា
 ដោយហេតុធម្មត្ថយេន គឺ ពួកហេតុ ជាសារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន គឺជា
 បដិសន្ធិ នៃពួកវិគ្គសមុដ្ឋាបនំ ដោយហេតុធម្មត្ថយេន ។ សារមូលនុរា
 ជាធម្មត្ថយេន នៃសារមូលនុរាធម្មត្ថយេន នៃអនាមូលនុរាធម្មត្ថយេន ដោយហេតុធម្មត្ថយេន
 គឺ ពួកហេតុ ជាសារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កដនំ នៃពួកវិគ្គសមុដ្ឋាបនំ ដោយហេតុធម្មត្ថយេន ។

[២១] សារមូលនុរា ជាធម្មត្ថយេន នៃសារមូលនុរា ដោយសារមូល-
 ធម្មត្ថយេន គឺ ធម្មត្ថ ... ធម្មសីល ... ធម្មទោសនីកម្ម ... ធម្មវិចារណា
 ធម្មកុសលនោះ គ្រាន់តែ រីករាយ ព្រោះប្រាជ្ញា ធម្មកុសលនោះ ។ ឃេ ។
 តោមស្ស តើតាម្បីនី ធម្មកុសល ដែលប្រាជ្ញាសម្បជ្ឈនិយ គ្មានកាល
 មុន ... កាលណា ... ពួកប្រាជ្ញនោះ ធម្មវិចារណា ធម្មត្ថត្ថ ធម្មវិចារ-
 នោះ ពួកប្រាជ្ញនោះ ចេញ កាលណា ធម្មត្ថ ធម្មវិចារណា ធម្មវិចារ

មហិទេ កំលេសេ មច្ចុវត្តន្តំ វិច្ឆុដ្ឋិតេ កំលេសេ
 មច្ចុវត្តន្តំ មុន្ទ សមុទាធិណ្ឌោ កំលេសេ ជាទន្តំ សា-
 រម្មណោ ទន្ទេ អនិច្ចតោ ។ រេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 ទោតាបរិយញ្ញាណោ ភារម្មណាធិត្តសមន្តិស្សំ ចិត្តំ
 ជាតាតិ អាតាសាទញ្ញាយននំ វិញ្ញាណញ្ញាយននស្ស
 អាតិក្ខញ្ញាយននំ ទេវសញ្ញាជាសញ្ញាយននស្ស សា-
 រម្មណោ ទន្ទោ វិនិច្ឆ័យញ្ញាណស្ស ទោតាបរិយញ្ញា-
 ណស្ស ចុវត្តនិវាសនុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាតត្ថប-
 កញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចាយេន មច្ចុយោ ។ អនាម្បរណោ ធម្មោ សារម្ម-
 ណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចាយេន មច្ចុយោ អរិយា
 និច្ឆានំ មច្ចុវត្តន្តំ និច្ឆានំ កេត្រភុស្ស រោនានស្ស
 រត្តស្ស ផលស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចាយេន
 មច្ចុយោ ធម្មំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ រេ ។ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ធិត្វេន ធម្មតា រូបំ បស្សតិ ធិត្វាយ
 សោតនាគុយា សង្ខំ សុណាតិ រូបាយននំ ធម្មតា-
 វិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋត្វាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស អនា-
 រម្មណោ ទន្ទោ វិនិច្ឆ័យញ្ញាណស្ស ទោតាបរិយញ្ញាណស្ស

ធិតាវណា ខ្ញុំពួកគំលេស ដែលលេងហើយ ធិតាវណា ខ្ញុំពួក
 គំលេស ដែលសន្តត់សន្តត់ហើយ ដឹង ខ្ញុំពួកគំលេស ដែលចាប់សៀ
 ហើយ គ្រប់ការមុន ខ្ញុំពួកសារម្មណាច្នៃ ជាមិនទៀង ។ រេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ចុក្កល ដឹង ខ្ញុំចិត្ត របស់ចុក្កលក្នុងប្រកបដោយសារម្មណាច្នៃ
 ដោយទោតាបរិយញ្ញាណ កាកាសាញាយននៈ (ជាច្រើន) នៃវិញ្ញាណ-
 ញាយននៈ កាកាញាយននៈ (ជាច្រើន) នៃទេវសញ្ញាសាសញ្ញាយននៈ
 ពួកសារម្មណាច្នៃ ជាច្រើន នៃការធិតាវណា ខ្ញុំវិនិច្ឆ័យញ្ញាណ ទោតា-
 បរិយញ្ញាណ ចុវត្តនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថាតត្ថបកញ្ញាណ និងអនា-
 គតសញ្ញាណ ដោយការម្យលាច្បង ។ អនាម្បរណាមិ ជាច្រើន នៃ
 សារម្មណាមិ ដោយការម្យលាច្បង គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធិតាវណា ខ្ញុំ
 ព្រះធិត្វាន ព្រះធិត្វាន ជាច្រើន នៃការធិតាវណា ខ្ញុំតាត្រកូ រោនានៈ
 រត្ត និងផល ដោយការម្យលាច្បង ខ្ញុំចិត្ត . . . ខ្ញុំវិនិច្ឆ័យ ជាមិនទៀង
 ។ រេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ចុក្កល ឃើញ ខ្ញុំរូប ដោយចិត្តចុក្ក-
 ព្វ ខ្ញុំសំឡេង ដោយចិត្តសាគរាគុ រូបាយននៈ (ជាច្រើន) នៃចុក្ក-
 វិញ្ញាណ ដោយរូបាយននៈ (ជាច្រើន) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកអនាម្ប-
 រណាច្នៃ ជាច្រើន នៃការធិតាវណា ខ្ញុំវិនិច្ឆ័យញ្ញាណ ទោតាបរិយញ្ញាណ

បុព្វនិវេសន៍សាមគ្គីភ័ក្ត្រណា យថាភូមិបុគ្គលា-
ណាស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស រាជ្ជនាយ រាជ្ជ-
ណាប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។

[២២] សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ
ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ នាង ... សីល
... ឧបោសថកម្ម ... តំ តុំ កត្វា បច្ចុវត្ថុតំ
អស្សាធនំ អភិធនំ តំ តុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ធិដ្ឋំ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ ...
ណា រុដ្ឋហិត្វា យានំ ... អរិយា មគ្គា រុដ្ឋហិត្វា
រត្តំ តុំ ... ផលំ តុំ ... សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ ទានុ តុំ
កត្វា អស្សាធនំ អភិធនំ តំ តុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ធិដ្ឋំ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ
សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ សម្មយុត្តកានំ ទន្ធានំ អនិច្ច-
តិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ អនា-
រម្មណស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ សហ-
ជាតាធិបតិ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ ធិត្ថសមុដ្ឋានំ រុចានំ
អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ

បុព្វនិវេសន៍សាមគ្គីភ័ក្ត្រណា យថាភូមិបុគ្គលា-
ណាស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស រាជ្ជនាយ រាជ្ជ-
ណាប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។

[២២] សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ
ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ នាង ... សីល
... ឧបោសថកម្ម ... តំ តុំ កត្វា បច្ចុវត្ថុតំ
អស្សាធនំ អភិធនំ តំ តុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ធិដ្ឋំ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ ...
ណា រុដ្ឋហិត្វា យានំ ... អរិយា មគ្គា រុដ្ឋហិត្វា
រត្តំ តុំ ... ផលំ តុំ ... សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ ទានុ តុំ
កត្វា អស្សាធនំ អភិធនំ តំ តុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ធិដ្ឋំ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ
សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ សម្មយុត្តកានំ ទន្ធានំ អនិច្ច-
តិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ អនា-
រម្មណស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ សហ-
ជាតាធិបតិ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ ធិត្ថសមុដ្ឋានំ រុចានំ
អនិច្ចតិប្បន្ថយេន បច្ចុយោ ។ សារមន្ត្រីរាជធានីភ្នំពេញ

សាមម្ពណស្ស ធម្មា សាមម្ពណស្ស ច ធម្មស្ស អនិ-
 មតិច្បង្គយេន បច្ចយោ សាហាជាតាធិបតិ សាមម្ពណ-
 រាជិបតិ សម្បយុត្តកាធិ ខន្ធានំ ធិត្ថសមុដ្ឋាធានក្ខ-
 រ្យាធិ រាជិមតិច្បង្គយេន បច្ចយោ ។ អនាមម្ពណ-
 ធម្មោ សាមម្ពណស្ស ធម្មស្ស អនិមតិច្បង្គយេន
 បច្ចយោ អាមម្ពណធិបតិ អរិយា និទ្ធានំ កុំ កក្កា
 បច្ចវេក្ខន្តិ និទ្ធានំ គោត្រុកុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស
 ជលស្ស អនិមតិច្បង្គយេន បច្ចយោ ធម្មំ . . .
 វត្ថុំ កុំ កក្កា អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ កុំ កក្កា
 រាគា ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។

[២៣] សាមម្ពណក ធម្មោ សាមម្ពណស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរច្បង្គយេន បច្ចយោ ចុរិមា ចុរិមា
 សាមម្ពណ ។ បេ ។ ជលសមាបត្តិយា អនន្តរច្បង្គ-
 យេន បច្ចយោ ។ សមនន្តរច្បង្គយេន បច្ចយោ
 សហជាតច្បង្គយេន បច្ចយោ សត្ត បដិទ្ធិនរ សហ-
 ជាតសនិសា អត្តមត្តាច្បង្គយេន បច្ចយោ បដិទ្ធិ-
 នរ អត្តមត្តាសនិសា ធម្មិស្សយច្បង្គយេន បច្ចយោ
 សត្ត បច្ចយនរ ធម្មិស្សយសនិសា ។

ជាច្បង្គយេន នៃសាមម្ពណធម្មិ នៃអនាមម្ពណធម្មិ ដោយអនិមតិច្បង្គយេន
 បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ សាមម្ពណធិបតិ ជាច្បង្គយេន នៃក្កាសម្ប-
 យុត្តកត្តដ្ឋាន នៃក្កាចិត្តសមុដ្ឋានប្រដន ដោយអនិមតិច្បង្គយេន ។ អនា-
 មម្ពណធម្មិ ជាច្បង្គយេន នៃសាមម្ពណធម្មិ ដោយអនិមតិច្បង្គយេន បានដល់
 អាមម្ពណធិបតិ គឺ ក្កាប្រាអរិយៈ ធ្វើ ឡូត្រាចិត្តន ឡូតាចិត្តន
 ហើយនិពាណា ប្រាចិត្តន ជាច្បង្គយេន នៃគាត្រក្ខ វេទានៈ បក្ខ
 និគ្គជល ដោយអនិមតិច្បង្គយេន ឡូតក្ខ . . . ធ្វើ ឡូតក្ខ ឡូតាចិត្តន
 ហើយក្រកកា កិកយ កគៈ កើតឡើង ប្រាបត្តិ ឡូតក្ខនោះ
 ឡូតាចិត្តន ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។

[២៤] សាមម្ពណធម្មិ ជាច្បង្គយេន នៃសាមម្ពណធម្មិ ដោយអនន្ត-
 រច្បង្គយេន គឺ ក្កាសាមម្ពណៈ មុន ។ ។ បេ ។ ជាច្បង្គយេន នៃជលសមាបត្តិ
 ដោយអនន្តរច្បង្គយេន ។ ជាច្បង្គយេន ដោយសមនន្តរច្បង្គយេន ជាច្បង្គយេន
 ដោយសហជាតច្បង្គយេន គឺ បច្ចយនំ ៧ ដូចសហជាតច្បង្គយេន ក្នុង
 បដិទ្ធិករវេន ជាច្បង្គយេន ដោយអត្តមត្តាច្បង្គយេន គឺ បច្ចយនំ ៦ ដូច
 អត្តមត្តាច្បង្គយេន ក្នុងបដិទ្ធិករវេន ជាច្បង្គយេន ដោយធម្មិស្សយច្បង្គយេន
 គឺ បច្ចយនំ ៧ ដូចធម្មិស្សយច្បង្គយេន ក្នុងបច្ចយនំវេន ។

[២២] សាមញ្ញណាមៈ ជាមួយ សាមញ្ញណាមៈ ឧបសម្ព័ន្ធ
 ឧបសម្ព័ន្ធយប្បច្ច័យេន បច្ចុប្បេក អាម្មណ្ឌបដិស្ស
 យោ អនន្តរូបដិស្សយោ មគត្តបដិស្សយោ ។ បេ ។
 មគត្តបដិស្សយោ សង្ខំ ឧបសម្ព័ន្ធយ ឆានំ ទេតិ
 កេនំ ជេឡេតិ ធិដ្ឋំ កត្តកាតិ សីលំ . . . បញ្ញំ បន្ទុនំ
 កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ ធុត្តំ ឧបសម្ព័ន្ធយ
 កេនំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ខារបន្តិ ឧប្បាទេតិ ចាណំ បាទតិ
 ។ បេ ។ សង្ខំ កិច្ចតិ សត្វា . . . បញ្ញា កតោ ។ បេ ។
 មគ្គោ កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ ធុត្តំ សត្វាយ
 កកស្ស មគ្គោយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិ
 កស្ស ធុត្តស្ស មគ្គស្ស ជលសង្ខារបន្តិយា ឧបសម្ព័ន្ធ
 យប្បច្ច័យេន បច្ចុប្បេក ។ អនាម្មណាមៈ ឆន្ទា សា
 ម្មណាស្ស ធម្មស្ស ឧបសម្ព័ន្ធយប្បច្ច័យេន បច្ចុប្បេក
 អាម្មណ្ឌបដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ មគត្តបដិ
 ស្សយោ ។ បេ ។ មគត្តបដិស្សយោ ធុត្តំ . . . កោដលំ
 . . . សេនាសនំ ឧបសម្ព័ន្ធយ ឆានំ ទេតិ សង្ខារបន្តិ
 ឧប្បាទេតិ ចាណំ បាទតិ សង្ខំ កិច្ចតិ ធុត្តំ . . .
 កោដលំ . . . សេនាសនំ សត្វាយ ។ បេ ។ មគ្គោយ
 កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ធុត្តស្ស មគ្គស្ស
 ជលសង្ខារបន្តិយា ឧបសម្ព័ន្ធយប្បច្ច័យេន បច្ចុប្បេក ។

[២២] សាម្មណាមៈ ជាមួយ នៃសាម្មណាមៈ ដោយឧបសម្ព័ន្ធ
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការប្រែប្រួលនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងមគត្ត
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯមគត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល កាស្រីយ ខ្លួនសត្វ
 ហើយឲ្យខ្លួនខាង ជំរឿនខ្លួនខាង ប្រកាន់ ខ្លួនខ្លួន ខ្លួនសីល . . .
 ខ្លួនបញ្ញា សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . កាស្រីយ ខ្លួនកាយិកទុក្ខ
 ហើយឲ្យខ្លួនខាង ។ បេ ។ ញ្ញាវសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់សត្វ
 ។ បេ ។ ចំរែកសង្ឃី សត្វា . . . បញ្ញា កតោ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ (ជាច្រើន) នៃសត្វ កតោ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងជលសមាបត្តិ ដោយឧបសម្ព័ន្ធ
 យប្បច្ច័យ ។ អនាម្មណាមៈ ជាច្រើន នៃសាម្មណាមៈ ដោយឧប
 និស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការប្រែប្រួលនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 មគត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯមគត្តបនិស្ស័យ គឺ (បុគ្គល) ខ្លួនខ្លួន
 . . . ខ្លួនកាដល . . . កាស្រីយ ខ្លួនសេនាសនៈ ហើយឲ្យខ្លួនខាង
 ញ្ញាវសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់សត្វ ចំរែកសង្ឃី រដ្ឋ . . .
 កោដល . . . សេនាសនៈ (ជាច្រើន) នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងជលសមាបត្តិ ដោយឧប
 និស្ស័យប្បច្ច័យ ។

[២៥] អនាមម្មណោ ធម្មោ សាមម្មណាស្ស ធម្មស្ស
បុរោហិតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាមម្មណាមុរោហិតំ វត្ថុមុរោ-
ហិតំ ។ វេរម្មណាមុរោហិតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ វេរម្មណា
។ យេ ។ យោមមស្សំ ឧប្បជ្ជតិ និព្វានំ ចក្កនា រមំ បស្ស-
តិ និព្វាយេ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ រុតាយនំ
ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជនាយនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។
វត្ថុមុរោហិតំ ចក្កាយនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយ-
នំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ សាមម្មណាមំ ទន្ទានំ
បុរោហិតប្បដ្ឋយេន ឥន្ទរោ ។

[២៦] សាមម្មណោ ធម្មោ អនាមម្មណាស្ស
ធម្មស្ស បុរោហិតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ ។

[២៧] សាមម្មណោ ធម្មោ សាមម្មណាស្ស ធម្មស្ស
វេរសវនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ ។

[២៨] សាមម្មណោ ធម្មោ សាមម្មណាស្ស
ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា ជាតា-
ទណ៌កា ។ សហជាតា សាមម្មណោ ចេតនា សម្ម-
យុត្តតានំ ទន្ទានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៩] អនាមម្មណាមិ ជាបច្ច័យ នៃសាមម្មណាមិ ដោយបុរោ-
ហិតប្បដ្ឋយ បានផលសាមម្មណាបុរោហិតំ និវត្តមុរោហិត ។ កាមម្មណាបុរោ-
ហិតំ គឺ ឡូចត្ថុ . . . ឡូត្ថុ ជាមិនរៀន ។ យេ ។ យោមមស្ស តើតរៀន
ធុត្តលឃើញ ឡូត្ថុ ដោយទំព្វចត្ថុ ឬ ឡូសំរៀន ដោយទំព្វសោតនាតុ
ប្រាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ដោយជ្ជាយននៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃកាយវិញ្ញាណ ។ វត្ថុមុរោហិតំ គឺ ចក្កាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ក-
វិញ្ញាណ កាយាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសាមម្មណាទុក្ខ ដោយបុរោហិតប្បដ្ឋយ ។

[២៦] សាមម្មណាមិ ជាបច្ច័យ នៃអនាមម្មណាមិ ដោយបុរោ-
ហិតប្បដ្ឋយ គឺ មានវិវាទ ។

[២៧] សាមម្មណាមិ ជាបច្ច័យ នៃសាមម្មណាមិ ដោយ
វេរសវនប្បដ្ឋយ គឺ មានវិវាទ ។

[២៨] សាមម្មណាមិ ជាបច្ច័យ នៃសាមម្មណាមិ ដោយ
កម្មប្បដ្ឋយ បានផលសហជាតា និវត្តនាមាណិកៈ ។ សហជាតា គឺ
សាមម្មណាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្មយុត្តកត្ត ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។

នាងទណ្ឌីកា សាមញ្ញណា គេតថា វិវាហាចំ ទទ្ធា-
 ចំ កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ សាមញ្ញណា ជម្រា
 អនាម្ចាស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ
 សហជាតា នាងទណ្ឌីកា ។ សហជាតា សាមញ្ញ-
 ណា គេតថា ចិត្តសមុដ្ឋាហានំ រូបាចំ កម្មប្បទ្វយេន
 បទ្វយោ ។ នាងទណ្ឌីកា សាមញ្ញណា គេតថា
 កេដត្តារូបាចំ កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ សាមញ្ញ-
 ណា ជម្រា សាមញ្ញណាស្ស ច អនាម្ចាស្ស ច
 ធម្មស្ស កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ សហជាតា នាង-
 ទណ្ឌីកា ។ សហជាតា សាមញ្ញណា គេតថា សម្ម-
 យុត្តោចំ ទទ្ធាចំ ចិត្តសមុដ្ឋាហានំ រូបាចំ
 កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ នាងទណ្ឌីកា សាមញ្ញ-
 ណា គេតថា វិវាហាចំ ទទ្ធាចំ កេដត្តា ច រូបាចំ
 កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។

[២៩] សាមញ្ញណា ជម្រា សាមញ្ញណាស្ស ធម្មស្ស
 វិវាហប្បទ្វយេន បទ្វយោ ភីណំ ។

ឯនាងទណ្ឌីកា គឺ សាមញ្ញណាគេតថា ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 កម្មប្បទ្វយេន ។ សាមញ្ញណា ច ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 កម្មប្បទ្វយេន ។ ពុទ្ធសមាសហជាតា ឯនាងទណ្ឌីកា ។ សហជាតា គឺ
 សាមញ្ញណាគេតថា ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយកម្មប្បទ្វយេន ។ ឯ
 នាងទណ្ឌីកា គឺ សាមញ្ញណាគេតថា ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 កម្មប្បទ្វយេន ។ សាមញ្ញណាច ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 កម្មប្បទ្វយេន ដោយកម្មប្បទ្វយេន ពុទ្ធសមាសហជាតា ឯនាងទណ្ឌីកា ។
 សហជាតា គឺ សាមញ្ញណាគេតថា ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 កម្មប្បទ្វយេន ។ វិវាហប្បទ្វយេន ដោយកម្មប្បទ្វយេន ។ ឯនាងទណ្ឌីកា គឺ
 សាមញ្ញណាគេតថា ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយកម្មប្បទ្វយេន ។
 ដោយកម្មប្បទ្វយេន ។

[២៩] សាមញ្ញណាច ជាបទ្វយេន វិវាហប្បទ្វយេន ដោយ
 វិវាហប្បទ្វយេន គឺ វិវាហប្បទ្វយេន ។

[៣១] ភាវជ្ជណោ ធម្មោ ភាវជ្ជណស្ស ធម្មស្ស អហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណំ ។ អនា- រម្មណោ ធម្មោ អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស អហារប្បដ្ឋ- យេន បដ្ឋយោ កកដ្ឋិវត្តិណោ អាហារោ នមស្ស លាយស្ស អហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣២] ភាវជ្ជណោ ធម្មោ ភាវជ្ជណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណំ ។ អនា- រម្មណោ ធម្មោ អនារម្មណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋ- យេន បដ្ឋយោ រូបជីវិត្រិយំ កដត្តាវតានំ ឥន្ទ្រ- ិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អនារម្មណោ ធម្មោ ភាវជ្ជណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ កាយ- វិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ភាវជ្ជ- ណោ ធម្មោ អនារម្មណោ ធម្មោ ភាវជ្ជណស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចក្កុន្ទ្រិយេន ចក្កុវិញ្ញា- ណេន ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ទតានំ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋ- យេន បដ្ឋយោ កាយិន្ទ្រិយេន កាយវិញ្ញាណេន កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ទតានំ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៣] ភាវជ្ជណេន ជាបច្ច័យ នៃភាវជ្ជណេន ដោយ អាហារប្បដ្ឋិយ គឺ អាហារោ ។ អនារម្មណេន ជាបច្ច័យ នៃ អនារម្មណេន ដោយអាហារប្បដ្ឋិយ គឺ កកដ្ឋិវត្តិណោ ជាបច្ច័យ នៃកាយោ ដោយអាហារប្បដ្ឋិយ ។

[៣៤] ភាវជ្ជណេន ជាបច្ច័យ នៃភាវជ្ជណេន ដោយឥន្ទ្រិ- យប្បដ្ឋិយ គឺ វាសនោ ព ។ អនារម្មណេន ជាបច្ច័យ នៃអនារម្មណ- នេន ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ គឺ រូបជីវិត្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា- វត ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ ។ អនារម្មណេន ជាបច្ច័យ នៃភាវជ្ជ- ណេន ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ គឺ ចក្កុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កុវិញ្ញាណ កាយិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ ។ ភាវជ្ជ- ណេនក្តី អនារម្មណេនក្តី ជាបច្ច័យ នៃភាវជ្ជណេន ដោយឥន្ទ្រិ- យប្បដ្ឋិយ គឺ ចក្កុន្ទ្រិយក្តី ចក្កុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទទ្ធម្ម ដែលច្រឡំ ដោយចក្កុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ កាយិន្ទ្រិយក្តី កាយវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទទ្ធម្ម ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិ- យប្បដ្ឋិយ ។

[៣២] ភាវជ្ជលោក ធម្មោ រាជារជ្ជលោក្ស
 ធម្មស្ស លោកេវ្យច្ចាយេន មច្ចុលោ ភីណី មក្កម្បច្ច-
 យេន មច្ចុលោ ភីណី មេវ្យុក្កម្បច្ចាយេន មច្ចុ-
 លោ ឯកំ ។

[៣៣] សារម្មណោ ធម្មោ អនាម្មណស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន ធម្មយោ សហជាតំ ចត្តា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អនាម្មណោ ធម្មោ សារម្មណស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន ធម្មយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសង្ខត្តោ វត្ថុ សារម្មណោនំ
 បទានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន ធម្មយោ ។ បុរេជាតំ
 ធម្មយេននំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន ធម្មយោ ។

[၈၆] ဟောပြောသော သင်္ဃာ ဟောပြောသော သင်္ဃာ
 အနိစ္စသဘောသို့ , အနိစ္စသဘော ဟောပြောသော သင်္ဃာ
 အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့
 အနိစ္စသဘောသို့ ၇ ဟောပြောသော သင်္ဃာ အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့
 အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့ အနိစ္စသဘောသို့ ၇
 အနိစ္စသဘောသို့ ၇ ဟောပြောသော သင်္ဃာ ဟောပြောသော သင်္ဃာ

[ព្រះ] សាមគ្គីណាមិ ជាច្បង ខែសាវត្វរណាមិ ដោយសា-
 ឧប្បជ្ឈន្ត គឺ មានក្លាយ ជាច្បង ដោយឧប្បជ្ឈន្ត គឺ មានក្លាយ
 ជាច្បង ដោយសម្មុទ្ទេសន្ត គឺ មានក្លាយ ។

[២២] សាម្មាសាធិ ជាច្ច័យ នៃសាម្មាសាធិ ដោយវិជ្ជា-
យុត្តប្ប័យ បានផលសហជាត និវត្តជាត ។ សេចក្តីចម្រើន ។
សាម្មាសាធិ ជាច្ច័យ នៃសាម្មាសាធិ ដោយវិជ្ជាយុត្តប្ប័យ បាន
ផលសហជាត និវត្តជាត ។ សហជាត នី ក្នុងខណៈនៃចរិតសន្តិ
វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃភូតសាម្មាសាធិ ដោយវិជ្ជាយុត្តប្ប័យ ។ ឧបុរោក
នី ចក្ខុយានៈ (ជាច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយានៈ ជាច្ច័យ
នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិជ្ជាយុត្តប្ប័យ ។

។ ព្រះ ១) សាមញ្ញនាម ជាច្បាប់ នៃសាមញ្ញនាម ដោយអត្ថប្ប-
 ក្ខេប គឺ ទទួល ជាសាមញ្ញនាម ជាច្បាប់ នៃទទួល ២) ដោយអត្ថ-
 ប្បក្ខេប ទទួល ២ . . . ចម្លង ៣) សាមញ្ញនាម ជាច្បាប់ នៃ
 អសាមញ្ញនាម ដោយអត្ថប្បក្ខេប ពុទ្ធសាសនាសាសនា ចំពោះពុទ្ធសាសនា ៤
 សាមញ្ញនាម ៥) សាមញ្ញនាម ជាច្បាប់ នៃសាមញ្ញនាមចម្លង

អនាម្បណាស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ
 អនិច្ចសមិសំ ។ អនាម្បណោ ធម្មោ អនាម្បណាស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ ឯតំ មហាក្កតំ
 យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អនាម្បណោ ធម្មោ សារម្ម-
 ណាស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចជិសន្តិកុណោ
 វត្ថុ សារម្បណាចំ ទទ្ទាចំ អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ ។
 បុរេជាតំ ចត្ថុ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 មោវេនស្សំ ឧប្បជ្ជនំ ធិត្វេន ចត្ថុតា រូបំ បស្សតិ
 ជិត្វាយេ សោតទាតុយា សន្តំ សុណាតិ រូបាយនតំ
 កត្តវិញ្ញាណាស្ស ដោជ្ជញ្ញាយនតំ កាយវិញ្ញាណាស្ស
 ចក្ខុយនតំ ចក្ខុវិញ្ញាណាស្ស កាយាយនតំ កាយ-
 វិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ សារម្បណាចំ ទទ្ទាចំ អត្ថិប្បន្នយេន
 បទ្ទយោ ។ សារម្បណោ ច អនាម្បណោ ច
 ធម្មោ សារម្បណាស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្ខុវិញ្ញាណា-
 សហតតោ ឯកោ ទម្មោ ច ចក្ខុយនតេត្វ តិណ្ឌន្តំ
 ទទ្ទាចំ អត្ថិប្បន្នយេន បទ្ទយោ ទ្វេ ទទ្ទា . . .
 កាយវិញ្ញាណាសហតតោ ឯកោ ទម្មោ ច

នៃអនាម្បណាធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បន្នយ គឺ ថ្មកន្លាទិន្ទរិយន្តរាវៈ ថេរ ។
 អនាម្បណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនាម្បណាធម៌ ដោយអត្ថិប្បន្នយ គឺ មហា-
 ក្ខត ១ លោកជល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនាម្បណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សារម្បណាធម៌ ដោយអត្ថិប្បន្នយ បានផលសហជាត ទិន្ទរេវាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្បណាត្ថន្ត
 ដោយអត្ថិប្បន្នយ ។ បុរេវាត គឺ ខ្សែចក្ខុ . . . ខ្សែវត្ថុ ជាបដិសន្ធិ
 របេវ ខោមមស្ស ភើតរឿន ចក្ខុវេ ឃើញ ខ្សែវេ ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឬ ខ្សែសំឡេង ដោយទិព្វសោតនាត្ថ រូបាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កោដ្ឋញ្ញាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយននៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសារម្បណាត្ថន្ត ដោយអត្ថិប្បន្នយ ។ សារម្បណាធម៌
 អនាម្បណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសារម្បណាធម៌ ដោយអត្ថិប្បន្នយ បាន
 ផលសហជាត ទិន្ទរេវាត ។ សហជាត គឺ ទទ្ធា ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណត្ថិ ចក្ខុយននៈត្ថិ ជាបច្ច័យ នៃទទ្ធា ៣ ដោយ
 អត្ថិប្បន្នយ ទទ្ធា ២ . . . ទទ្ធា ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណត្ថិ

ឥន្ទ្រិយ ធន ណាមេ តិណិ ចាក្ក តិណិ សម្បយុត្ត
ឯកំ វិប្បយុត្ត ឬ អត្ថិយា សត្ត ធម្មិយា ឯកំ
វិគោត ឯកំ អវិគោត សត្ត ។

[៣៦] សាវត្ថុណា ធម្មោ សាវត្ថុណាស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្ប-
ដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ ឧបេនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ
កម្មប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ ។ សាវត្ថុណា ធម្មោ
អនាម្បណាស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ
បត្រាជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋ-
យោ ។ សាវត្ថុណា ធម្មោ សាវត្ថុណាស្ស ធន អនា-
ម្បណាស្ស ធន ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ
កម្មប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ ។ អនាម្បណា ធម្មោ អនា-
ម្បណាស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ
ករណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អនាម្បណា ធម្មោ សាវត្ថុណាស្ស ធម្មស្ស
ករម្បណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋ-
យោ ឧបេនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ បុរោជាតប្បដ្ឋានយេន
បដ្ឋយោ ។ សាវត្ថុណា ធន អនាម្បណា ធន ធម្មោ
សាវត្ថុណាស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋយោ

ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៦ ក្នុងណាមេប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៧ ក្នុង
កម្មប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ១ ក្នុងវិប្ប-
យុត្តប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៦ ក្នុងអត្ថិយាប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៧ ក្នុងធម្មិយាប្បដ្ឋានយេន
មានព័រ ១ ក្នុងវិគោតប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ១ ក្នុងអវិគោតប្បដ្ឋានយេន មានព័រ ៧ ។

[៣៦] សាវត្ថុណាធម្មិ ជាបដ្ឋាន ខែសាវត្ថុណាធម្មិ ដោយសាវត្ថុ-
ណាប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយសហជាតប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយឧប-
េនិស្សយប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បដ្ឋានយេន ។ សាវត្ថុណាធម្មិ ជាបដ្ឋាន
ខែអនាម្បណាធម្មិ ដោយសហជាតប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយបុរោជាតប្ប-
ដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បដ្ឋានយេន ។ សាវត្ថុណាធម្មិ ជាបដ្ឋាន ខែសា-
វត្ថុណាធម្មិធម្មិ ខែអនាម្បណាធម្មិធម្មិ ដោយសហជាតប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន
ដោយកម្មប្បដ្ឋានយេន អនាម្បណាធម្មិ ជាបដ្ឋាន ខែអនាម្បណាធម្មិ ដោយ
សហជាតប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយករណាប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បដ្ឋានយេន ។ អនាម្បណាធម្មិ ជាបដ្ឋាន ខែសាវត្ថុណាធម្មិ ដោយ
សាវត្ថុណាប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយសហជាតប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយ
ឧបេនិស្សយប្បដ្ឋានយេន ជាបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បដ្ឋានយេន ។ សាវត្ថុណាធម្មិក្កិ
អនាម្បណាធម្មិក្កិ ជាបដ្ឋាន ខែសាវត្ថុណាធម្មិ ដោយសហជាតប្បដ្ឋានយេន

ប្រភេទធម្មត្ថយន្ត មន្ទ្រយោ (១) ។ សារធាតុយោ ឬ
អនាម្បយោ ឬ ធម្មា អនាម្បយោស្ស ធម្មស្ស
សហជាតធម្មត្ថយន្ត មន្ទ្រយោ មន្ទ្រាដ ធម្មត្ថយន្ត
មន្ទ្រយោ អនាម្បយោ មន្ទ្រយោ ឥន្ទ្រិយធម្មត្ថ-
យន្ត មន្ទ្រយោ (២) ។

[៣៧] ធម្មត្ថយោ សត្ត អនាម្បយោ សត្ត ។ ថេ ។
ឧសមធម្មត្ថ សត្ត ឧសហជាតេ ធម្ម ធម្មត្ថមត្ថោ ធម្ម
ធម្មស្សយេ ធម្ម ធម្មធម្មស្សយេ សត្ត ឧប្បាដាតេ សត្ត
ឧបក្រដាតេ សត្ត ។ ថេ ។ ឧបក្ខេ សត្ត ឧសម្បយុត្តេ
ធម្ម ឧបក្ខេយុត្តេ ធម្ម ធម្មត្ថយោ ធម្មត្ថិ ធម្មត្ថយោ
សត្ត ធម្មត្ថតេ សត្ត ធម្មត្ថតេ ធម្មត្ថិ ។

[៣៨] ធម្មត្ថយោ អនាម្បយោ តិណិ ...
ឧសមធម្មត្ថយោ ។ ថេ ។ ឧសមធម្មត្ថ តិណិ ឧបក្ខេ-
មត្ថោ ឯកំ ឧបក្ខេស្សយេ តិណិ ។ ថេ ។ ឧបក្ខេ
តិណិ ឧសម្បយុត្តេ ឯកំ ឧបក្ខេយុត្តេ ឯកំ ធម្ម-
ត្ថយោ តិណិ ធម្មត្ថតេ តិណិ ។

• ឧ. សារធាតុ ឬ អនាម្បយោ ឬ ធម្មា សារធាតុស្ស ធម្មស្ស សហជាត៍
ធម្មត្ថយន្ត ។ ២ សារធាតុ ឬ អនាម្បយោ ឬ ធម្មា អនាម្បយោស្ស ធម្មស្ស សហជាត៍
ធម្មត្ថយន្ត អនាម្បយោ ឥន្ទ្រិយ ។

ជាបច្ច័យ ដោយបុរាណបច្ច័យ ។ សារធាតុចរិត អនាម្បយោ
ត្ថិ ជាបច្ច័យ នៃសារធាតុចរិត ដោយសហជាតធម្មត្ថយន្ត ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ច័យជាបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតធម្មត្ថយន្ត ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយធម្មត្ថយន្ត ។

[៣៩] ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត
មានព័រ ៧ ។ ថេ ។ ក្នុងឧសមធម្មត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧសហ-
ជាតធម្មត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុង
ឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧
ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧
។ ថេ ។ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧសម្បយុត្ថយន្ត មាន
ព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មាន
ព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ
៧ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ។

[៤០] ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត
... ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត ។ ថេ ។ ក្នុងឧសមធម្មត្ថយន្ត មានព័រ ៧
ក្នុងឧសហជាតធម្មត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧
។ ថេ ។ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ក្នុងឧសម្បយុត្ថយន្ត មាន
ព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៦ ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧
ក្នុងឧបក្ខេយុត្ថយន្ត មានព័រ ៧ ។

បដិសន្ធិត្តលោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្ត ក លោចិត្ត ធម្ម
 បដិច្ច លោចិត្ត ក លោចិត្ត ក ធម្ម ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា លោចិត្ត ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធិ ចិត្តតា
 ចិត្តសមុដ្ឋានតា រូបំ ទ្វេ ទន្ធិ ... បដិសន្ធិត្តលោ
 លោចិត្ត ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធិ ចិត្តតា កដត្តា
 ក រូបំ ទ្វេ ទន្ធិ បដិច្ច ឯកោ ទន្ធិ ចិត្តតា
 កដត្តា ក រូបំ បដិសន្ធិត្តលោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តតា
 សម្បយុត្តកា ក ទន្ធិ ។ ចិត្តតា លោចិត្តតា ធម្ម
 បដិច្ច លោចិត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោ-
 ចិត្ត ឯកំ ទន្ធិ ទន្ធិ ចិត្តតា បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធិ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានតា រូបំ ទ្វេ ទន្ធិ ... បដិសន្ធិត្តលោ
 លោចិត្ត ឯកំ ទន្ធិ ចិត្តតា បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធិ
 កដត្តា ក រូបំ ទ្វេ ទន្ធិ ... បដិសន្ធិត្តលោ
 ចិត្តតា វត្ថុតា បដិច្ច លោចិត្តា ទន្ធិ ។

[២០] ចិត្ត ធម្ម បដិច្ច លោចិត្តា ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្ត បដិច្ច សម្បយុត្ត-
 កា ទន្ធិ បដិសន្ធិត្តលោ ។ បេ ។ លោចិត្ត
 ធម្ម បដិច្ច លោចិត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា លោចិត្ត ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធិ

ក្នុងទណៈវេទបដិសន្ធិ ចិត្ត កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី លោចិត្ត-
 ធម៌ក្តី កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទើបតែភាវ្យ័ន ព្រោះហេតុប្បច្ចយ គឺ
 ទន្ធិ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានតា កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ មិនមែនជា
 ចិត្ត ទ្វេវត្ថុ ... ក្នុងទណៈវេទបដិសន្ធិ ទន្ធិ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តាប្ប-
 ក្តី កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ មិនមែនជាចិត្ត ទន្ធិ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តាប្ប-
 កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ក្នុងទណៈវេទបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ត្ថិតសម្បយុត្តកត្តក្តី
 កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។ លោចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទ្វេវត្ថុ-
 ធម៌ ទើបតែភាវ្យ័ន ព្រោះហេតុប្បច្ចយ គឺ ទន្ធិ ក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានតា កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ មិនមែនជាចិត្តធម៌ ទ្វេវត្ថុធម៌
 ទ្វេវត្ថុ ... ក្នុងទណៈវេទបដិសន្ធិ ទន្ធិ ក្តី កដត្តាប្ប-
 កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ មិនមែនជាចិត្តធម៌ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទ្វេវត្ថុ ...
 ក្នុងទណៈវេទបដិសន្ធិ ត្ថិតលោចិត្តក្តី កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទ្វេវត្ថុធម៌ ។

[២១] លោចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទើបតែភាវ្យ័ន ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ចយ គឺ ត្ថិតសម្បយុត្តកត្តក្តី កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ក្នុងទណៈវេ-
 ទបដិសន្ធិ ។ បេ ។ លោចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុធម៌ ទើបតែភាវ្យ័ន
 ព្រោះហេតុប្បច្ចយ គឺ ទន្ធិ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ មិនមែនជាចិត្ត

ទ្រេ ទ្រេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុ បដិច្ច ទ្រា ។ ចោ-
 តិភ្នំ ធម្មំ បដិច្ច តិភ្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បទ្វយា
 ចោតិភ្នេ ទ្រេ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិត្ថុណោ ចោតិភ្នេ
 ទ្រេ បដិច្ច ចិត្តំ បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ។
 ចោតិភ្នំ ធម្មំ បដិច្ច តិភ្នោ ធម្មោ ចោតិភ្នោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បទ្វយា ចោតិភ្នំ ឯកំ ទ្រំ បដិច្ច
 ទ្រេ ទ្រា ចិត្តញ ទ្រេ ទ្រេ បដិច្ច ... បដិ-
 សន្ធិត្ថុណោ ចោតិភ្នំ ឯកំ ទ្រំ បដិច្ច ទ្រេ ទ្រា
 ចិត្តញ ទ្រេ ទ្រេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុ បដិច្ច
 ចិត្តញ សប្បយុត្តកា ធម្ម ទ្រា ។ ចិត្តញ ចោតិភ្នំ
 ធម្មំ បដិច្ច ចោតិភ្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្ម-
 ណាប្បទ្វយា ចោតិភ្នំ ឯកំ ទ្រំ ចិត្តញ បដិច្ច
 ទ្រេ ទ្រា ទ្រេ ទ្រេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ ចិត្តញ
 វត្ថុញ បដិច្ច ចោតិភ្នំ ទ្រា ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៤៤] ហេតុយា ធម្មា អារម្មណោ ធម្មា
 អនិច្ចតិយា ធម្មា អនុត្តរា ធម្មា សច្ចត្តរា ធម្មា
 សព្វជាតេ ធម្មា អនាមត្តោ ធម្មា និស្សយេ ធម្មា
 ឧបនិស្សយេ ធម្មា ចុរាជាតេ ធម្មា អានេវេន ធម្មា

នូវខន្ធ ៤ ... ពួកខន្ធ ពាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃចរិយសន្ធិ ។
 ចិត្តធម៌ ពាស្រ័យ នូវខាចិត្តធម៌ ទើបតែឡើង ព្រោះការឃ្លាញថ្វីយ
 គឺ ចិត្ត ពាស្រ័យ នូវពួកខាចិត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃចរិយសន្ធិ ចិត្ត ពាស្រ័យ
 នូវពួកខាចិត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃចរិយសន្ធិ ចិត្ត ពាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ចិត្តក្តី
 នៅចិត្តធម៌ក្តី ពាស្រ័យ នូវខាចិត្តធម៌ ទើបតែឡើង ព្រោះការឃ្លា-
 ណាញថ្វីយ គឺ ខន្ធ ៤ ក្តី ចិត្តក្តី ពាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត
 ពាស្រ័យ នូវខន្ធ ៤ ... ក្នុងខណៈនៃចរិយសន្ធិ ខន្ធ ៤ ក្តី ចិត្តក្តី
 ពាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ៤ ... ក្នុងខណៈនៃ
 ចរិយសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ពាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នៅចិត្ត-
 ធម៌ ពាស្រ័យ នូវចិត្តធម៌ផង នូវខាចិត្តធម៌ផង ទើបតែឡើង ព្រោះ
 ការឃ្លាញថ្វីយ គឺ ខន្ធ ៤ ពាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវ
 ចិត្តផង នូវខន្ធ ៤ ... ក្នុងខណៈនៃចរិយសន្ធិ ពួកខាចិត្តក្នុង ពាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។

(៤៥) ក្នុងហេតុប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការឃ្លាញថ្វីយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអនិច្ចតិប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនុត្តរាប្បថ្វីយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងសច្ចត្តរាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសព្វជា-
 តាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនាមត្តាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 និស្សយាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងចុរាជាតាប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអានេវេនប្បថ្វីយ មានវារៈ ៥

កម្ម បញ្ច វិចារតេ បញ្ច អាហារេ បញ្ច វេទ្រិយេ
 បញ្ច ឈរេ បញ្ច មត្តេ បញ្ច សម្មយុត្តេ បញ្ច
 វិជ្ជយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច ធម្មិយា បញ្ច វិគតេ
 បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[៤៣] ចិត្ត ធម្មំ បដិច្ច បោចិត្តា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នរោត្តម្បជ្ជយា អរោត្តតំ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្មយុត្តកា ទត្ថា ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបំ អរោត្ត
 កម្មជិសង្ខត្តណោ វិចិត្តិញ្ញាសហតតំ ឧទ្ធច្ចសហតតំ
 ចិត្តំ បដិច្ច វិចិត្តិញ្ញាសហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ
 មោហា ។ បោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បោចិត្តា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នរោត្តម្បជ្ជយា អរោត្តតំ បោចិត្តំ ឯកំ
 ទទ្ធិ បដិច្ច ទទ្ធិ ទត្ថា ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបំ ទទ្ធិ ទទ្ធិ
 . . . អរោត្តកម្មជិសង្ខត្ត យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិញ្ញាសហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ ទទ្ធិ បដិច្ច
 វិចិត្តិញ្ញាសហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ មោហា ។
 បោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នរោត្ត
 ត្ថម្បជ្ជយា អរោត្តតេ បោចិត្តេ ទទ្ធិ បដិច្ច ព័ត្តំ
 អរោត្តកម្មជិសង្ខត្តណោ បោចិត្តេ ទទ្ធិ បដិច្ច
 ចិត្តំ អរោត្តកម្មជិសង្ខត្តណោ ព័ត្តំ បដិច្ច ចិត្តំ ។

ក្នុងកម្មប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិជ្ជាប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសាហា-
 ប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងស្រ្តីប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈាន-
 ប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងមត្តប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្ម-
 យុត្តប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិជ្ជាយុត្តប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អត្ថប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងធម្មិប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគតប្បជ្ជយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បជ្ជយ មានវារៈ ៥ ។

[៤៣] បោចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ឡូចិត្តធម៌ រឿងភិក្ខុឡើង ព្រោះ
 នរោត្តប្បជ្ជយ គឺ ពួកសម្មយុត្តកក្នុងចិត្ត សមុដ្ឋានប្រក្រតី កាស្រ័យ
 ឡូអរោត្តកចិត្ត ក្នុងនោះនៃអរោត្តកម្មជិសង្ខត្ត មោហា ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិត្តិញ្ញា ច្រឡំដោយទទ្ធិ កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ញា
 ច្រឡំដោយទទ្ធិ ។ បោចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ឡូចិត្តធម៌ រឿងភិក្ខុ
 ឡើង ព្រោះនរោត្តប្បជ្ជយ គឺ ទទ្ធិ ក្នុង ចិត្តសមុដ្ឋានប្រក្រតី កាស្រ័យ
 ឡូអរោត្តកក្នុង ១ មិនមែនជាចិត្ត ឡូទទ្ធិ . . . មានអរោត្តកប្ប-
 ជិសង្ខត្ត លោកផលពួកអសញ្ញាសត្ត មោហា ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ញា
 ច្រឡំដោយទទ្ធិ កាស្រ័យ ឡូពួកទទ្ធិ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ញា
 ច្រឡំដោយទទ្ធិ ។ ចិត្តធម៌ កាស្រ័យ ឡូចិត្តធម៌ រឿងភិក្ខុ
 ឡើង ព្រោះនរោត្តប្បជ្ជយគឺ ចិត្ត កាស្រ័យ ឡូអរោត្តកក្នុង មិនមែន
 ជាចិត្ត ក្នុងនោះនៃអរោត្តកម្មជិសង្ខត្ត ចិត្ត កាស្រ័យ ឡូពួកទទ្ធិ
 មិនមែនជាចិត្ត ក្នុងនោះនៃអរោត្តកម្មជិសង្ខត្ត ចិត្ត កាស្រ័យ ឡូវិជ្ជា ។

រោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ធម្មោ ច រោចិត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ នរោត្តមប្បទូយា អរោត្តមំ រោចិត្តំ ឯកំ
 ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តញ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
 ទ្វេ ទទ្វេ ។ ថេ ។ អរោត្តមប្បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ទន្ធា ។ ចិត្តញ
 រោចិត្តញ ធម្មំ បដិច្ច រោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នរោត្តមប្បទូយា អរោត្តមំ រោចិត្តំ ឯកំ ទន្ធា
 ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
 ទទ្វេ ... អរោត្តមប្បដិសន្ធិត្ថុណោ រោចិត្តំ ឯកំ
 ទន្ធា ចិត្តញ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ
 ទទ្វេ ... អរោត្តមប្បដិសន្ធិត្ថុណោ ចិត្តញ វត្ថុញ
 បដិច្ច រោចិត្តា ទន្ធា វិចិត្តិត្តាសហតតំ ឧទ្ធច្ចសហ-
 តតំ ចិត្តញ សម្បយុត្តកា ច ទទ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិត្តា-
 សហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ មោហោ ។

(២២) ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច រោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នរោត្តមប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។ រោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច រោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នរោត្តមប្បទូយា រោចិត្តោ ទទ្វេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ យាវ មសញ្ញាសត្តា ។

ចិត្តធម្មតិ រោចិត្តធម្មតិ កាស្រ័យ ទ្វេរោចិត្តធម្ម ទើបភិក្ខុឡើង
 ព្រោះនរោត្តមប្បទូយ គឺ ទន្ធិ ២ ក្តី ចិត្តតិ ចិត្តសមុដ្ឋានប្បត្តិ កាស្រ័យ
 អរោត្តមកក្ខន្ធទ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ទ្វេទន្ធិ ២ ។ ថេ ។ ក្នុងខណៈ
 នៃការហត្ថកប្បដិសន្ធិ ចិត្តតិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធតិ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។
 រោចិត្តធម្ម កាស្រ័យ ទ្វេរោចិត្តធម្មធម៌ ទ្វេរោចិត្តធម្មធម៌ ទើបភិក្ខុ
 ឡើង ព្រោះនរោត្តមប្បទូយ គឺ ទន្ធិ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានប្បត្តិ កាស្រ័យ
 ទ្វេរោត្តមកក្ខន្ធទ ដែលមិនមែនជាចិត្តធម៌ ទ្វេរោចិត្តធម៌ ទ្វេទន្ធិ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃការហត្ថកប្បដិសន្ធិ ទន្ធិ ២ ក្តី កដត្តាប្បត្តិ កាស្រ័យ ទ្វេ
 ទន្ធិ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តធម៌ ទ្វេរោចិត្តធម៌ ទ្វេទន្ធិ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃការហត្ថកប្បដិសន្ធិ ពួករោចិត្តកក្ខន្ធតិ កាស្រ័យ ទ្វេរោចិត្តធម៌ ទ្វេវត្ថុធម៌
 មោហា ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិត្តា ច្រឡំដោយ ឧទ្ធច្ច កាស្រ័យ ទ្វេ
 ចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិត្តា ច្រឡំដោយ ឧទ្ធច្ចធម៌ ទ្វេពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធម៌ ។

(២២) រោចិត្តធម្ម កាស្រ័យ ទ្វេរោចិត្តធម្ម ទើបភិក្ខុឡើង
 ព្រោះនរោត្តមប្បទូយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានប្ប ជាបដិសន្ធិ កាស្រ័យ
 ទ្វេរោចិត្ត ។ រោចិត្តធម្ម កាស្រ័យ ទ្វេរោចិត្តធម្ម ទើបភិក្ខុ
 ឡើង ព្រោះនរោត្តមប្បទូយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានប្ប ជាបដិ-
 សន្ធិ ច្រឡំដល់សញ្ញាសត្ត កាស្រ័យ ទ្វេពួករោចិត្តកក្ខន្ធតិ ។

ឧប្បវេណីតប្បទូណា អរូប ខោតិក្កោ ទទ្ធ បដិច្ច
 ចិត្តំ បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តំ ។ ខោតិក្កំ
 ធម្មំ បដិច្ច តិក្កោ ធម្មោ ខោតិក្កោ ធម្មោ ឧប្បដ្ឋតិ
 ឧប្បវេណីតប្បទូណា អរូប ខោតិក្កំ ឯកំ ទទ្ធ បដិច្ច
 ទ្វេ ទទ្ធ ចិត្តញ្ច បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ធម្មោ ។ ចិត្តញ្ច ខោតិក្កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ខោតិក្កោ ធម្មោ ឧប្បដ្ឋតិ ឧប្បវេណីតប្បទូណា អរូប
 ខោតិក្កំ ឯកំ ទទ្ធា ចិត្តញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធ ទ្វេ
 ទទ្ធ ... ខោតិក្កោ ទទ្ធ ធម្មំ ចិត្តញ្ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តញ្ច មហាក្កតេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 ខោតិក្កោ ទទ្ធា បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា
 ទទ្ធ ធម្មំ បដិច្ច កដត្តារូបំ ចិត្តញ្ច មហាក្កតេ ធម្មំ
 បដិច្ច កដត្តារូបំ ។ ឧប្បវេណីតប្បទូណា ធម្មា-
 សេវឧប្បទូណា ។

[៤៩] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ខោតិក្កោ ធម្មោ ឧប្បដ្ឋតិ
 ឧកេម្មប្បទូណា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា តេតតា ។
 ខោតិក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ខោតិក្កោ ធម្មោ ឧប្បដ្ឋតិ ឧកេម្ម-
 ប្បទូណា ខោតិក្កោ ទទ្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា តេតតា

អត្រាឧប្បវេណីតប្បទូណា គី ក្នុងក្រប ចិត្ត អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាតចិត្តក្នុង
 ក្នុងឧណៈខេបដិសន្ធិ ចិត្ត អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាត ។ ចិត្តធម្មិក្កំ ខោតិក្កធម្មិក្កំ
 អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាតចិត្តធម្មិ រើបកើតឡើង អត្រាឧប្បវេណីតប្បទូណា គី
 ក្នុងក្រប ទទ្ធចក្ខុ ចិត្តក្ខុ អាស្រ័យ ខ្សែទទ្ធច ដែលមិនបែនជាចិត្ត
 ក្នុងឧណៈខេបដិសន្ធិ ចិត្តក្ខុ ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្ខុ អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាត ។
 ខោតិក្កធម្មិ អាស្រ័យ ខ្សែចិត្តធម្មិផង ខ្សែក្រវាតចិត្តធម្មិផង រើបកើតឡើង
 អត្រាឧប្បវេណីតប្បទូណា គី ក្នុងក្រប ទទ្ធចក្ខុ អាស្រ័យ ខ្សែទទ្ធច ដែល
 មិនបែនជាចិត្តផង ខ្សែចិត្តផង ខ្សែទទ្ធច ... ចិត្តសមុដ្ឋានក្រប អាស្រ័យ
 ខ្សែក្រវាតចិត្តក្នុងផង ខ្សែចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានក្រប អាស្រ័យ ខ្សែចិត្តផង
 ខ្សែក្រវាតចិត្តក្នុងផង ក្នុងឧណៈខេបដិសន្ធិ ពួកខោតិក្កក្នុង អាស្រ័យ ខ្សែ
 ចិត្តផង ខ្សែក្រវាត ក្នុងឧណៈខេបដិសន្ធិ កដត្តាក្រប អាស្រ័យ ខ្សែចិត្ត
 ផង ខ្សែក្រវាតសម្បយុត្តកក្នុងផង កដត្តាក្រប អាស្រ័យ ខ្សែចិត្តផង ខ្សែក្រវាត
 មហាក្កតផង ។ អត្រាឧប្បវេណីតប្បទូណា អត្រាឧកេសេវឧប្បទូណា ។

[៥០] ខោតិក្កធម្មិ អាស្រ័យ ខ្សែចិត្តធម្មិ រើបកើតឡើង
 អត្រាឧប្បវេណីតប្បទូណា គី សម្បយុត្តកតេតតា អាស្រ័យ ខ្សែចិត្ត ។
 ខោតិក្កធម្មិ អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាតចិត្តធម្មិ រើបកើតឡើង អត្រា
 ឧប្បវេណីតប្បទូណា គី សម្បយុត្តកតេតតា អាស្រ័យ ខ្សែក្រវាតចិត្តក្នុង

ជំនួញ លោកជំនួញ ជប់ បទ្វយា លោកជំនួញ ទេវ
 ឧប្បជ្ជន្ត ហេតុប្បត្តយា លោកជំនួញ ឯក ទទ្ទញ ជំនួញ
 បទ្វយា ឬ ទទ្ទា ជំនួញសម្មជ្ជាជញ រួច ឬ ទទ្ទា
 ... ជំនួញ វត្ថុញ បទ្វយា លោកជំនួញ ទទ្ទា បដិ-
 សាម្មិក្ខុយោ លោកជំនួញ ឯក ទទ្ទញ ជំនួញ បទ្វយា
 ឬ ទទ្ទា តតតតត ច រួច ឬ ទទ្ទា ... បដិ-
 សាម្មិក្ខុយោ ជំនួញ វត្ថុញ បទ្វយា លោកជំនួញ ទទ្ទា ។

[៥២] ចិត្ត ធម្ម បទ្ទយា បោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 វារម្មណាប្បទ្ទយា ឯកំ បដិសន្ធិសំ ។ បោចិត្ត
 ធម្មំ បទ្ទយា បោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ វារម្ម
 ណាប្បទ្ទយា បោចិត្តំ ឯកំ ទន្ធ�ំ បទ្ទយា ទ្វេ ទន្ធា
 ទ្វេ ទន្ធទ ។ វេ ។ បដិសន្ធិកុណោ វត្ថុំ បទ្ទយា
 បោចិត្តា ទន្ធា ឧក្ខាយភពំ បទ្ទយា ធម្មវិញ្ញាណ
 សហគតា ទន្ធា កាយាយភពំ បទ្ទយា កាយវិញ្ញាណ
 សហគតា ទន្ធា វត្ថុំ បទ្ទយា បោចិត្តា ទន្ធា ។ បោចិត្ត
 ធម្មំ បទ្ទយា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ វារម្មណាប្បទ្ទយា
 បោចិត្តោ ទន្ធទ បទ្ទយា ចិត្តំ វត្ថុំ បទ្ទយា ចិត្តំ បដិ
 សន្ធិកុណោ បោចិត្តោ ទន្ធទ បទ្ទយា ចិត្តំ បដិ
 សន្ធិកុណោ វត្ថុំ បទ្ទយា ចិត្តំ ឧក្ខាយភពំ បទ្ទយា
 ធម្មវិញ្ញាណំ កាយាយភពំ បទ្ទយា កាយវិញ្ញាណំ ។

រោចក្កដា ពិន័យផ្អែក ឆិនចក្កដា ឆិនរោចក្កដា មើលកើត
 ឡើង ព្រោះជាតុល្លយ គឺ ១១ ២ ក្តី ចក្កសមុដ្ឋាប្បក្ក ពិន័យ
 ផ្អែក ឆិន១១ ដែលមិនមែនជាចក្កដា ឆិនចក្កដា ឆិន១១ ២
 ... ត្រូវរោចក្កដា ពិន័យផ្អែក ឆិនចក្កដា ឆិនវត្ថុដាច់ ក្នុងទណៈ
 ខែមេស្ស ១១ ២ ក្តី កាតុប្បក្ក ពិន័យផ្អែក ឆិន១១ ដែលមិន
 មែនជាចក្កដា ឆិនចក្កដា ឆិន១១ ២ ... ក្នុងទណៈខែមេស្ស
 ត្រូវរោចក្កដា ពិន័យផ្អែក ឆិនចក្កដា ឆិនវត្ថុដាច់ ។

(៩២) ខោចិត្តធម៌ ពិនិត្យ ខិនចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការមូលាប្បជ្ឈយ គឺ មានការៈ ១ ដូចគ្នាខឹងចង់ចូលវាវែង ។ ខោ-
 ចិត្តធម៌ ពិនិត្យ ខិនខោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បជ្ឈយ
 គឺ ខន្ធ ២ ពិនិត្យ ខិនខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ខិនខន្ធ ២ ។ ចេ ។
 ក្នុងឧទាហរណ៍បដិសន្ធិ ពួកខោចិត្តក្នុង ពិនិត្យ ខិនវត្ថុ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយធម្មវិញ្ញាណ ពិនិត្យ ខិនចក្ខុយានៈ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយកាយវិញ្ញាណ ពិនិត្យ ខិនកាយយានៈ ពួកខោចិត្តក្នុង ពិនិត្យ
 វត្ថុ ខិនវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ ពិនិត្យ ខិនខោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការមូលាប្បជ្ឈយ គឺ ចិត្ត ពិនិត្យ ខិនពួកខោចិត្តក្នុង ចិត្ត
 ពិនិត្យ ខិនវត្ថុ ក្នុងឧទាហរណ៍បដិសន្ធិ ចិត្ត ពិនិត្យ ខិនពួក
 ខោចិត្តក្នុង ក្នុងឧទាហរណ៍បដិសន្ធិ ចិត្ត ពិនិត្យ ខិនវត្ថុ ធម្មវិញ្ញាណ
 ពិនិត្យ ខិនចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពិនិត្យ ខិនកាយយានៈ ។

បោចិត្តំ ធម្មំ បទ្វយា ចិត្តោ ឆ បោចិត្តោ ឆ ធម្មា
 ធម្មជ្ឈន្តំ អាម្មណាប្បទ្វយា បោចិត្តំ ឯកំ ទទ្ធំ
 បទ្វយា ឬ ទទ្ធា ចិត្តញ ទ្វ ទទ្ធ ។ ។ វត្ថុ បទ្វយា
 ចិត្តញ សម្មយុត្តកា ឆ ទទ្ធា បដិសន្ធិគូណោ
 វត្ថុ បទ្វយា ចិត្តញ សម្មយុត្តកា ឆ ទទ្ធា
 ចក្ខុយេនចំ បទ្វយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ សម្មយុត្តកា
 ឆ ទទ្ធា កាយាយេនចំ បទ្វយា កាយវិញ្ញាណំ
 សម្មយុត្តកា ឆ ទទ្ធា ។ ចិត្តញ បោចិត្តញ
 ធម្មំ បទ្វយា បោចិត្តោ ឆ ឬ ធម្មជ្ឈន្តំ អាម្ម-
 ណាប្បទ្វយា បោចិត្តំ ឯកំ ទទ្ធញ ចិត្តញ បទ្វយា
 ឬ ទទ្ធា ទ្វ ទទ្ធ ។ ។ ចិត្តញ វត្ថុញ បទ្វយា
 បោចិត្តា ទទ្ធា បដិសន្ធិគូណោ ចិត្តញ វត្ថុញ
 បទ្វយា បោចិត្តា ទទ្ធា ចក្ខុយេនចញ ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណញ បទ្វយា ចក្ខុវិញ្ញាណាសហគតា ទទ្ធា កាយា-
 យេនចញ ។ ។ សន្និដ្ឋំ ។

(៧៣) បោត្តយា . ពញ អាម្មណោ បញ អចិ-
 បតិយា បញ សត្វត្ថ បញ អវិភតេ បញ ។

ចិត្តធម្មត្ថំ ខោចិត្តធម្មត្ថំ ពិន័វដ្តក ខិនខោចិត្តធម្ម ទេចភេតឡើង
 ព្រោះការម្មណាប្បទ្វយ ឆ ទទ្ធ ៦ ក្តី ចិត្តក្តី ពិន័វដ្តក ខិនទទ្ធ ១
 ដែលមិនមែនជាចិត្ត ខិនទទ្ធ ៦ ។ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្មយុត្តកក្នុង
 ក្តី ពិន័វដ្តក ខិនវត្ថុ ក្នុងទណៈខែបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្ម-
 យុត្តកក្នុងក្តី ពិន័វដ្តក ខិនវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្មយុត្តកក្នុងក្តី
 ពិន័វដ្តក ខិនចក្ខុយេនចៈ កាយវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្មយុត្តកក្នុងក្តី ពិន
 វដ្តក ខិនកាយាយេនចៈ ។ ខោចិត្តធម្ម ពិន័វដ្តក ខិនចិត្តធម្មផល
 ខិនខោចិត្តធម្មផល ទេចភេតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បទ្វយ ឆ ទទ្ធ ៦
 ពិន័វដ្តក ខិនទទ្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផល ខិនចិត្តផល ខិនទទ្ធ ៦
 ។ ។ ពួកខោចិត្តក្នុង ពិន័វដ្តក ខិនចិត្តផល ខិនវត្ថុផល ក្នុងទណៈ
 ខែបដិសន្ធិ ពួកខោចិត្តក្នុង ពិន័វដ្តក ខិនចិត្តផល ខិនវត្ថុផល ពួកទទ្ធ
 ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពិន័វដ្តក ខិនចក្ខុយេនចៈផល ខិនចក្ខុ-
 វិញ្ញាណផល ខិនកាយាយេនចៈផល ។ ។ សេចក្តីចម្រើន ។

[៧៣] ក្នុងវេទកប្បទ្វយ មានវាចៈ ៨ ក្នុងវាម្មណាប្បទ្វយ
 មានវាចៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បទ្វយ មានវាចៈ ៨ ក្នុងចន្ទីយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវាចៈ ៨ ក្នុងអវិភតប្បទ្វយ មានវាចៈ ៨ ។

[៥៤] ចិត្ត ធម្ម វច្ចយា យោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេកុប្បជ្ឈយា អបេកុកំ ចិត្ត វច្ចយា
 សវ្ក ឧត្តរា ។ ឧបា ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វ រូបំ អបេកុក-
 ម្បជ្ឈសង្ខារោ វិចិត្តោសហគតំ ឧទ្ធចូសហគតំ
 ចិត្ត វច្ចយា វិចិត្តោសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ
 ហោហោ ។ យោចិត្ត ធម្ម វច្ចយា យោចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេកុប្បជ្ឈយា អបេកុកំ យោចិត្ត ឯកំ
 ទម្ងំ វច្ចយា ទេ ឧបា ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វ រូបំ ទេ
 ឧទ្ធចូ . . . អបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 កក្កាយេតនំ វច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតា ឧបា
 កក្កាយេតនំ វច្ចយា កក្កាយវិញ្ញាណសហគតា ឧបា
 វត្ថុ វច្ចយា អបេកុកា យោចិត្តា ឧបា វិចិត្តោស-
 ហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ឧទ្ធច ច វត្ថុត្វ វច្ចយា វិចិត្ត-
 កំសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ ហោហោ ។ យោ-
 ចិត្ត ធម្ម វច្ចយា ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧបេកុប្បជ្ឈយា
 អបេកុកំ យោចិត្ត ឧទ្ធចូ វច្ចយា ចិត្ត វត្ថុ វច្ចយា
 ចិត្ត អបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ ។ អេ ។ អបេកុកម្បជ្ឈសង្ខា-
 រោ វត្ថុ វច្ចយា ចិត្ត កក្កាយេតនំ វច្ចយា
 កក្កាយេតនំ កក្កាយេតនំ វច្ចយា ។ អេ ។

[៥៥] យោចិត្តធម្ម ពិវិវត្ត ធម្មចិត្តធម្ម ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ឧបេកុប្បជ្ឈយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កដ្ឋ ចិត្តសមុដ្ឋានប្រក្ខី ពិវិវត្ត
 ធម្មឧបេកុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ ហោហោ ដែលប្រឡង
 ដោយវិចិត្តា ប្រឡងដោយឧទ្ធចៈ ពិវិវត្ត ធម្មចិត្ត ដែលប្រឡងដោយ
 វិចិត្តា ប្រឡងដោយឧទ្ធចៈ ។ យោចិត្តធម្ម ពិវិវត្ត ធម្មចិត្តធម្ម ទើប
 កើតឡើង ព្រោះឧបេកុប្បជ្ឈយ គឺ ឧទ្ធច ក្នុង ចិត្តសមុដ្ឋានប្រក្ខី ពិវិវត្ត
 ធម្មឧបេកុកកក្កដ្ឋ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ធម្មឧទ្ធច . . . មាន
 អបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ ហេតុដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ពួកឧទ្ធច ដែលប្រឡងដោយ
 ចក្កវិញ្ញាណ ពិវិវត្ត ធម្មចក្កាយេតនៈ ពួកឧទ្ធច ដែលប្រឡងដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ ពិវិវត្ត ធម្មកាយេតនៈ ពួកនាចិត្តកក្កដ្ឋ ជាអបេកុកៈ ពិវិវត្ត
 ធម្មវត្ថុ ហោហោ ដែលប្រឡងដោយវិចិត្តា ប្រឡងដោយឧទ្ធចៈ
 ពិវិវត្ត ធម្មពួកឧទ្ធច ដែលប្រឡងដោយវិចិត្តា ប្រឡងដោយឧទ្ធចៈផង ធម្ម
 វត្ថុផង ។ ចិត្តធម្ម ពិវិវត្ត ធម្មនាចិត្តធម្ម ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ឧបេកុប្បជ្ឈយ គឺ ចិត្ត ពិវិវត្ត ធម្មពួកអបេកុកកក្កដ្ឋ ដែលមិនមែនជា
 ចិត្ត ចិត្ត ជាអបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ ពិវិវត្ត ធម្មវត្ថុ ។ អេ ។ ក្នុង
 ខណៈនៃអបេកុកម្បជ្ឈសង្ខារោ ចិត្ត ពិវិវត្ត ធម្មវត្ថុ ចក្កវិញ្ញាណ
 ពិវិវត្ត ធម្មកាយេតនៈ ពិវិវត្ត ធម្មកាយេតនៈ ។ អេ ។

សហជាតាធិបតី ។ ការម្មណាធិបតី ចិត្តំ កុំ កក្កា
 ចោចិត្តា ទុក្ខា ទុក្ខដ្ឋង្គំ ។ សហជាតាធិបតី ចិត្តា-
 ធិបតី សម្បយុត្តកា ទុក្ខា ចិត្តសមុដ្ឋាបាទញ្ច
 រូបា អធិបតីប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។ ចិត្តា ធម្មោ
 ចិត្តស្ស ច ចោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ការម្មណាធិបតី ចិត្តំ កុំ កក្កា ចិត្តញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ទុក្ខា ទុក្ខដ្ឋង្គំ ។ ចោចិត្តា ធម្មោ
 ចោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ
 ការម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ ការម្មណា-
 ធិបតី ចោច . . . សីលំ . . . ទោសាធិកម្មំ . . .
 កំ កុំ កក្កា បទ្វាវត្ថុនិ អស្សាធនិ អភិធម្មតិ តំ កុំ
 កក្កា ធាតា ទុក្ខដ្ឋង្គំ ចិត្តំ ទុក្ខដ្ឋង្គំ ។ បេ ។
 បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
 បត្តំ បទ្វាវត្ថុនិ ផលំ . . . ចិត្តា កុំ កក្កា . . .
 ចិត្តា កេ ក្រុក្កស្ស កេ ធានស្ស បត្តស្ស ផលស្ស
 អធិបតីប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 ចោចិត្តា ទុក្ខា កុំ កក្កា អស្សាធនិ អភិធម្មតិ
 តំ កុំ កក្កា ធាតា ទុក្ខដ្ឋង្គំ ចិត្តំ ទុក្ខដ្ឋង្គំ ។ បេ ។

និសហជាតាធិបតី ។ ការម្មណាធិបតី គឺ ក្នុងចិត្តក្នុង ភេត
 ភ្លើង ព្រោះភ្លើង ខ្លីចិត្ត ឲ្យជាវិភាគ ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ ចិត្តា-
 ធិបតីធម៌ ជាច្រើន ដែលសម្បយុត្តក្នុងចិត្ត ដែលចិត្តសមុដ្ឋាប្បវត្តន៍
 ដោយអធិបតីប្បទ្វាយ ។ ចិត្តធម៌ ជាច្រើន ដែលចិត្តធម៌ផង ដែលតា-
 ចិត្តធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បទ្វាយ បានដល់ការម្មណាធិបតី គឺ ចិត្តក្នុង
 ក្នុងសម្បយុត្តក្នុងចិត្ត ភេតភ្លើង ព្រោះភ្លើង ខ្លីចិត្ត ឲ្យជាវិភាគ ។
 ចោចិត្តធម៌ ជាច្រើន ដែលចោចិត្តធម៌ ដោយអធិបតីប្បទ្វាយ បានដល់
 ការម្មណាធិបតី ឯនិសហជាតាធិបតី ។ ការម្មណាធិបតី គឺ ខ្លីទាន
 . . . ខ្លីសីល . . . ខ្លីទោសាធិកម្ម . . . កុត្តល ធ្វើ ខ្លីកុសល
 នោះ ហើយនិចារណា ខ្លីកុសលនោះ ឲ្យជាវិភាគ ត្រេកអរ រីក-
 រាយ ពនៈ ភេតភ្លើង ព្រោះភ្លើង ខ្លីកុសលនោះ ឲ្យជាវិភាគ ចំដុំ
 ភេតភ្លើង ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ក្នុងព្រះ
 អរិយៈ ចេញ វិចិត្ត និចារណា ខ្លីមគ្គ ខ្លីផល . . . ព្រោះ
 ភ្លើង ខ្លីព្រះចិត្តា ឲ្យជាវិភាគ . . . ព្រះចិត្តា ជាច្រើន ដែលតា-
 ក្រក្ក វេទានៈ ឧត្ត និសីល ដោយអធិបតីប្បទ្វាយ ខ្លីចក្ក . . . ខ្លីវត្ថុ
 . . . ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះភ្លើង ខ្លីចោចិត្តក្នុង ឲ្យជាវិភាគ ពនៈ
 ភេតភ្លើង ព្រោះភ្លើង ខ្លីក្នុងចិត្តនោះ ឲ្យច្បាស់ ចំដុំ ភេតភ្លើង ។ បេ ។

បំប្លែង: ក្រោយ៖

ឯសហជាតាធិបតី គឺ ខោចិត្តាធិបតីធម៌ ជាច្បើយ ខែត្ថកសម្បយុត្តកក្កដា
 ៨៨ ខែត្ថកចិត្តសម្បយុត្តកក្កដា ដោយអធិបតីច្បើយ ។ ខោចិត្តធម៌ ជា
 ច្បើយខែចិត្តធម៌ ដោយអធិបតីច្បើយ គឺ ចំណើតាំង ២ យ៉ាង ដូច-
 គ្នាដំណើរទី ១ ដែរ មិនមានការធ្វើឱ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ឯការមូលរាជិបតី
 គឺសហជាតាធិបតី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តធម៌ក្តី ខោចិត្តធម៌
 ក្តី ជាច្បើយ ខែចិត្តធម៌ ដោយអធិបតីច្បើយ បានដល់ការមូលរាជិបតី
 គឺ មានវារៈ ៧ មានការធ្វើឱ្យច្បងជាតាម្មណ៍ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ គឺ
 តាម រាជិបតីហ្នឹងដែរ ។

[៦៤] ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្ត មុន ។ ជាច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃនាចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។
ជាច្ច័យ នៃនាចិត្តក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ចិត្ត ជាច្ច័យ
នៃផ្ទាំង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ផង
នៃនាចិត្តធម៌ផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុន ។ ជាច្ច័យ នៃ
ចិត្ត ក្រោយ ។ ផង នៃចក្ខុសម្បយុត្តក្ខណ៍ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។

[illegible]

[៦៥] ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយឧបទិស្សយច្ច័យ
 បានដល់ការម្សោយចិត្តធម៌ អនន្តរូបទិស្សយ និងបកក្ខន្ធជិត្តធម៌
 ។ ចេ ។ ឯបកក្ខន្ធជិត្តធម៌ គឺ ចិត្ត ជាច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយឧប-
 ទិស្សយច្ច័យ មានព្រះ ៣ ។ នៅចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃនាចិត្ត-
 ធម៌ ដោយឧបទិស្សយច្ច័យ បានដល់ការម្សោយចិត្តធម៌ អនន្តរូប-
 ទិស្សយ និងបកក្ខន្ធជិត្តធម៌ ។ ចេ ។ ឯបកក្ខន្ធជិត្តធម៌ គឺ បុគ្គល
 គាស្រ័យ ឡូសត្វា ហើយឱ្យបាន ។ ចេ ។ តំរូវឱ្យមាន ប្រការ
 ចិត្ត សីល ។ ចេ ។ បុគ្គល គាស្រ័យ ឡូសត្វាសនៈ ហើយឱ្យ
 បាន ។ ចេ ។ ចំបែកសង្ឃី សត្វា ។ ចេ ។ សេនាសនៈ ជាច្ច័យ
 នៃសត្វា ។ ចេ ។ នៃមន្ត និងផលសមាចក្ខី ដោយឧបទិស្សយច្ច័-
 យ ។ នៅចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយឧបទិស្សយច្ច័យ
 គឺ ព្រះតាំង ២ យ៉ាងនេះ ចណ្ឌិត អ្នកប្រាជ្ញាចិន្តិយៈធម៌ គប្បីធ្វើ
 ត្រង់ច្ច័យតាំងអស់ ឱ្យដូចជាដំណើរ ១ ចំនួនការធ្វើឱ្យផ្សេង ។
 គ្នា ។ ចិត្តធម៌ក្តី នៅចិត្តធម៌ក្តី ជាច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយ
 ឧបទិស្សយច្ច័យ បានដល់ការម្សោយចិត្តធម៌ អនន្តរូបទិស្សយ
 និងបកក្ខន្ធជិត្តធម៌ ។ ចេ ។ ឯបកក្ខន្ធជិត្តធម៌ គឺ ចិត្ត

សម្បជញ្ញត្តកា ១ ទន្ទា ចិត្តស្ស ឧបនិស្សយឲ្យឆ្ងាយ
ឥន្ទយោ ភីណំ ។

[៦៦] ចោតិក្កោ ធម្មោ ចោតិក្កស្ស ធម្មស្ស
បុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ បន្ទយោ អាម្ពណបុរោហិតំ វត្ថុ-
បុរោហិតំ ។ អាម្ពណបុរោហិតំ ធម្មំ . . . វត្ថុ អនិច្ច-
តោ ។ មេ ។ ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ធិត្វេន ធម្មតា
រូបំ បស្សតិ ធិត្វាយ សោតនាគុយា សង្ខំ សុណាតិ
រូបាយននំ ធម្មវិញ្ញាណសមាគតានំ ទន្ទានំ ដោជ្ជនា-
យននំ កាយវិញ្ញាណសមាគតានំ ទន្ទានំ បុរោ-
ហិតឲ្យឆ្ងាយ បន្ទយោ ។ វត្ថុបុរោហិតំ ធីត្វាយននំ
ធម្មវិញ្ញាណសមាគតានំ ទន្ទានំ កាយាយននំ . . .
វត្ថុ ចោតិក្កានំ ទន្ទានំ បុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ បន្ទយោ ។
ចោតិក្កោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស បុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ
ឥន្ទយោ អាម្ពណបុរោហិតំ វត្ថុបុរោហិតំ ។ អាម្ពណ-
បុរោហិតំ ធម្មំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ មេ ។ ឆោម-
នស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ធិត្វេន ធម្មតា រូបំ បស្សតិ ធិត្វាយ
សោតនាគុយា សង្ខំ សុណាតិ រូបាយននំ ធម្ម-
វិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជនាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។

ពួកសម្បជញ្ញត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយឲ្យឆ្ងាយ
ឆានរិះ ឲ្យ ។

[៦៦] ចោតិក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចោតិក្កធម៌ ដោយបុរោ-
ហិតឲ្យឆ្ងាយ បានផលការម្ពណបុរោហិត និងវត្ថុបុរោហិត ។ ការម្ពណបុរោ-
ហិត គឺ ខ្សែចក្ក . . . ខ្សែវត្ថុ ជាដើមទៀត ។ មេ ។ ចោមនស្ស ភើត
ទៀត បុគ្គល ឃើញ ខ្សែច្រ ដោយចិត្តចក្ក ឬ ខ្សែសំទៀត ដោយ
ចិត្តសោតនាគុ ប្រាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកទន្ទ ដែលច្រឡំ ដោយ
ចក្កវិញ្ញាណ ដោយប្រាយននៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទន្ទ ដែលច្រឡំ ដោយ
កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ ។ វត្ថុបុរោហិត គឺធីត្វាយននៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃពួកទន្ទ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ កាយាយននៈ . . .
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចោតិក្កក្នុង ដោយបុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ ។ ចោតិក្ក-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តធម៌ ដោយបុរោហិតឲ្យឆ្ងាយ បានផលការម្ពណ-
បុរោហិត និងវត្ថុបុរោហិត ។ ការម្ពណបុរោហិត គឺ ខ្សែចក្ក . . . ខ្សែវត្ថុ
ជាដើមទៀត ។ មេ ។ ចោមនស្ស ភើតទៀត បុគ្គល ឃើញ ខ្សែច្រ
ដោយចិត្តចក្ក ឬ ខ្សែសំទៀត ដោយចិត្តសោតនាគុ ប្រាយននៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃពួកវិញ្ញាណ ដោយប្រាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។

វត្ថុបុរេជាន់ ធម្មាយាននៃ ធម្មវិញ្ញាណស្ស កាយាយាន-
 ននៃ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន
 ចត្វយោ ។ ខោតិក្កោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ច ខោ-
 តិក្កស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ
 អាម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អាម្មណបុរេជានំ
 ចត្ថំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ខោចនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ធិត្វន ចត្ថុជា រូបំ ចស្សតិ ជិញ្ចយ សោតនាតុយា
 សន្នំ សុណាតំ រូបាយននៃ ធម្មវិញ្ញាណស្ស ច
 សម្បយុត្តកានព្វ ទន្ទានំ ដោជ្ឈនាយននៃ ។ បេ ។
 វត្ថុបុរេជានំ ធម្មាយាននៃ ធម្មវិញ្ញាណស្ស សម្ប-
 យុត្តកានព្វ ទន្ទានំ បុរេជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ
 កាយាយាននៃ កាយវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានព្វ
 ទន្ទានំ វត្ថុ ចិត្តស្ស ច សម្បយុត្តកានព្វ ទន្ទានំ
 បុរេជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ ។

[៦៨] ចិត្តោ ធម្មោ ខោតិក្កស្ស ធម្មស្ស បន្ទា-
 ជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ ។ សន្និទ្ធី ។ ខោតិក្កោ ធម្មោ
 ខោតិក្កស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ ។
 សន្និទ្ធី ។ ចិត្តោ ច ខោតិក្កោ ច ធម្មោ ខោតិក្កស្ស
 ធម្មស្ស បន្ទាជានប្បដ្ឋយេន ចត្វយោ ។ សន្និទ្ធី ។

វត្ថុបុរេជានំ ធម្មាយាននៃ (ជាបច្ច័យ) ខែចត្ថវិញ្ញាណ កាយាយាននៃ
 (ជាបច្ច័យ) ខែកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ ខែចិត្ត ដោយបុរេជាន-
 ប្បដ្ឋយេន ។ ខោតិក្កធម៌ ជាបច្ច័យ ខែចិត្តធម៌ផល ខែខោតិក្កធម៌ផល
 ដោយបុរេជានប្បដ្ឋយេន បានផលការខ្មោចបុរេជាន ចិត្តវត្ថុបុរេជាន ។
 អាម្មណបុរេជានំ ធម្មវត្ថុ . . . ធម្មវត្ថុ ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ខោ-
 ចនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ ឧត្តរ ដោយចិត្តចក្ខុ ឬ ឧត្ត
 សំឡេង ដោយចិត្តសោតនាតុ រូបាយននៃ (ជាបច្ច័យ) ខែចត្ថវិញ្ញាណ
 ផល ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដផល ដោយរូបាយននៃ ។ បេ ។ វត្ថុបុរេជាន
 ធម្មវត្ថុ ធម្មាយាននៃ (ជាបច្ច័យ) ខែចត្ថវិញ្ញាណផល ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដផល
 ដោយបុរេជានប្បដ្ឋយេន កាយាយាននៃ (ជាបច្ច័យ) ខែកាយវិញ្ញាណផល
 ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដផល វត្ថុ ជាបច្ច័យ ខែចិត្តផល ខែពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កដផល ដោយបុរេជានប្បដ្ឋយេន ។

[៦៩] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យ ខែខោតិក្កធម៌ ដោយបុរេជានប្ប-
 ដ្ឋយេន ។ សេចក្តីបំភ្លឺ ។ ខោតិក្កធម៌ ជាបច្ច័យ ខែខោតិក្កធម៌
 ដោយបុរេជានប្បដ្ឋយេន ។ សេចក្តីបំភ្លឺ ។ ចិត្តធម៌ ខោតិក្កធម៌
 ជាបច្ច័យ ខែខោតិក្កធម៌ ដោយបុរេជានប្បដ្ឋយេន ។ សេចក្តីបំភ្លឺ ។

၁။ ဘေဇိန္တ ချော့ ခိန္တုပ္ပ ခဗ္ဗုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ
 ပဋ္ဌာယော ဟောသိန္တံ ပုဂ္ဂါသိန္တံ ၇ ဟောသိန္တံ ပဓိပေဋ္ဌိ-
 ဣလော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာယော ၇
 ပုဂ္ဂါသိန္တံ ခန္တုယာဇဝံ ခန္တုဝိဇ္ဇာဇာယော ဇာယာယာဇဝံ
 ဇာယာဝိဇ္ဇာဇာယော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ
 ပဋ္ဌာယော ၇ ၂။ ဘေဇိန္တ ချော့ ခိန္တုပ္ပ ၁။ ဘေဇိန္တုပ္ပ
 ၈။ ခဗ္ဗုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာယော ဟောသိန္တံ
 ပုဂ္ဂါသိန္တံ ၇ ဟောသိန္တံ ပဓိပေဋ္ဌိဣလော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ
 ဟောသိန္တံ ခန္တုယာဇဝံ ခန္တုဝိဇ္ဇာဇာယော ဇာယာယာဇဝံ
 ဇာယာဝိဇ္ဇာဇာယော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာ-
 ယော ၇ ၃။ ပုဂ္ဂါသိန္တံ ခန္တုယာဇဝံ ခန္တုဝိဇ္ဇာဇာယော
 ဇာယာယာဇဝံ ဇာယာဝိဇ္ဇာဇာယော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာ-
 ယော ၇ ၄။ ဇာယာယာဇဝံ ဇာယာဝိဇ္ဇာဇာယော . . . ဝိန္တု
 ခိန္တုပ္ပ ၁။ ဟောသိန္တံ ခန္တုယာဇဝံ ခန္တုဝိဇ္ဇာဇာယော
 ဇာယာယာဇဝံ ဇာယာဝိဇ္ဇာဇာယော ဝိန္တု ခိန္တုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာယော ၇
 ၅။ ခိန္တု ၁။ ဘေဇိန္တ ၁။ ချော့
 ၆။ ဘေဇိန္တုပ္ပ ခဗ္ဗုပ္ပ ဝိဗ္ဗယုန္တုပ္ပဒ္ဓါယေဝ ပဋ္ဌာယော
 ဟောသိန္တံ ပုဂ္ဂါသိန္တံ ၇ ဟောသိန္တံ ပဓိပေဋ္ဌိ ၇

[illegible]

ខោចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ ខែចិត្តធម៌ ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាតិ នឹងបុរាណ ។ សហជាតិ គឺ ក្នុងឧបាសម្ព័ន្ធ វត្ថុ ជាច្ច័យ
ខែចិត្ត ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ ។ ឧបាសម្ព័ន្ធ គឺ ចក្ខុយន្តរៈ (ជាច្ច័យ)
ខែចិត្តវិញ្ញាណ កាយាយន្តរៈ (ជាច្ច័យ) ខែកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជា
ច្ច័យ ខែចិត្ត ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ ។ ខោចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ ខែ
ចិត្តធម៌ផង ខែខោចិត្តធម៌ផង ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ បានដល់សហជាតិ
នឹងបុរាណ ។ សហជាតិ គឺ ក្នុងឧបាសម្ព័ន្ធ វត្ថុ ជាច្ច័យ ខែ
ចិត្តផង ខែចក្ខុយន្តរៈក្នុងផង ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ ។ ឧបាសម្ព័ន្ធ
គឺ ចក្ខុយន្តរៈ ជាច្ច័យ ខែចិត្តវិញ្ញាណផង ខែចក្ខុយន្តរៈក្នុងផង
ដោយវិញ្ញាណច្ច័យ កាយាយន្តរៈ (ជាច្ច័យ) ខែកាយវិញ្ញាណ ...
វត្ថុ ជាច្ច័យ ខែចិត្តផង ខែចក្ខុយន្តរៈក្នុងផង ដោយវិញ្ញាណ-
ច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌វត្ថុ ខោចិត្តធម៌វត្ថុ ជាច្ច័យ ខែខោចិត្តធម៌ ដោយ
វិញ្ញាណច្ច័យ បានដល់សហជាតិ នឹងបុរាណ ។ សេចក្តីបញ្ជាក់ ។

(៧៣) ចិត្តធម៌ ជាច្បើយ នៃនោចិត្តធម៌ ដោយភក្តិយុត្តិយ

ទានជល់សយជាន វិនិច្ឆ័យជាន ។ សេចក្តីចម្រើន ។ នោចិត្តធម៌

អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ សហជាតិ បុរោហិត បច្ឆា-
ជាតិ រាហាវ ឥន្ទ្រយំ ។ សង្ខតំ ។ ខោតិក្ខោ ធម្មា
ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ សហជាតិ
បុរោហិត ។ សហជាតា ខោតិក្ខោ ទទ្ធា ចិត្តស្ស
ធម៌សង្ខតុលោ ខោតិក្ខោ ។ ចេ ។ ធម៌សង្ខតុលោ
វត្ថុ ចិត្តស្ស អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ ។ បុរោហិត
ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ . . . បុរោហិតសនិសំ ។
សង្ខតំ ។ ខោតិក្ខោ ធម្មា ចិត្តស្ស ធម៌ខោតិក្ខស្ស ធម៌
ធម្មស្ស អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ សហជាតិ បុរោហិត ។
សហជាតោ ខោតិក្ខោ ឋានោ ទទ្ធោ ធូនំ ទទ្ធានំ
ចិត្តស្ស ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋាធានត្វ វត្ថានំ អត្ថប្បទូលោម
បទ្ទយោ ធម៌សង្ខតុលោ ខោតិក្ខោ ឋានោ ទទ្ធោ
។ ឈេ ។ ធម៌សង្ខតុលោ វត្ថុ ចិត្តស្ស សម្បយុត្តកាធានត្វ
ទទ្ធានំ អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ ។ បុរោហិត ចក្កំ
. . . វត្ថុ . . . បុរោហិតសនិសំ ។ សង្ខតំ ។ ចិត្តោ ធម៌
ខោតិក្ខោ ធម៌ ធម្មា ខោតិក្ខស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទូ-
លោម បទ្ទយោ សហជាតិ បុរោហិត បច្ឆាជាតិ
រាហាវ ឥន្ទ្រយំ ។ សហជាតោ ខោតិក្ខោ ឋានោ
ទទ្ធោ ធម៌ ចិត្តត្វ ធូនំ ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានត្វ
វត្ថានំ អត្ថប្បទូលោម បទ្ទយោ ទទ្ធ ទទ្ធានំ . . . ។

ជាច្ច័យ ខែចេត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ចុះ
ជាត ច្បាជាត ឆាហារ និងផ្សេងៗ សេចក្តីប្រែប្រួល ។ នៅ
ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ ខែចិត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងចុះជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោចិត្តក្នុង (ជាច្ច័យ) ខែចិត្ត
ក្នុងខណៈខែចរិតសន្តិ ពួកនោចិត្ត ។ ចេ ។ ក្នុងខណៈខែចរិតសន្តិ វត្ថុ
ជាច្ច័យ ខែចិត្ត ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ចុះជាត គឺ ខ្សែចក្ក ... ខ្សែ
វត្ថុ ជាមិនទៀង ... ដូចជាចុះជាតច្បងដោយផែ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។
នោចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ ខែចិត្តធម៌ផង ខែនោចិត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្ប
ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងចុះជាត ។ សហជាត គឺ នោចិត្តក្នុង ១
ជាច្ច័យ ខែខន្ធ ៦ ផង ខែចិត្តផង ខែពួកចិត្តសមុប្បាទប្រផង ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈខែចរិតសន្តិ នោចិត្តក្នុង ១ ។ ចេ ។ ក្នុងខណៈខែ
ចរិតសន្តិ វត្ថុ ជាច្ច័យ ខែចិត្តផង ខែពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ ។ ចុះជាត គឺ ខ្សែចក្ក ... ខ្សែវត្ថុ ... ដូចជាចុះជាត
ច្បងដោយផែ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាច្ច័យ ខែ
នោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ចុះជាត ច្បាជាត
ឆាហារ និងផ្សេងៗ សហជាត គឺ នោចិត្តក្នុង ១ ក្តី ចិត្តក្តី ជាច្ច័យ
ខែខន្ធ ៦ ផង ខែពួកចិត្តសមុប្បាទប្រផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ៦ ... ។

សហជាតិ ចិត្តត្យ វត្ថុ ៤ ខោត្តនាម ខន្ធាម
 អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ មជ្ឈិមនិក្ខេបនាម ១២ ។
 សហជាតិ ចិត្តត្យ សម្បយុត្តនា ៥ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាបាម រូបាម អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ ។ សហ-
 ជាតិ ចិត្តត្យ ចមារក្ខតា ៥ ចិត្តសមុដ្ឋាបាម រូបាម
 អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ ។ ចន្ទាជាតិ ចិត្តត្យ សម្ប-
 យុត្តនា ៥ ខន្ធា បុរោជិតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ ។ ចន្ទាជាតិ ចិត្តត្យ សម្ប-
 យុត្តនា ៥ ខន្ធា កតត្ថិក្ខិកោ អាហារោ ៥ ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ ។ ចន្ទាជាតិ
 ចិត្តត្យ សម្បយុត្តនា ៥ ខន្ធា រូបវិវិក្ខិយត្យ
 កតត្ថាបាម អត្ថិធម្មត្រាយេន មន្ទយោ ។

[៣៤] ហេតុយា តិណិ អាទ្ទរោ ខវ អចិច-
 តិយា ខវ អនន្តរ ខវ សមនន្តរ ខវ សហជាតេ
 មន្ទ អន្តរាមន្ទ មន្ទ ជិស្សយេ មន្ទ ឧបនិស្ស-
 យេ ខវ បុរោជិត តិណិ ចន្ទាជាតេ តិណិ រាសេ-
 វិទ ខវ កម្ម តិណិ វិហារេ មន្ទ រាហារេ
 មន្ទ ឥន្ទ្រយេ មន្ទ ឈានេ តិណិ មត្តេ តិណិ
 សម្បយុត្តេ មន្ទ វិច្ឆយុត្តេ មន្ទ អត្ថិយា មន្ទ

បហាជាត គី ចិត្តត្ថ វត្ថុត្ថ ជាច្រើន ខែពួកនាចិត្តត្ថ ដោយអត្ថ-
 ក្ខត្តយ ក្នុងខណៈនៃចរិតសម្ម មានពីរៈ ៤ ។ សហជាត គី ចិត្តត្ថ ពួក
 សម្បយុត្តត្ថ ជាច្រើន ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋាមន្ទ ដោយអត្ថក្ខត្តយ ។
 សហជាត គី ចិត្តត្ថ ពួកមហាក្ខត្ថ ជាច្រើន ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋាមន្ទ
 ដោយអត្ថក្ខត្តយ ។ ចន្ទាជាត គី ចិត្តត្ថ ពួកសម្បយុត្តត្ថ ជា
 ច្រើន ខែកាយនេះ ដែលរក្ខត្ថ ដោយអត្ថក្ខត្តយ ។ ចន្ទាជាត គី
 ចិត្តត្ថ ពួកសម្បយុត្តត្ថ កតត្ថិក្ខិកោត្ថ ជាច្រើន ខែកាយនេះ
 ដោយអត្ថក្ខត្តយ ។ ចន្ទាជាត គី ចិត្តត្ថ ពួកសម្បយុត្តត្ថ រូប-
 វិវិក្ខិយត្ថ ជាច្រើន ខែពួកកតត្ថ ដោយអត្ថក្ខត្តយ ។

[៣៥] ក្នុងហេតុច្រើន មានពីរៈ ៣ ក្នុងការច្នៃច្រើន
 មានពីរៈ ៤ ក្នុងគតិចត្ថច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងគន្ធាច្រើន មាន
 ពីរៈ ៤ ក្នុងសមនន្ធាច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងសហជាតច្រើន មាន
 ពីរៈ ៤ ក្នុងអន្តរាមន្ទច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងនិស្សយច្រើន មាន
 ពីរៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងបុរោជិតច្រើន មាន
 ពីរៈ ៣ ក្នុងចន្ទាជាតច្រើន មានពីរៈ ៣ ក្នុងរាសវិនច្រើន មាន
 ពីរៈ ៤ ក្នុងកម្មច្រើន មានពីរៈ ៣ ក្នុងវិហារច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងរា-
 ហារច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងឈានច្រើន
 មានពីរៈ ៣ ក្នុងមត្តច្រើន មានពីរៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តច្រើន មាន
 ពីរៈ ៤ ក្នុងវិច្ឆយុត្តច្រើន មានពីរៈ ៤ ក្នុងអត្ថច្រើន មានពីរៈ ៤

ធម្មិយា នវ វិគតេ នវ វវិគតេ មញ្ញ ។

[៧៩] ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ វោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ សហជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ មច្ឆាជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ។ ចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស វោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ។ វោចិត្តោ ធម្មោ វោចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ សហជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ បុរេជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ មច្ឆាជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ កម្មប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ អាហារប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ វគ្គិយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ។ វោចិត្តោ ធម្មោ ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ សហជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ បុរេជាតប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ កម្មប្បដ្ឋានេន មច្ចាយោ ។

ក្នុងឧត្តិប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៩ ក្នុងវិសេសប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៩ ក្នុងអវិសេសប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៩ ។

[៧៩] ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ វិនិច្ឆ័យធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយឧបទិស្សយប្បដ្ឋយ ។ ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ វិនិច្ឆ័យធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយឧបទិស្សយប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយមច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ។ ចិត្តធម៌ ជាច្ច័យ វិនិច្ឆ័យធម៌ វិនិច្ឆ័យធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយឧបទិស្សយប្បដ្ឋយ ។ វិនិច្ឆ័យធម៌ ជាច្ច័យ វិនិច្ឆ័យធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយមច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយវគ្គិយប្បដ្ឋយ ។ វិនិច្ឆ័យធម៌ ជាច្ច័យ វិនិច្ឆ័យធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយឧបទិស្សយប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយមច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។

នោចិត្តា ធម្មា ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស ភាវ្យណប្បទ្វយេន បទ្វយោ សហជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វយោ ចុរេវា- កប្បទ្វយេន បទ្វយោ កម្មប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។

ចិត្តា ច នោចិត្តា ច ធម្មា ចិត្តស្ស ធម្មស្ស ភាវ្យ- ណប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វ- យោ ។ ចិត្តា ច នោចិត្តា ច ធម្មា នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស ភាវ្យណប្បទ្វយេន បទ្វយោ សហជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វយោ មជ្ឈាជា- កប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ ចិត្តា ច នោចិត្តា ច ធម្មា ចិត្តស្ស ច នោចិត្តស្ស ច ធម្មស្ស ភាវ្យណប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។

[៧៦] នហេតុយា នវ ឧភាវ្យណ នវ សព្វត្ថ នវ នោអវិកេតេ នវ ។

[៧៧] ហេតុប្បទ្វយា ឧភាវ្យណ តីណំ ។ ប ។ . . . នសមនន្តរេ តីណំ នកត្តាមក្ខេបំ ឧបនិស្សយេ តីណំ សព្វត្ថ តីណំ នមក្កេ តីណំ នសម្បយុត្តំ ឯកំ នវិជ្ជយុត្តេ តីណំ នោនត្ថិយា តីណំ នោវិកេតេ តីណំ ។

នោចិត្តនមី ជាច្ច័យ នៃចិត្តនមីផង នៃនោចិត្តនមីផង ដោយភាវ្យណ- ប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយសហជាតប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ- ប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយចុរេវាកប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយកម្មប្បទ្វ័យ ។

ចិត្តនមីក្ខី នោចិត្តនមីក្ខី ជាច្ច័យ នៃចិត្តនមី ដោយភាវ្យណប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បទ្វ័យ ។ ចិត្តនមីក្ខី នោចិត្តនមីក្ខី ជា ច្ច័យ នៃនោចិត្តនមី ដោយភាវ្យណប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយសហ- ជាតប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយ មជ្ឈាជាតប្បទ្វ័យ ។ ចិត្តនមីក្ខី នោចិត្តនមីក្ខី ជាច្ច័យ នៃចិត្តនមីផង នៃនោចិត្តនមីផង ដោយភាវ្យណប្បទ្វ័យ ជាច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស- យប្បទ្វ័យ ។

[៧៨] ក្នុងនហេតុប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ១ ក្នុងនភាវ្យណប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ១ ក្នុងច្ច័យចាំផ្គត់ សុទ្ធតែមាន៣៖ ១ ក្នុងនោវិកេតប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ១ ។

[៧៩] ក្នុងនភាវ្យណប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ព្រាហ្មហេតុប្បទ្វ័យ ។ បេ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរេប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ក្នុងនកត្តាមក្ខេបប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ១ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ក្នុងច្ច័យចាំផ្គត់ សុទ្ធតែមាន៣៖ ៣ ក្នុងនមក្កេប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ១ ក្នុងនវិជ្ជយុត្តប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ក្នុងនោនត្ថិប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ក្នុងនោវិកេតប្បទ្វ័យ មាន៣៖ ៣ ។

[៧៨] ព្រះហស្តប្បដិសន្ធិ អានុកោល ៣១ . . .
 អនិបត្តិយា ៣១ ។

អនុរណា ឧប្បដិសនា ឧបាសិកា កាតត្ថា ។

ចំណុច ១២៖

ប្រតិភូទី១

បដិបត្តិការ

(៧៩) ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសីកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា ចេតសីកំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច
 ម្យ ទទ្ធា ទ្វេ ទទ្វេ បដិច្ច ឯកោ ទទ្ធា បដិសន្ធិក្ខុ-
 លោ ។ មេ ។ ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច អចេតសីកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា ចេតសីកោ ទទ្វេ បដិច្ច
 ចិត្តញ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខុលោ ចេត-
 សីកោ ទទ្វេ បដិច្ច ចិត្តញ កដត្តា ច រូបំ ។
 ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច ចេតសីកោ ច អចេត-
 សីកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា ចេត-
 សីកំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា ចិត្តញ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខុលោ ។ មេ ។

(៧៨) ក្នុងការបង្ហាញថ្មីៗ មានពីរ៖ ១ ព្រះនរោត្តមថ្មីៗ
... ក្នុងអំឡុងថ្មីៗ មានពីរ៖ ១ ។

អនុរោមច្បងរោមចាតិកា បណ្ឌិត ឥឡូវឡើយ ។

ထံ ချီကုလား ။

បេតសិក្ខា ១៣៖

ចង្ហែងប្រាសាទ៖

(៧៧) រោគសីកតមិ(១) កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ទើបរើតរឿង
 ព្រះហស្តប្បដ្ឋិយ គឺ ខន្ធ ៦ កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ១ ខន្ធ ១
 កាស្រ័យ ខ្លូវខន្ធ ៦ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ២ ។ រោគសីកតមិ(២)
 កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ទើបរើតរឿង ព្រះហស្តប្បដ្ឋិយ គឺ ចិត្ត
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានច្រក្តី កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ចិត្តក្តី ក្រដ្ឋាប្រ
 ក្តី កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ រោគសីក-
 តមិក្តី រោគសីកតមិក្តី កាស្រ័យ ខ្លូវរោគសីកតមិ ទើបរើតរឿង
 ព្រះហស្តប្បដ្ឋិយ គឺ ខន្ធ ៦ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានច្រក្តី កាស្រ័យ
 ខ្លូវរោគសីកតមិ ១ ខ្លូវខន្ធ ៦ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ២ ។

អារម្មណ៍ប្បដូចយា ទេតសិក្ខា ឯកំ ទទ្ធក្ស ចិត្តក្ស
 បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិក្សណោ
 ទេតសិក្ខា ឯកំ ទទ្ធក្ស ចិត្តក្ស បដិច្ច ទ្វេ ទទ្វា
 ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិក្សណោ ទេតសិក្ខា ឯកំ
 ទទ្ធក្ស វត្ថុក្ស បដិច្ច ទ្វេ ទទ្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... ។
 ទេតសិក្ខា អទេតសិក្ខា ធម្មំ បដិច្ច អទេត-
 សិក្ខា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណ៍ប្បដូចយា បដិសន្ធិ-
 ក្សណោ ទេតសិក្ខា ទទ្វេ ច វត្ថុក្ស បដិច្ច ចិត្តំ ។
 ទេតសិក្ខា អទេតសិក្ខា ធម្មំ បដិច្ច ទេតសិក្ខា
 ច អទេតសិក្ខា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណ៍ប្ប-
 ដូចយា បដិសន្ធិក្សណោ ទេតសិក្ខា ឯកំ ទទ្ធក្ស
 វត្ថុក្ស បដិច្ច ទ្វេ ទទ្វា ចិត្តក្ស ទ្វេ ទទ្វេ ... ។

[៨១] ទេតសិក្ខា ធម្មំ បដិច្ច ទេតសិក្ខា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អនិច្ចតិប្បដូចយា ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៨២] វេទកុយា ធម៌ អារម្មណ៍ ធម៌ អនិច្ច-
 តិយា ធម៌ អនន្តរេ ធម៌ សមនន្តរេ ធម៌ សមាជាតេ
 ធម៌ អត្តាមត្តោ ធម៌ និស្សយេ ធម៌ ឧបនិស្សយេ ធម៌
 កុរេជាតេ បញ្ច កាសាវនេ បញ្ច កាម្ម ធម៌ សព្វត្ថ
 ធម៌ អវិច្ឆតេ ធម៌ ។

អារម្មណ៍ប្បដូចយា គឺ ខន្ធ កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ទទ្វេ
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ខន្ធ កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ទទ្វេ
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។
 ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។
 ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។
 ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។

[៨៣] ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។

[៨៤] ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។
 ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។
 ក្សេតសិក្ខា កាស្រ័យ ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា
 ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ក្សេតសិក្ខា ... ។

[១៣] វេតសិកនំ ធម្មំ បដិច្ច វេតសិកេតា
 វេតនា ឧប្បជ្ឈតិ វេហេតុប្បដ្ឋយា វេហេតុតំ វេត-
 សិកំ ឯកំ ទន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទទ្ធេ ...
 វេហេតុកប្បដិសទ្ធិក្កាណា វិជិតិប្រាសហេតេ ទទ្ធច-
 សហេតេ ទទ្ធេ បដិច្ច វិជិតិប្រាសហេតេ ទទ្ធច-
 សហេតេ វេហេតា វេហេតា ។ វេតសិកនំ ធម្មំ បដិច្ច
 វេតសិកេតា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ វេហេតុប្បដ្ឋយា
 វេហេតុតេ វេតសិកេ ទទ្ធេ បដិច្ច ចិត្តេ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានេ រូបំ វេហេតុកប្បដិសទ្ធិ ។ វេតសិកនំ
 ធម្មំ បដិច្ច វេតសិកេតា ច វេតសិកេតា ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ វេហេតុប្បដ្ឋយា វេហេតុតំ វេតសិកនំ
 ឯកំ ទន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តេ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នេ រូបំ ទ្វេ ទទ្ធេ ... វេហេតុកប្បដិសទ្ធិ ។
 វេតសិកនំ ធម្មំ បដិច្ច វេតសិកេតា ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ វេហេតុប្បដ្ឋយា វេហេតុតំ ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ វេហេតុកប្បដិសទ្ធិក្កាណា ចិត្តំ បដិច្ច
 កដ្ឋានរូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ ឯកំ
 វេហេតុតំ ... វេសញ្ញាសញ្ញានំ ឯកំ វេហេតុតំ ... ។
 វេតសិកនំ ធម្មំ បដិច្ច វេតសិកេតា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ

[៨៣] វេតសិកនមិ កាស្រ័យ ឡវេតសិកនមិ វេចកើត
 ឡើង ព្រោះវេហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទទ្ធល កាស្រ័យ ឡវេតសិកក្កន្ធ
 ជាវេហេតុកៈ ឡទទ្ធល ... វេហេតុៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្ត
 ច្រឡំដោយទទ្ធចៈ កាស្រ័យ ឡវេតសិក ដែលច្រឡំដោយវិចិត្ត
 ច្រឡំដោយទទ្ធចៈ ក្នុងវេហេតុកប្បដិសទ្ធិ ។ វេតសិកនមិ
 កាស្រ័យ ឡវេតសិកនមិ វេចកើតឡើង ព្រោះវេហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានច្រក្តី ជាវេហេតុកប្បដិសទ្ធិ កាស្រ័យ ឡវេត
 វេតសិកក្កន្ធ ជាវេហេតុកៈ ។ វេតសិកនមិក្តី វេតសិកនមិក្តី
 កាស្រ័យ ឡវេតសិកនមិ វេចកើតឡើង ព្រោះវេហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ទទ្ធលក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានច្រក្តី កាស្រ័យ ឡវេតសិកក្កន្ធ ជា
 វេហេតុកៈ ឡទទ្ធល ... ជាវេហេតុកប្បដិសទ្ធិ ។ វេតសិកនមិ
 កាស្រ័យ ឡវេតសិកនមិ វេចកើតឡើង ព្រោះវេហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានច្រក្តី កាស្រ័យ ឡវេហេតុកចិត្ត កដ្ឋានច្រក្តី កាស្រ័យ
 ឡចិត្ត ក្នុងវេហេតុកប្បដិសទ្ធិ វត្ថុ កាស្រ័យ ឡចិត្ត ចិត្ត
 កាស្រ័យ ឡវត្ថុ វេហេតុក ។ វេហេតុក ។ វេសញ្ញាសញ្ញាសត្វ
 ... ។ វេតសិកនមិ កាស្រ័យ ឡវេតសិកនមិ វេចកើតឡើង

នាហតុប្បដ្ឋយា អហតុតំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តតា ។ ឬ អហតុតុប្បដិសន្ធិកុណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្មយុត្តតា ។ ឬ អហតុតុប្បដិសន្ធិកុណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចេតសីតា ។ ឬ វិចិត្តក្ខន្ធសហគតំ ទទុក្ខ-
 សហគតំ ចិត្តំ បដិច្ច វិចិត្តក្ខន្ធសហគតា ទទុក្ខ-
 សហគតោ មោហា ។ អចេតសីតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ចេតសីតោ ។ អចេតសីតោ ។ ធម្មា ទប្បដ្ឋន្តិ
 នាហតុប្បដ្ឋយា អហតុតំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តតា
 ។ ឬ ចិត្តសមុដ្ឋានេតា រូបំ អហតុតុប្បដិសន្ធិកុ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តតា ។ ឬ កាដក្ខា ។ រូបំ
 អហតុតុប្បដិសន្ធិកុណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តតា សម្ម-
 យុត្តតា ។ ឬ ។ ចេតសីតតា អចេតសីតតា
 ធម្មំ បដិច្ច ចេតសីតោ ធម្មា ទប្បដ្ឋន្តិ នាហ-
 តុប្បដ្ឋយា អហតុតំ ចេតសីតំ ឯកំ ទទុក្ខំ ចិត្តតា
 បដិច្ច ។ ឬ ។ ឬ ។ ឬ ។ អហតុតុប្បដិសន្ធិកុ-
 ណោ ចេតសីតំ ឯកំ ទទុក្ខំ ចិត្តតា បដិច្ច ។ ឬ ។ ឬ
 ។ ឬ ។ អហតុតុប្បដិសន្ធិកុណោ ចេតសីតំ
 ឯកំ ទទុក្ខំ វត្ថុតា បដិច្ច ។ ឬ ។ ឬ ។ ឬ ។ ។

ព្រាននាហតុប្បដ្ឋយ គឺ ភូតសម្មយុត្តកក្កដា អាស្រ័យ ទូរអហតុត-
 ចិត្ត ភូតសម្មយុត្តកក្កដា អាស្រ័យ ទូរចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្ប-
 ដិសន្ធិ ភូតចេតសីតកក្កដា អាស្រ័យ ទូរចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្ប-
 ដិសន្ធិ មោហា ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តតា ច្រឡំដោយទទុក្ខ អាស្រ័យ
 ទូរចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តតា ច្រឡំដោយទទុក្ខ ។ ចេតសីតធម៌ក្តី
 អចេតសីតធម៌ក្តី អាស្រ័យ ទូរអចេតសីតធម៌ វេយ្យាករណ៍ ព្រោះ
 នាហតុប្បដ្ឋយ គឺ ភូតសម្មយុត្តកក្កដា ចិត្តសមុដ្ឋានេតា អាស្រ័យ
 ទូរអហតុតុចិត្ត ភូតសម្មយុត្តកក្កដា កាដក្ខាចិត្ត អាស្រ័យ ទូរចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ភូតសម្មយុត្តកក្កដា អាស្រ័យ
 ទូរចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្បដិសន្ធិ ។ ចេតសីតធម៌ អាស្រ័យ ទូរ
 ចេតសីតធម៌ផង ទូរអចេតសីតធម៌ផង វេយ្យាករណ៍ ព្រោះនាហតុប្ប-
 ដ្ឋយ គឺ ទទុក្ខ អាស្រ័យ ទូរចេតសីតកក្កដា នាហតុតុផង ទូរចិត្ត
 ផង ទូរទទុក្ខ . . . ទទុក្ខ អាស្រ័យ ទូរចេតសីតកក្កដា ទូរចិត្តផង
 ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្បដិសន្ធិ ទូរទទុក្ខ . . . ទទុក្ខ អាស្រ័យ ទូរចេត-
 សីតកក្កដា ទូរចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហតុតុប្បដិសន្ធិ ទូរទទុក្ខ . . .

វិធីកំណត់សហគមន៍ ឧទ្ធច្ចសហគមន៍ ទាន់ ៥ ជំនួញ
បដិច្ច វិធីកំណត់សហគមន៍ ឧទ្ធច្ចសហគមន៍ មោឃោ ១
រោគសីតក្ស អរោគសីតក្ស ធម្មំ បដិច្ច អរោគ-
សីតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នរោត្តម្បន្ធយា អរោត្តម្ប-
រោគសីតោ ទាន់ ៥ ជំនួញ បដិច្ច ជំនួសឧប្បជ្ឈន្តិ
រូបំ អរោត្តម្ប រោគសីតោ ទាន់ ៥ មហាគ្រូត ៥
បដិច្ច ជំនួសឧប្បជ្ឈន្តិ រូបំ អរោត្តម្បជ្ឈន្តិសន្តិក្ខណៈ
រោគសីតោ ទាន់ ៥ ជំនួញ បដិច្ច កងត្តារូបំ
អរោត្តម្បជ្ឈន្តិសន្តិក្ខណៈ រោគសីតោ ទាន់ ៥
អរោត្តម្ប ៥ បដិច្ច កងត្តារូបំ អរោត្តម្បជ្ឈន្តិ-
សន្តិក្ខណៈ រោគសីតោ ទាន់ ៥ ជំនួញ បដិច្ច
រូបំ ១ រោគសីតក្ស អរោគសីតក្ស ធម្មំ បដិច្ច
រោគសីតោ ៥ អរោគសីតោ ៥ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
នរោត្តម្បន្ធយា អរោត្តម្ប រោគសីតំ ឯកំ ទទ្ធក្ស
ជំនួញ បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា ជំនួសឧប្បជ្ឈន្តិ រូបំ
អរោត្តម្បជ្ឈន្តិសន្តិក្ខណៈ រោគសីតំ ឯកំ ទទ្ធក្ស
ជំនួញ បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា កងត្តា ៥ រូបំ អរោ-
ត្តម្បជ្ឈន្តិសន្តិក្ខណៈ រោគសីតំ ឯកំ ទទ្ធក្ស រោត្តម្ប
បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា ជំនួញ ទ្វេ ទទ្ធា . . . ។

តាហៈ ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រ ប្រឡំដោយឧត្តមៈ អាស្រ័យ ឡូត៍
 ឧត្ត ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រ ប្រឡំដោយឧត្តមៈផង ឡូត៍ឧត្ត ។
 អាចគសិកធម៌ អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកធម៌ផង ឡូត៍គសិកធម៌ផង ចើប
 ភើបឡើង ព្រោះនរោត្តមប្បថ្វយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានបូរ អាស្រ័យ ឡូត៍
 គសិកក្ខន្ធ ជាអាហារកុក្កដ ឡូត៍ផង ចិត្តសមុដ្ឋានបូរ អាស្រ័យ
 ឡូត៍គសិកក្ខន្ធ ជាអាហារកុក្កដ ឡូត៍ផង ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដ
 អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកក្ខន្ធផង ឡូត៍ផង ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដ
 សន្និ ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដ អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកក្ខន្ធផង ឡូត៍
 ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដសន្និ ចិត្ត អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកក្ខន្ធផង
 ឡូត៍ផង ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដសន្និ ។ គសិកធម៌ក្តី អាចគសិ-
 កធម៌ក្តី អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកធម៌ផង ឡូត៍គសិកធម៌ផង ចើបភើប
 ឡើង ព្រោះនរោត្តមប្បថ្វយ គឺ ឧត្ត ចិត្តសមុដ្ឋានបូរក្តី អាស្រ័យ
 ឡូត៍គសិកក្ខន្ធ ១ ជាអាហារកុក្កដ ឡូត៍ផង ឧត្ត ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដ
 អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកក្ខន្ធ ១ ផង ឡូត៍ផង ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដ
 សន្និ ឧត្ត ចិត្តក្តី អាស្រ័យ ឡូត៍គសិកក្ខន្ធ ១ ផង ឡូត៍ផង
 ក្នុងឧណៈនៃអាហារកុក្កដសន្និ ឡូត៍ ។

(៨៤) រោគសីតំ ធម្មំ បដិច្ច អរោគសីតោ

ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្មណាប្បជ្ឈយា រោគសីតោ ទទ្ទេ
បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិកុណោ ។ រេ ។
អរោគសីតំ ធម្មំ បដិច្ច អរោគសីតោ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈតិ នរោម្មណាប្បជ្ឈយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសន្តា ។ រោគសីតោ
អរោគសីតោ ធម្មំ បដិច្ច អរោគសីតោ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្មណាប្បជ្ឈយា រោគសីតោ ទទ្ទេ ធម្មា
វិញ្ញាណោ ចិត្តោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ រោគ-
សីតោ ទទ្ទេ ធម្មា មហាក្កេតោ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
បដិសន្ធិកុណោ ទ្វេបិ កាតត្វា ។ សន្និទ្ធំ ។

(៨៥) នរោម្មណា នវ នរោម្មណោ តីណិ បអ-
និមត្តិយា នវ នរោម្មណោ តីណិ នសមនន្តរោ តីណិ
នរោម្មណោ តីណិ នឧបទិស្សយេ តីណិ នបុរោហិតោ
នវ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ នវ
នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ ឯតំ នវន្ត្រិយេ ឯតំ
នរោម្មណោ ធម្មំ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ តីណិ

(៨៤) អរោគសីតំ ធម្មំ បដិច្ច អរោគសីតោ

អរោគសីតោ ធម្មំ បដិច្ច អរោគសីតោ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈតិ នរោម្មណាប្បជ្ឈយា រោគសីតោ ទទ្ទេ ធម្មា
វិញ្ញាណោ ចិត្តោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ រោគ-
សីតោ ទទ្ទេ ធម្មា មហាក្កេតោ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិកុណោ ទ្វេបិ កាតត្វា ។ សន្និទ្ធំ ។

(៨៥) នរោម្មណា នវ នរោម្មណោ តីណិ បអ-
និមត្តិយា នវ នរោម្មណោ តីណិ នសមនន្តរោ តីណិ
នរោម្មណោ តីណិ នឧបទិស្សយេ តីណិ នបុរោហិតោ
នវ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ នវ
នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ ឯតំ នវន្ត្រិយេ ឯតំ
នរោម្មណោ ធម្មំ នរោម្មណោ នវ នរោម្មណោ តីណិ

ឬ មធ្យម . . . គេសិក្សា ឯក ទទួញ វត្ថុញ បទ្វយា
 ឬ មធ្យម ឯកញ ឬ មធ្យម . . . បដិសន្ធិត្តុណោ ធ្វើបិ
 តាតថា ។

[៨៧] គេសិក្សា ឯក បទ្វយា គេសិក្សា
 ឯម្នា ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្វយា តីណំ បដិច្ច-
 សង្ខារ ។ អរោគសិក្ខា ឯក បទ្វយា អរោគ-
 សិក្សា ឯម្នា ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្វយា តត្ថាយ-
 តចំ បទ្វយា តត្ថុវិញ្ញាណំ កាយាយតចំ បទ្វយា
 កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុ បទ្វយា ចិត្ត បដិសន្ធិ ។ អរោគ-
 សិក្ខា ឯក បទ្វយា គេសិក្សា ឯម្នា ឧប្បជ្ជតិ
 អាម្មណាប្បទ្វយា តត្ថាយតចំ បទ្វយា តត្ថុវិញ្ញាណ-
 សាយតតា មធ្យម កាយាយតចំ បទ្វយា . . . ចិត្ត
 បទ្វយា សម្បយុត្តតា មធ្យម វត្ថុ បទ្វយា គេសិ-
 ក្សា មធ្យម បដិសន្ធិត្តុណោ ធ្វើបិ តាតថា ។
 អរោគសិក្ខា ឯក បទ្វយា គេសិក្សា ច
 អរោគសិក្សា ច ឯម្នា ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្វយា
 តត្ថាយតចំ បទ្វយា តត្ថុវិញ្ញាណំ សម្បយុត្តតា
 ច មធ្យម កាយាយតចំ បទ្វយា . . . វត្ថុ បទ្វយា
 ចិត្ត សម្បយុត្តតា ច មធ្យម បដិសន្ធិត្តុណោ ឯក ។

នីតិទទួ ឯក ឧប្បជ្ជ ចិត្ត ពិន័យ្យ ឯក គេសិក្សា មធ្យម
 នីតិវត្ថុ ឯក ឧប្បជ្ជ . . . វត្ថុ ឯម្នា បទ្វយា តត្ថុវិញ្ញាណំ តត្ថុ
 គេសិក្សា បដិសន្ធិត្តុណោ ។

[៨៨] គេសិក្សា ពិន័យ្យ ឯក គេសិក្សា ច
 ឡើង ព្រោះអាម្មណាប្បទ្វយា គឺ មានវត្ថុ មធ្យមនឹងបដិច្ចវត្ថុវត្ថុ ។
 គេសិក្សា ពិន័យ្យ ឯក គេសិក្សា ច ឡើង ព្រោះ
 អាម្មណាប្បទ្វយា គឺ ចត្តវិញ្ញាណ ពិន័យ្យ នឹងចត្តាយតតា កាយ-
 វិញ្ញាណ ពិន័យ្យ នឹងកាយាយតតា ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ពិន័យ្យ នឹង
 វត្ថុ ។ គេសិក្សា ពិន័យ្យ ឯក គេសិក្សា ច ឡើង
 ព្រោះអាម្មណាប្បទ្វយា គឺ ពួកទទួ ដែលប្រឡងយចត្តវិញ្ញាណ ពិន័-
 យ្យ នឹងចត្តាយតតា ពិន័យ្យ នឹងកាយាយតតា . . . ពួកសម្បយុត្ត-
 តតា ពិន័យ្យ នឹងចិត្ត ពួកគេសិក្សា ពិន័យ្យ នឹងវត្ថុ វត្ថុ ឯម្នា
 ឯម្នា បទ្វយា តត្ថុវិញ្ញាណំ តត្ថុ គេសិក្សា បដិសន្ធិត្តុណោ ។ គេសិក្សា
 ច គេសិក្សា ពិន័យ្យ ឯក គេសិក្សា ច ឡើង ព្រោះ
 អាម្មណាប្បទ្វយា គឺ ចត្តវិញ្ញាណ ពួកសម្បយុត្តតតា ពិន័-
 យ្យ នឹងចត្តាយតតា ពិន័យ្យ នឹងកាយាយតតា . . . ចិត្ត ពួក
 សម្បយុត្តតតា ពិន័យ្យ នឹងវត្ថុ វត្ថុ មធ្យម ពួកគេសិក្សា បដិសន្ធិត្តុណោ ។

[៩០] ឈេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ សត្វត្ថ នវ បុរោជាតេ នវ អាសវវេទ
នវ អវិភតេ នវ ។

[៩១] ចេតសិកំ ធម្មំ ចត្វយា ចេតសិកា
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នឈេតុប្បត្តយា អធិបត្ថកំ ចេត-
សិកំ . . . ។ សង្ខតំ ។ នវ បញ្ញា បញ្ចវិញ្ញាណធម្មំ
យកា អារម្មណប្បត្តយា ឯវំ កាតតំ តិស្សយេវ
អោយោ សព្វេ បញ្ញា បវត្តិច្ចដិសន្ធិយា កាតតា
អសម្មោហន្តេម ។

[៩២] នឈេតុយា នវ នអារម្មណេ តីណិ
នវធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសធិនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញាធាញ្ញ តីណិ នឧបទិស្សយេ តីណិ
នបុរោជាតេ នវ នបត្តាជាតេ នវ នអាសវវេទ នវ
នកាមេ តីណិ នវិបាកេ នវ នអាហារេ ឯកំ
នវត្រ្រិយេ ឯកំ នយានេ នវ នបាត្តេ នវ នសម្ម-
យុត្តេ តីណិ នវិច្ឆយុត្តេ ៦ ធានត្ថិយា តីណិ វេទ-
វិកតេ តីណិ ។

[៩០] ក្នុងឈេតុប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងអារម្មណប្បត្តិយ មាន
ពីរ៖ ១ ក្នុងធិបតិប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងបច្ច័យតាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានពីរ៖ ១ ក្នុងបុរោជាតប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងអាសវវេទប្បត្តិយ មាន
ពីរ៖ ១ ក្នុងអវិភតប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ។

[៩១] ចេតសិកធម៌ ពិនិវដ្តក ចិនិវេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ត្រូវនឈេតុប្បត្តិយ គឺ អធិបត្ថកាចេតសិក . . . ។ សេចក្តីច្បាញ ។
ច្រឡំ ។ ឬ បញ្ចវិញ្ញាណក្តី ចណ្ឌិត ធម្មវិជ្ជា ដូចអារម្មណប្បត្តិយ
ដែរ មោឃៈ ក្នុងពីរ៖ តាំង ៣ ចិនិច្រឡំតាំងអស់ ចណ្ឌិត កាលមិន
ដឹង ធម្មវិជ្ជា ក្នុងវិជ្ជាច្បាញសង្ខតៈ ។

[៩២] ក្នុងឈេតុប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងអារម្មណប្បត្តិយ
មានពីរ៖ ៣ ក្នុងធិបតិប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងអនន្តរេប្បត្តិយ មាន
ពីរ៖ ៣ ក្នុងសមាសនន្តរេប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ក្នុងអញ្ញាធាញ្ញប្បត្តិយ មាន
ពីរ៖ ៣ ក្នុងឧបទិស្សយប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ក្នុងបុរោជាតប្បត្តិយ
មានពីរ៖ ១ ក្នុងបត្តាជាតប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងអាសវវេទប្បត្តិយ
មានពីរ៖ ១ ក្នុងកាមប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ក្នុងវិបាកប្បត្តិយ មានពីរ៖
១ ក្នុងត្រ្រិយប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុងសម្មយុត្តប្បត្តិយ មានពីរ៖ ១ ក្នុង
វិច្ឆយុត្តប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ក្នុងវេទយុត្តប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៦ ក្នុង
វេទក្តីប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ក្នុងវិវេកប្បត្តិយ មានពីរ៖ ៣ ។

[៤៣] ហេតុប្បទូយា ធម្មាប្បទូយា តីណិ ...
នអធិបតីយា នវ ។ សន្និច្ចំ ។

[៤៤] ធម្មហេតុប្បទូយា អារម្មណេ នវ ...
អនន្តរេ នវ សព្វត្ថេ នវ អត្ថេ តីណិ អវិគតេ នវ ។

សំសង្ការីវោ

[៤៥] ធម្មសីតំ ធម្មំ សំសង្ការោ ធម្មសីតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ធម្មសីតំ ឯកំ ទន្ធ
សំសង្ការោ ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។
ធម្មសីតំ ធម្មំ សំសង្ការោ អធម្មសីតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ធម្មសីតោ ទទ្វេ សំសង្ក
ចិត្តំ បដិសន្ធិ ។ ធម្មសីតំ ធម្មំ សំសង្ការោ ធម្ម
សីតោ ធម្ម អធម្មសីតោ ធម្ម ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ
ប្បទូយា ធម្មសីតំ ឯកំ ទន្ធ សំសង្ការោ ទ្វេ ទន្ធា
ចិត្តោ ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។ អធម្មសីតំ
ធម្មំ សំសង្ការោ ធម្មសីតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ
ប្បទូយា ចិត្តំ សំសង្ការោ សម្មយុត្តកា ទន្ធា បដិ
សន្ធិ ។ ធម្មសីតោ អធម្មសីតោ ធម្មំ សំ
សង្ការោ ធម្មសីតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា

[៤៦] ក្នុងការប្បណិប្បត្តិយ មានវារៈ ៧ ប្រការហេតុប្បទូយ
... ក្នុងអធិបតីប្បទូយ មានវារៈ ៨ ។ សេចក្តីចម្រើន ។

[៤៧] ក្នុងការប្បណិប្បត្តិយ មានវារៈ ៨ ប្រការហេតុប្បទូយ ...
ក្នុងអនន្តរេប្បទូយ មានវារៈ ៨ ក្នុងបច្ច័យចាំអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៨
ក្នុងមគ្គប្បទូយ មានវារៈ ៧ ក្នុងកំណត់ប្បទូយ មានវារៈ ៨ ។

សំសង្ការីវោ

[៤៨] ធម្មសីតធម៌ ច្រឡំ មិនធម្មសីតធម៌ ទើបកើតឡើង
ប្រការហេតុប្បទូយ គឺ ខន្ធ ៦ ច្រឡំ មិនធម្មសីតកត្ត ១ មិនខន្ធ ៦
... ជាបដិសន្ធិ ។ អធម្មសីតធម៌ ច្រឡំ មិនធម្មសីតធម៌ ទើបកើត
ឡើង ប្រការហេតុប្បទូយ គឺ ចិត្ត ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ មិនធម្មសីត
កត្ត ។ ធម្មសីតធម៌ក្តី អធម្មសីតធម៌ក្តី ច្រឡំ មិនធម្មសីតធម៌ ទើប
កើតឡើង ប្រការហេតុប្បទូយ គឺ ខន្ធ ៦ ក្តី ចិត្តក្តី ច្រឡំ មិនធម្មសីត
កត្ត ១ មិនខន្ធ ៦ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ធម្មសីតធម៌ ច្រឡំ មិនធម្ម
សីតធម៌ ទើបកើតឡើង ប្រការហេតុប្បទូយ គឺ ពួកសម្មយុត្តកកត្ត
ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំ មិនចិត្ត ។ ធម្មសីតធម៌ ច្រឡំ មិនធម្មសីត
ធម៌ផង មិនអធម្មសីតធម៌ផង ទើបកើតឡើង ប្រការហេតុប្បទូយ

ទេតសិក្ខា ឯកំ ទទ្ធានុ ចិត្តត្ថា សំសង្ខា ទ្វេ ទទ្វា
ម្យេ ទទ្វេ ... ធម៌សង្ខិ ។ សង្ខិទ្ធិ ។

[៩៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច អនិ-
មនិយា បញ្ច សត្វត្ថ បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[៩៧] ទេតសិក្ខា ធម៌ សំសង្ខា ទេតសិក្ខា
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតំ នេហេតុប្បដ្ឋយេន ឯកំ បញ្ចចំ បញ្ចា
កាតត្វា តិស្សយេវ(១) ហោហោ ។ សង្ខិទ្ធិ ។

[៩៨] នហេតុយា បញ្ច នអនិមនិយា បញ្ច
នបុរេវាតេ បញ្ច នបច្ឆាវាតេ បញ្ច នអាសវនេ
បញ្ច មកាម្មេ តិណំ នវិចារកេ បញ្ច នយានេ បញ្ច
នអាក្កេ បញ្ច នវិប្បយុត្តកេ បញ្ច ។

ឯកំ ឥតរេ ទ្វេ តណាធាចំ សម្បយុត្តកំកេចំ
កាតត្វា ។

បញ្ញាវិវា

[៩៩] ទេតសិក្ខា ធម្មោ ទេតសិក្ខាស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆាយា ទេតសិក្ខា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកាតំ ទទ្ធានុ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆាយា ធម៌សង្ខិ ។

• ប. តិណំយេវតំ វិស្សតិ ។

តំ ទទ្ធិ ប្រវ័ មីនិទេតសិក្ខា ទទ្ធិ ជីវិតក្កតតំ ទទ្ធិ ទទ្ធិ ៦ ...
ជាបដិសង្ខិ ។ សេចក្តីបំប្រែត្ថ ។

[៩៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងការប្រឡាញ់ មាន
ព្រះ ៥ ក្នុងអនិមនិប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងបច្ឆាយាវិជ្ជាសំ សុទ្ធិវិចារ
ព្រះ ៥ ក្នុងអវិកតប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ។

[៩៧] ទេតសិក្ខាធម៌ ប្រវ័ មីនិទេតសិក្ខាធម៌ ទេតសិក្ខា
ប្រព្រឹត្តហេតុប្បដ្ឋយ តិ ប្រសា ៥ យ៉ាង ចក្ខុវិភ ធម្មវិទ្ធិ យ៉ាងនេះចុះ
ក្នុងព្រះវាំង ឬ មានហេតុព្រះ ។ សេចក្តីបំប្រែត្ថ ។

[៩៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងអនិមនិប្បដ្ឋយ
មានព្រះ ៥ ក្នុងបុរេវាតប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងបច្ឆាយាវិជ្ជាប្បដ្ឋយ
មានព្រះ ៥ ក្នុងអាសវនប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងមកាមប្បដ្ឋយ មាន
ព្រះ ៥ ក្នុងមវិចារប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងយានប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥
ក្នុងអាក្កប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៥ ។

ការព្រះ ៥ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តកំកេច្តី ចក្ខុវិភ
ធម្មវិទ្ធិ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

[៩៩] ទេតសិក្ខាធម៌ ជាច្បង នៃទេតសិក្ខាធម៌
ដោយហេតុប្បដ្ឋយ តិ ក្នុងទេតសិក្ខាហេតុ ជាច្បង តិ
ជាបដិសង្ខិ នៃពួកសម្បយុត្តកត្ត ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

នេតសំគោ ឆម្មោ អនេតសំគោស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ទ្ធាយេន បច្ចយោ នេតសំគោ ហេតុ ចិត្តស្ស ចិត្តស-
 មុដ្ឋាធានញ រូបាចំ ហេតុប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។
 នេតសំគោ ឆម្មោ នេតសំគោស្ស ច អនេតសំគោស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ នេតសំគោ
 ហេតុ សម្បយុត្តតោចំ ទន្ធាចំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 ធានញ រូបាចំ ហេតុប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

[១០០] នេតសំគោ ឆម្មោ នេតសំគោស្ស
 ធម្មស្ស ការម្មណប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ នេតសំគោ
 ទន្ធា អារត្ត នេតសំគោ ទន្ធា ទប្បជ្ឈន្តិ ។ ទ្វលំ
 បុត្តិកត្ថំ នេតសំគោ ទន្ធា អារត្ត ចិត្តំ ទប្បជ្ឈន្តិ ។
 ទ្វលំ បុត្តិកត្ថំ នេតសំគោ ទន្ធា អារត្ត នេតសំគោ
 ទន្ធា ច ចិត្តញ ទប្បជ្ឈន្តិ ។ អនេតសំគោ ឆម្មោ
 អនេតសំគោស្ស ធម្មស្ស ការម្មណប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ
 អរិយោ ផលំ បច្ចវេត្តន្តិ ចិត្តាចំ បច្ចវេត្តន្តិ ចិត្តាចំ កោ-
 ត្រកុស្ស វេតនាស្ស បក្កស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ
 អារម្មណប្បទ្ធាយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 អនេតសំគោ ទន្ធា អនិច្ចតោ វិបស្សនំ អស្សាទេតិ
 អវេទន្តិ តំ អារត្ត ចិត្តំ ទប្បជ្ឈន្តិ ទិច្ចោន ចក្កុចា រូបំ

ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន ខែអនេតសំគោ ដោយហេតុប្បទ្ធាយេន គឺ ពួក
 ចេតសិកហេតុ ជាច្រើន គឺ ជាចន្លោះ ខែចិត្តផង ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 ធានផង ដោយហេតុប្បទ្ធាយេន ។ ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន ខែចេតសិកធម៌
 ផង ខែអនេតសំគោផង ដោយហេតុប្បទ្ធាយេន គឺ ពួកចេតសិកហេតុ
 ជាច្រើន គឺ ជាចន្លោះ ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដផង ខែចិត្តផង ខែពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋាធានផង ដោយហេតុប្បទ្ធាយេន ។

[១០១] ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន ខែចេតសិកធម៌ ដោយកា-
 ម្មណប្បទ្ធាយេន គឺ ពួកចេតសិកក្នុង កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើង
 ចេតសិកក្នុង ។ បណ្ឌិត ធម្មស្ស ឡើងលើផងចុះ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាជ្ញា ឡើងចេតសិកក្នុង ។ បណ្ឌិត ធម្មស្ស ឡើងលើផងចុះ ពួក
 ចេតសិកក្នុង ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើងចេតសិកក្នុង ។
 អនេតសិកធម៌ ជាច្រើន ខែអនេតសិកធម៌ ដោយការម្មណប្បទ្ធាយេន គឺ
 ពួកប្រាជ្ញា គឺ វិចារណា ឡើងលើ វិចារណា ឡើងលើ ព្រោះចិត្តាច ព្រោះចិត្តាច
 ជាច្រើន ខែការវិចារណា ឡើងលើ វិចារណា បក្ក ខឹងផល ដោយ
 ការម្មណប្បទ្ធាយេន ឡើងលើ . . . ឡើងលើ . . . បក្កល ឃើញច្បាស់
 ឡើងលើអនេតសិកក្នុង ជាចន្លោះ ក្រោយ វិចារណា ចិត្ត កើតឡើង
 ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើងចេតសិកក្នុង ឃើញ ឡើងលើ ដោយចិត្តបក្ក

បស្សតិ ធិញ្ចាយ សោតនាតុយា សង្កំ សុណាតិ ទេតោ-
 បរិយញ្ញាលោម អរេតសិកេ ចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ
 វ វាសាធិញ្ចាយតនំ ។ បេ ។ អាតិញ្ញញ្ញាយតនំ ។ បេ ។
 អរេតសិកោ ទទ្វា ឥន្ទ្រិវិញ្ញាណាស្ស ទេតោបរិយញ្ញា-
 ណាស្ស បុព្វេនិវាសាទុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថាកម្មមគ-
 ញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អាវដ្ឋនាយ អាវដ្ឋ-
 ណាប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ អរេតសិកោ ធម្មោ រេត-
 សិកាស្ស ធម្មស្ស អាវដ្ឋណាប្បទ្វយេន បទ្វយោ អរិយោ
 ធិញ្ចានំ បទ្វាវក្ខន្ធិ បឋមតមនសនិសំ ។ ធម្មំ . . .
 វក្ខំ . . . អរេតសិកោ ទទ្វា អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោម-
 បស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ធិទ្វេន ធម្មតា រូបំ បស្សតិ ធិញ្ចាយ
 សោតនាតុយា សង្កំ សុណាតិ ទេតោបរិយញ្ញា-
 ណាម អរេតសិកេ ទទ្វា ជាតាតិ អាគាសាធិញ្ញាយ-
 តនំ . . . រាគិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណាសញ្ញាយត-
 នស្ស រូបាយតនំ ធម្មវិញ្ញាណាសហគតានំ ទទ្វានំ
 ដោជ្ជញ្ញាយតនំ . . . អរេតសិកោ ទទ្វា ឥន្ទ្រិវិញ្ញា-
 ណាស្ស ទេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសាទុស្សតិញ្ញា-
 ណាស្ស យថាកម្មមគញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញា-
 ណាស្ស អាវដ្ឋនាយ អាវដ្ឋណាប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។

ព្វន្ទ្រសំឡេង ដោយចិត្តសោតនាតុ ជីវន្ទ្រចិត្ត បេសំបុគ្គលក្ខត្រកថ
 ដោយអរេតសិកេចិត្ត ដោយទេតោបរិយញ្ញាណា អាគាសាធិញ្ញាយតនៈ
 ។ បេ ។ រាគិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ ព្វកអរេតសិកេចិត្ត ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវវិវិវិញ្ញាណា ទេតោបរិយញ្ញាណា បុព្វេនិវាសា-
 ទុស្សតិញ្ញាណា យថាកម្មមគញ្ញាណា អនិវតានតំសញ្ញាណា ដោយ
 ការដ្ឋណាប្បទ្វ័យ ។ អរេតសិកេធម្ម ជាបច្ច័យ នៃរេតសិកេធម្ម ដោយ
 ការដ្ឋណាប្បទ្វ័យ គឺ ព្វកត្រេតវៈ ពិចារណា នូវព្រះធិញ្ចាន ដូច
 ដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវបក្ខ . . . នូវវក្ខ . . . នូវព្វកអរេតសិកេចិត្ត
 ជាមិនទៀង ។ បេ ។ រោមមស្ស តើត្រូវ ឬក្តី ឬ ឃើញនូវរូប
 ដោយចិត្តចក្ខុ ព្វន្ទ្រសំឡេង ដោយចិត្តសោតនាតុ ជីវន្ទ្រព្វកអរេត-
 សិកេចិត្ត ដោយទេតោបរិយញ្ញាណា អាគាសាធិញ្ញាយតនៈ . . .
 រាគិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញាណាសញ្ញាយតនៈ ព្វនាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃព្វកទទ្វ ដែលប្រឡំដោយចិត្តវិញ្ញាណា ជាជញ្ញាយតនៈ
 . . . ព្វកអរេតសិកេចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវវិវិ-
 វិញ្ញាណា ទេតោបរិយញ្ញាណា បុព្វេនិវាសាទុស្សតិញ្ញាណា យថា-
 កម្មមគញ្ញាណា អនិវតានតំសញ្ញាណា ដោយការដ្ឋណាប្បទ្វ័យ ។

អាចេតសិកា ធម្មោ ចេតសិកស្ស ឆ អាចេតសិ-
 កស្ស ឆ ធម្មស្ស អាម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អរិយា ជំព្វាបំ បដ្ឋវេត្តន្តំ បដសតមនសធិសំ ។
 ចត្តំ . . . វត្តំ . . . អាចេតសិកេ ទទ្ធេ អធិត្ថតោ
 វិបស្សនំ អស្សាធនំ អភិធនំ តំ អាត្ម ចិត្តញ
 សម្មយុត្តតោ ឆ ទត្វា ទប្បដ្ឋន្តំ ជំព្វេន . . . ។
 សាម្ពុត្តំ ។ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្ម-
 យុត្តតានពញ ទត្វា អាម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ដោជ្ជនាយតនំ . . . អាចេតសិកា ទត្វា ឥទ្ធិ-
 វិជញ្ញាណស្ស ចេតាចរិយញ្ញាណស្ស បុព្វនិវាសា-
 បុស្សតំញ្ញាណស្ស យថាកម្មចកញ្ញាណស្ស អនាគ-
 តំសញ្ញាណស្ស អាវដ្ឋនាយ អាម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ចេតសិកោ ឆ អាចេតសិកោ ឆ ធម្មា
 ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អាម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ចេតសិកេ ទទ្ធេ ឆ ចិត្តញ អាត្ម ចេតសិកា ទត្វា
 ទប្បដ្ឋន្តំ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ ចេតសិកេ ទទ្ធេ ឆ
 ចិត្តញ អាត្ម ចិត្តំ ទប្បដ្ឋន្តំ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ ចេត-
 សិកេ ទទ្ធេ ឆ ចិត្តញ អាត្ម ចេតសិកា ទត្វា ឆ
 ចិត្តញ ទប្បដ្ឋន្តំ ។

អាចេតសិកម្ម ជាបដ្ឋយ វិចារេតសិកម្មធិសំ វិចារេតសិកម្មធិសំ
 ដោយអាម្មណប្បដ្ឋយ តំ ពួកចេតសិកម្ម វិចារេតសិកម្ម ឡូត្រាធិត្ថាន
 ដូចនេះឈរ ។ ឡូត្រា . . . ឡូត្រា . . . បុគ្គល
 យើងច្បាស់ ឡូត្រាចេតសិកម្ម ជាបដ្ឋយ ចេតសិកម្ម វិចារេតសិកម្ម
 ចិត្តន្តំ ពួកសម្មយុត្តតក្ខន្តន្តំ តើឡើង ចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម
 កត្តន្តន្តន្ត ចិត្ត . . . ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។ ដោយនេះ ជាបដ្ឋយ
 វិចារេតសិកម្ម វិចារេតសិកម្ម ដោយអាម្មណប្បដ្ឋយ
 ដោយនាយតនៈ . . . ពួកចេតសិកម្ម ជាបដ្ឋយ វិចារេតសិកម្ម
 ឡូត្រាចេតសិកម្ម ចេតាចរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសាបុស្សតំញ្ញាណ
 យថាកម្មចកញ្ញាណ ធិសតានតំសញ្ញាណ ដោយអាម្មណប្បដ្ឋយ ។
 ចេតសិកម្ម ចេតសិកម្ម ជាបដ្ឋយ វិចារេតសិកម្ម ដោយ
 អាម្មណប្បដ្ឋយ តំ ពួកចេតសិកម្ម តើឡើង ចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម
 ពួកចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ។ បុគ្គល កម្មស្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម
 ចិត្ត តើឡើង ចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ។
 បុគ្គល កម្មស្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ពួកចេតសិកម្ម ចិត្ត តើឡើង
 ចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ឡូត្រាចេតសិកម្ម ។

[១១០] រោគសីតោ នធម្មា រោគសីតកស្ស
 ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ អារម្មណានិច្ច
 សហជាតានិច្ច ។ អារម្មណានិច្ច រោគសីតោ ទេវ
 កុំ កក្កា រោគសីតោ ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតា-
 និច្ច រោគសីតោ អនិច្ចតិ សម្បយុត្តកានំ ទន្ធានំ
 អនិច្ចតិប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ អារម្ម-
 ណានិច្ច រោគសីតោ ទេវ កុំ កក្កា ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សហជាតានិច្ច រោគសីតោ អនិច្ចតិ ចិត្តស្ស ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាធានេត្វ រូបាណំ អនិច្ចតិប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ អារម្មណានិច្ច រោគសីតោ ទេវ កុំ
 កក្កា រោគសីតោ ទន្ធា ច ចិត្តេត្វ ឧប្បជ្ឈន្តិ សហជា-
 តានិច្ច រោគសីតោ អនិច្ចតិ សម្បយុត្តកានំ ទន្ធានំ
 ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋាធានេត្វ រូបាណំ អនិច្ចតិប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចុយោ ។ អរោគសីតោ នធម្មា អរោគសី-
 កស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ អារម្មណា-
 និច្ច សហជាតានិច្ច ។ អារម្មណានិច្ច អវិយា
 នំ កុំ កក្កា បច្ចុវេត្តន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស កោ-
 រោធស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស អនិច្ចតិប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ
 បក្កំ . . . វត្ថុ . . . អរោគសីតោ ទេវ កុំ កក្កា

[១១១] រោគសីតោ ជាច្ច័យ នៃរោគសីតចមិ ដោយអនិ-
 ចិត្តច្ច័យ បានដល់អារម្មណានិច្ច និងសហជាតានិច្ច ។ អារម្ម-
 ណានិច្ច នី ពួករោគសីតក្នុង ភើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យរោគសីតក្នុង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតានិច្ច នី រោគសីតានិច្ច ជាច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយអនិច្ចតិច្ច័យ ។ បណ្ឌិត ឆប្បស្មា ឲ្យ
 មូលផល្កៈ អារម្មណានិច្ច នី ចិត្ត ភើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យរោគសី-
 តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ឯសហជាតានិច្ច នី រោគសីតានិច្ច ជាច្ច័យ
 នៃចិត្តផល នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាធម្មផល ដោយអនិច្ចតិច្ច័យ ។ បណ្ឌិត
 ឆប្បស្មា ឲ្យមូលផល្កៈ អារម្មណានិច្ច នី ពួករោគសីតក្នុង ចិត្ត
 ភើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យពួករោគសីតក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ឯសហជាតា-
 និច្ច នី រោគសីតានិច្ច ជាច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផល នៃចិត្តផល
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាធម្មផល ដោយអនិច្ចតិច្ច័យ ។ អរោគសីតចមិ ជា
 ច្ច័យ នៃអរោគសីតចមិ ដោយអនិច្ចតិច្ច័យ បានដល់អារម្មណានិ-
 ចិត្ត និងសហជាតានិច្ច ។ អារម្មណានិច្ច នី ពួកព្រះវិញ្ញាណ ធ្វើ
 ឲ្យព្រះវិញ្ញាណ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះវិញ្ញាណ ជាច្ច័យ
 នៃគាត្រកុ ពេទ្យា បក្កុ និងផល ដោយអនិច្ចតិច្ច័យ ឲ្យចក្ក
 . . . ឲ្យចក្ក . . . បុគ្គល ធ្វើ ឲ្យពួកអរោគសីតក្នុង ឲ្យជាទីគោរព

អស្សាធម៌ អភិធម្មតិ តំ កុំ កាត្វា ជិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ អនេកសិកា អធិបតិ ជិត្តស្ស
 ភិក្ខុសមុដ្ឋានានុ រូបាចំ អធិបតិប្បទូយេន បទូ-
 យោ ។ អនេកសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បទូយេន បទូយោ ការម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ អរិយា ជិត្វាចំ
 កុំ កាត្វា ... បឋមតមនសធិសំ ។ ចក្កំ ...
 វត្ថុ ... អនេកសិកោ ទន្ធទេ កុំ កាត្វា អស្សាធម៌
 អភិធម្មតិ តំ កុំ កាត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ជិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ
 ។ ពេ ។ សហជាតាធិបតិ អនេកសិកា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកាចំ ទន្ធទាចំ អធិបតិប្បទូយេន បទូយោ ។
 អនេកសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អនេកសិ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បទូយេន បទូយោ ការម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ អរិយា
 ជិត្វាចំ ... បឋមតមនំ ។ អនេកសិកោ ទន្ធទេ កុំ
 កាត្វា អស្សាធម៌ អភិធម្មតិ តំ កុំ កាត្វា ចេតសិ-
 កា ទន្ធទា ច ជិត្តកុ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
 អនេកសិកា អធិបតិ សម្បយុត្តកាចំ ទន្ធទាចំ ជិត្ត-
 សមុដ្ឋានានុ រូបាចំ អធិបតិប្បទូយេន បទូយោ ។

ហើយគ្រូអោ រំលង ចិត្ត កើតឡើង ក្រោមអ្វី ឲ្យអនេកសិកា ឲ្យជាវិ-
 ភារោ ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អនេកសិកាធិបតិ ជាបង្គុយ ខែជិត្តផង
 'នក្ខតជិត្តសមុដ្ឋានានុ' ដោយអធិបតិប្បទូយេន ។ អនេកសិកាធិ ជា
 ចង្អុយ ខែអនេកសិកាធិ ដោយអធិបតិប្បទូយេន បានដល់ការម្មណាធិបតិ
 នឹងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ ពួកគ្រូអោយ ធ្វើ ឲ្យគ្រូ
 និក្ខាន ឲ្យជាវិភារោ ... ដូចជាឈើទី ១ ដែរ ។ ឲ្យចក្ក ...
 ឲ្យវត្ថុ ... ចក្កល ធ្វើ ឲ្យពួកអនេកសិកាធិ ឲ្យជាវិភារោ ហើយ
 គ្រូអោ រំលង ពេល ក៏កើតឡើង ក្រោមអ្វី ឲ្យអនេកសិកាធិឲ្យនា
 ឲ្យជាវិភារោ ជិត្ត កើតឡើង ។ ។ ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អនេក-
 សិកាធិបតិ ជាបង្គុយ ខែពួកសម្បយុត្តកុន្ធ ដោយអធិបតិប្បទូយេន ។
 អនេកសិកាធិ ជាបង្គុយ ខែអនេកសិកាធិផង ខែអនេកសិកាធិផង
 ដោយអធិបតិប្បទូយេន បានដល់ការម្មណាធិបតិ នឹងសហជាតាធិបតិ ។
 ការម្មណាធិបតិ គឺ ពួកគ្រូអោយ គ្រាន់គ្រាន់ ... ដូចជាឈើទី ១ ដែរ ។
 ចក្កល ធ្វើ ឲ្យពួកអនេកសិកាធិ ឲ្យជាវិភារោ ហើយគ្រូអោ រំលង
 ពួកអនេកសិកាធិ ចិត្ត កើតឡើង ក្រោមអ្វី ឲ្យអនេកសិកាធិឲ្យនា
 ឲ្យជាវិភារោ ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អនេកសិកាធិបតិ ជាបង្គុយ ខែពួក
 សម្បយុត្តកុន្ធ ដោយអធិបតិប្បទូយេន ។

កេតសិលោក ៥ អរិយកសិលោក ៦ ធម្មា កេតសិលោកស្ស
ធម្មស្ស អតិមតិប្បដូរដោយ ៧ មន្ទលោក អរិយកសិលោក ៦
តិលោក ៧ អរិយកសិលោក ៦ មន្ទលោក ៧

(၁၀၆) ဝေတနိကော သစ္စာ ဝေတနိကဗျူ
 ဓဉ္စဗျူ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ဗုဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓိံ
 ဝေတနိကော ခန္ဓာ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဝေတနိကော
 ခန္ဓာဝံ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ၇ ဗုလံ ဗုဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ
 ဗုဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓိံ ဝေတနိကော ခန္ဓာ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ
 ဝိဇ္ဇာဗျူ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ၇ ဗုလံ ဗုဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ
 ဗုဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓိံ ဝေတနိကော ခန္ဓာ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ
 ဝေတနိကော ခန္ဓာဝံ ဝိဇ္ဇာဗျူ ၈ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ
 ဗဒ္ဓယော ၇ အဝေတနိကော သစ္စာ အဝေတနိကဗျူ
 ဓဉ္စဗျူ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ဗုဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓိံ ဝိဇ္ဇာ
 ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဝိဇ္ဇာဗျူ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော
 အနုလောဓံ ကေတြဗျူ နေယနာဗဒ္ဓိယော အဝတ္ထုဗျူ
 ဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ၇ အဝေတနိကော သစ္စာ ဝေတနိ-
 ကဗျူ ဓဉ္စဗျူ အဝတ္ထုဗျူဌာယေဝ ဗဒ္ဓယော ၁၁ ဝိဟိ
 ကေတုဗ္ဗာဝံ ဗဒ္ဓိဗ္ဗာဝံ ဝိဟိ ဝိဟိ ဝိဟိ ဝိဟိ ဝိဟိ
 ဝိဟိ ဝိဟိ ၇ ဝေတနိကော ၈ အဝေတနိကော ၈ သစ္စာ

ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាចម្លើយ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
គតិធម៌ច្បងៗ បានផលកាមរូណាធម៌ ។ មានវិវាទ ១ ជាភាវូ-
ណាធម៌តំបន់វិសេស ។

[១០៦] ចេតសិកធម៌ ជាច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកចេតសិកច្ច័យ មុនៗ ជាច្ច័យ នៃពួកចេត-
 សិកច្ច័យ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ចណ្ឌិត ធម្មិស្ស
 ត្រូវប្រឆាំងនឹង ពួកចេតសិកច្ច័យ មុនៗ ជាច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ចណ្ឌិត ធម្មិស្ស ត្រូវប្រឆាំងនឹង ពួកចេត-
 សិកច្ច័យ មុនៗ ជាច្ច័យ នៃពួកចេតសិកច្ច័យ ក្រោយៗ ផង នៃចិត្តផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាច្ច័យ នៃអចេតសិកធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត មុនៗ ជាច្ច័យ នៃចិត្ត ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុរោម ជាច្ច័យ នៃអនុរោមផង នៃវេល-
 សនាបត្តិផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាច្ច័យ
 នៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ចណ្ឌិត ធម្មិ-
 ត្រី យ៉ាងនោះចុះ ចណ្ឌិត ធម្មិត្រី ត្រូវតែឲ្យ ផ្គូផ្គងឈាត់ ១ ចុះ និង
 មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី

បេតិកភណ្ឌ ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន
 តីណំ អារម្មណេន វត្ថុនេន វត្ថុ ។ សមនន្តរប្បដ្ឋា-
 នេន បដ្ឋានេន នវ សហជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន
 នវ បដិទូករសនិសំ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន
 នវ បដិទូករសនិសំ និស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន នវ
 បដ្ឋានេន វសនិសំ ។

[១០៣] បេតិកភណ្ឌ ធម្មស្ស បេតិកភណ្ឌ
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន អារម្មណ្ឌប-
 និស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកក្ខបនិស្សយោ
 ។ រេ ។ បកក្ខបនិស្សយោ បេតិកភណ្ឌ ទន្ធា
 បេតិកភណ្ឌ ទន្ធា ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋា-
 នេន ។ ឥសំ បុត្តតង្គំ តីណំ ឧបនិស្សយោ បេតិ-
 សភីកា ទន្ធា និព្ពស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋា-
 នេន ។ ឥសំ បុត្តតង្គំ តីណំ ឧបនិស្សយោ បេតិ-
 សភីកា ទន្ធា បេតិកភណ្ឌ ទន្ធា និព្ពស្ស ឧ ឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានេន ។ អបេតិកភណ្ឌ ធម្មស្ស
 អបេតិកភណ្ឌ ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋា-
 នេន អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បក-
 ក្ខបនិស្សយោ ។ រេ ។ បកក្ខបនិស្សយោ ទុក្ខំ . . .

ជាបច្ច័យ នៃបេតិកភណ្ឌ ដោយអនន្តរប្បដ្ឋានេន គឺ មានករណ៍ អារម្មណ៍
 វត្ថុនេន វត្ថុនេន ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បដ្ឋានេន គឺ មានករណ៍
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋានេន គឺ មានករណ៍ ដូចគ្នានឹងចម្លងករណ៍
 ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋានេន គឺ មានករណ៍ ដូចគ្នានឹងចម្លងករណ៍
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បដ្ឋានេន គឺ មានករណ៍ ដូចគ្នានឹងចម្លងករណ៍ ។

[១០៤] បេតិកភណ្ឌ ជាបច្ច័យ នៃបេតិកភណ្ឌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋានេន បានដល់ការម្ស្បាបនិស្សយ អនន្តរបនិស្សយ និងបក-
 ក្ខបនិស្សយ ។ រេ ។ បកក្ខបនិស្សយ គឺ ពួកបេតិកភណ្ឌ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកបេតិកភណ្ឌ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន ។ បណ្ឌិត ធម្មស្ស ឧ/ឬស
 ផលីចុះ មានករណ៍ ពួកបេតិកភណ្ឌ ជាឧបនិស្សយ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត
 ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន ។ បណ្ឌិត ធម្មស្ស ឧ/ឬសផលីចុះ មានករណ៍
 ពួកបេតិកភណ្ឌ ជាឧបនិស្សយ ជាបច្ច័យ នៃពួកបេតិកភណ្ឌផង នៃ
 ចិត្តផង ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន ។ អបេតិកភណ្ឌ ជាបច្ច័យ នៃអបេតិ-
 សភីកា ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បានដល់ការម្ស្បាបនិស្សយ អនន្តរប-
 និស្សយ និងបកក្ខបនិស្សយ ។ រេ ។ បកក្ខបនិស្សយ គឺ ឧ/ឬស . . .

វត្ថុបុរេជាន់ ចក្ខុយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយន្តរំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ ។ អនេសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ចក្ខុស្ស បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់ ចក្ខុ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ធម្មនិស្សំ ឧប្បជ្ឈនិ ជំព្វន ចក្ខុនា រូបំ បស្សនិ ជំព្វាយ សោភណតុយា សន្និ សុណាតិ រូបាយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ ដោជ្ឈនាយន្តរំ កាយវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ ។ វត្ថុបុរេជាន់ ចក្ខុយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ កាយាយន្តរំ ... វត្ថុ ចេតសិកនំ ចក្ខុនំ បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ ។ អនេសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អនេសិកស្ស ច ចក្ខុស្ស បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់ ចក្ខុ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ វិបស្សនិ អស្សនេតិ អភិច្ចតនិ អាត្ម ចិត្តកុ សម្មយុត្តកា ច ចក្ខុ ឧប្បជ្ឈនិ ជំព្វន ចក្ខុនា រូបំ បស្សនិ ជំព្វាយ សោភណតុយា សន្និ សុណាតិ រូបាយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកានក ចក្ខុនំ ដោជ្ឈនាយន្តរំ ... ។

វត្ថុបុរេជាន់ គឺ ចក្ខុយន្តរំ (ជាច្បុយ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយន្តរំ (ជាច្បុយ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាច្បុយ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាន់ច្បុយ ។ អនេសិកនិ ជាច្បុយ នៃចេតសិកនិ ដោយបុរេជាន់ច្បុយ បានដល់អាម្ពណបុរេជាន់ និងវត្ថុបុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់ គឺ វត្ថុចក្ខុ ... វត្ថុវត្ថុ ជាច្បុយ ។ បេ ។ ធម្មនិស្សំ ចក្ខុនំ ចក្ខុនា រូបំ បស្សនិ ជំព្វាយ សោភណតុយា សន្និ សុណាតិ រូបាយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ ដោជ្ឈនាយន្តរំ កាយវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ ។ វត្ថុបុរេជាន់ ចក្ខុយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគន្តរំ ចក្ខុនំ កាយាយន្តរំ ... វត្ថុ ចេតសិកនំ ចក្ខុនំ បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ ។ អនេសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អនេសិកស្ស ច ចក្ខុស្ស បុរេជាន់ច្បុយន្តរំ ចក្ខុយន្តរំ អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់ ចក្ខុ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ វិបស្សនិ អស្សនេតិ អភិច្ចតនិ អាត្ម ចិត្តកុ សម្មយុត្តកា ច ចក្ខុ ឧប្បជ្ឈនិ ជំព្វន ចក្ខុនា រូបំ បស្សនិ ជំព្វាយ សោភណតុយា សន្និ សុណាតិ រូបាយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកានក ចក្ខុនំ ដោជ្ឈនាយន្តរំ ... ។

ករណីទី១៣ គណនេយ្យកម្មវិធី

ក្នុងករណីនេះ ចក្ខុវិស័យនៃ ចក្ខុវិស័យណាមួយ សម្បយុត្ត-
កាណ៍ ទទួលបាន កាយាយន៍... ក្នុង ចក្ខុវិស័យ សម្ប-
យុត្តកាណ៍ ទទួលបាន ចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។

[១០៥] ចេតសិកា ធម្មា អចេតសិកាស្ស
ធម្មស្ស ចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។ សន្តិភូតិ ។
អចេតសិកា ធម្មា អចេតសិកាស្ស ធម្មស្ស ចក្ខុ-
វិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។ សន្តិភូតិ ។ ចេតសិកា ធម្មា
អចេតសិកា ធម្មា អចេតសិកាស្ស ធម្មស្ស ចក្ខុ-
វិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។ សន្តិភូតិ ។

[១០៦] ចេតសិកា ធម្មា ចេតសិកាស្ស
ធម្មស្ស អស្សាវរណ៍ច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។

[១០៧] ចេតសិកា ធម្មា ចេតសិកាស្ស
ធម្មស្ស កម្មវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ សហជាតា តាតាទ-
ណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា សម្បយុត្ត-
កាណ៍ ទទួលបាន កម្មវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។ តាតាទ-
ណិកា ចេតសិកា ចេតនា វិបាកាណ៍ ទទួលបាន កម្មវិស័យ-
ច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។ ចេតសិកា ធម្មា អចេតសិ-
កាស្ស ធម្មស្ស កម្មវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ សហជាតា តា-
តាទណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា ចក្ខុវិស័យ
ចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់ ចក្ខុវិស័យ ។

ករណីទី១៤ គណនេយ្យកម្មវិធី

ក្នុងករណីនេះ ចក្ខុវិស័យនៃ (ជាច្រើន) ចេតនាណាមួយ នៃក្នុង
សម្បយុត្តកាណ៍ កាយាយន៍... ក្នុង ជាច្រើន ចេតនាណ៍ នៃ
ក្នុងសម្បយុត្តកាណ៍ ដោយក្នុងកម្មវិធី ។

[១០៨] ចេតសិកា ជាច្រើន នៃអចេតសិកា ដោយចក្ខុ-
វិស័យ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ អចេតសិកា ជាច្រើន នៃអចេត-
សិកា ដោយចក្ខុវិស័យ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ចេតសិកា ចក្ខុ-
វិស័យ ជាច្រើន នៃអចេតសិកា ដោយចក្ខុវិស័យ ។
សេចក្តីចម្រើន ។

[១០៩] ចេតសិកា ជាច្រើន នៃអចេតសិកា ដោយតា-
ស្សន៍ច្បាស់លាស់ ។

[១១០] ចេតសិកា ជាច្រើន នៃអចេតសិកា ដោយកម្មវិ-
ស័យ បាតស្រីសហជាតា និងតាតាទណិកា ។ សហជាតា និង ចេត-
សិកាចេតនា ជាច្រើន នៃក្នុងសម្បយុត្តកាណ៍ ដោយកម្មវិស័យ ។ តា-
តាទណិកា និង ចេតសិកាចេតនា ជាច្រើន នៃក្នុងក្រុមកម្មវិស័យ ដោយកម្មវិ-
ស័យ ។ ចេតសិកា ជាច្រើន នៃអចេតសិកា ដោយកម្មវិស័យ
បាតស្រីសហជាតា និងតាតាទណិកា ។ សហជាតា និង ចេតសិកាចេត-
នា ជាច្រើន នៃក្នុងក្រុមសម្បយុត្តកាណ៍ ដោយកម្មវិស័យ ។

នាមាទណិកា ចេតសិកា ចេតនា វិចារកស្ស
ចិត្តស្ស កដត្តា ច ទ្ធានំ កម្មប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។
ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
ន ធម្មស្ស កម្មប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ សហជាតា
នាមាទណិកា ។ សហជាតា ចេតសិកា ចេតនា
សម្បយុត្តកានំ ទទ្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានាមញ្ញ
ទ្ធានំ កម្មប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។ នាមាទណិកា
ចេតសិកា ចេតនា វិចារកានំ ទទ្ធានំ ចិត្តស្ស ច
កដត្តា ច ទ្ធានំ កម្មប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។

[១០៨] ចេតសិកោ ធម្មោ ចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស វិចារកប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ នវ អាហារប្បទ្វា-
យេន បទ្វាយោ នវ វស្សិយប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ
នវ ឈានប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ តីណិ មគ្គប្បទ្វាយេន
បទ្វាយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ មញ្ញ ។

[១០៩] ចេតសិកោ ធម្មោ អចេតសិកស្ស
ធម្មស្ស វិចារកប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ សហ-
ជាតំ បញ្ញាជាតំ ។ សន្តិកំ ។ អចេតសិកោ
ធម្មោ អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បទ្វាយេន
បទ្វាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បញ្ញាជាតំ ។

ឯនានាទណិកៈ គឺ ចេតសិកចេតនា ជាច្រើន វិចារកចិត្តផង នៃពួក
កដត្តាច្រើន ដោយកម្មប្បទ្វាយ ។ ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន វិចារកសិក-
ធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយកម្មប្បទ្វាយ បាន បសហជាត ខឹង
នានាទណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតសិកចេតនា ជាច្រើន នៃពួក
សម្បយុត្តកច្រើន វិចារកផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានច្រើន ដោយកម្មប្ប-
ទ្វាយ ។ ឯនានាទណិកៈ គឺ ចេតសិកចេតនា ជាច្រើន នៃពួកវិចារកច្រើន
ផង វិចារកផង នៃពួកកដត្តាច្រើន ដោយកម្មប្បទ្វាយ ។

[១០៩] ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន វិចារកធម៌ ដោយវិចារ-
កប្បទ្វាយ គឺ មានពីរ ៤ ជាច្រើន ដោយអាហារប្បទ្វាយ គឺ មាន
ពីរ ៤ ជាច្រើន ដោយវស្សិយប្បទ្វាយ គឺ មានពីរ ៤ ជាច្រើន
ដោយឈានប្បទ្វាយ គឺ មានពីរ ៣ ជាច្រើន ដោយមគ្គប្បទ្វាយ
គឺ មានពីរ ៣ ជាច្រើន ដោយសម្បយុត្តប្បទ្វាយ គឺ មានពីរ ៥ ។

[១១០] ចេតសិកធម៌ ជាច្រើន នៃអចេតសិកធម៌ ដោយ
វិចារកប្បទ្វាយ បានបសហជាត ខឹងបញ្ញាជាត ។ សេចក្តីច-
ម្រើ ។ អចេតសិកធម៌ ជាច្រើន នៃអចេតសិកធម៌ ដោយវិចារ-
កប្បទ្វាយ បានបសហជាត បុរេជាត ខឹងបញ្ញាជាត ។

ចុះជាតិ ចក្ខុយក្កនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្ត-
 កាណេត្យ ទទ្ធានំ កាយាយក្កនំ ... វត្ថុ ចិត្តស្ស
 សម្មយុត្តកាណេត្យ ទទ្ធានំ វិញ្ញ ឧត្តប្បទាយេន បទ្ទ-
 យោ ។ ចេតសិកោ ច អចេតសិកោ ច ធម្មា
 អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស វិញ្ញយុត្តប្បទាយេន បទ្ទយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្តិភ្នំ ។

[១១០] ចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទយោ ឯកំ បដិច្ចសន្តិសំ ។
 ចេតសិកោ ធម្មា អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្ប-
 ទាយេន បទ្ទយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្តិភ្នំ ។
 ចេតសិកោ ធម្មា ចេតសិកស្ស ច អចេតសិកស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទយោ ឯកំ បដិច្ចស-
 ន្តិសំ ។ អចេតសិកោ ធម្មា អចេតសិកស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បទាយេន បទ្ទយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្តិភ្នំ ។ អចេតសិកោ ធម្មា
 ចេតសិកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ ចេតសិកានំ ទទ្ធានំ
 អត្ថប្បទាយេន បទ្ទយោ បដិសន្ធិក្ការោ ចិត្តំ ។ ចេ ។

ឧបាសាគ ភី ចក្ខុយក្កនៈ (ជាច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃក្ខុ
 សម្មយុត្តកក្កនផង កាយាយក្កនៈ ... វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃ
 ក្ខុសម្មយុត្តកក្កនផង ដោយវិញ្ញយុត្តប្បទ័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី កាច-
 តសិកធម៌ ជាច្ច័យ នៃកាចតសិកធម៌ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បទ័យ បាន
 ផលសហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីចម្រើញ ។

[១១១] ចេតសិកធម៌ ជាច្ច័យ នៃចេតសិកធម៌ ដោយ
 កត្តប្បទ័យ ភី ខានពៈ ១ ដូចបដិច្ចពៈវិដ្ច ។ ចេតសិកធម៌
 ជាច្ច័យ នៃកាចតសិកធម៌ ដោយកត្តប្បទ័យ បានផលសហជាត
 នឹងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីចម្រើញ ។ ចេតសិកធម៌ ជាច្ច័យ
 នៃចេតសិកធម៌ផង នៃកាចតសិកធម៌ផង ដោយកត្តប្បទ័យ ភី
 ខានពៈ ១ ដូចបដិច្ចពៈវិដ្ច ។ កាចតសិកធម៌ ជាច្ច័យ នៃ
 កាចតសិកធម៌ ដោយកត្តប្បទ័យ បានផលសហជាត បុរេជាត បច្ឆា-
 ជាត កាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីចម្រើញ ។ កាចតសិ-
 កធម៌ ជាច្ច័យ នៃកាចតសិកធម៌ ដោយកត្តប្បទ័យ បានផលសហ-
 ជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត ភី ចិត្ត ជាច្ច័យ នៃក្ខុ
 ចេតសិកក្កន ដោយកត្តប្បទ័យ ក្តីខណៈនៃបដិសន្តិ ចិត្ត ។ ចេ ។

បដិសន្ធិត្ថាណោ វត្ថុ រេតសិកានំ ទទ្ទានំ អត្ថិច្ឆន្ទ-
 យេន ចន្ទយោ ។ បុរេជានំ ចក្កំ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ
 ... បុរេជានសនិសំ និច្ចានំ ។ អរេតសិកោ នាម្មា
 រេតសិកាស្ស ឥ អរេតសិកាស្ស ច នន្ទស្ស អត្ថិច្ឆ-
 ន្ទយេន ចន្ទយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហ-
 ជានំ ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ទទ្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋាហនត្ថា
 រនានំ អត្ថិច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ បដិសន្ធិត្ថាណោ ចិត្តំ
 ។ បេ ។ បដិសន្ធិត្ថាណោ វត្ថុ រេតសិកានំ ទទ្ទានំ
 ចិត្តស្ស ច អត្ថិច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ ។ បុរេជានំ
 ចក្កំ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ... បុរេជានសនិសំ និច្ចានំ ។
 រេតសិកោ ឥ អរេតសិកោ ច នាម្មា រេតសិកាស្ស
 នន្ទស្ស អត្ថិច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ សហជានំ បុរេជានំ ។
 សហជានោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឋិតោ ទទ្ទោ
 ពក្ខាយតនត្ថា ទ្ធិន្នំ ទទ្ទានំ កាយវិញ្ញាណសហគ-
 តោ ... រេតសិកោ ឋិតោ ទទ្ទោ ច វត្ថុ ច
 ចិត្តត្ថា ទ្ធិន្នំ ទទ្ទានំ អត្ថិច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ ទ្វេ
 ទទ្ទា ... ។ សហជានោ រេតសិកោ ឋិតោ ទទ្ទោ
 ឥ វត្ថុ ច ចិត្តត្ថា ទ្ធិន្នំ ទទ្ទានំ អត្ថិច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ
 ទ្វេ ទទ្ទា ... បដិសន្ធិត្ថាណោ ទ្វេមំ កាតត្ថា ។

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាច្រើន នៃពួកចេតសិកក្នុង ដោយអត្ថិ-
 ច្ឆន្ទយ ។ ឯបុរេជាន គឺ ត្ថវច្ឆ ។ ។ ត្ថវច្ឆ ជាមិនទៀង ...
 ដូចបុរេជានច្ឆន្ទយវេរ មិនមានផ្សេងៗគ្នាទេ ។ អរេតសិ...មិ ជា
 ច្ឆន្ទយ នៃចេតសិកធម៌ផង នៃអរេតសិកធម៌ផង ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ បាន
 ផលសហជាន មិនបុរេជាន ។ សហជាន គឺ ចិត្ត ជាច្ឆន្ទយ នៃ
 ពូរសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន្រ្តផង ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាច្រើន
 នៃពួកចេតសិកក្នុងផង នៃចិត្តផង ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ ។ ឯបុរេជាន គឺ
 ត្ថវច្ឆ ... ត្ថវច្ឆ ជាមិនទៀង ... ដូចបុរេជានច្ឆន្ទយវេរ
 មិនមានផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អរេតសិកធម៌ក្តី ជាច្ឆន្ទយ នៃ
 ចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ បានផលសហជាន មិនបុរេជាន ។
 សហជាន គឺ ទន្ធន ដែលប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយកន្ត្រៃ
 ជាច្ឆន្ទយ នៃទន្ធន ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ... ចេត-
 សិកក្នុង ទន្ធពី វត្ថុក្តី ចិត្តក្តី ជាច្ឆន្ទយ នៃទន្ធន ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ
 ត្ថវទន្ធន ... ។ សហជាន គឺ ចេតសិកក្នុង ទន្ធពី វត្ថុក្តី
 ចិត្តក្តី ជាច្ឆន្ទយ នៃទន្ធន ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយ ត្ថវទន្ធន ...
 ឯនេះតាំង ២ យ៉ាង ចក្កវិញ្ញាណ ត្ថវច្ឆ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

ទេតសិកោ ធម៌ អទេតសិកោ ធម៌ ធម្មា អទេតសិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិច្ចុទ្ទយេន បទ្ទយោ សហជាតំ
 បុរោជិតំ បច្ឆាជាតំ រោហាវំ វត្ថុន្តិយំ ។ សហជាតា
 ចក្កវិញ្ញាណសហគតា ទន្ធា ធម៌ ចក្កាយតនត្ថា
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយវិញ្ញាណសហគតា ... ទេត-
 សិកា ទន្ធា ធម៌ ចិត្តត្ថា ចិត្តសមុដ្ឋានាចំ រូបាចំ
 អត្ថិច្ចុទ្ទយេន បទ្ទយោ ទេតសិកា ទន្ធា ធម៌ ចិត្តត្ថា
 បហាក្ខតា ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានាចំ រូបាចំ អត្ថិច្ចុទ្ទយេន
 បទ្ទយោ ។ សហជាតា ទេតសិកា ទន្ធា ធម៌ វត្ថុ
 ធម៌ ចិត្តស្ស អត្ថិច្ចុទ្ទយេន បទ្ទយោ ចជីសន្តិក្ខណោ
 កិណ្ឌិយំ កាតត្ថា ។ បច្ឆាជាតា ទេតសិកា ទន្ធា ធម៌
 ចិត្តត្ថា បុរោជិតស្ស ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិច្ចុទ្ទយេន
 បទ្ទយោ ។ បច្ឆាជាតា ទេតសិកា ទន្ធា ធម៌ ចិត្តត្ថា
 កាតជ្ឈីត្តារោ អាហារោ ធម៌ ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិ-
 ច្ចុទ្ទយេន បទ្ទយោ ។ បច្ឆាជាតា ទេតសិកា ទន្ធា ធម៌
 ចិត្តត្ថា រូបជីវិត្រ្យ្និយេន កាតត្ថារូបាចំ អត្ថិច្ចុទ្ទយេន
 បទ្ទយោ ។ ទេតសិកោ ធម៌ អទេតសិកោ ធម៌
 ធម្មា ទេតសិកស្ស ធម៌ អទេតសិកស្ស ធម៌ ធម្មស្ស
 អត្ថិច្ចុទ្ទយេន បទ្ទយោ សហជាតំ បុរោជិតំ ។

ទេតសិកាធម៌ អទេតសិកាធម៌ ជាបង្អស់ ខែអទេតសិកាធម៌ ដោយ
 អត្ថិច្ចុទ្ទយេន បុរោជិតសហជាតំ បុរោជិត បច្ឆាជាតំ កាយោ ធម៌
 វត្ថុន្តិយ ។ សហជាតំ ធម៌ ពួកទន្ធា ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ
 ធម៌ ចក្កាយតនៈធម៌ (ជាបង្អស់) ខែចក្កវិញ្ញាណ ដែលច្រឡំដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ ... ពួកទេតសិកាធម៌ ចិត្តធម៌ ជាបង្អស់ ខែពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានប្រ ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន ពួកទេតសិកាធម៌ ចិត្តធម៌ ពួកមហាក្ខត-
 ធម៌ ជាបង្អស់ ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រ ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន ។ សហជាតំ
 ធម៌ ពួកទេតសិកាធម៌ វត្ថុធម៌ (ជាបង្អស់) ខែចិត្ត ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន
 សហជាតំ ធម៌ ពួកទេតសិកាធម៌ វត្ថុធម៌ ជាបង្អស់ ខែចិត្ត
 ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន កាយោ បណ្ឌិត ធម៌ ក្នុងខណៈខែចជីសន្តិ-
 កិណ្ឌិយ ។ បច្ឆាជាតំ ធម៌ ពួកទេតសិកាធម៌ ចិត្តធម៌ ជាបង្អស់ ខែ
 កាយោ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន ។ បច្ឆាជាតំ ធម៌ ពួកទេត-
 សិកាធម៌ ចិត្តធម៌ កាតជ្ឈីត្តារោធម៌ ជាបង្អស់ ខែកាយោ ដោយ
 អត្ថិច្ចុទ្ទយេន ។ បច្ឆាជាតំ ធម៌ ពួកទេតសិកាធម៌ ចិត្តធម៌ ប្រជី-
 វិត្រ្យ្និយធម៌ ជាបង្អស់ ខែពួកកាតត្ថាប្រ ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន ។ ទេត-
 សិកាធម៌ អទេតសិកាធម៌ ជាបង្អស់ ខែទេតសិកាធម៌ ខែអទេត-
 សិកាធម៌ ដោយអត្ថិច្ចុទ្ទយេន បុរោជិតសហជាតំ ជីវិតបុរោជិត ។

អចេតសិក្ខា ធម្មា ចេតសិក្ខាស្ស ច អចេតសិក្ខាស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដូរយេន បដូរយោ សហជាតប្បដូរ
 យេន បដូរយោ ឧបទិស្សយេប្បដូរយេន បដូរយោ បុរា
 ជាតប្បដូរយេន បដូរយោ ។ ចេតសិក្ខា ច អចេតសិ
 ក្ខា ច ធម្មា ចេតសិក្ខាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដូរយេន
 បដូរយោ សហជាតប្បដូរយេន បដូរយោ ឧបទិស្សយេ
 ប្បដូរយេន បដូរយោ ។ ចេតសិក្ខា ច អចេតសិក្ខា
 ច ធម្មា អចេតសិក្ខាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដូរយេន
 បដូរយោ សហជាតប្បដូរយេន បដូរយោ ឧបទិស្ស
 យេប្បដូរយេន បដូរយោ បុរាជាតប្បដូរយេន បដូរយោ
 បច្ឆាជាតប្បដូរយេន បដូរយោ ។ ចេតសិក្ខា ច អចេ
 តសិក្ខា ច ធម្មា ចេតសិក្ខាស្ស ច អចេតសិក្ខាស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដូរយេន បដូរយោ សហជាតប្ប
 ដូរយេន បដូរយោ ឧបទិស្សយេប្បដូរយេន បដូរយោ ។

[១១៣] និហេតុយោ នវ នអារម្មណោ នវ
 សព្វកុ នវ នោអវិកតេ នវ ។

[១១៤] ហេតុប្បដូរយោ នអារម្មណោ តីណិ ...
 នអធិបតីយោ តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញបញ្ញោ ឯកំ នឧបទិស្សយេ តីណិ សព្វកុ តីណិ

អចេតសិក្ខា ជាច្រើន នៃចេតសិក្ខាធម៌ផង នៃអចេតសិក្ខាធម៌ផង
 ដោយការម្ស្រាបច្រើន ជាច្រើន ដោយសហជាតច្រើន ជាច្រើន
 ដោយឧបទិស្សយេច្រើន ជាច្រើន ដោយបុរាជាតច្រើន ។ ចេត
 សិក្ខាធម៌ក្តី អចេតសិក្ខាធម៌ក្តី ជាច្រើន នៃចេតសិក្ខាធម៌ ដោយការ
 ម្ស្រាបច្រើន ជាច្រើន ដោយសហជាតច្រើន ជាច្រើន ដោយឧ
 បទិស្សយេច្រើន ។ ចេតសិក្ខាធម៌ក្តី អចេតសិក្ខាធម៌ក្តី ជាច្រើន នៃ
 ចេតសិក្ខាធម៌ ដោយការម្ស្រាបច្រើន ជាច្រើន ដោយសហជាតច្រើន
 ជាច្រើន ដោយឧបទិស្សយេច្រើន ជាច្រើន ដោយបុរាជាតច្រើន
 ជាច្រើន ដោយបច្ឆាជាតច្រើន ។ ចេតសិក្ខាធម៌ក្តី អចេតសិក្ខាធម៌
 ក្តី ជាច្រើន នៃចេតសិក្ខាធម៌ផង នៃអចេតសិក្ខាធម៌ផង ដោយការ
 ម្ស្រាបច្រើន ជាច្រើន ដោយសហជាតច្រើន ជាច្រើន ដោយឧ
 បទិស្សយេច្រើន ។

[១១៥] ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៨ ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ
 មានព័រៈ ៨ ក្នុងច្រើនតាំងអស់ សុទ្ធតែមានព័រៈ ៨ ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ
 មានព័រៈ ៨ ។

[១១៦] ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដូរយោ
 ... ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៣ ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៣
 ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៣ ក្នុងនិហេតុប្បដូរយោ មានព័រៈ ៣ ក្នុង
 ឧបទិស្សយេច្រើន មានព័រៈ ៣ ក្នុងច្រើនតាំងអស់ សុទ្ធតែមានព័រៈ ៣

ទ្វេ ទទេ . . . តាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ចិត្ត-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ទទ្ធកុ វត្ថុកុ បទ្ធយា ទ្វេ ទទ្ធា
ទ្វេ ទទេ . . . ចដិសន្តិក្កុណោ សន្តិក្តំ ។

[១២២] ហេតុយា នវ អាម្ពណោ តីណំ អធិប-
តំយា នវ អនន្តរេ តីណំ សមនន្តរេ តីណំ សហជាតេ
នវ អត្តាមញ្ញេ ធនិស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ តីណំ
ចុរជាតេ តីណំ អាសេវនេ តីណំ តាម្មេ នវ ។ បេ ។
វេរិកេនេ នវ ។

[១២៣] ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បទ្ធយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បទ្ធយា តីណំ ចដិច្ច-
សន្តិកា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បទ្ធយា ចិត្តវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បទ្ធយា ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ
វសញ្ញាសត្តា ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បទ្ធយា ចិត្ត-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បទ្ធយា ចក្ខុ-
យតនំ បទ្ធយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតា ទទ្ធា តិកាយា-
យតនំ . . . វត្ថុ បទ្ធយា អហេតុកា ចិត្តសម្បយុត្តកា
ទទ្ធា ចដិសន្តិ វត្ថុ បទ្ធយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច-
សហគតា ឆោរោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បទ្ធយា
ចិត្តសម្បយុត្តោ ធនិស្សយុត្តោ ធនិស្សយុត្តោ ឧប្បជ្ឈតិ

ចិន្ទ ១២ ២ . . . វេសច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ១២ ២ ពិន័វដ្តក
និងចិត្តសម្បយុត្តក្នុង ១ ផង និងវត្ថុផង និង ១២ ២ . . . ក្នុងទណៈវេស
ចដិសន្តិ សេចក្តីបំប្រាញ ។

[១២៤] ក្នុងហេតុប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាម្ពណាប្បទ្ធិយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៣
ក្នុងសមនន្តរាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧
ក្នុងអត្តាមញ្ញាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៣ ក្នុងចុរជាតាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អាសេវនាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៣ ក្នុងតាម្មេប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។
ក្នុងវេរិកេនាប្បទ្ធិយ មានវារៈ ៧ ។

[១២៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពិន័វដ្តក និងចិត្តសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បទ្ធិយ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
វារៈវេស ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពិន័វដ្តក និងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បទ្ធិយ គឺ មហាក្ខត ១ រហូត ដល់ពួកសសញ្ញា-
សត្វ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពិន័វដ្តក និងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បទ្ធិយ គឺ ពួកទទ្ធី វេសច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
ពិន័វដ្តក និងចក្ខុយតនៈ និងតាយាយតនៈ . . . ពួកអហេតុកក្នុង
ជាចិត្តសម្បយុត្ត ជាចដិសន្តិ ពិន័វដ្តក និងវត្ថុ ហេតុ វេសច្រឡំ
ដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ពិន័វដ្តក ពិន័វត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្ត-
ធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពិន័វដ្តក និងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

ឥតិវុត្តបិដក ឧបាលម្ពកថាបិដក

នគរេត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិច្ឆយុត្តេ ទ្វេ
នោធន្តិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

[១២៧] ហេតុប្បដូយា នអាម្ពណោ តីណិ ...
នគរេត្តេ តីណិ នវិច្ឆយុត្តេ ឯកំ នោធន្តិយា តីណិ
នោវិគតេ តីណិ ។

[១៣០] នហេតុប្បដូយា អាម្ពណោ តីណិ
។ ចេ ។ ... នគរេត្តេ តីណិ ។ ចេ ។ ... នវិគតេ នវ ។
ចិស្សយវារោ បច្ចយវារសធិសោ ។

សំសង្ការិកោ

[១៣១] ចិត្តសម្បយុត្តំ នង្គំ សំសង្ការំ ចិត្ត-
សម្បយុត្តោ នង្កោ នប្បដូតិ ហេតុប្បដូយា ចិត្តសម្ប-
យុត្តំ ឯកំ នង្គំ សំសង្ការំ ទ្វេ ទដ្ឋា ទ្វេ ទាទ្វ ...
បដិសន្ធិ^(១) ។

[១៣២] ហេតុយា ឯកំ អាម្ពណោ ឯកំ អធិ-
ចតិយា ឯកំ សត្វត្ថ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

[១៣៣] នហេតុយា ឯកំ នអធិចតិយា

ឥតិវុត្តបិដក ឧបាលម្ពកថាបិដក

ក្នុងនម្ពុត្តយ មានព្រះ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តយ មានព្រះ ៣
ក្នុងនវិច្ឆយុត្តយ មានព្រះ ២ ក្នុងនោធន្តិយ មានព្រះ ៣ ក្នុង
នោវិគតយ មានព្រះ ៣ ។

[១២៧] ក្នុងអាម្ពណប្បដូយ មានព្រះ ៣ ក្រោមហេតុប្បដូយ
... ក្នុងនគរេត្តយ មានព្រះ ៣ ក្នុងនវិច្ឆយុត្តយ មានព្រះ ១
ក្នុងនោធន្តិយ មានព្រះ ៣ ក្នុងនោវិគតយ មានព្រះ ៣ ។

[១៣០] ក្នុងអាម្ពណប្បដូយ មានព្រះ ៣ ក្រោមហេតុប្បដូយ
។ ចេ ។ ... ក្នុងនគរេត្តយ មានព្រះ ៣ ។ ចេ ។ ... ក្នុងនោវិ-
គតយ មានព្រះ ៧ ។

ចិស្សយវារោ ដូចគ្នាទីនិច្ចយវារោ ។

សំសង្ការិកោ

[១៣១] ចិត្តសម្បយុត្តនមិ ច្រឡំ ទីនិច្ចយសម្បយុត្តនមិ រឺច
កើតឡើង ក្រោមហេតុប្បដូយ គឺ ១១ ២ ច្រឡំ ទីនិច្ចយសម្បយុត្តន ១
ទីនិច្ច ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បដូយ មានព្រះ ១ ក្នុងអាម្ពណប្បដូយ
មានព្រះ ១ ក្នុងនវិច្ឆយុត្តយ មានព្រះ ១ ក្នុងបដិសន្ធិ ១១ សុទ្ធ
តែមានព្រះ ១ ក្នុងនោវិគតយ មានព្រះ ១ ។

[១៣៣] ក្នុងនោវិគតយ មានព្រះ ១ ក្នុងនគរេត្តយ មានព្រះ ១

ឯកំ ឧបុរាជានេ ឯកំ ឧបត្តាជានេ ឯកំ ឧអាសវានេ
ឯកំ ឧកាធម្ម ឯកំ ឧវិចារកេ ឯកំ ឧឈានេ ឯកំ
ឧទត្តេ ឯកំ ឧវិច្ឆយុត្តេ ឯកំ ។

ឯវំ ឥតេវ ទ្វេ កណ្ឌោបិ សម្បយុត្តវារោបិ
កាតត្វា ។

បញ្ញាវិបាក

[១៣៤] ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុច្បង្វយេន វេទ្វយោ ចិត្ត-
សម្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកាណំ ទដ្ឋានំ ហេតុច្បង្វ-
យេន វេទ្វយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ចិត្តវិច្ឆយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុច្បង្វយេន វេទ្វយោ
ចិត្តសម្បយុត្តា ហេតុ ចិត្តសម្បដ្ឋានានំ វុច្ចានំ ហេតុ-
ច្បង្វយេន វេទ្វយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មោ ចិត្តវិច្ឆយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុច្បង្វយេន វេទ្វយោ ចិត្តសម្បយុត្តា ហេតុ
សម្បយុត្តកាណំ ទដ្ឋានំ ចិត្តសម្បដ្ឋានានេត្វ វុច្ចានំ
ហេតុច្បង្វយេន វេទ្វយោ បដិសន្ធិ ។

មានវារៈ ១ ក្នុងឧបុរាជានេច្បង្វយេន មានវារៈ ១ ក្នុងឧបត្តាជានេច្បង្វយេន
មានវារៈ ១ ក្នុងឧអាសវានេច្បង្វយេន មានវារៈ ១ ក្នុងឧកាធម្មច្បង្វយេន មាន
វារៈ ១ ក្នុងឧវិចារកេច្បង្វយេន មានវារៈ ១ ក្នុងឧឈានេច្បង្វយេន មានវារៈ ១
ក្នុងឧទត្តេច្បង្វយេន មានវារៈ ១ ក្នុងឧវិច្ឆយុត្តេច្បង្វយេន មានវារៈ ១ ។

ការពរៈចំណង ៤ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារោបិ ចណ្ឌិត
សម្បវិទ្ធិយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវារៈ

[១៣៥] ចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ ជាច្បង្វយេន នៃចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ ដោយ
ហេតុច្បង្វយេន នៃ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាច្បង្វយេន នៃ ជាបដិសន្ធិ នៃពួក
សម្បយុត្តកត្ត ដោយហេតុច្បង្វយេន ។ ចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ ជាច្បង្វយេន នៃ
ចិត្តវិច្ឆយុត្តនិមិត្តំ ដោយហេតុច្បង្វយេន នៃ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាច្បង្វយេន
នៃ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ ដោយហេតុច្បង្វយេន ។ ចិត្តសម្ប-
យុត្តនិមិត្តំ ជាច្បង្វយេន នៃចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ នៃចិត្តវិច្ឆយុត្តនិមិត្តំ
ដោយហេតុច្បង្វយេន នៃ ពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាច្បង្វយេន នៃ ជាបដិសន្ធិ
នៃពួកសម្បយុត្តកត្តនៃ ពួកចិត្តសម្បយុត្តនិមិត្តំ ដោយហេតុច្បង្វយេន ។

[១៣៨] ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តស្នា ជាត្រា ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តស្នា
 ធម្មស្នា អាម្ពណប្បជ្ឈាយន បជ្ជាយោ ជាតំ . . .
 សីលំ . . . ទោសាសនាម្ព កាត្វា តំ បជ្ជវេក្ខន្តិ អស្សា-
 រោតិ អភិធម្មតិ តំ អាត្ម វាតា ឧប្បជ្ជនិ រោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជនិ ធម្មា សុចិណ្ឌនំ . . . ណេតា វុដ្ឋហិក្ខា
 លាតំ . . . អរិយា មក្ខា វុដ្ឋហិក្ខា មក្ខំ បជ្ជវេក្ខន្តិ
 ជលំ បជ្ជវេក្ខន្តិ បហិៈន កំលេស . . . វិក្កម្ពិកេ
 កំលេស បជ្ជវេក្ខន្តិ ធម្មា សុតាចិណ្ឌ កំលេស
 ជាតន្តំ ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្ត ទេវេ អធិទូតោ ឧបេ ។ រោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជនិ រោមនស្សយញ្ញាណាធម្ម ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្ត-
 សមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ ភាគាសានញ្ញាយននំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយននស្ស ភាគិត្តញ្ញាយននំ រោសញ្ញាតាស-
 ញ្ញាយននស្ស ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តា ទេវា វុដ្ឋវិធមញ្ញាណស្ស
 រោមនស្សយញ្ញាណស្ស ធម្មានិវាសានុស្សនិញ្ញាណស្ស
 យថាភម្មបតញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អា-
 វុដ្ឋនាយ អាម្ពណប្បជ្ឈាយន បជ្ជាយោ ចិត្តវិប្បជ្ឈយុត្តា
 ជាត្រា ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តស្នា ធម្មស្នា អាម្ពណប្បជ្ឈ-
 យន បជ្ជាយោ អរិយា ជំព្វានំ បជ្ជវេក្ខន្តិ ជំព្វានំ
 កោត្រកុស្ស រោមនស្ស ឧត្តស្ស ជលស្ស អាវុដ្ឋនាយ

[១៣៩] ចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តនមិ
 ដោយការម្ពណប្បជ្ឈនិ គឺ ឡវាន . . . ឡវីល . . . បុគ្គល
 រឿ ឡវេបាសថកម្ម ជំព្វាន . . . ឡវេបាសថកម្មនា ហើយត្រេក-
 អា រីករយ រាគៈ តើតឡើង ត្រោត្រាត្រា ឡវេកុសលនា
 រោមនស្ស តើតឡើង ឡវេកុសល ដែលសម្បវាយ ក្នុងកាល
 ទុគ . . . ចេញ កំលាំង ឡវាយន . . . ពូកព្រះអរិយៈ ចេញ
 កំលាំង ជំព្វានណា ឡវេក្ខ ជំព្វានណា ឡវេល ឡវេកុកំលេស ដែល
 លេងហើយ . . . ជំព្វានណា ឡវេកុកំលេស ដែលសង្កត់សង្កិន
 ហើយ ដឹង ឡវេកុកំលេស ដែលបាត់សម្បវាយ ក្នុងកាលទុគ
 ឡវេកុចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តនមិ ជាតំឡើង ឧបេ ។ រោមនស្ស តើត
 ឡើង បុគ្គល ដឹង ឡវេក្ខ រោសបុគ្គល គួរត្រេកដោយចិត្តសម្ប-
 ជ្ឈនមិ ដោយរោមនស្សយញ្ញាណ ភាគាសានញ្ញាយននៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃវិញ្ញាណញ្ញាយននៈ ភាគិត្តញ្ញាយននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃរោសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយននៈ ពូកចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ នៃការជំព្វានណា
 ឡវេវិធមញ្ញាណ រោមនស្សយញ្ញាណ ធម្មានិវាសានុស្សនិញ្ញាណ
 យថាភម្មបតញ្ញាណ ធម្មនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្ពណប្បជ្ឈនិ ។
 ចិត្តវិប្បជ្ឈយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្បជ្ឈយុត្តនមិ ដោយការម្ពណ-
 ប្បជ្ឈនិ គឺ ពូកព្រះអរិយៈ ជំព្វានណា ឡវេបាសថកម្ម ត្រាត្រា

សត្វ បដិច្ចសនិសា ចញ្ញា យដនា ធម្មិ ។ អញ្ញាចញ្ញា-
ច្បន្ទយេន បច្ចយោ ន បដិច្ចសនិសា ។ និស្ស-
យច្បន្ទយេន បច្ចយោ សត្វ ច ។ យវាសនិសា ចញ្ញា
យដនា ធម្មិ ។

(១៣៨) ចិត្តសម្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយច្បន្ទយេន បច្ចយោ អាម្ពណ្ឌ-
បនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកក្ខបនិស្សយោ
។ ថេ ។ បកក្ខបនិស្សយោ សន្ធិ ឧបនិស្សយ ឆានំ
នេតិ ។ ថេ ។ ឆានំ នធម្មតិ និដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ...
។ ថេ ។ បក្ខនំ ... កាយិកំ សុខំ ... កាយិកំ
ទុក្ខំ ឧបនិស្សយ ឆានំ នេតិ ។ ថេ ។ ឆានំ ចានតិ
សង្ឃំ ភិក្ខុតំ សម្មា ។ ថេ ។ កាយិកំ ទុក្ខំ សម្មាយ
។ ថេ ។ ចក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយច្បន្ទ-
យេន បច្ចយោ ។ ចិត្តវិញ្ញយុត្តោ នធម្មា ចិត្តសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយច្បន្ទយេន បច្ចយោ
អាម្ពណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកក្ខប-
និស្សយោ ។ ថេ ។ បកក្ខបនិស្សយោ ទុក្ខំ ...
កោដលំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ឆានំ នេតិ
។ ថេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតំ ទុក្ខំ ... កោដលំ ...

ច្រសា វ ដូចគ្នានឹងចង្កៀងដែរ គំណ មិនមានទេ ។ ជាប់ផ្ទុយ
ដោយអញ្ញាចញ្ញាផ្ទុយ និ មានច្រសា វ ដូចគ្នានឹងចង្កៀងដែរ ។
ជាប់ផ្ទុយ ដោយនិស្សយផ្ទុយ និ មានច្រសា វ ដូចគ្នានឹងចង្កៀង-
ដែរ គំណ មិនមានទេ ។

(១៣៩) ចិត្តសម្បយុត្តនមិ ជាប់ផ្ទុយ នៃចិត្តសម្បយុត្តនមិ ដោយ
ឧបនិស្សយផ្ទុយ បានដល់ការច្នៃឈាបចិស្សយ អនន្តបនិស្សយ នឹង
បកក្ខបនិស្សយ ។ ថេ ។ បកក្ខបនិស្សយ និ បុគ្គល ភាស្រីយ ឡូសត្វ
ហើយឱ្យ ឡូតាន ។ ថេ ។ និច្ឆេតិ ឡូតានៈ ច្រកានំ ឡូចិដ្ឋិ ឡូសីល
... ។ ថេ ។ ឡូសេចក្តីច្រាថ្នា ... ឡូកាយិកស្ថ ... ភាស្រីយ
ឡូកាយិកុត្ត ហើយឱ្យ ឡូតាន ។ ថេ ។ សម្រាតំ ឡូសត្វ ចិវចក ឡូសត្វ
សត្វ ។ ថេ ។ កាយិកុត្ត ជាប់ផ្ទុយ នៃសត្វ ។ ថេ ។ នៃមគ្គ នឹង
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយផ្ទុយ ។ ចិត្តវិញ្ញយុត្តនមិ ជាប់ផ្ទុយ
នៃចិត្តសម្បយុត្តនមិ ដោយឧបនិស្សយផ្ទុយ បានដល់ការច្នៃឈាប-
ចិស្សយ អនន្តបនិស្សយ នឹងបកក្ខបនិស្សយ ។ ថេ ។ បកក្ខបនិស្សយ
និ ឡូដេវ ... ឡូកោដល ... បុគ្គល ភាស្រីយ ឡូសេនាសនៈ
ហើយឱ្យ ឡូតាន ។ ថេ ។ ចិវចក ឡូសត្វ ដេវ ... កោដល ...

မိစ္ဆာယျုတ္တံ နာမ ဝဇ္ဇာဂါထာ

[illegible]

(១៤២) ដំគូសឡយុត្តោ ធម្មា ដំគូសឡ-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចិត្តាឡយុត្តោ ធម្មា ធម្មស្ស វិចិត្តា ។

[១២៣] ចិត្តសង្ឃយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសង្ឃ-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារច្បងយេន ចច្ចយោ តីណិ ។
ចិត្តវិច្ឆយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិច្ឆយុត្តស្ស ធម្មស្ស

සිංහල භාෂා භාෂිතය: පණ්ඩිත:

ឯនានាទណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តរោគនា ជាបច្ច័យ ខែត្វកវិបាកក្នុង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តរោគ ជាបច្ច័យ ខែត្វកវិបាកក្នុង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាធរសសាជាតិ ចិននានាទណិកៈ ។ សហជាត
គឺ ចិត្តសម្បយុត្តរោគនា ជាបច្ច័យ ខែត្វកចិត្តសម្បជ្ជាឧបសម្ព័ន្ធ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ ។ ឯនានាទណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តរោគនា ជាបច្ច័យ ខែត្វក
កងក្កាប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តរោគ ជាបច្ច័យ ខែត្វ-
សម្បយុត្តរោគផង ខែត្វកវិបាកក្នុងផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាធរស
សហជាតិ ចិននានាទណិកៈ ។ សហជាតិ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តរោគនា
ជាបច្ច័យ ខែត្វកសម្បយុត្តកក្កាបផង ខែត្វកចិត្តសម្បជ្ជាឧបសម្ព័ន្ធ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាទណិកៈ គឺ ចិត្តសម្បយុត្តរោគនា ជាបច្ច័យ
ខែត្វកវិបាកក្នុងផង ខែត្វកកងក្កាបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(၁၆၆) ဝိဇ္ဇာသမ္ဘုတ္တန္တစရိ မာပဉ္စိယ ဒေဝီန္ဒူပဗျတ္တန္တစရိ မောဟ
 ဘိဇ္ဇကပ္ပဉ္စိယ စာနဂါး ၈ ၊

[၁၆၈] ဝိဇ္ဇာသမ္ဗုဒ္ဓိသမ္ဘိ သမ္ဘိယ ဝိဇ္ဇာသမ္ဗုဒ္ဓိသမ္ဘိ
 အဘိဓမ္မာသမ္ဘိယ အဘိဓမ္မာသမ္ဘိ ၁ ဝိဇ္ဇာသမ္ဗုဒ္ဓိသမ္ဘိ သမ္ဘိယ

អាហារាហ្មត្ថយេន ចច្ចយោ កាតត្ថិក្ការោ អាហារោ
ឥន្ទស្ស កាយស្ស អាហារាហ្មត្ថយេន ចច្ចយោ ។

[១៤៤] ចិត្ត រម្មយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្មយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ភិណ្ឌំ ។ ចិត្តវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
ត្ថយេន ចច្ចយោ រូបជីវិត្រ្ទិយំ កាដត្តារូបំ ឥន្ទ្រិយប្ប-
ត្ថយេន ចច្ចយោ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្ម-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ចក្កុត្រ្ទិយំ
ចក្កវិញ្ញាណសហគតានំ ទទ្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន
ចច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយំ ។ អេ ។ ចិត្តសម្មយុត្តោ ធម្ម-
ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តសម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ចក្កុត្រ្ទិយេន ឧបេក្កុត្រ្ទិ-
យេន ចក្កវិញ្ញាណសហគតានំ ទទ្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បត្ថ-
យេន ចច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយេន សុខិន្ទ្រិយេន កា-
យិន្ទ្រិយេន ទុក្ខិន្ទ្រិយេន កាយវិញ្ញាណសហគតានំ
ទទ្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ។ ណាមប្បត្ថ-
យេន ចច្ចយោ ភិណ្ឌំ មគ្គប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ភិណ្ឌំ
សម្មយុត្តប្បត្ថយេន ចច្ចយោ ឯកំ ។

[១៤៥] ចិត្តសម្មយុត្តោ ធម្មោ ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស

ខេចិត្តិយយុត្តនមិ ដោយអាហារាហ្មត្ថយេន ឥ កតត្ថិក្ការោ ជាបច្ច័យ
ខេកាយានេ ដោយអាហារាហ្មត្ថយេន ។

[១៤៦] ចិត្តសម្មយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ ខេចិត្តសម្មយុត្តនមិ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន មានករៈ ៣ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ ខេចិត្តវិប្ប-
យុត្តនមិ ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ឥ ច្រជីវិត្រ្ទិយ ជាបច្ច័យ ខេកាកាដត្តា-
រូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ ខេចិត្តសម្ម-
យុត្តនមិ ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ឥ ចក្កុត្រ្ទិយ ជាបច្ច័យ ខេកាកុត្ត-
វេសច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន កាយិន្ទ្រិយ ។ អេ ។
ចិត្តសម្មយុត្តនមិក្ខំ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិក្ខំ ជាបច្ច័យ ខេចិត្តសម្មយុត្តនមិ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ឥ ចក្កុត្រ្ទិយក្ខំ ឧបេក្កុត្រ្ទិយក្ខំ ជាបច្ច័យ ខេកាកុ-
ត្ត វេសច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន កាយិន្ទ្រិយក្ខំ
សុខិន្ទ្រិយក្ខំ កាយិន្ទ្រិយក្ខំ ទុក្ខិន្ទ្រិយក្ខំ ជាបច្ច័យ ខេកាកុត្ត វេស
ច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បត្ថយេន ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
ណាមប្បត្ថយេន មានករៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បត្ថយេន មានករៈ ៣
ជាបច្ច័យ ដោយសម្មយុត្តប្បត្ថយេន មានករៈ ១ ។

[១៤៧] ចិត្តសម្មយុត្តនមិ ជាបច្ច័យ ខេចិត្តវិប្បយុត្តនមិ

ធម្មស្ស វិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ ចត្តា-
 ជាតំ ។ សន្តិភ័ក្តំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តកាចំ ទទ្ធាចំ វិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខុយនោចំ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតាចំ ទទ្ធា-
 ចំ វិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ កាយាយនោចំ ...
 វត្ថុ ចិត្តសម្បយុត្តកាចំ ទទ្ធាចំ វិប្បយុត្តច្ច័យេន
 បទ្ទយោ ។

[១៤៦] ចិត្តសម្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ ឯកំ បដិច្ចសនិសំ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ ចត្តាជាតំ ។ សន្តិភ័ក្តំ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ច ចិត្តវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ បដិច្ច-
 សនិសំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ នធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ កា-
 យាវ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្តិភ័ក្តំ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តោ នធម្មា
 ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ

ដោយវិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ ចិត្តចត្តាជាតំ ។ សេចក្តី
 ចម្រើន ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តនមិ ដោយ
 វិប្បយុត្តច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ ចិត្តចត្តាជាតំ ។ សហជាតំ គឺ
 គ្មានឯកភាពនៃចិត្តនេះ វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ដោយ
 វិប្បយុត្តច្ច័យេន ។ ឯបុរេជាតំ គឺ ចក្ខុយនោចំ ជាច្ច័យ នៃចិត្តនេះ
 ដែលប្រឡងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តច្ច័យេន កាយាយនោចំ ...
 វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ដោយវិប្បយុត្តច្ច័យេន ។

[១៤៧] ចិត្តសម្បយុត្តនមិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសម្បយុត្តនមិ
 ដោយអត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ ១ ដូចគ្នាទៅនឹងចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តនមិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ដោយអត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ ស-
 ហជាតំ ចិត្តចត្តាជាតំ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ចិត្តសម្បយុត្តនមិ ជាច្ច័យ
 នៃចិត្តសម្បយុត្តនមិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ដោយអត្ថិច្ច័យេន ដូចគ្នាទៅនឹង
 ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ដោយ
 អត្ថិច្ច័យេន បទ្ទយោ សហជាតំ កាយាវ ឥន្ទ្រិយំ ។ សេចក្តីច-
 ម្រើន ។ ចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តវិប្បយុត្តនមិ ដោយអត្ថិច្ច័យេន

ភវិកប្បវត្តន្ត គុណបទប្បដ្ឋាន

សហជាតិ បុរេជាតិ ។ សហជាតិ បដិសន្ធិក្លាយ រក្ស
 ចិត្តសម្បយុត្តកា ទទ្ធានំ អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ ។
 បុរេជាតិ ចត្តំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតា . . . បុរេជាតិ
 សមិសំ ។ ចិត្តសម្បយុត្តា ច ចិត្តវិប្បយុត្តា ច ធម្មា
 ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ
 សហជាតិ បុរេជាតិ ។ សហជាតិ ធម្មវិញ្ញាណ
 សហគតោ ឋិតោ ទទ្ធា ច ធម្មាយតនក្ខ ទ្វិន្ទ
 ទទ្ធានំ . . . កាយាយតនំ ចិត្តសម្បយុត្តោ ឋិតោ
 ទទ្ធា ច វត្ថុ ច ទ្វិន្ទ ទទ្ធានំ . . . វត្ថុ ទទ្ធា . . .
 រដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ
 សហជាតិ បដិសន្ធិ អហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតិ
 ចិត្តសម្បយុត្តា ទទ្ធា ច អហារក្ខតា ច ចិត្តសម្បយុត្តា
 ទទ្ធានំ អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ បដិសន្ធិ ។ បដិសន្ធិ
 ចិត្តសម្បយុត្តកា ទទ្ធា ច កាតវ្យាគារោ អហារោ
 ច ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ ។
 បដិសន្ធិ ចិត្តសម្បយុត្តកា ទទ្ធា ច រូបដំរិទ្ធិយក្ខ
 កដក្ខាទ្វានំ អត្ថប្បទ្វយេន បទ្វយេ ។

ភវិកប្បវត្តន្ត គុណបទប្បដ្ឋាន

បាវសេសហជាតិ ធិតិបុរេជាតិ ។ សហជាតិ ធិ ក្នុងខណៈ ខែចដិ-
 សន្ធិ វត្ថុ ជាច្រើន ខែចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ដោយអត្ថប្បទ្វិយ ។
 បុរេជាតិ ធិ វត្ថុចត្ត . . . វត្ថុវត្ថុ ជាច្រើន . . . ដូចគ្នាធិតិ
 បុរេជាតិប្បទ្វិយវេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធិតិ ចិត្តវិប្បយុត្តធិតិ ជា
 ច្រើន ខែចិត្តសម្បយុត្តធិ ដោយអត្ថប្បទ្វិយ បាវសេសហជាតិ
 ធិតិបុរេជាតិ ។ សហជាតិ ធិ ខន្ធ ខ ដែលប្រឡងដោយចត្តវិញ្ញាណ
 ក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ខែខន្ធ ២ . . . កាយាយតនៈក្តី ចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ១
 ក្តី វត្ថុក្តី ខែខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ . . . តាមបដិសន្ធិវេ ។ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តធិតិ ចិត្តវិប្បយុត្តធិតិ ជាច្រើន ខែចិត្តវិប្បយុត្តធិ ដោយ
 អត្ថប្បទ្វិយ បាវសេសហជាតិ ចត្តាជាតិ កាយោ ធិតិវត្ថុយ ។
 សហជាតិ ធិ ក្នុងចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ក្នុងមហាក្ខត្តិ ជាច្រើន ខែ
 ក្នុងចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ ដោយអត្ថប្បទ្វិយ តាមបដិសន្ធិវេ ។ ចត្តាជាតិ
 ធិ ក្នុងចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ កាតវ្យាគារោក្តី ជាច្រើន ខែកាយាយតនៈ
 ដោយអត្ថប្បទ្វិយ ។ ចត្តាជាតិ ធិ ក្នុងចិត្តសម្បយុត្តកក្កដ វេដិ-
 ភិទ្ធិយក្តី ជាច្រើន ខែក្នុងមហាក្ខត្តិ ដោយអត្ថប្បទ្វិយ ។

ចិត្តវិជ្ជាយុត្តោ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ
 ឧបនិស្សយេន ចទ្ធយោ ចុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន ចទ្ធយោ ។ ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិជ្ជាយុត្តោ
 ច ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន ចទ្ធយោ ចុរេជាតប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ ។ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តោ ច ចិត្តវិជ្ជាយុត្តោ ច ធម្មា ចិត្តវិជ្ជាយុ-
 ត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ ចត្តាជា-
 តប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ អាហារប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន ចទ្ធយោ ។

[១២៩] ឧបេកុយោ សត្ត ឧអារម្មណេ សត្ត
 ឧអធិបតិយោ សត្ត ឧអនន្តរេ សត្ត ឧសមនន្តរេ សត្ត
 ឧសហជាតេ ច ឧអញ្ញាឡោ ច ឧបនិស្សយេ ច
 ឧឧបនិស្សយេ សត្ត ឧចុរេជាតេ សត្ត សព្វត្ថ សត្ត
 ឧសម្បយុត្តេ ច ឧវិជ្ជាយុត្តេ ចញ្ច ឧោអត្ថិយោ ចត្តាវិ
 ឧោធម្មិយោ សត្ត ឧោវិកតេ សត្ត ឧោអវិកតេ ចត្តាវិ ។

[១៣០] ឧបេកុប្បដ្ឋយោ ឧអារម្មណេ តីណី ... ឧអ-
 ធិបតិយោ តីណី ឧអនន្តរេ តីណី ឧសមនន្តរេ តីណី
 ឧអញ្ញាឡោ ឯកំ ឧឧបនិស្សយេ តីណី សព្វត្ថ តីណី

ចិត្តវិជ្ជាយុត្តេន ជាចន្ទីយ ខៃចិត្តសម្បយុត្តេន ដោយអារម្មណប្បដ្ឋិយ ជា
 ចន្ទីយ ដោយសហជាតប្បដ្ឋិយ ជាចន្ទីយ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋិយ ជា
 ចន្ទីយ ដោយចុរេជាតប្បដ្ឋិយ ។ ចិត្តសម្បយុត្តេន ចិត្តវិជ្ជាយុត្តេន ជា
 ចន្ទីយ ខៃចិត្តសម្បយុត្តេន ដោយសហជាតប្បដ្ឋិយ ជាចន្ទីយ ដោយចុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋិយ ។ ចិត្តសម្បយុត្តេន ចិត្តវិជ្ជាយុត្តេន ជាចន្ទីយ ខៃចិត្ត-
 វិជ្ជាយុត្តេន ដោយសហជាតប្បដ្ឋិយ ជាចន្ទីយ ដោយចុរេជាតប្បដ្ឋិយ
 ជាចន្ទីយ ដោយអាហារប្បដ្ឋិយ ជាចន្ទីយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋិយ ។

[១៣១] ក្នុងឧបេកុប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧអារម្មណប្បដ្ឋិយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឧអធិបតិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧអនន្តរប្បដ្ឋិយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧសមនន្តរប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧសហជាតប្បដ្ឋិយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងឧអញ្ញាឡាប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងឧឧបនិស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧចុរេជាតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងចន្ទីយតាំងអស់ សុទ្ធនៃមានវារៈ ៧ ក្នុងឧសម្បយុត្តប្បដ្ឋិយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងឧវិជ្ជាយុត្តប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ក្នុងឧោអត្ថិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងឧោធម្មិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧោវិកតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧោអវិកតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ។

[១៣២] ក្នុងឧអារម្មណប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្រោយឧបេកុប្បដ្ឋិយ
 ... ក្នុងឧអធិបតិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧអនន្តរប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧសមនន្តរប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧសហជាតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 ឧអញ្ញាឡាប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 ឧឧបនិស្សយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៧ ក្នុងចន្ទីយតាំងអស់ សុទ្ធនៃមានវារៈ ៧

ចំនួនសង្ខតទុក្ខ ចំនួន៣

ធម្មសង្ខយត្តុ ឯកំ វេទិយ្យុត្តុ ឯកំ លោកត្ថិយា
តិណំ លោកតេ តិណំ ។

[១៨១] ធម្មតុប្បដ្ឋយា អាម្ពុលោ ទ្វេ . . .
អធិបតិយា ធម្មាភិ ។ អនុលោមមាតិកា កាតញ្ចា ។
. . . អវតតេ សត្ត ។

ចិត្តសម្បយុត្តុកំ និម្មិតំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ

បដិប្បវិញ្ញា

[១៨២] ចិត្តសំសដ្ឋិ ធម្មំ បដិប្ប ចិត្តសំសដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ មោតុប្បដ្ឋយា ចិត្តសំសដ្ឋិ ឯកំ ទន្ធី
បដិប្ប ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធី . . . បដិសន្ធិ ។ ចិត្ត-
សំសដ្ឋិ ធម្មំ បដិប្ប ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
មោតុប្បដ្ឋយា ចិត្តសំសដ្ឋិ ទន្ធី បដិប្ប ចិត្តសម្បដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិ ។

ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ យថា ចិត្តសម្បយុត្តុទុក្ខំ

ឯវំ កាតញ្ចំ ធម្មាបាតារណំ ។

ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខៈ ចំនួន៣៖

ក្នុងសម្បយុត្តុច្ច័យ មាន៣៖ ១ ក្នុងវិចិត្រយុត្តុច្ច័យ មាន៣៖ ១
ក្នុងមោតុប្បដ្ឋិច្ច័យ មាន៣៖ ២ ក្នុងកោតុប្បដ្ឋិច្ច័យ មាន៣៖ ២ ។

[១៨៣] ក្នុងការងារច្បាប់ច្ច័យ មាន៣៖ ២ ក្រោមបាតុច្ច័យ
. . . ក្នុងអធិបតិយច្ច័យ មាន៣៖ ២ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត ធម្ម
ធ្វើចុះ ។ . . . ក្នុងកោតុប្បដ្ឋិច្ច័យ មាន៣៖ ២ ។

ចេ ចិត្តសម្បយុត្តុក្ខៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខៈ

បដិប្បវិញ្ញា

[១៨៤] ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ (ធម៌ដែលប្រឡងដោយចិត្ត) កា-
ស្រ័យ ឡូចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ ទើបតែឡើង ក្រោមបាតុច្ច័យ គឺ ១៨ ២
កាស្រ័យ ឡូចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ ១ ឡូចិត្ត ២ . . . មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្ត-
សំសដ្ឋិទុក្ខំ (ធម៌ដែលប្រឡងដោយចិត្ត) កាស្រ័យ
ឡូចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ ទើបតែឡើង ក្រោមបាតុច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្បដ្ឋាន-
រូប ជាបដិសន្ធិ កាស្រ័យ ឡូចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខំ ។

ចិត្តសម្បយុត្តុក្ខៈ ធារណា ចិត្តសំសដ្ឋិទុក្ខៈ បណ្ឌិត ធម្ម

ធ្វើ យ៉ាងណាដែរ មិនមានការធ្វើឡើយ ។ ធម្ម ។

• ធម៌នោះទុក្ខ, សញ្ញាទុក្ខ និងសម្បយុត្តុ ។ ២ ធម្ម និងវិញ្ញា ។

បិដកសម្ព័ន្ធទុក្ខ
បដិប្បវិណ្ឌ

[១៨៣] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទត្ថា ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ទេវេ ...
បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ
ទត្ថា ទ្វេ ទេវេ ... ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាភូតំ ...
មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទានរូបំ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទេវេ បដិច្ច
ចិត្តំ បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទេវេ បដិច្ច ចិត្តំ
កាដត្តា ។ រូបំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានោ ធម្មំ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ
ទត្ថា ចិត្តេ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ទេវេ ...
បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ
ទត្ថា ចិត្តេ កាដត្តា ធម្មំ រូបំ ទ្វេ ទេវេ ... ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បដិសន្ធិក្កុណោ

បិដកសម្ព័ន្ធទុក្ខៈ
បដិប្បវិណ្ឌៈ

[១៨៣] ចិត្តសមុដ្ឋាននមិ(១) (នមិមានចិត្តជាសមុដ្ឋា) កាស្រ័យ
នូវចិត្តសមុដ្ឋាននមិ រើបរើកតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ឧត្តង្គី
ចិត្តសមុដ្ឋានប្បត្តិ កាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវ១ឧត្តង្គី ...
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧត្តង្គី កាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវ១ឧត្តង្គី
... បហាក្ខន ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ... ចិត្តសមុដ្ឋានប្រេ និង
ឧបាទាន កាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខន ។ នោចិត្តសមុដ្ឋាននមិ(២) (នមិ
និមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) កាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋាននមិ រើបរើកត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត កាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កាស្រ័យ នូវពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
នក្នុង ។ ចិត្តសមុដ្ឋាននប្បត្តិ នោចិត្តសមុដ្ឋាននប្បត្តិ កាស្រ័យ នូវចិត្ត-
សមុដ្ឋាននមិ រើបរើកតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ឧត្តង្គី ចិត្តក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានប្បត្តិ កាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ១ នូវ១ឧត្តង្គី ... ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧត្តង្គី ចិត្តក្តី កាស្រ័យ នូវចិត្តសមុដ្ឋា-
នក្នុង ១ នូវ១ឧត្តង្គី ... ។ នោចិត្តសមុដ្ឋាននមិ កាស្រ័យ នូវនោចិត្ត-
សមុដ្ឋាននមិ រើបរើកតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

១ និដេសាន ។ ២ ចិត្ត រូបវិសេស និងនិព្វាន ។

ចិត្តំ បដិច្ច កាដត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ
 ឯកំ មហាភូតំ ... មហាភូតេ បដិច្ច កាដត្តារូបំ ឧបា-
 នាវរូបំ ។ នោចិត្តស ឡាងំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសធុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ទទ្ធា ចិត្តសធុដ្ឋានេត្វ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ទទ្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច ចិត្តសធុដ្ឋានោ ទទ្ធា ។ នោចិត្តសធុដ្ឋានំ ធម្មំ
 បដិច្ច ចិត្តសធុដ្ឋានោ ឆ នោចិត្តសធុដ្ឋានោ ឆ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បទូយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 សម្មយុត្តកា ទទ្ធា កាដត្តា ឆ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តំ សម្មយុត្តកា ឆ ទទ្ធា ។ ចិត្តសធុដ្ឋា-
 នេត្វ នោចិត្តសធុដ្ឋានេត្វ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសធុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា ចិត្តសធុដ្ឋានំ ឯកំ
 ទទ្ធក្ខ ចិត្តេត្វ បដិច្ច ទទ្ធា ចិត្តសធុដ្ឋានេត្វ រូបំ ទទ្ធា
 ទទ្ធា ... បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសធុដ្ឋានំ ឯកំ ទទ្ធក្ខ
 ចិត្តេត្វ បដិច្ច ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា ... ។ ចិត្តស-
 ធុដ្ឋានេត្វ នោចិត្តសធុដ្ឋានេត្វ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តស-
 ធុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 ចិត្តសធុដ្ឋានេ ទទ្ធា ឆ ចិត្តេត្វ បដិច្ច កាដត្តារូបំ

កងត្ថាប្ប កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត វត្ថុ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត ចិត្ត កាស្រ័យ
 ខ្លវចិត្ត មហាក្ខណៈ ១ . . . កងត្ថាប្ប ខិនឧបាទាន កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត
 មហាក្ខណៈ ១ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កដ្ឋ ចិត្តសមុដ្ឋាន
 ក្លី កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្កដ្ឋ កាស្រ័យ
 ខ្លវចិត្ត ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានកក្កដ្ឋ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្លី ខោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្លី កាស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ពួក
 សម្បយុត្តកក្កដ្ឋ កងត្ថាប្បក្លី កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ
 ចិត្តក្លី ពួកសម្បយុត្តកក្កដ្ឋ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ កា-
 ស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ក្លី ចិត្តសមុដ្ឋានកក្កដ្ឋ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានកក្កដ្ឋ ១ ផង ខ្លវចិត្តផង ខ្លវខន្ធ ២ . . . ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ
 ខន្ធ ២ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានកក្កដ្ឋ ១ ផង ខ្លវចិត្តផង ខ្លវខន្ធ ២
 . . . ។ ខោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ កាស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ខ្លវចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងឧណៈ
 នៃធម៌សន្ធិ កងត្ថាប្ប កាស្រ័យ ខ្លវចិត្តសមុដ្ឋានកក្កដ្ឋផង ខ្លវចិត្តផង

ចង់សន្សំក្នុងរណ្តៅ ចិត្តសម្បជ្ជានេះ ទ្រង់ ៥ មហាភូត
 ៥ បដិទ្ធ ទោតាវចំ ចង់សន្សំក្នុងរណ្តៅ ចិត្តសម្បជ្ជានេះ
 ទ្រង់ ៥ វត្ថុតា បដិទ្ធ ចិត្ត ។ ចិត្តសម្បជ្ជានេះ
 រោចិត្តសម្បជ្ជានេះ ធម្មំ បដិទ្ធ ចិត្តសម្បជ្ជានោះ ៥
 រោចិត្តសម្បជ្ជានោះ ៥ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បទូយា
 រាជសន្សំក្នុងរណ្តៅ ចិត្តសម្បជ្ជានំ ឯកំ ទទ្ធកា ចិត្តកា
 បដិទ្ធ ទ្រ ទទ្ធា កាជន្តា ៥ រួច ទ្រ ទ្រ ទ្រ ទ្រ ...
 ចង់សន្សំក្នុងរណ្តៅ ចិត្តសម្បជ្ជានំ ឯកំ ទទ្ធកា វត្ថុតា
 បដិទ្ធ ទ្រ ទទ្ធា ចិត្តកា ទ្រ ទ្រ ទ្រ ... ។

[១៧៤] ចិត្តសម្បជ្ជានំ ធម្មំ បដិទ្ធ ចិត្តសម្បជ្ជា-
 នោះ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អាវុធិណប្បទូយា ចិត្តសម្បជ្ជានំ
 ឯកំ ទទ្ធកា បដិទ្ធ ទ្រ ទទ្ធា ទ្រ ទ្រ ទ្រ ... ចង់សន្សំ ។
 ចិត្តសម្បជ្ជានំ ធម្មំ បដិទ្ធ រោចិត្តសម្បជ្ជានោះ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ អាវុធិណប្បទូយា ចិត្តសម្បជ្ជានេះ ទ្រ បដិទ្ធ
 ចិត្ត ចង់សន្សំ ។ ចិត្តសម្បជ្ជានំ ធម្មំ បដិទ្ធ ចិត្តស-
 ម្បជ្ជានោះ ៥ រោចិត្តសម្បជ្ជានោះ ៥ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 អាវុធិណប្បទូយា ចិត្តសម្បជ្ជានំ ឯកំ ទទ្ធកា បដិទ្ធ ទ្រ
 ទទ្ធា ចិត្តកា ទ្រ ទ្រ ទ្រ ... ចង់សន្សំ ។ រោចិត្តស-
 ម្បជ្ជានំ ធម្មំ បដិទ្ធ រោចិត្តសម្បជ្ជានោះ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 អាវុធិណប្បទូយា ចង់សន្សំក្នុងរណ្តៅ វត្ថុ បដិទ្ធ ចិត្ត ។

ក្នុងរណ្តៅចង់សន្សំ ទោតាវចំ កាស្រយ ខ្ញុំក្នុងចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ
 ខ្ញុំក្នុងចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ក្នុងរណ្តៅចង់សន្សំ ចិត្ត កាស្រយ ខ្ញុំក្នុងចិត្ត-
 សម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ខ្ញុំក្នុង ។ ចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ
 កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ខ្ញុំរោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្ត
 ខ្ញុំ ក្រោមហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងរណ្តៅចង់សន្សំ ឧក្ខន្ធ ក្នុង
 កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ១ ៥ ខ្ញុំចិត្ត ខ្ញុំខ្ញុំ ...
 ក្នុងរណ្តៅចង់សន្សំ ឧក្ខន្ធ ក្នុង ចិត្ត កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ១
 ៥ ខ្ញុំក្នុង ខ្ញុំខ្ញុំ ... ។

[១៧៥] ចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្ត
 រោចិត្ត ក្រោមហេតុប្បទូយ គឺ ឧក្ខន្ធ កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជា-
 នុក្ខន្ធ ខ្ញុំខ្ញុំ ... រោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ។ រោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ កាស្រយ
 ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្ត រោចិត្ត ក្រោមហេតុប្បទូយ គឺ ចិត្ត
 រោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ កាស្រយ ខ្ញុំក្នុងចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ។ ចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ
 រោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ កាស្រយ ខ្ញុំចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្តរោចិត្ត
 ក្រោមហេតុប្បទូយ គឺ ឧក្ខន្ធ ក្នុង ចិត្ត កាស្រយ ខ្ញុំចិត្ត-
 សម្បជ្ជានុក្ខន្ធ ១ ខ្ញុំខ្ញុំ ... រោចិត្តសម្បជ្ជានុ-
 ក្ខន្ធ កាស្រយ ខ្ញុំរោចិត្តសម្បជ្ជានុក្ខន្ធ រោចិត្តរោចិត្ត ក្រោម
 ហេតុប្បទូយ គឺ ក្នុងរណ្តៅចង់សន្សំ ចិត្ត កាស្រយ ខ្ញុំក្នុង ។

ចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត វោចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ធម្មំ បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានោ ច វោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
នាហតុប្បដ្ឋយា នាហតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ ឯកំ ទទ្ធក្ខ ចិត្តក្ខ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ៩ ជត្តា
ច រូបំ ម្លេ ទទ្វេ . . . នាហតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទទ្ធក្ខ វត្ថុក្ខ បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា
ចិត្តក្ខ ទ្វេ ទទ្វេ . . . ។

[១៥៧] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នាហតុកប្បដ្ឋយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ
ទទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
នេហក្ខតំ . . . នេហក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
ឧបាហរ្យតំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច វោចិត្ត-
សមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នាហតុកប្បដ្ឋយា បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទទ្វេ បដិច្ច កាជត្តា-
រូបំ ។ វោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច វោចិត្តសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នាហតុកប្បដ្ឋយា បដិសន្ធិក្ខ-
ណោ ចិត្តំ បដិច្ច កាជត្តារូបំ ចិត្តំ បដិច្ច វត្ថុ ឯកំ
នេហក្ខតំ យាវ វាសញ្ញាសត្តា ។ វោចិត្តសមុដ្ឋានំ
ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នាហ-
តុកប្បដ្ឋយា ចិត្តំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ វោចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ
ធម្មំ ឡូវោចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនាហតុប្បដ្ឋយា គឺ
ក្នុងខណៈនៃនាហតុប្បដ្ឋយា ទទ្វេ ២ ក្តី កាស្រីយ ៤ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានេត្តិ ១ ធម្មំ ឡូចិត្តធម្មំ ឡូទទ្វេ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃនាហតុ-
ប្បដ្ឋយា ទទ្វេ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កាស្រីយ ឡូចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ ១ ធម្មំ ឡូ
វត្ថុធម្មំ ឡូទទ្វេ ២ . . . ។

[១៥៨] ចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនាហតុប្បដ្ឋយា គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិធម្មំ ឡូវហក្ខត ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន . . . ចិត្ត-
សមុដ្ឋានេត្តិ ទទ្វាទាប្បក្តី កាស្រីយ ឡូពួកវហក្ខត ។ វោចិត្ត-
សមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនា-
ហតុប្បដ្ឋយា គឺ ក្នុងខណៈនៃចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានេត្តិ ។ វោចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូវោចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនាហតុប្បដ្ឋយា គឺ ក្នុងខណៈនៃចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ
ឡូចិត្ត វត្ថុ កាស្រីយ ឡូចិត្ត វហក្ខត ១ វហក្ខតធម្មំ
កាស្រីយ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូវោចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនាហតុប្បដ្ឋយា គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានេត្តិ កាស្រីយ ឡូចិត្ត ។

ចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ហោចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ធម្មំ បដិទ្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បទូយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទន្ធទ ច ចិត្តេត្ត បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ចិត្តេត្ត មហាភូតេ ធម្មំ បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ហោចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ធម្មំ បដិទ្ធ ហោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បទូយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទន្ធទ ច ចិត្តេត្ត បដិទ្ធ
 កាដក្ការូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទន្ធទ ច
 កាដក្ការូបំ បដិទ្ធ កាដក្ការូបំ ។ សន្និទ្ធំ ។

[១៧៨] នាហត្ថយោ នវ នអារម្មណោ ធម្មំ នអ-
 រិយតិយោ នវ នអនន្តរ ធម្មំ នសមនន្តរ ធម្មំ នអត្ថា-
 មត្តោ ធម្មំ នឧបនិស្សយេ ធម្មំ នចុរេជានេ នវ នចត្តា-
 យានេ នវ នអសេវនេ នវ នកម្មេ ធម្មំ នវិហានេ
 បញ្ច នអហារេ ធម្មំ នវត្រ័យេ ធម្មំ នឈានេ ធម្មំ
 នបក្ខេ នវ នសម្បយុត្តេ ធម្មំ នវិញ្ញយុត្តេ ធម្មំ ឆោ-
 នត្ថិយោ ធម្មំ ចោវិកានេ ធម្មំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ហោចិត្តសមុដ្ឋានេត្ត ធម្មំ នវិហានេ
 បញ្ច នអហារេ ធម្មំ នវត្រ័យេ ធម្មំ នឈានេ ធម្មំ
 នបក្ខេ នវ នសម្បយុត្តេ ធម្មំ នវិញ្ញយុត្តេ ធម្មំ ឆោ-
 នត្ថិយោ ធម្មំ ចោវិកានេ ធម្មំ ។ សេចក្តីបំប្រាញ ។

[១៧៩] ក្នុងនោះហត្ថយោ នវ នអារម្មណោ ធម្មំ
 នអរិយតិយោ នវ នអនន្តរ ធម្មំ នសមនន្តរ ធម្មំ នអត្ថា-
 មត្តោ ធម្មំ នឧបនិស្សយេ ធម្មំ នចុរេជានេ នវ នចត្តា-
 យានេ នវ នអសេវនេ នវ នកម្មេ ធម្មំ នវិហានេ
 បញ្ច នអហារេ ធម្មំ នវត្រ័យេ ធម្មំ នឈានេ ធម្មំ
 នបក្ខេ នវ នសម្បយុត្តេ ធម្មំ នវិញ្ញយុត្តេ ធម្មំ ឆោ-
 នត្ថិយោ ធម្មំ ចោវិកានេ ធម្មំ ។

រោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បទ្ទយា វិគ្គសមុដ្ឋានោ ច
 រោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
 ទ្ទយា វត្ថុំ បទ្ទយា ចិត្តំ សម្មយុត្តកា ច ទុក្ខា បដិ-
 សន្ធិក្កុណោ ទ្វេ បដិទ្ធសនិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 រោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទទ្ទញ
 វិគ្គញ បទ្ទយា ទ្វេ ទុក្ខា ទ្វេ ទទ្វេ ... ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ឯកំ ទទ្ទញ វត្ថុញ បទ្ទយា ទ្វេ ទុក្ខា ទ្វេ ទទ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្កុណោ ទ្វេ បដិទ្ធសនិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ
 រោចិត្តសមុដ្ឋានញ ធម្មំ បទ្ទយា រោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានេ ទទ្វេ ច
 វត្ថុញ បទ្ទយា ចិត្តំ បដិសន្ធិក្កុណោ តីណិបិ កាតត្វា
 បដិទ្ធសនិសា ។ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រោចិត្តសមុដ្ឋានញ
 ធម្មំ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច រោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 ទទ្ទញ វត្ថុញ បទ្ទយា ទ្វេ ទុក្ខា ចិត្តញ ទ្វេ ទទ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្កុណោ ទ្វេ កាតត្វា បដិទ្ធសនិសា ។

[១៦២] ចិត្តសុដ្ឋានំ ធម្មំ ចទ្ទយា ចិត្តសុដ្ឋានោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្មណយ្យទ្ធយា វិណិ ចដិច្ចសនិសា ។

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី រោចចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក ខឹងរោចចិត្តសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុច្បាញយ គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បជញ្ញកក្ខន្ធក្តី
ពឹងផ្អែក រឹងត្អូញ ព្រោះ ក្នុងឧណៈខែបដិសន្ធិ ដូចគ្នាខឹងបដិច្ចការដែរ ។
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក ខឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ខឹងរោចចិត្តសមុដ្ឋាន-
ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុច្បាញយ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក ខឹង
ចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង ខឹងចិត្តផង ខឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក
ខឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង ខឹងត្អូញផង ខឹងខន្ធ ២ . . . ព្រោះ ក្នុងឧណៈ
ខែបដិសន្ធិ ដូចគ្នាខឹងបដិច្ចការដែរ ។ រោចចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែក
ខឹងចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ខឹងរោចចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុច្បាញយ គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក ខឹងពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង ខឹងត្អូញ
ព្រោះ ចល្លាត ឆប្បវ្វេ ក្នុងឧណៈខែបដិសន្ធិចុះ ដូចគ្នាខឹងបដិច្ចការ
ដែរ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី រោចចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក ខឹងចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ផង ខឹងរោចចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុច្បាញយ គឺ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែក ខឹងចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង ខឹង
ត្អូញផង ខឹងខន្ធ ២ . . . ព្រោះ ចល្លាត ឆប្បវ្វេ ក្នុងឧណៈខែបដិ-
សន្ធិចុះ ដូចគ្នាខឹងបដិច្ចការដែរ ។

[១៦៦] ចិត្តសុច្ឆន្ទនធម៌ ពិនិត្យ ឆន្ទចិត្តសុច្ឆន្ទនធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះការឆន្ទណាមួយ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នាឆន្ទចិត្តសុច្ឆន្ទនធម៌ ។

នោះចិត្តសម្បជាន់ ធម៌ បទ្ទយា នោះចិត្តសម្បជានោះ
 ឆ្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុយាសនំ បទ្ទយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយាសនំ ... វត្ថុ បទ្ទយា ចិត្តំ ។
 នោះចិត្តសម្បជាន់ ធម៌ បទ្ទយា ចិត្តសម្បជានោះ ឆ្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ បទ្ទយា
 សម្បយុត្តកា ទទ្ធា កាយវិញ្ញាណំ ... ចិត្តំ បទ្ទយា
 សម្បយុត្តកា ទទ្ធា វត្ថុ បទ្ទយា ចិត្តសម្បជានោះ ទទ្ធា
 បដិសន្ធិក្កាណោ ទ្រេតិ ។ នោះចិត្តសម្បជាន់ ធម៌
 បទ្ទយា ចិត្តសម្បជានោះ ច នោះចិត្តសម្បជានោះ ច
 ឆ្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុយាសនំ បទ្ទយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ សម្បយុត្តកា ច ទទ្ធា កាយាយាសនំ
 ... វត្ថុ បទ្ទយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច ទទ្ធា
 បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បជាន់ព្យ នោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ
 ធម៌ បទ្ទយា ចិត្តសម្បជានោះ ឆ្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្ព-
 ណាប្បទ្ទយា ចិត្តសម្បជាន់ ឯកំ ទទ្ធា ចិត្តព្យ បទ្ទយា
 ទ្វេ ទទ្ធា ទ្វេ ទទ្វេ ... ចិត្តសម្បជាន់ ឯកំ ទទ្ធា
 វត្ថុព្យ បទ្ទយា ទ្វេ ទទ្ធា ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិក្កាណោ
 ទ្រេតិ កាតព្វា ។ ចិត្តសម្បជាន់ព្យ នោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ
 ធម៌ បទ្ទយា នោះចិត្តសម្បជានោះ ឆ្មោ ឧប្បជ្ជតិ

នោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ ពិន័វង្គក ខឹងនោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការធូលាប្បជ្ជយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពិន័វង្គក ខឹងចក្ខុយាសនៈផង
 ខឹងកាយាយាសនៈផង ... ចិត្ត ពិន័វង្គក ខឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បជាន់ព្យ
 ពិន័វង្គក ខឹងនោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការធូលាប្បជ្ជយ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកច្ចុត្ត ពិន័វង្គក ខឹងចក្ខុវិញ្ញាណ ខឹងកាយវិញ្ញាណ ...
 ពួកសម្បយុត្តកច្ចុត្ត ពិន័វង្គក ខឹងចិត្ត ពួកចិត្តសម្បជាន់ព្យ ពិន័វង្គក ខឹងវត្ថុ
 មានកក ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បជាន់ព្យក្តី នោះចិត្តសម្បជាន់-
 ព្យក្តី ពិន័វង្គក ខឹងនោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការធូ-
 លាប្បជ្ជយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកច្ចុត្តក្តី ពិន័វង្គក ខឹងចក្ខុ-
 យាសនៈ ខឹងកាយាយាសនៈ ... ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកច្ចុត្តក្តី ជាបដិសន្ធិ ពិន័-
 វង្គក ខឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បជាន់ព្យ ពិន័វង្គក ខឹងចិត្តសម្បជាន់ព្យផង ខឹង
 នោះចិត្តសម្បជាន់ព្យផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការធូលាប្បជ្ជយ គឺ ទទ្ធា
 ពិន័វង្គក ខឹងចិត្តសម្បជាន់ព្យ ១ ផង ខឹងចិត្តផង ខឹងទទ្ធា ២ ... ទទ្ធា
 ពិន័វង្គក ខឹងចិត្តសម្បជាន់ព្យ ១ ផង ខឹងវត្ថុផង ខឹងទទ្ធា ២ ... កក ២
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុវិញ្ញាណ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ នោះចិត្តសម្បជាន់ព្យ ពិន័-
 វង្គក ខឹងចិត្តសម្បជាន់ព្យផង ពិន័វង្គក ខឹងនោះចិត្តសម្បជាន់ព្យផង ទើបកើតឡើង

ន ធម្មបទិស្សយេ ន ធម្មវេទនាតេ នវ នបញ្ញាជាតេ
នវ នអាសាវនេ នវ នកម្មេ ចក្កាវ នវិបាកេ នវ
នអាហារេ ឯកំ នវត្រ័យេ ឯកំ នឈានេ នវ នគត្តេ
នវ នសម្មយុត្តេ ន ធម្មវិជ្ជយុត្តេ ន វិជ្ជាធម្មិយា ន
វោវិកតេ ន ។

ឯវ ឥតារ ទ្វ កណ្តាបិ និស្សយករោបិ កាកញា ។
[៣២២] ចិក្ខុសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិក្ខុសមុដ្ឋា-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ចិក្ខុសមុដ្ឋានំ ឯកំ
ទន្ធំ សំសដ្ឋោ ទ្វ ទន្ធា ទ្វ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។
ចិក្ខុសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោចិក្ខុសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ចិក្ខុសមុដ្ឋានេ ទទ្វ សំសដ្ឋំ
ពត្ថំ បដិសន្ធិ ។ ចិក្ខុសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិក្ខុស-
មុដ្ឋានោ ន នោចិក្ខុសមុដ្ឋានោ ន ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បព្វយា ចិក្ខុសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទន្ធំ សំសដ្ឋោ ទ្វ
ទន្ធា ចិក្ខុញ ទ្វ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។ នោចិក្ខុស-
មុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ចិក្ខុសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បព្វយា ចិក្ខុ សំសដ្ឋោ សម្មយុត្តកា ទន្ធា បដិ-
សន្ធិ ។ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ នោចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ធម្មំ សំ-
សដ្ឋោ ចិក្ខុសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា

មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ
មានព្រះ ៨ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ
មានព្រះ ៨ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៨
ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៩ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៩ ក្នុង
និប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនិប្បយ-
វាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយ-
វាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ក្នុងនិប្បយវាគប្បដ្ឋយ មានព្រះ ៦ ។

ការព្រះវាគ ៦ យ៉ាង ព្រោះនេះក្តី និស្សយករោបិ ចល្លាត
ធម្មវិជ្ជ យ៉ាងនេះចុះ ។

[៣២៣] ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ វេចក្តី
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទទ្វ ៦ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ១ នីតិ
ទទ្វ ៦ ... មានបដិសន្ធិវេ ។ នោចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុ-
សមុដ្ឋានេត្វ វេចក្តីឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិក្ខុ ជាបដិសន្ធិ
ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ។ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ វេចក្តី នោចិក្ខុសមុដ្ឋាន-
េត្វ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ វេចក្តីឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ គឺ ទទ្វ ៦ ក្តី ចិក្ខុក្តី ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ១ នីតិទទ្វ ៦
... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋាន-
េត្វ វេចក្តីឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ជា
បដិសន្ធិ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុ ។ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ប្រជ្ញំ នីតិចិក្ខុសមុដ្ឋាន-
េត្វ វេចក្តីឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិក្ខុសមុដ្ឋានេត្វ ជា

ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ ចទ្ធកុ ចិត្តកុ សំសដ្ឋា ទ្វេ ទទ្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ សន្ធិតំ ។

[១២៧] ហេតុយា ចក្ក អាឡោ ចក្ក សត្វត្ថ ចក្ក អវិគតេ ចក្ក ។

[១២៨] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ទច្ចុន្ទតិ ធម្មោត្ថប្បន្នោ ចក្ក បញ្ញា កាតក្កា តិណិ មោហោ ។

[១២៩] ធម្មោត្ថប្បន្នោ ចក្ក ធម្មចិច្ចិយោ ចក្ក ធម្មរាជានេ ចក្ក ធម្មន្ទាដានេ ចក្ក ធម្មសេវានេ ចក្ក ធម្មធម្ម តិណិ ធម្មិកានេ ចក្ក ធម្មានេ ចក្ក ធម្មក្កេ ចក្ក ធម្មិយ្យេត្ថេ ចក្ក ។

ឯវំ ឥតេ ទ្វេ គណនាមិ សច្ចយេត្តវារោមិ កាតក្កា ។

បញ្ញាវិវា

[១៣០] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន ចច្ចយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ទទ្វានំ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ទទ្វានំ ហេតុប្បន្នយេន ចច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន

អំ ឧត្ថេ ប្រជ្ញំ នីតិចិត្តសមុដ្ឋានទ្វេន ធម្មចិត្តេន ធម្មឧត្ថេ ... ជាបដិសន្ធិ សេចក្តីច្រើន ។

[១៣១] ក្នុងហេតុប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងការធម្មណៈប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងប្បន្នយនាំឯកសំ សុច្ឆន្ទនាមានព្រះ ៥ ក្នុងអវិគតប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ។

[១៣២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ ប្រជ្ញំ នីតិចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ រោច តើឡើង ព្រោះនោះហេតុប្បន្នយ អី បញ្ញា ៥ បណ្ឌិត ធម្មិរោចៈ មានព្រះ ៧ មានហេតុវិវា ។

[១៣៣] ក្នុងនោះហេតុប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចិត្តប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះសាស្ត្រប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ក្នុងនោះចក្កប្បន្នយ មានព្រះ ៥ ។

ការរាប់ចំនួន ៦ យ៉ាង ព្រោះនោះក្តី សម្មយុត្តកវារក្តី បណ្ឌិត ធម្មិរោចៈ យ៉ាងនេះទេ ។

បញ្ញាវិវា

[១៣៤] ចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ ជាប្បន្នយ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ ដោយ ហេតុប្បន្នយ អី ពួកចិត្តសមុដ្ឋានហេតុ ជាប្បន្នយ នឹងជាបដិសន្ធិ នៃពួក សម្មយុត្តកទ្វេន ក្នុងនោះចិត្តសមុដ្ឋានប្បន្នយ ដោយហេតុប្បន្នយ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ ជាប្បន្នយ នៃនោះចិត្តសមុដ្ឋានធម្មិ ដោយហេតុប្បន្នយ

ភិក្ខុវិញ្ញាណ ឧបសម្ព័ន្ធនាម

តំ អាវុត្ត ចំនុំ ឧប្បជ្ជតិ ជំព្វន កក្កុតា រូបំ បស្សតិ
 ជំព្វាយ សោតនាគុយា សន្តំ សុណាតិ ទេវតាប-
 រិយញ្ញាលោម ខោតិក្កសមុដ្ឋានជិក្ខុសមុដ្ឋិស្ស ចំនុំ
 ដាយាតិ អាតាសានញ្ញាយននំ . . . ភាគិញ្ញាយ-
 យននំ . . . រូបាយននំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញ-
 យននំ . . . ខោតិក្កសមុដ្ឋានា ទទ្ធា ឥន្ទ្រិចញ្ញា-
 ណស្ស ទេវតាបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិ-
 ញ្ញាណស្ស យថាភម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតិសញ្ញា-
 ណស្ស រាវជ្ជនាយ អាវុណាប្បន្នយេន បន្ទាយោ ។
 ខោតិក្កសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិក្ខុសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 រាវុណាប្បន្នយេន បន្ទាយោ អរិយោ ជំព្វានំ បន្ទវេក្កន្តំ
 រាវេក្កអនសនិសំ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ខោតិក្កសមុដ្ឋានេ
 ទទ្ធវេ រាជិច្ចកោ ។ រេ ។ ខោតនស្ស ឧប្បជ្ជតិ ជំព្វន
 កក្កុតា រូបំ បស្សតិ ។ សន្តិកំ ។ រូបាយននំ ចក្កវិញ្ញាណ-
 សហេកតានិ ទទ្ធានំ ដោជ្ជញ្ញាយននំ . . . ខោតិក្កស-
 មុដ្ឋានា ទទ្ធា ឥន្ទ្រិចញ្ញាណស្ស ទេវតាបរិយញ្ញាណស្ស
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស ។ រេ ។ អនាគតិសញ្ញា-
 ណស្ស រាវជ្ជនាយ អាវុណាប្បន្នយេន បន្ទាយោ ។

ភិក្ខុវិញ្ញាណ ឧបសម្ព័ន្ធនាម

ចំនុំ ភើតឡើង ប្រាមប្រាម ឡូត្រាតា បុគ្គល ឃើញ ឡូត្រា
 ដោយទិព្វចក្ក ឬ ឡូស័រឡើង ដោយទិព្វសោតនាគុ ដឹង ឡូចំនុំ របស់
 បុគ្គលក្នុងប្រភពដោយចំនុំជាខោតិក្កសមុដ្ឋាន ដោយទេវតាបរិយញ្ញាណ
 អាតាសានញ្ញាយននៈ . . . ភាគិញ្ញាយននៈ . . . រូបាយននៈ
 (ជាបច្ច័យ) ខែចក្កវិញ្ញាណ ដោជ្ជញ្ញាយននៈ . . . ក្លាខោតិក្កសមុដ្ឋាន-
 ក្នុង ជាបច្ច័យ ខែភាវិតិចារណា ឡូត្រាវិញ្ញាណ ទេវតាបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបកញ្ញាណ ឆិន្ពនាគតិសញ្ញាណ
 ដោយភាវណាប្បន្និយ ។ ខោតិក្កសមុដ្ឋាននមិ ជាបច្ច័យ ខែចិក្ខុស-
 មុដ្ឋាននមិ ដោយភាវណាប្បន្និយ គឺ ក្លាព្រះភិយៈ ចិពារណា ឡូ
 ព្រះទិព្វាន ផ្ទុចខ្លួនដ៏ដំណើរទី ១ ថែវ ឡូចក្ក . . . ឡូវត្ថុ . . .
 ឡូក្លាខោតិក្កសមុដ្ឋានក្នុង ជាបិទឡើង ។ រេ ។ រោមនស្ស ភើត
 ឡើង បុគ្គល ឃើញ ឡូប្រ ដោយទិព្វចក្ក ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 រូបាយននៈ (ជាបច្ច័យ) ខែឡូកាន្ត ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ
 ដោជ្ជញ្ញាយននៈ . . . ក្លាខោតិក្កសមុដ្ឋានក្នុង ជាបច្ច័យ ខែភាវ-
 ិតិចារណា ឡូត្រាវិញ្ញាណ ទេវតាបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ ។ រេ ។ ឆិន្ពនាគតិសញ្ញាណ ដោយភាវណាប្បន្និយ ។

សម្បយុត្តកាច់ ទទួល ចិត្តសម្បជានាមញ្ញ រូបាច់
 អធិបតីច្បងយេន បច្ចុយោ ។ កិណ្ឌិ អាវុណាចិប-
 តិច សហជាតាចិបតិច កាតតា ។ នោចិត្តសម្បជានា
 នាមា នោចិត្តសម្បជានស្ស ធម្មស្ស អធិបតីច្បងយេន
 បច្ចុយោ អាវុណាចិបតិ អវិយា ជិញ្ជាច់ កុំ កាតា
 ។ បេ ។ នោចិត្តសម្បជាន ទទេ កុំ កាតា អស្សានេតិ
 អភិទទ្ធាតិ តំ កុំ កាតា ចិត្ត ឧប្បជ្ជតិ ។ នោចិត្តសម្បជាន-
 នោ នាមា ចិត្តសម្បជានស្ស ធម្មស្ស អធិបតីច្បង-
 យេន បច្ចុយោ អាវុណាចិបតិ សហជាតាចិបតិ ។
 អាវុណាចិបតិ អវិយា ជិញ្ជាច់ កុំ កាតា ។ បេ ។
 នោចិត្តសម្បជាន ទទេ កុំ កាតា អស្សានេតិ អភិ-
 ទទ្ធាតិ កាតា ឧប្បជ្ជតិ ធម្ម ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតា-
 ចិបតិ នោចិត្តសម្បជាន អធិបតិ សម្បយុត្តកាច់
 ទទួល ចិត្តសម្បជានាមញ្ញ រូបាច់ អធិបតីច្បងយេន
 បច្ចុយោ ។ ចិត្តសម្បជានោ នាមា ចិត្តសម្បជានស្ស
 ធម្ម នោចិត្តសម្បជានស្ស ធម្មស្ស អធិបតីច្បង-
 យេន បច្ចុយោ អាវុណាចិបតិ អវិយា ជិញ្ជាច់ កុំ
 កាតា ។ បេ ។ នោចិត្តសម្បជាន ទទេ កុំ កាតា
 ។ បេ ។ ចិត្តសម្បយុត្តកា ធម្ម ទទួល ឧប្បជ្ជតិ ។

ជាច្បង នៃពួកសម្បយុត្តកច្បងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានច្បងផង ដោយ
 អធិបតីច្បងយេន ។ ព្រោះ ព្រះ ព្រាហ្មណ៍ចិបតី សហជាតាចិបតី
 ចល្លិត ឧប្បជ្ជតិ ។ នោចិត្តសម្បជានចិ ជាច្បង នៃនោចិត្ត-
 សម្បជានចិ ដោយអធិបតីច្បងយេន បានដល់អាវុណាចិបតិ ពួកព្រះ
 អវិយា ធ្វើ ឲ្យព្រះចិញ្ចាត ឲ្យជាទីសារព ។ បេ ។ ព្រះករុណា តែងយ
 ព្រះធ្វើ ឲ្យពួកនោចិត្តសម្បជានច្បង ឲ្យជាទីសារព ចិត្ត កើតឡើង
 ព្រះធ្វើ ឲ្យព្រះចិញ្ចាត ឲ្យជាទីសារព ។ នោចិត្តសម្បជានចិ ជាច្បង
 នៃចិត្តសម្បជានចិ ដោយអធិបតីច្បងយេន បានដល់អាវុណាចិបតិ ចិត្ត
 សហជាតាចិបតិ ។ អាវុណាចិបតិ គឺ ពួកព្រះអវិយា ធ្វើ ឲ្យព្រះ
 ចិញ្ចាត ឲ្យជាទីសារព ។ បេ ។ ព្រះករុណា តែងយ ព្រះធ្វើ ឲ្យពួក
 ចិត្តសម្បជានច្បង ឲ្យជាទីសារព ព្រះ កើតឡើង ចិត្ត កើតឡើង ។ ឯ
 សហជាតាចិបតិ គឺ នោចិត្តសម្បជានចិ ជាច្បង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកច្បងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានច្បងផង ដោយអធិបតីច្បងយេន ។ ចិត្ត-
 សម្បជានចិ ជាច្បង នៃចិត្តសម្បជានចិផង នៃនោចិត្តសម្បជានចិ
 ផង ដោយអធិបតីច្បងយេន បានដល់អាវុណាចិបតិ គឺ ពួកព្រះអវិយា
 ធ្វើ ឲ្យព្រះចិញ្ចាត ឲ្យជាទីសារព ។ បេ ។ ធ្វើ ឲ្យពួកនោចិត្តសម្បជាន-
 ច្បង ឲ្យជាទីសារព ។ បេ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកច្បងក្តី កើតឡើង ។

ចិត្តសមុដ្ឋានៈ ចម្លោះ

ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ខោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ
អាមុណាធិបតិ តីណិ អាមុណាធិបតិយេវ ។

[១៧៣] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ តីណិ វុដ្ឋានំ នត្ថំ ។
ខោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ខោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ បរិមំ បរិមំ ចិត្តំ ចន្ទិមស្ស
។ ថេ ។ និរោធា វុដ្ឋេយន្តស្ស នេវសញ្ញាណសញ្ញាយ-
តំ ជលសាធារណិយា អនន្តរឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ ។
អតេវ ម្យ កណាតា នមស្ស សធិសាយេវ កាកត្វា ។
ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ខោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចិត្តស-
មុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ តីណិ
កាកត្វា វុដ្ឋានំ នត្ថំ ។

[១៧៤] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស សហជាតឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ បដិច្ចសធិសំ ។
អញ្ញមញ្ញឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ បដិច្ចសធិសំ ។ និស្ស-
យឃ្យាធិយេន បទ្ទាយោ បទ្ទាយសធិសំ ។

ចិត្តសមុដ្ឋានៈ ចម្លោះ

ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ខោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ដោយអនន្តរឃ្យាធិយេន បានដល់ការឃ្លានាធិបតិ និ មានព្រះ ពុ
ជាអាមុណាធិបតិវិជយ ។

[១៧៥] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអនន្តរឃ្យាធិយេន និ មានព្រះ ពុ វុដ្ឋាន មិនមានទេ ។ ខោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃខោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអនន្តរឃ្យា-
ធិយេន និ ចិត្ត មុនៗ នៃចិត្ត ក្រោយៗ ។ ថេ ។ នេវសញ្ញាណ-
សញ្ញាយននៈ របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធន ជាបច្ច័យ នៃជល-
សធាបត្តិ ដោយអនន្តរឃ្យាធិយេន ។ កាកាមំ ទាំង ៤ យ៉ាង ក្រៅពី
នេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នាទាំងសមនន្តរឃ្យាធិយេនដែរ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ក្តី ខោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ដោយអនន្តរឃ្យាធិយេន និ មានព្រះ ពុ ជាបច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផង
ចុះ វុដ្ឋាន មិនមានទេ ។

[១៧៦] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
សហជាតឃ្យាធិយេន និ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចព្រលឹងដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
កញ្ញមញ្ញឃ្យាធិយេន និ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចព្រលឹងដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
និស្សយឃ្យាធិយេន និ ដូចគ្នាទាំងបទ្ទាយាធិយេនដែរ ។

[១៧៩] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ធម្មស្ស ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន ចច្ចយោ ការុណ្ណប-
 ដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ មកក្ខបដិស្សយោ
 ។ បេ ។ មកក្ខបដិស្សយោ តំណី ចញ្ញា កាតញ្ញា ។
 ចោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន ចច្ចយោ ការុណ្ណបដិស្សយោ
 អនន្តរូបដិស្សយោ មកក្ខបដិស្សយោ ។ បេ ។ មក-
 ក្ខបដិស្សយោ ឧត្ថំ ... កោជនំ ... សេនាសនំ ...
 ចិត្តំ ឧបេស្សយ ឆានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ
 ឧត្ថំ ... កោជនំ ... សេនាសនំ ... ចិត្តំ ចិត្តស្ស
 ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន ចច្ចយោ ។ ចោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន
 ចច្ចយោ ការុណ្ណបដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ
 មកក្ខបដិស្សយោ ។ បេ ។ មកក្ខបដិស្សយោ ឧត្ថំ ...
 កោជនំ ... សេនាសនំ ... ចិត្តំ ឧបេស្សយ ឆានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ឧត្ថំ ... កោជនំ ...
 សេនាសនំ ... ចិត្តំ សង្ខាយ ។ បេ ។ ឧត្តស្ស
 ដលសវនាមត្តិយា ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន ចច្ចយោ ។
 ចោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច

[១៨០] ចិត្តសមុដ្ឋាននមិ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋាននមិ ដោយ
 ឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន បានដល់ការុណ្ណបដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ និង
 មកក្ខបដិស្សយោ ។ បេ ។ មកក្ខបដិស្សយោ គឺ មានពីរយ ប្រ ២ ចណ្ឌិត
 ធម្មត្រៃវិធីចុះ ។ ចោចិត្តសមុដ្ឋាននមិ ជាច្រើន ខែចោចិត្តសមុដ្ឋាននមិ
 ដោយឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន បានដល់ការុណ្ណបដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ
 និងមកក្ខបដិស្សយោ ។ បេ ។ មកក្ខបដិស្សយោ គឺ ឡើយ ... ឡើ
 កោជនំ ... ឡើសេនាសនំ ... ចុក្កល កាស្រីយ ឡើចិត្ត ហើយឡើ
 ឡើទាន ។ បេ ។ ចំបែក ឡើសង្ឃ ឡើ ... កោជនំ ... សេនាសនំ
 ... ចិត្ត ជាច្រើន ខែចិត្ត ដោយឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន ។ ចោចិត្ត-
 សមុដ្ឋាននមិ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋាននមិ ដោយឧបេស្សយប្បដ្ឋាយេន
 បានដល់ការុណ្ណបដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ និងមកក្ខបដិស្សយោ
 ។ បេ ។ មកក្ខបដិស្សយោ គឺ ឡើយ ... ឡើកោជនំ ... ឡើ
 សេនាសនំ ... ចុក្កល កាស្រីយ ឡើចិត្ត ហើយឡើឡើទាន ។ បេ ។
 ចំបែក ឡើសង្ឃ ឡើ ... កោជនំ ... សេនាសនំ ... ចិត្ត
 ជាច្រើន ខែសង្ឃ ។ បេ ។ ខែសង្ឃ និងដល់សមាចក្ខិ ដោយឧបេស្ស-
 យប្បដ្ឋាយេន ។ ចោចិត្តសមុដ្ឋាននមិ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋាននមិ

ဝိဇ္ဇာနည်စွာ စုစုပေါင်း ခဏ္ဍာရ်က

ដោយឡែក អង្គជំនុំជម្រះ ១ មេ ១ តំ រាជរដ្ឋាភិបាល ជំនុំ ឧប្បជ្ឈតិ
ជំនុំ ឧប្បជ្ឈតិ រូប បស្សន៍ ជំនុំ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
សង្គម សុខភាព រូប ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋបាលដាច់ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
រដ្ឋបាលសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋ ជំនុំសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ឧប្បជ្ឈតិសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ
ជំនុំសង្គមសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
រាជរដ្ឋាភិបាល រដ្ឋបាល ។ រាជរដ្ឋាភិបាល រដ្ឋបាល
ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋ អង្គជំនុំជម្រះ ១ មេ ១ ឧប្បជ្ឈតិ
ជំនុំ ឧប្បជ្ឈតិ រូប បស្សន៍ ជំនុំ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
សង្គម សុខភាព រូប ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋបាលដាច់ ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋ ជំនុំសង្គមសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ
ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ឧប្បជ្ឈតិសង្គមសង្គម ឧប្បជ្ឈតិ
រាជរដ្ឋាភិបាល រដ្ឋបាល ។ រាជរដ្ឋាភិបាល រដ្ឋបាល
ឧប្បជ្ឈតិ ... ។ រដ្ឋ អង្គជំនុំជម្រះ ១ មេ ១

စိတ္တလမုဒ္ဒါ ၃၈၊ ပဉ္စမိက:

ខ្ញុំសូមដាច់ខាត៖ ជាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
ខ្ញុំដាច់ខាត៖ នោះ បុគ្គល ឃើញ ខ្ញុំរួច ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ ខ្ញុំសំឡេង
ដោយទិព្វសោតនាគុ រូបាយន្តៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ដាច់ខាត៖
យន្តៈ ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយន្តៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ កាយាយន្តៈ ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជានប្ប-
ច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេ-
ជានប្បច្ច័យ បានដល់ភាវូណបុរេជាន ចិន្តវត្ថុបុរេជាន ។ ភាវូណ-
បុរេជាន គឺ ខ្ញុំចក្ខុ ... ខ្ញុំវត្ថុ ជាមិនទៀង ។ បេ ។ តាមនស្ស
កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ ខ្ញុំរួច ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ ខ្ញុំសំឡេង ដោយ
ទិព្វសោតនាគុ រូបាយន្តៈ (ជាបច្ច័យ) នៃលូកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ដាច់ខាត៖ ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយន្តៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃលូកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយន្តៈ ...
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃលូកចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ នោចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង
ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ភាវូណបុរេជាន ចិន្តវត្ថុបុរេជាន ។
ភាវូណបុរេជាន គឺ ខ្ញុំចក្ខុ ... ខ្ញុំវត្ថុ ជាមិនទៀង ។ បេ ។

វត្ថុ ០ ... ចំគុសមុដ្ឋានំ រូបាយកនក្ខ ចក្ខុយកនក្ខ
ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ចំគុសមុដ្ឋានំ ។ ជាដង្ហាយកនក្ខ
កាយាយកនក្ខ ... ។ ចំគុសមុដ្ឋានោ ច ។ ចំគុស-
មុដ្ឋានោ ច ធម្មា ចំគុសមុដ្ឋានស្ស ច ។ ចំគុសមុដ្ឋា-
នស្ស ច ធម្មស្ស បុរោជាតប្បច្ចាយន បច្ចុយោ អាវច្ឆ-
ណបុរោជាតំ វត្ថុបុរោជាតំ ។ ចំគុសមុដ្ឋានំ រូបាយក-
នក្ខ វត្ថុ ០ ចំគុស្ស សម្មយុត្តកានក្ខ ទទ្ធានំ បុរោ-
ជាតប្បច្ចាយន បច្ចុយោ ចំគុសមុដ្ឋានំ ។ ជាដង្ហាយក-
នក្ខ វត្ថុ ០ ... ចំគុសមុដ្ឋានំ រូបាយកនក្ខ ចក្ខុ-
យកនក្ខ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស សម្មយុត្តកានក្ខ ទទ្ធានំ
បុរោជាតប្បច្ចាយន បច្ចុយោ ចំគុសមុដ្ឋានំ ។ ជាដង្ហា-
យកនក្ខ ... ។

[១៧៧] ចំគុសមុដ្ឋានោ ធម្មា ចំគុសមុដ្ឋានស្ស
ធម្មស្ស បុរោជាតប្បច្ចាយន បច្ចុយោ បុរោជាតា ចំគុ-
សមុដ្ឋានា ទទ្ធា បុរោជាតស្ស សមស្ស ចំគុសមុដ្ឋានស្ស
កាយស្ស បុរោជាតប្បច្ចាយន បច្ចុយោ សមីតាការ-
នេវ បុរោជាតោ វិញ្ញាណក្ខ ។ អាសវនប្បច្ចាយន
បច្ចុយោ នវ ។

វត្ថុ ០ ... ប្រាយកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋានក្ខ ចក្ខុយកនក្ខ (ជាច្រើន) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ជាដង្ហាយកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋានក្ខ កាយាយកនក្ខ ... ។
ចំគុសមុដ្ឋានធម៌ក្ខ ។ ចំគុសមុដ្ឋានធម៌ក្ខ ជាច្រើន នៃចំគុសមុដ្ឋានធម៌
ធម៌ នៃចំគុសមុដ្ឋានធម៌ធម៌ ដោយបុរោជាតប្បច្ចាយ បុរោជាតាវច្ឆ-
ណបុរោជាត ចិត្តបុរោជាត ។ ប្រាយកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋានក្ខ វត្ថុ ០ ជា
ច្រើន នៃចំគុសមុដ្ឋានក្ខ នៃពួកសម្មយុត្តកានក្ខធម៌ ដោយបុរោជាតប្បច្ចាយ ។ ជាដង្ហា-
យកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋានក្ខ វត្ថុ ០ ... ប្រាយកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋាន
ក្ខ ចក្ខុយកនក្ខ ជាច្រើន នៃចក្ខុវិញ្ញាណធម៌ នៃពួកសម្មយុត្តកានក្ខធម៌
ដោយបុរោជាតប្បច្ចាយ ។ ជាដង្ហាយកនក្ខ ជាចំគុសមុដ្ឋានក្ខ ... ។

[១៧៨] ចំគុសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន នៃចំគុសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
បុរោជាតប្បច្ចាយ បុរោជាតាវច្ឆណ គឺ ពួកចំគុសមុដ្ឋានក្ខ ជាច្រើន
នៃចំគុសមុដ្ឋានកាយនេះ ដែលត្រឹមត្រូវ ដោយបុរោជាតប្បច្ចាយ បុរោ-
ជាត ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌វិញ្ញាណ កាយកាយនេះ ។ ជាច្រើន ដោយ
អាសវនប្បច្ចាយ បុរោជាត ។

အိမ်ထောင်ရေး အကျဉ်းချုပ်ချုပ်ချုပ်

(១៧៨) ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ដែលចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
កម្មប្បន្និយ បានដល់សហជាត ឆឹងនានាទណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាច្រើន ដែលពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង ដែលពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានប្រដង ដោយកម្មប្បន្និយ ។ ឯនានាទណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
ចេតនា ជាច្រើន ដែលពួកវិបាកក្ខន្ធដង ដែលពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រដង ដោយ
កម្មប្បន្និយ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ដែលនាចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
កម្មប្បន្និយ បានដល់សហជាត ឆឹងនានាទណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាច្រើន ដែលចិត្ត ដោយកម្មប្បន្និយ ។ ឯនានា-
ទណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជាច្រើន ដែលវិបាកចិត្តដង ដែលពួក
កដ្ឋានប្រដង ដោយកម្មប្បន្និយ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ដែលចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ដង ដែលនាចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ដង ដោយកម្មប្បន្និយ បានដល់
សហជាត ឆឹងនានាទណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា
ជាច្រើន ដែលពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង ដែលចិត្តដង ដែលពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រដង
ដោយកម្មប្បន្និយ ។ ឯនានាទណិកៈ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានចេតនា ជា
ច្រើន ដែលពួកវិបាកក្ខន្ធដង ដែលពួកកដ្ឋានប្រដង ដោយកម្មប្បន្និយ ។

[១៧៩] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស វិបាកប្បដូយេន ចទ្ធយោ វេ ។

[១៨០] ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារក សឃ្មយុត្តកាចំ ទន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូនាចំ អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ចដិសន្ធិ ។ ម្កលំ កាតត្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារក ចិត្តស្ស អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ចដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ កតត្ថ្យ្ហាវេ អាហារេ ឥឌស្ស ចោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ។ ម្កលំ កាតត្វំ ចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារក សឃ្មយុត្តកាចំ ទន្ធនំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូនាចំ អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ចដិសន្ធិ ។ ចោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ចដិសន្ធិក្កុណោ ចោចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារក កតត្ថ្យ្ហាវេ អាហារេ ឥឌស្ស ចោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អាហារប្បដូយេន ចទ្ធយោ ។ ម្កលំ កាតត្វំ ចោចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារក

[១៨១] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ

វិបាកប្បដូយេន គឺ វាគ្គកថា ។

[១៨២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ

អាហារប្បដូយេន គឺ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាច្រើន គឺ ជាចដិសន្ធិ ខែពួកសឃ្មយុត្តកក្ខន្ធវេន ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រដេន ដោយអាហារប្បដូយេន ។ ម្កល បណ្ឌិត ឧប្បាទ្ធិវេន ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាច្រើន ខែចិត្តសមុដ្ឋាន ជាច្រើន ខែចោចិត្តសមុដ្ឋានកាយេន ដោយអាហារប្បដូយេន ។ ម្កល បណ្ឌិត ឧប្បាទ្ធិវេន ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាច្រើន គឺ ជាចដិសន្ធិ ខែពួកសឃ្មយុត្តកក្ខន្ធវេន ខែចិត្តវេន ខែពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រដេន ដោយអាហារប្បដូយេន ។ ចោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្រើន ខែចោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអាហារប្បដូយេន គឺ ក្នុងវេន ខែចដិសន្ធិ ពួកចោចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាច្រើន ខែពួកកតត្ថ្យ្ហាវេ ដោយអាហារប្បដូយេន កតត្ថ្យ្ហាវេ ជាចោចិត្តសមុដ្ឋាន ជាច្រើន ខែចោចិត្តសមុដ្ឋានកាយេន ដោយអាហារប្បដូយេន ។ ម្កល បណ្ឌិត ឧប្បាទ្ធិវេន ពួកចោចិត្តសមុដ្ឋានាហារ

សម្បយុត្តកាន់ ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានុ រូបាណំ
 អាហារប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ បដិសន្ធិ ។ ម្ចលំ កាតត្យំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ នាចិត្តសមុដ្ឋានា អាហារាសម្បយុត្ត-
 កានំ ទទ្ធានំ កាតត្យា ច រូបាណំ អាហារប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ។ នាចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ច នោចិត្តសមុដ្ឋានា ច
 អាហារាសម្បយុត្តកានំ ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានុ
 រូបាណំ អាហារប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ បដិសន្ធិ ។ ម្ចលំ
 កាតត្យំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ច នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានា ច អាហារា កាតត្យារូបាណំ អាហារប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ច
 កាតត្យុត្តារោ អាហារោ ឥមស្ស នាចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 កាយស្ស អាហារប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។ ម្ចលំ កា-
 តត្យំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ច នោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នា ច អាហារាសម្បយុត្តកានំ ទទ្ធានំ កាតត្យា ច
 រូបាណំ អាហារប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។

ជាច្រើន គឺ ជាចដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 ប្រផង ដោយភហារប្បទ្វាយ ។ ម្ចល បណ្ឌិត ធម្មវិទូ ក្នុងឈ្មោះនៃ
 ចដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានាហារ ជាច្រើន នៃពួកសម្បយុត្តកត្តផង នៃ
 ពួកកម្ពុជប្រផង ដោយភហារប្បទ្វាយ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នាចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាច្រើន នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយភហារប្បទ្វាយ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី នាចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាច្រើន គឺ ជាចដិ-
 សន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រផង ដោយភហា-
 រប្បទ្វាយ ។ ម្ចល បណ្ឌិត ធម្មវិទូ ក្នុងឈ្មោះនៃចដិសន្ធិ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានាហារក្តី នាចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាច្រើន នៃពួកកម្ពុជ ដោយ
 ភហារប្បទ្វាយ កាតត្យុត្តារហារ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ចិត្តសមុដ្ឋាន
 ជាច្រើន នៃនាចិត្តសមុដ្ឋានកាយនោះ ដោយភហារប្បទ្វាយ ។ ម្ចល
 បណ្ឌិត ធម្មវិទូ ក្នុងឈ្មោះនៃចដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី នា-
 ចិត្តសមុដ្ឋានាហារក្តី ជាច្រើន នៃពួកសម្បយុត្តកត្តផង នៃពួកកម្ពុ-
 ជប្រផង ដោយភហារប្បទ្វាយ ។

(១៨១) ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្បើយ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 ផ្សាយច្បើយ មាន៖ ៣ ។ នាចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្បើយ នៃ
 នាចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយផ្សាយច្បើយ គឺ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកផ្សាយ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ជាច្បើយ នៃពួកកង្ការប្រ ដោយផ្សាយ
 ច្បើយ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុផ្សាយ (ជាច្បើយ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយផ្សាយ (ជាច្បើយ) នៃកាយវិញ្ញាណ ប្រដិវិធីផ្សាយ ជាច្បើយ នៃ
 ពួកកង្ការប្រ ដោយផ្សាយច្បើយ ។ មូល បណ្ឌិត ធម្មវិទូនៈ
 ពួកផ្សាយ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ជាច្បើយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធវេង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រដង ដោយផ្សាយច្បើយ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចក្ខុផ្សាយ (ជាច្បើយ) នៃពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយ-
 ផ្សាយ . . . ។ មូល បណ្ឌិត ធម្មវិទូនៈ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 ផ្សាយ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ជាច្បើយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធវេង នៃ
 ពួកកង្ការប្រដង ដោយផ្សាយច្បើយ ចក្ខុផ្សាយ ជាច្បើយ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្សាយច្បើយ កាយផ្សាយ
 . . . ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ។ នាចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាច្បើយ នៃចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយផ្សាយច្បើយ គឺ ពួកផ្សាយ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន

បុរោហិត ចន្ទាជិត ។ សង្ខត្តំ ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ តោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន
 ចន្ទាយោ សហជិតំ បុរោហិតំ ចន្ទាជិតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ សង្ខត្តំ ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន ចន្ទាយោ សហជិតំ
 បុរោហិតំ ចន្ទាជិតំ ។ សង្ខត្តំ ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានោ
 ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន ចន្ទាយោ សហជិតំ បុរោហិតំ
 ចន្ទាជិតំ អាហារំ ។ សង្ខត្តំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ។
 តោចិត្តសមុដ្ឋានោ ។ ធម្មោ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បទាយេន ចន្ទាយោ សហជិតំ បុរោហិតំ ចន្ទា-
 ជិតំ ។ សហជិតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ
 ។ ឆ្នា ... សង្ខត្តំ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ។ តោចិត្តសមុដ្ឋា-
 នោ ។ ធម្មោ តោចិត្តសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទា-
 យេន ចន្ទាយោ សហជិតំ បុរោហិតំ ចន្ទាជិតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជិតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ
 ។ ឆ្នា ។ ចក្កាយតនត្វ ចក្កវិញ្ញាណស្ស អត្ថប្បទា-
 យេន ចន្ទាយោ តាយវិញ្ញាណសហគតា ... ។
 សហជិតោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ... ចន្ទាយោសាទិសា

បុរោហិត ឱត្តចន្ទាជិត ។ សេចក្តីចម្រើន ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានមិ ជាច្រើន
 តែតោចិត្តសមុដ្ឋានមិ ដោយអត្ថប្បទាយ បានផលសហជិត បុរោហិត
 ចន្ទាជិត អាហារ ឱត្តឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានមិ
 ជាច្រើន តែចិត្តសមុដ្ឋានមិ ដោយអត្ថប្បទាយ បានផលសហជិត បុរោ-
 ហិត ឱត្តចន្ទាជិត ។ សេចក្តីចម្រើន ។ តោចិត្តសមុដ្ឋានមិ ជាច្រើន
 តែចិត្តសមុដ្ឋានមិផង តែតោចិត្តសមុដ្ឋានមិផង ដោយអត្ថប្បទាយ បាន
 ផលសហជិត បុរោហិត ចន្ទាជិត ឱត្តអាហារ ។ សេចក្តីចម្រើន ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានមិក្តី តោចិត្តសមុដ្ឋានមិក្តី ជាច្រើន តែចិត្តសមុដ្ឋានមិ
 ដោយអត្ថប្បទាយ បានផលសហជិត បុរោហិត ឱត្តចន្ទាជិត ។ សហ-
 ជិត គឺ ១១១ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ... សេចក្តីចម្រើន ។ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានមិក្តី តោចិត្តសមុដ្ឋានមិក្តី ជាច្រើន តែតោចិត្តសមុដ្ឋានមិ
 ដោយអត្ថប្បទាយ បានផលសហជិត បុរោហិត ចន្ទាជិត អាហារ ឱត្ត
 ឥន្ទ្រិយ ។ សហជិត គឺ ១១២ ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី ចក្កា-
 យននក្តី ជាច្រើន តែចក្កវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បទាយ ដែលច្រឡំដោយ
 តាយវិញ្ញាណ ... ។ សហជិត គឺ ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ... ដូចច្រើនដទៃ

មជ្ឈិមនិក្ខេបំ មវគ្គិយំ កាកត្វា សុខេសស្ស បញ្ចានំ ។
 បញ្ចាជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ទន្ធា ច ចិត្តត្វា បុរេជាតស្ស
 ភវស្ស ។ ឆានិច្ចសមុដ្ឋានស្ស កាយស្ស អត្ថិយ្យន្ទយេន
 បច្ចយោ ។ បញ្ចាជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ទន្ធា ច ចិត្តត្វា
 កាមជ្ឈីវ្ត្រាហេ អាណាហេ ច ភវស្ស ឆានិច្ចសមុដ្ឋា-
 នស្ស កាយស្ស អត្ថិយ្យន្ទយេន បច្ចយោ ។ បញ្ចា-
 ជាតា ចិត្តសមុដ្ឋានា ទន្ធា ច ចិត្តត្វា រូបជីវិត្រិយត្វា
 កាមត្វា រូបានំ អត្ថិយ្យន្ទយេន បច្ចយោ ។ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 ហេ ច ឆានិច្ចសមុដ្ឋានេ ច ឆន្ទា ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស
 ក ឆានិច្ចសមុដ្ឋានស្ស ច ឆន្ទស្ស អត្ថិយ្យន្ទយេន
 បច្ចយោ សុរាជាតិ បុរេជាតំ បញ្ចាជាតំ ។ សុរាជា-
 តោ មត្តវិញ្ញាណសហគតោ ... សន្តិកំ ។ បច្ចយេ-
 វហេ សុរាជាតវាសនិសា សុរាជាតមទា សុត្វ
 កាកត្វា ។ អត្ថិយ្យន្ទយេន បច្ចយោ វិភកត្វា ឆន្ទយេន
 បច្ចយោ អវិភកត្វា ឆន្ទយេន បច្ចយោ ។

[១៨៤] ហេតុយោ តីណិ វារគ្គុណោ នវ អនិច-
 ចំបក នវ អនន្តរេ នវ សច្ចនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ

មជ្ឈិមនិក្ខេបំ មវគ្គិយំ វេសន្តកប្រស្នាដានិកសំ បណ្ឌិត ឥច្ឆិវេទុរ ។
 ឯបញ្ចាជាត ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃឆានិច្ចសមុដ្ឋាន-
 កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិយ្យន្ទ័យ ។ បញ្ចាជាត ធិ ពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី កាមជ្ឈីវ្ត្រាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃឆានិច្ចសមុដ្ឋានកាយ
 នេះ ដោយអត្ថិយ្យន្ទ័យ ។ បញ្ចាជាត ធិ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ប្រ-
 ជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកម្ពត្តប្រ ដោយអត្ថិយ្យន្ទ័យ ។ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ក្តី ឆានិច្ចសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃ
 ឆានិច្ចសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្ថិយ្យន្ទ័យ បានផលសហជាត បុរេជាត
 និងបញ្ចាជាត ។ សហជាត ដែលទ្រទ្យងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ... សេចក្តី
 ចម្រើន ។ បច្ចយវាវៈ ដូចគ្នាមិនសហជាតវាវៈដែរ ឯសហជាតចេតនា
 អស់ បណ្ឌិត ឥច្ឆិវេទុរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិយ្យន្ទ័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិភកត្វា ជាបច្ច័យ ដោយអវិភកត្វា ។

[១៨៥] ក្នុងហេតុប្បន្ទ័យ មានវាវៈ ក្នុងការប្បណប្បន្ទ័យ មាន
 វាវៈ ក្នុងនិច្ចេតនប្បន្ទ័យ មានវាវៈ ក្នុងអនន្តប្បន្ទ័យ មានវាវៈ
 ក្នុងសហជាតប្បន្ទ័យ មានវាវៈ ក្នុងសហជាតប្បន្ទ័យ មានវាវៈ

វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្ត ឯកំ មហាក្កតំ . . . មហាក្កតេ
 បដិច្ច នោចិត្តសហកុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបា-
 នារូបំ ។ នោចិត្តសហកុ ធម៌ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ធម៌
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា
 ចិត្តសហកុ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច
 ចិត្តសហកុ ទន្ធា មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាសារូបំ ។ នោចិត្តសហកុ ធម៌ បដិច្ច
 ចិត្តសហកុ ធម៌ នោចិត្តសហកុ ធម៌ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា ចិត្តសហកុ
 ធម៌ នោចិត្តសហកុ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា កាដត្តា ធម៌ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ចិត្តកា សម្បយុត្តកា ធម៌
 ទន្ធា មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ធម៌ នោចិត្តសហកុ
 ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាសារូបំ ។ ចិត្តសហកុកា នោ-
 ចិត្តសហកុកា ធម៌ បដិច្ច ចិត្តសហកុ ធម៌ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បទូយា ចិត្តសហកុ ឯកំ ទទុកា ចិត្តកា បដិច្ច
 ទន្ធា ចិត្តសហកុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ចិត្តសហកុ ឯកំ ទទុកា ចិត្តកា បដិច្ច ទន្ធា

កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ចិត្ត កាស្រ័យ ឡូវត្ថុ ឡូមហាក្កត ១ . . . ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ នោចិត្តសហកុ កាស្រ័យ និងឧបាសារូប កាស្រ័យ ឡូ
 ពួកមហាក្កត ។ ចិត្តសហកុធម៌ កាស្រ័យ ឡូនោចិត្តសហកុធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយា គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ជាចិត្តសហកុក្ខី កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ក្នុងនោះនៃចង្វើសន្ធិ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធិ កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ក្នុងនោះនៃចង្វើសន្ធិ ពួកចិត្ត-
 សហកុក្ខន្ធិ កាស្រ័យ ឡូវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងឧបា-
 សារូប កាស្រ័យ ឡូពួកមហាក្កត ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្ខី នោចិត្តសហកុធម៌
 ក្ខី កាស្រ័យ ឡូនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយា
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងនោចិត្ត-
 សហកុក្ខី កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ក្នុងនោះនៃចង្វើសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធិ
 ក្ខី កាស្រ័យ ឡូចិត្ត ក្នុងនោះនៃចង្វើសន្ធិ ចិត្តក្ខី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធិ កាស្រ័យ ឡូវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ
 និងនោចិត្តសហកុ និងឧបាសារូប កាស្រ័យ ឡូពួកមហាក្កត ។ ចិត្ត-
 សហកុធម៌ កាស្រ័យ ឡូចិត្តសហកុធម៌ផង ឡូនោចិត្តសហកុធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយា គឺ ចង្វើក្ខី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្ត-
 សហកុក្ខី កាស្រ័យ ឡូចិត្តសហកុក្ខន្ធិ ១ ផង ឡូចិត្តផង ក្នុងនោះ
 នៃចង្វើសន្ធិ រូប កាស្រ័យ ឡូចិត្តសហកុក្ខន្ធិ ១ ផង ឡូចិត្តផង

ទ្វេ ទទេ ... ចដិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសហភំ ឯកំ
 ទទុក្ខ វត្ថុក្ខ ចដិទ្ធ ទ្វេ ទទ្វា ទ្វេ ទទេ ... ចិត្ត-
 សហភ ទទេ ច មហាក្ខេ ច ចដិទ្ធ ចិត្តសហភ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។ ចិត្តសហភក្ខ ឆោ-
 ចិត្តសហភក្ខ ធម្មំ ចដិទ្ធ ឆោចិត្តសហភ ធម្មា ឧច្ឆ-
 ដ្ឋតិ ហេតុច្បទយា ចិត្តសហភ ទទេ ច ចិត្តក្ខ ចដិទ្ធ
 ឆោចិត្តសហភ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចដិសន្តិក្ខណោ ចិត្ត-
 សហភ ទទេ ច ចិត្តក្ខ ចដិទ្ធ កាដត្តារូបំ ចដិសន្តិក្ខ-
 ណោ ចិត្តសហភ ទទេ ច វត្ថុក្ខ ចដិទ្ធ ចិត្តំ ចិត្តស-
 ហភ ទទេ ច មហាក្ខេ ច ចដិទ្ធ ឆោចិត្តសហភ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ ចិត្តស-
 ហភក្ខ ឆោចិត្តសហភក្ខ ធម្មំ ចដិទ្ធ ចិត្តសហភ ច
 ឆោចិត្តសហភ ច ធម្មា ឧច្ឆដ្ឋតិ ហេតុច្បទយា ចិត្ត-
 សហភំ ឯកំ ទទុក្ខ ចិត្តក្ខ ចដិទ្ធ ទ្វេ ទទ្វា ចិត្ត-
 សហភ ច ឆោចិត្តសហភ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ទទេ ... ចដិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសហភំ ឯកំ ទទុក្ខ
 ចិត្តក្ខ ចដិទ្ធ ទ្វេ ទទ្វា កាដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ទទេ
 ... ចដិសន្តិក្ខណោ ចិត្តសហភំ ឯកំ ទទុក្ខ
 វត្ថុក្ខ ចដិទ្ធ ទ្វេ ទទ្វា ចិត្តក្ខ ទ្វេ ទទេ ...

ទ្វេ ទទេ ... ក្នុងនោះដែលនឹង ទទេ កាស្រីយ ទ្វេចិត្តសហភក្ខក្នុង
 ផង ទ្វេវត្ថុផង ទ្វេវត្ថុផង ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភ មិនទុក្ខារូប
 កាស្រីយ ទ្វេវត្ថុចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុមហាក្ខេផង ។ ឆោចិត្តស-
 ហភក្ខមិ កាស្រីយ ទ្វេចិត្តសហភក្ខមិផង ទ្វេឆោចិត្តសហភក្ខមិផង មើល
 កើតឡើង ព្រោះហេតុច្បទយា គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឆោចិត្តសហភ
 កាស្រីយ ទ្វេវត្ថុចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ក្នុងនោះដែលនឹង
 កដត្តារូប កាស្រីយ ទ្វេវត្ថុចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ក្នុងនោះដែលនឹង
 សន្ធិ ចិត្ត កាស្រីយ ទ្វេវត្ថុចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ជាឆោចិត្តសហភ កដត្តារូប មិនទុក្ខារូប កាស្រីយ ទ្វេវត្ថុចិត្ត-
 សហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុមហាក្ខេផង ។ ចិត្តសហភក្ខមិ ឆោចិត្តសហភក្ខមិ
 ក្តី កាស្រីយ ទ្វេចិត្តសហភក្ខមិផង ទ្វេឆោចិត្តសហភក្ខមិផង មើលកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុច្បទយា គឺ ទទេ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហភ
 មិនជាឆោចិត្តសហភក្តី កាស្រីយ ទ្វេចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ទ្វេ
 ទទេ ... ក្នុងនោះដែលនឹង ទទេ ក្តី កដត្តារូបក្តី កាស្រីយ ទ្វេចិត្ត-
 សហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ទ្វេវត្ថុផង ... ក្នុងនោះដែលនឹង ទទេ
 ក្តី ចិត្តក្តី កាស្រីយ ទ្វេចិត្តសហភក្ខក្នុងផង ទ្វេវត្ថុផង ទ្វេវត្ថុផង ...

[១៩៩] ចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា ចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា តិណិ បដិទ្ធសា-
 និសា ។ នោចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា នោចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុយតនំ បទ្ទ-
 យា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . ។ នម៍ ចិត្ត-
 សាមុដ្ឋានុកោ បទ្ទយាវេ អាម្ពណាសនិសំ ធន្ទឡិ
 វេសំ បញ្ចវិញ្ញាណម្ពណ កាតត្វា ។ សន្និទ្ធី ។

[២០០] នោមាតុយា នវ អាម្ពណា នវ អធិប-
 តិយា នវ សត្វត្ថ នវ អវិកតេ នវ ។

[២០១] ចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា ចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នោមាតុប្បទ្ទយា នោមាតុតិ ចិត្តសា-
 សាស្ត្រ មិតំ ទទ្ធ . . . ។ សន្និទ្ធី ។ សត្វ កាតត្វ
 បទ្ទយាវស្ស បញ្ចវិញ្ញាណំ ធន្ទឡិ ម្ពណ កាតត្វា
 សាត្វ បយាត្វតា តិណិយេវ នោមោ ។ សន្និទ្ធី ។

[២០២] នោមាតុយា នវ នអាម្ពណា នវ
 នអធិបតិយា នវ នអធន្តវេ នវ នសមធន្តវេ នវ
 នអក្កបញ្ចេ នវ នឧបនិស្សយេ នវ បញ្ចវេសាតេ នវ

[១៩៩] ចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា ចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា តិណិ បដិទ្ធសា-
 និសា ។ នោចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា នោចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុយតនំ បទ្ទ-
 យា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . ។ នម៍ ចិត្ត-
 សាមុដ្ឋានុកោ បទ្ទយាវេ អាម្ពណាសនិសំ ធន្ទឡិ
 វេសំ បញ្ចវិញ្ញាណម្ពណ កាតត្វា ។ សន្និទ្ធី ។

[២០០] ចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា ចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា តិណិ បដិទ្ធសា-
 និសា ។ នោចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា នោចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណាប្បទ្ទយា ចក្ខុយតនំ បទ្ទ-
 យា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . ។ នម៍ ចិត្ត-
 សាមុដ្ឋានុកោ បទ្ទយាវេ អាម្ពណាសនិសំ ធន្ទឡិ
 វេសំ បញ្ចវិញ្ញាណម្ពណ កាតត្វា ។ សន្និទ្ធី ។

[២០១] ចិត្តសាស្ត្រ ធម្ម បទ្ទយា ចិត្តសាស្ត្រ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នោមាតុប្បទ្ទយា នោមាតុតិ ចិត្តសា-
 សាស្ត្រ មិតំ ទទ្ធ . . . ។ សន្និទ្ធី ។ សត្វ កាតត្វ
 បទ្ទយាវស្ស បញ្ចវិញ្ញាណំ ធន្ទឡិ ម្ពណ កាតត្វា
 សាត្វ បយាត្វតា តិណិយេវ នោមោ ។ សន្និទ្ធី ។

[២០២] នោមាតុយា នវ នអាម្ពណា នវ
 នអធិបតិយា នវ នអធន្តវេ នវ នសមធន្តវេ នវ
 នអក្កបញ្ចេ នវ នឧបនិស្សយេ នវ បញ្ចវេសាតេ នវ

ឧបត្ថម្ភការណ៍ ទៅ អនាម័យភាព ទៅ ទឹកថ្លៃ ចង្ហាវ
 ទៅ ទឹកកក ទៅ ទំនាញ ឯក ទំនាញ ឯក
 ទំនាញ ទៅ ទំនាញ ទៅ ទំនាញ ទៅ ទំនាញ
 ទំនាញ ទៅ ទំនាញ ទៅ ទំនាញ ទៅ ទំនាញ

(၆၀၆) လောကုတ္တယ ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ
 ဝိမာနဇာတိ ... ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ
 ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ ဝိမာနဇာတိ

(២០២) ប្រភេទសត្វព្រៃ មានដូចខាង ខាង ១ . . .
 អណ្តូង ខាង សត្វតូច ខាង មធ្យម ខាង ធំ ខាង តូច ខាង ធំ ។
 ចំណុចណាមួយ ចូលរួមសង្កេត ។

សំសង្ខារីយោ

[២០២] ពិគ្គសហកុំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ពិគ្គសហកុំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បន្នយោ ពិគ្គសហកុំ ឯកំ វត្ថុ
 សំសង្ខារោ ទ្វេ ទត្ថា ទ្វេ ទទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។
 ពិគ្គសហកុំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ហេតុពិគ្គសហកុំ ធម្មោ

ក្នុងចល្លាជនប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ក្នុងនការសវនប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨
 ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិបាតប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ក្នុងនកាយា-
 ប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវត្ថុយប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ១ ក្នុងនកាយាប្បដ្ឋិយ
 មានវារៈ ៨ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨
 ក្នុងនិព្វយុត្តប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ក្នុង
 នោវគ្គប្បដ្ឋិយ មានវារៈ ៨ ។

(២០២) ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មានវារៈ ៧ ប្រាសាទប្បញ្ញ័យ
ក្នុងបញ្ញ័យនាមវារៈ ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ ៧ . . . ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនាមរាជប្បញ្ញ័យ មានវារៈ ៧ ។

(២០២) ក្នុងការចូលច្បង មានការ ៧ ប្រភេទនោះច្បង
 ក្នុងកន្លែងច្បង មានការ ៧ គ្រប់ច្បងនាំគ្នា សុទ្ធតែមាន
 ការ ៧ ក្នុងច្បង មានការ ៧ ក្នុងកន្លែងច្បង មានការ ៧ ។
 ចំណុចនេះដូចច្បងនេះដែរ ។

សំសង្ខារៈ

(២០៤) ពិគ្គសហកុដបិ ប្រជ្ញំ ធិនិច្ចសហកុដបិ មើបភិក
 ឡើង ប្រាសោទយុត្តិយ គឺ ១១២ ប្រជ្ញំ ធិនិច្ចសហកុដ្ឋ ១ ធិន
 ១១២ . . . ជាដើម ។ ហេតិច្ចសហកុដបិ ប្រជ្ញំ ធិនិច្ចសហកុដបិ

[២០៩] ចិត្តសហក្ខ ឆន្ទោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បន្នយេន ចន្ទយោ តិណ្ឌំ ភារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ កាតត្វា ។ ឆោចិត្តសហក្ខ ឆន្ទោ ចោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បន្នយេន ចន្ទយោ តិណ្ឌំ ភារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ ឥសេសម្យ តិណ្ឌំ កាតត្វា នវចិ ចញ្ញា ចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា រាត្ថេ តិណ្ឌំ ភារម្មណាធិបតិយេវ ។

[២១០] ចិត្តសហក្ខ ឆន្ទោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បន្នយេន ចន្ទយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋាន- មុកសនិសំ ចិត្តាធាការណំ ។ សមនន្តរាប្បន្នយេន កន្ទយោ នវ បដិច្ចវាសនិសា ។ សហជាតាប្បន្នយេន កន្ទយោ នវ បដិច្ចវាសនិសា ។ អញ្ញាប្បន្នយេន បន្ទយោ នវ បដិច្ចវាសនិសា ។ ធិស្សយប្បន្នយេន បន្ទយោ នវ បន្ទយវាសនិសា ។ ឧបធិស្សយប្បន្ន- យេន កន្ទយោ នវ ចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា ។

[២១១] ឆោចិត្តសហក្ខ ឆន្ទោ ឆោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស ចុរេជាតប្បន្នយេន ចន្ទយោ ភារម្មណាចុរេជាតំ វត្ថុចុរេជាតិ តិណ្ឌំ ។ ឆោចិត្តសហកុស្សលំយេវ លក្ខតិ ចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា តិណ្ឌំចិ ចិត្តាធាការណំ ។

[២០៩] ចិត្តសហកុស្ស ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុស្ស ដោយវេ- ចន្តិយ្យន្តិយ គឺ មានវារៈ ព្យា ឯភារម្មណាធិបតិក្ខំ សហជាតាធិបតិក្ខំ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ឆោចិត្តសហកុស្ស ជាបច្ច័យ នៃឆោចិត្តសហកុ- ស្ស ដោយអធិបតិប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ព្យា ភារម្មណាធិបតិក្ខំ សហជា- តាធិបតិក្ខំ ប្រសាទាំង៨ ក្ខំ ដូចចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ដោយតំណាង) នៃវារៈទាំង ៨ ចុះ ក្នុងវិចិត្រ មានវារៈ ព្យា ហើយជា ភារម្មណាធិបតិក្ខំដែរ ។

[២១០] ចិត្តសហកុស្ស ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសហកុស្ស ដោយ អនន្តរាប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា បើមាន ការធ្វើឱ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បន្តិយ គឺ មាន វារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចវាសនិសា ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតាប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចវាសនិសា ។ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចវាសនិសា ។ ជាបច្ច័យ ដោយធិស្ស- យប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងបន្ទយវាសនិសា ។ ជាបច្ច័យ ដោយ ឧបធិស្សយប្បន្តិយ គឺ មានវារៈ ៨ ដូចគ្នាទាំងចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា ។

[២១១] ឆោចិត្តសហកុស្ស ជាបច្ច័យ នៃឆោចិត្តសហកុស្ស ដោយ ចុរេជាតប្បន្តិយ បានដល់ភារម្មណាចុរេជាត ទាំងវត្ថុចុរេជាត ហើយមាន វារៈ ព្យា ។ ឆោចិត្តសហកុស្ស ចណ្ឌិតនៃវត្ថុចុរេជាត មានវារៈ ព្យា ដូចគ្នាទាំងចិត្តសមុដ្ឋាននុកសនិសា បើមានការធ្វើឱ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

[၆၀၆] စိန္တုပဟကု ငါးဉာ ဇာစိန္တုပဟကုဗ္ဗ
 ငဗ္ဗဗ္ဗ ဗညာဓာနဗျဉ္ဇယေဝ ဗဒ္ဓယော ဗညာဓာနာ စိန္တု-
 ပဟကု ခဉာ ဗျာဓာနဗ္ဗ နိဗ္ဗဗ္ဗ ဇာစိန္တုပဟကုဗ္ဗ
 ကာယဗ္ဗ ဗညာဓာနဗျဉ္ဇယေဝ ဗဒ္ဓယော ၇ ဇာစိန္တုပ-
 ဟကု ငါးဉာ ဇာစိန္တုပဟကုဗ္ဗ ငဗ္ဗဗ္ဗ ဗညာဓာနဗျ-
 ဉ္ဇယေဝ ဗဒ္ဓယော ၇ စိန္တုပဟကု င ဇာစိန္တုပဟကု င
 ငဉာ ဇာစိန္တုပဟကုဗ္ဗ ငဗ္ဗဗ္ဗ ဗညာဓာနဗျဉ္ဇယေဝ
 ဗဒ္ဓယော ၇ အာပေဒိဗျဉ္ဇယေဝ ဗဒ္ဓယော ၈၇ ၇

[૬૦૩] દેશુસભાગુ દેશુ દેશુસભાગુસ્ય
 ઇચ્છસ્ય કચ્છવ્યુદાયે ઇચ્છયે સભાષા ઇચ્છ-
 ઇચ્છા ૧ સભાષા દેશુસભાગુ દેશુ સચ્ચ-
 યુક્તકાં ૧ દેશુ દેશુસભાગુ દેશુસચ્ચા ઇચ્છ-
 ઇચ્છા કચ્છવ્યુદાયે ઇચ્છયે ૧ ઇચ્છા દેશુ-
 સભાગુ દેશુ ઇચ્છા દેશુસભાગુ ૧ દેશુ
 કચ્છવ્યુદાયે ઇચ્છયે ૧ દેશુસભાગુ દેશુ દે-
 શુસભાગુસ્ય ઇચ્છસ્ય કચ્છવ્યુદાયે ઇચ્છયે
 સભાષા ઇચ્છા ૧ સભાષા દેશુસભાગુ
 દેશુ દેશુ દેશુસભાગુ દેશુસચ્ચા ઇચ્છ-
 ઇચ્છા કચ્છવ્યુદાયે ઇચ્છયે ૧ ઇચ્છા ઇચ્છ

(២១២) ចិត្តសហកុដមី ជាច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុដមី ដោយ
 ចេតនាជាច្ច័យ បានដល់ចេតនាជា នី ពួកចិត្តសហកុដមី ជាច្ច័យ នៃ
 នោចិត្តសហកុដមី ដែលកើតឡើង ដោយចេតនាជាច្ច័យ ។ នោ-
 ចិត្តសហកុដមី ជាច្ច័យ នៃនោចិត្តសហកុដមី ដោយចេតនាជាច្ច័-
 យ ។ ចិត្តសហកុដមីក្តី នោចិត្តសហកុដមីក្តី ជាច្ច័យ នៃនោចិត្ត-
 សហកុដមី ដោយចេតនាជាច្ច័យ ។ ជាច្ច័យ ដោយនាសាវនាច្ច័យ
 នី មានពីរ ៨ ។

[២១២] ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក ដោយ
កម្មប្បវត្តិយ បាតសរសេរជាត ឯកនាគាណិកៈ ។ សហគុណិក គឺ
ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក ដែលចិត្តសហគុណិក
កម្មប្បវត្តិយ ជាចិត្តសហគុណិក ដោយកម្មប្បវត្តិយ ។ ឯនាគាណិកៈ
គឺ ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក ជាចិត្តសហគុណិក
ដោយកម្មប្បវត្តិយ ។ ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក
ដោយកម្មប្បវត្តិយ ។ ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក
ដោយកម្មប្បវត្តិយ បាតសរសេរជាត ឯកនាគាណិកៈ ។ ឯសហ-
គុណិក គឺ ចិត្តសហគុណិក ជាច្រើន ដែលចិត្តសហគុណិក ដែលចិត្តសហគុណិក
កម្មប្បវត្តិយ ជាចិត្តសហគុណិក ដោយកម្មប្បវត្តិយ ។ ឯនាគាណិកៈ

[២១៦] ចិត្តសហក្ខ ឆោ ចិត្តសហកុស្ស
 ធម្មស្ស វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ សហជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ទទ្ធា ចិត្តសហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាធិ វិញ្ញយុត្តប្ប-
 ដូយេន មច្ចយោ ។ ចិត្តសហក្ខ ឆោ
 ចោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ
 សហជាតំ មជ្ឈជាតំ ។ សហជាតា ចិត្តសហក្ខ ទទ្ធា
 ចោ ចិត្តសហក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាធិ វិញ្ញយុត្តប្ប-
 ដូយេន មច្ចយោ មជ្ជសង្ខារោ ... ។ មជ្ឈជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ទទ្ធា ចុរេជាតស្ស ឥមស្ស ចោ ចិត្តសហកុស្ស
 កាយស្ស វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ ។ ចិត្តសហ-
 ក្ខ ឆោ ចិត្តសហកុស្ស ច ចោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្ម-
 ស្ស វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ សហជាតា ចិត្ត-
 សហក្ខ ទទ្ធា ចិត្តសហក្ខំ ចោ ចិត្តសហក្ខំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាធានំ រូបាធិ វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ ។
 ចោ ចិត្តសហក្ខ ឆោ ចោ ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស
 វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ សហជាតំ ចុរេជាតំ មជ្ឈ-
 ជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ ចោ ចិត្តសហក្ខំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋាធានំ រូបាធិ វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ មជ្ជសង្ខ-
 ារោ ចិត្តំ កាសក្ការូកាធិ វិញ្ញយុត្តប្បដូយេន មច្ចយោ

[២១៦] ចិត្តសហកុស្មិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសហកុស្មិ ដោយ
 វិញ្ញយុត្តប្បដូយ បាធិសហជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុស្មិ ជាច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាធិ ជាចិត្តសហក្ខ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ ។ ចិត្ត-
 សហកុស្មិ ជាច្ច័យ នៃចោចិត្តសហកុស្មិ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ បាធិ
 ដល់សហជាត មជ្ជច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុស្មិ
 ជាច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាធិ ជាចោចិត្តសហក្ខ ដោយវិញ្ញយុត្តប្ប-
 ដូយ ភ្នំនរណៈនៃមជ្ជសង្ខារ ... ។ មជ្ជច្ឆាជាត គឺ ពួកចិត្តសហកុស្មិ
 ជាច្ច័យ នៃចោចិត្តសហកុស្មិ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ ដោយវិញ្ញយុត្តប្ប-
 ដូយ ។ ចិត្តសហកុស្មិ ជាច្ច័យ នៃចិត្តសហកុស្មិ ដោយវិញ្ញយុត្តប្ប-
 ដូយ បាធិសហជាត គឺ ពួកចិត្តសហ-
 កុស្មិ ជាច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាធិ ជាចិត្តសហក្ខ មជ្ជចោចិត្ត-
 សហក្ខ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ ។ ចោចិត្តសហកុស្មិ ជាច្ច័យ នៃ
 ចោចិត្តសហកុស្មិ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ បាធិសហជាត ចុរេ-
 ជាត មជ្ជច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋាធិ ជាចោចិត្តសហក្ខ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ ភ្នំនរណៈ
 នៃមជ្ជសង្ខារ មជ្ជ ជាច្ច័យ នៃមជ្ជសង្ខារ ដោយវិញ្ញយុត្តប្បដូយ

[២១៧] ចិត្តសហកុដ្ឋ ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ ចិត្តសហកុ ឯតោ ទេវោ . . . ចដិ សធិសំ ។ ចិត្តសហកុ ធម្មា នោ- ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ សហ- ជាតំ ចត្តាជាតំ ។ សន្និគ្គំ ។ ចិត្តសហកុ ធម្មា ចិត្ត- សហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វ- យេន ចទ្ធយោ ចិត្តសហកុ ឯតោ ទេវោ . . . ចដិ- ច- សធិសំ ។ នោចិត្តសហកុ ធម្មា នោចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ សហជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ កហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្និគ្គំ ។ នោចិត្តស- ហកុ ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ សហជាតំ ចុវេជាតំ ។ នោចិត្តសហកុ ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ច នោចិត្តសហកុស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិ- ប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ សហជាតំ ចុវេជាតំ ។ សន្និគ្គំ ។ ចិត្តសហកុ ច នោចិត្តសហកុ ច ធម្មា ចិត្តសហកុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បទ្វយេន ចទ្ធយោ សហជាតំ ចុវេ- ជាតំ ។ សហជាតោ ចត្តាវិញ្ញាណសហគតោ ឯតោ ទេវោ ច ចត្តាយតនក្ក ចត្តាវិញ្ញាណក្ក ទ្ធិន្ធិ ទេវានំ . . . សត្វំ ចដិសន្និយំ តាតទ្ធិ សហជាតំ ចុវេជាតំ ។

[២១៧] ចិត្តសហកុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃចិត្តសហកុដ្ឋ ដោយ អត្ថិប្បទ្វយេន គឺ ចិត្តសហកុដ្ឋ ១ . . . ដូចដំបូងដែរ ។ ចិត្តសហ- កុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃនោចិត្តសហកុដ្ឋ ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន បាធរសហ- ជាតំ និងចុវេជាតំ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ ចិត្តសហកុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃ ចិត្តសហកុដ្ឋនិមិត្ត នៃនោចិត្តសហកុដ្ឋនិមិត្ត ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន គឺ ចិត្ត- សហកុដ្ឋ ១ . . . ដូចដំបូងដែរ ។ នោចិត្តសហកុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃនោចិត្តសហកុដ្ឋ ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន បាធរសហជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ កហារំ និងឥន្ទ្រិយំ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ នោចិត្តសហ- កុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃចិត្តសហកុដ្ឋ ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន បាធរសហ- ជាតំ និងចុវេជាតំ ។ នោចិត្តសហកុដ្ឋ ជាចន្ទីយ នៃចិត្តសហកុដ្ឋនិមិត្ត ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន បាធរសហជាតំ និងចុវេ- ជាតំ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ ចិត្តសហកុដ្ឋនិមិត្ត នោចិត្តសហកុដ្ឋនិមិត្ត ជាចន្ទីយ នៃចិត្តសហកុដ្ឋ ដោយអត្ថិប្បទ្វយេន បាធរសហជាតំ និង ចុវេជាតំ ។ សហជាតំ គឺ ឧត្ត ១ ដែលច្របូងដោយចត្តាវិញ្ញាណក្ក ចត្តាយតនក្ក ចត្តាវិញ្ញាណក្ក (ជាចន្ទីយ) នៃឧត្ត ២ . . . ចរាតំ អស់ ជាសហគតំ និងចុវេជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ ចុវេជាតំ ។

ចិត្តសហគម្ម ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មា ចិត្តសហគម្ម
 ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មស្ស អត្តប្បដ្ឋាយន បច្ចុ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្ខុ ត្រា-
 ណសហគរោ ឯតោ ទេវោ ៥ ចក្ខុយន្តរញ្ច ...
 ចក្ខុយន្តរសនិសំ ។

[២១៨] ហេតុយា តីណិ ភាវន្តរណ ធនំ អធិ-
 ចតិយា ធនំ អនន្តរ ធនំ សធនន្តរ ធនំ សហជាតេ
 ធនំ អញ្ញាទញ្ញា ធនំ ធិស្សយេ ធនំ ឧបធិស្សយេ ធនំ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ចុជាតេ តីណិ អាលោកេ ធនំ
 តាម្ព តីណិ វិហារេ ធនំ អាចារេ ធនំ វេទ្រ្តយេ ធនំ
 វារេ តីណិ មាត្ត តីណិ សន្ស័យ្យន្ត ចក្ខុ វិប្ប-
 យ្យន្ត ធនំ អត្តយោ ធនំ ធីត្វយា ធនំ វិគាត ធនំ អវិ-
 គាត ធនំ ។

[២១៩] ចិត្តសហគម្ម ធម្មា ចិត្តសហគម្ម
 ធម្មស្ស ភាវន្តរណប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យន បច្ចុយោ ឧបធិស្សយប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ
 កម្មប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ ។ ចិត្តសហគម្ម ធម្មា
 ហេតុចិត្តសហគម្ម ធម្មស្ស ភាវន្តរណប្បដ្ឋាយន

ចិត្តសហគម្ម ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មា ចិត្តសហគម្ម
 ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មស្ស អត្តប្បដ្ឋាយន បច្ចុ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ចក្ខុ ត្រា-
 ណសហគរោ ឯតោ ទេវោ ៥ ចក្ខុយន្តរញ្ច ...
 ចក្ខុយន្តរសនិសំ ។

[២១៨] ក្នុងវិចារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងភាវន្តរណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសធនន្តរណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាទញ្ញាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងធិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបធិស្ស-
 យប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុជា-
 តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាលោកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងតាម្ពប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងវិហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាចារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវេទ្រ្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងមាត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងសន្ស័យប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងចក្ខុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្ប-
 យប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងធីត្វប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិស័យប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[២១៩] ចិត្តសហគម្ម ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មា ចិត្តសហគម្ម
 ៥ ហេតុចិត្តសហគម្ម ៥ ធម្មស្ស ភាវន្តរណប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យន បច្ចុយោ ឧបធិស្សយប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ
 កម្មប្បដ្ឋាយន បច្ចុយោ ។ ចិត្តសហគម្ម ធម្មា
 ហេតុចិត្តសហគម្ម ធម្មស្ស ភាវន្តរណប្បដ្ឋាយន

ធិត្ថសហក្ខ ច លោធិត្ថសហក្ខ ច ធម្មា ធិត្ថសហក្ខស្ស
 ធម្មស្ស អាវុទ្ធលាប្បន្ទយេន បន្ទយោ សហជាតប្បន្ទ-
 យេន បន្ទយោ ឧបទិស្សយប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។
 ធិត្ថសហក្ខ ច លោធិត្ថសហក្ខ ច ធម្មា លោធិត្ថសហ-
 ក្ខស្ស ធម្មស្ស អាវុទ្ធលាប្បន្ទយេន បន្ទយោ សហជា-
 តប្បន្ទយេន បន្ទយោ ឧបទិស្សយប្បន្ទយេន បន្ទយោ
 ចត្តាជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។ ធិត្ថសហក្ខ ច លោ-
 ធិត្ថសហក្ខ ច ធម្មា ធិត្ថសហក្ខស្ស ច លោធិត្ថសហ-
 ក្ខស្ស ច ធម្មស្ស អាវុទ្ធលាប្បន្ទយេន បន្ទយោ
 សហជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ឧបទិស្សយប្បន្ទយេន
 បន្ទយោ ។

(២២០) គោតម្យោ ឧបាសម្ពោ ឧបាសម្ពោ
ឧបាសម្ពោ ឧបាសម្ពោ ឧបាសម្ពោ

[illegible]

ចិត្តសហកុដមិត្តំ ខោចិត្តសហកុដមិត្តំ ជាចង្អុយ ខៃចិត្តសហកុដមិត្តំ ដោយ
 ការធូលាញ់ចង្អុយ ជាចង្អុយ ដោយសហជាតចង្អុយ ជាចង្អុយ ដោយឧប-
 មិស្សយចង្អុយ ។ ចិត្តសហកុដមិត្តំ ខោចិត្តសហកុដមិត្តំ ជាចង្អុយ ខៃ
 ខោចិត្តសហកុដមិត្តំ ដោយការធូលាញ់ចង្អុយ ជាចង្អុយ សហជាតចង្អុយ
 ជាចង្អុយ ដោយឧបមិស្សយចង្អុយ ជាចង្អុយ ដោយចច្ចាជានចង្អុយ ។
 ចិត្តសហកុដមិត្តំ ខោចិត្តសហកុដមិត្តំ ជាចង្អុយ ខៃចិត្តសហកុដមិត្តំ
 ខៃខោចិត្តសហកុដមិត្តំ ដោយការធូលាញ់ចង្អុយ ជាចង្អុយ ដោយសហ-
 ជាតចង្អុយ ជាចង្អុយ ដោយឧបមិស្សយចង្អុយ ។

(២២០) ក្នុងនោះបាតុក្ខក្នុងនោះ មានព្រះ ៧ ក្នុងនោះបាតុក្ខក្នុងនោះ
មានព្រះ ៧ ក្នុងនោះបាតុក្ខក្នុងនោះ សុទ្ធតែមានព្រះ ៧ ក្នុងនោះបាតុក្ខក្នុងនោះ
មានព្រះ ៧ ។

[illegible]

នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋស-
 ធុដ្ឋានោ ធម្មំ នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានោ ធម្មំ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទទ្ធា ចិត្ត-
 សធុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ទទ្ធា កាដន្តា ធម្មំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ធម្មំ ទទ្ធា ។ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានញ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំសដ្ឋស-
 ធុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បទូយា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សធុដ្ឋានំ ឋិតំ ទទ្ធាញ ចិត្តញ បដិច្ច ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា
 ទទ្ធា ... បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានំ ឋិតំ
 ទទ្ធាញ ចិត្តញ បដិច្ច ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា ... បដិ-
 សន្ធិក្កុណោ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានំ ឋិតំ ទទ្ធាញ វត្ថុញ
 បដិច្ច ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា ទទ្ធា ... ។ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋា-
 នញ នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានញ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសធុដ្ឋានោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បទូយា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសធុដ្ឋានោ ទទ្ធា ធម្មំ ចិត្តញ បដិច្ច ចិត្តសធុដ្ឋានំ
 រូបំ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានោ ទទ្ធា ធម្មំ ឧបាទានោ ធម្មំ បដិច្ច
 ចិត្តសធុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានោ
 ទទ្ធា ធម្មំ ចិត្តញ បដិច្ច កាដន្តារូបំ បដិសន្ធិក្កុណោ

ចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ កាស្រីយ ធុ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ពួក
 សម្បយុត្តកក្កន្តិ ចិត្តសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន កាស្រីយ ធុចិត្ត ក្នុងឧណៈនៃប-
 ដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តិ កាស្រីយ ធុចិត្ត ក្នុងឧណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តិ កាស្រីយ ធុវត្ថុ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សធុដ្ឋានធម្មំ កាស្រីយ ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋ-
 សធុដ្ឋានធម្មំ កាស្រីយ ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋ-
 សធុដ្ឋានធម្មំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទូយ គឺ ឧទ្ធា កាស្រីយ
 ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន ធុវត្ថុ ធុវត្ថុ ធុវត្ថុ ... ក្នុង
 ឧណៈនៃបដិសន្ធិ ឧទ្ធា កាស្រីយ ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន ឧ-
 ធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ ... ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ ឧទ្ធា
 កាស្រីយ ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន ធុវត្ថុធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ
 ... ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ កាស្រីយ ធុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋា-
 នធម្មំ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធម្មំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បទូយ គឺ ចិត្តសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន កាស្រីយ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន
 ធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ ចិត្តសធុដ្ឋានធុដ្ឋាន កាស្រីយ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋា-
 នធុដ្ឋានធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ កាស្រីយ ធុវត្ថុចិត្តសំសដ្ឋសធុដ្ឋានធុដ្ឋានធម្មំ ធុវត្ថុធម្មំ ក្នុងឧណៈនៃបដិសន្ធិ

នោះចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន់ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំស្ក្រឹត-
សម្បជានោះ នាខ្លា ឧប្បជ្ជិតិ នាហេតុប្បជ្ជយា អហេ-
តុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ឧប្បា អហេតុកាប្បជ្ជ-
សន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ឧប្បា អហេ-
តុកាប្បជ្ជសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន
ឧប្បា វិចិត្តិក្ខាសហគតំ ឧប្បជ្ជសហគតំ ចិត្តំ បដិច្ច
វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧប្បជ្ជសហគតោ ហោហោ ។ នោះ-
ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន់ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន-
នោះ ៣ នោះចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជានោះ ៤ នាខ្លា ឧប្បជ្ជិតិ
នាហេតុប្បជ្ជយា អហេតុកំ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
ឧប្បា ចិត្តសម្បជាននា រួច អហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិក្ខណោ
ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ឧប្បា កាដក្ខា ៥ រួច អហេ-
តុកាប្បជ្ជសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ចិត្ត សម្បយុត្តកា ៦
ឧប្បា ។ ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា នោះចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន-
នា ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជានោះ នាខ្លា ឧប្បជ្ជិតិ
នាហេតុប្បជ្ជយា អហេតុកំ ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន់ ឯកំ
ឧប្បា ចិត្តនា បដិច្ច ឆ្មេ ឧប្បា ឆ្មេ ឧប្បា . . .
អហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិក្ខណោ ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាន់ ឯកំ
ឧប្បា ចិត្តនា . . . អហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិក្ខណោ

ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា កាស្រីយ នាខាចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា ចេតិកា
រឿង ព្រោះនាហេតុប្បជ្ជយា គឺ ពួកសម្បយុត្តកាចិត្ត កាស្រីយ ឆ្មេអហេតុក-
ចិត្ត ក្នុងនោះនោះហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកាចិត្ត កាស្រីយ ឆ្មេ
ចិត្ត ក្នុងនោះនោះហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិ ពួកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា កាស្រីយ
ឆ្មេវត្ថុ ហោហោ ដែលប្រឡងដោយវិចិត្តិក្ខា ប្រឡងដោយឧប្បា កាស្រីយ
ឆ្មេវត្ថុ ដែលប្រឡងដោយវិចិត្តិក្ខា ប្រឡងដោយឧប្បា ។ ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្ប-
ជាននា គឺ គោចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា កាស្រីយ ឆ្មេគោចិត្តសំស្ក្រឹតសម្ប-
ជាននា ចេតិការឿង ព្រោះនាហេតុប្បជ្ជយា គឺ ពួកសម្បយុត្តកាចិត្ត
ចិត្តសម្បជាននា កាស្រីយ ឆ្មេអហេតុកចិត្ត ក្នុងនោះនោះហេតុកាប្បជ្ជ-
សន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកាចិត្ត កាស្រីយ ឆ្មេវត្ថុ ក្នុងនោះនោះ
អហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិ ចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកាចិត្ត កាស្រីយ ឆ្មេវត្ថុ ។
ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា កាស្រីយ ឆ្មេចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា ឆ្មេ
គោចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា ចេតិការឿង ព្រោះនាហេតុប្បជ្ជយា គឺ
ឧប្បា កាស្រីយ ឆ្មេអហេតុកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បជាននា ឆ្មេវត្ថុ
គឺ ឆ្មេវត្ថុ ៦ . . . ក្នុងនោះនោះហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិ ឆ្មេចិត្តសំស្ក្រឹត-
សម្បជាននា ឆ្មេវត្ថុ ៦ គឺ ឆ្មេវត្ថុ ៦ . . . ក្នុងនោះនោះហេតុកាប្បជ្ជសន្ធិ

ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ទទ្ធិញ្ច ចក្ខុយោគនញ្ច
 ចក្ខុវិញ្ញាណញ្ច ចក្ខុយា ទ្វេ ទ្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... កាយ-
 វិញ្ញាណសហគតំ ... ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឯកំ
 ទទ្ធិញ្ច ចិត្តញ្ច ចក្ខុយា ទ្វេ ទ្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... ចិត្ត-
 សម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឯកំ ទទ្ធិញ្ច វត្ថុញ្ច ចក្ខុយា ទ្វេ
 ទ្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... ធម៌សន្ធិក្ខណោ ទ្វេ កាតញ្ច ។
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោ
 ឆន្ទំ ចក្ខុយា ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោ ឆោ ឆប្បជ្ជនិ
 អាឡណាឡាឡាយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតោ ទទ្វេ ច
 ចក្ខុយោគនញ្ច ចក្ខុយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតេ ... ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ទទ្វេ ច វត្ថុញ្ច
 ចក្ខុយា ចិត្តំ ធម៌សន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។ ចិត្តសម្ពុ-
 ទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោ ឆន្ទំ ចក្ខុយា
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ច ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ច
 ឆោ ឆប្បជ្ជនិ អាឡណាឡាឡាយា ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ
 ឯកំ ទទ្ធិញ្ច វត្ថុញ្ច ចក្ខុយា ទ្វេ ទ្វា ចិត្តញ្ច ទ្វេ
 ទទ្វេ ... ធម៌សន្ធិក្ខណោ ឯកំ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[២៣៣] ហេតុយា នវ អាឡណោ នវ វចន-
 វតិយា នវ សាទ្ធា នវ វវិកតេ នវ ។

និ ឧទ្ធចំ ពិន័វង្កេ មិនឧទ្ធចំ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយា-
 គនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងឧទ្ធចំ ... ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ
 ... ឧទ្ធចំ ពិន័វង្កេ នឹងចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹងចិត្តផង នឹង
 ឧទ្ធចំ ... ឧទ្ធចំ ពិន័វង្កេ នឹងចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងឧទ្ធចំ ... វាៈ ២ បណ្ឌិត ឆប្បជ្ជិ ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ។
 ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ពិន័វង្កេ នឹងចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹង
 ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការឃ្លាឡើយ និ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពិន័វង្កេ នឹងឧទ្ធចំ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹង
 ចក្ខុយាគនៈផង ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ... ចិត្ត ពិន័វង្កេ នឹង
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹងវត្ថុផង វាៈ ១ ក្នុងឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ។
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ពិន័វង្កេ នឹងចិត្ត-
 សម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹងឆោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការឃ្លាឡើយ និ ឧទ្ធចំ ក្តី ចិត្តក្តី ពិន័វង្កេ នឹងចិត្ត-
 សម្ពុទ្ធសមុទ្ទាដំ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងឧទ្ធចំ ... វាៈ ១ ក្នុង
 ឧណៈនៃធម៌សន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[២៣៤] ក្នុងហេតុឡើយ ហេតុៈ ៧ ក្នុងការឃ្លាឡើយ
 ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ
 ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ ហេតុៈ ៧ ក្នុងចក្ខុឡើយ

ឥតិវុត្តបិដក ឧបសម្ព័ន្ធមាគ្គ

[២៣៤] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ នម្មំ ចច្ចយា ចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុច្ចុយា
ឯវំ វេ បញ្ញា កាតត្វា ចច្ចយាវេ បញ្ច វិញ្ញាណម្បិ
កាតត្វំ តីណិយេវ មោហោ ។

[២៣៥] នហេតុយា វេ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតីយា វេ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
នអក្ខមត្តោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជានេ
វេ ចច្ចាជានេ វេ នអានេវេន វេ នកម្មេ ចត្តាវ
បរិហាកេ វេ នអាហារេ ឯកំ នត្រ្រិយេ ឯកំ ន-
ឈានេ វេ នមាត្តេ វេ នសម្មយុត្តេ តីណិ នវិច្ឆ-
យុត្តេ បញ្ច នោនត្ថយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតេ ទ្វេ កណ្តាចច្ច និស្សយាវាវេ

កាតត្វា ។

សំសដ្ឋិវា

[២៣៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ នម្មំ សំសដ្ឋា
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុច្ចុ-
យា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ឯកំ ទុំ សំសដ្ឋា

ឥតិវុត្តបិដក ឧបសម្ព័ន្ធមាគ្គ

[២៣៧] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេន ពិនិវ្រ្មត ចិនិច្ចសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានេន វេយាភិក្ខុវ្រិ ព្រោនហេតុច្ចុយ វិ ចញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិត
ឥច្ចុវ្វិ យ៉ាងនេះ ឯចញ្ញាវិញ្ញាណ បណ្ឌិត ឥច្ចុវ្វិ ក្នុងចច្ចយាវេន
មានវេ ឬ មានហេតុ ។

[២៣៨] ក្នុងនហេតុច្ចុយ មានវេ ក្នុងននាម្មណច្ចុយ មាន
វេ ក្នុងនកតិច្ចុយ មានវេ ក្នុងនគន្ធុច្ចុយ មានវេ ក្នុង
នសមនន្ធុច្ចុយ មានវេ ក្នុងនកក្ខមត្តច្ចុយ មានវេ ក្នុង
នឧបនិស្សយច្ចុយ មានវេ ក្នុងនបុរេជានច្ចុយ មានវេ ក្នុង
នចច្ចាជានច្ចុយ មានវេ ក្នុងនកម្មច្ចុយ មានវេ ក្នុងនកាសវិច្ចច្ចុយ មានវេ ក្នុង
នកក្ខច្ចុយ មានវេ ក្នុងនវិច្ឆាច្ចុយ មានវេ ក្នុងនមាត្ត-
ច្ចុយ មានវេ ក្នុងនសម្មយុត្តច្ចុយ មានវេ ក្នុងនវិច្ឆយុត្តច្ចុយ មានវេ ក្នុង
នោនត្ថច្ចុយ មានវេ ក្នុងនោវិគតច្ចុយ មានវេ ក្នុងនោត្ថច្ចុយ មាន
វេ ក្នុងនោវិគតច្ចុយ មានវេ ក្នុងនោត្ថច្ចុយ មាន
វេ ក្នុងនោវិគតច្ចុយ មានវេ ក្នុងនោត្ថច្ចុយ ។

កាតត្វំ ទាំង ២ យ៉ាង ព្រាហ្មណ៍ និស្សយាវេន

ចញ្ញាវិញ្ញាណ ឥច្ចុវ្វិយ៉ាងនេះ ។

សំសដ្ឋិវា

[២៣៩] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេន ច្រៀង ចិនិច្ចសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានេន វេយាភិក្ខុវ្រិ ព្រោនហេតុច្ចុយ វិ ទុំ ច្រៀង

១១ ទទា ១២ ១៣ ... បដិសន្ធិ ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 ដ៏ធំ សំសង្ខារ ទៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ឆ្នោត
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទយា ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ទទេ
 សំសង្ខារ ចំពោះ បដិសន្ធិ ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក ដ៏ធំ
 សំសង្ខារ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ឆ្នោត ទៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 សមាជិកនោះ ឆ្នោត ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទយា ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 សមាជិក ដ៏ធំ សំសង្ខារ ១២ ទទា ចំពោះ ១២ ១៣
 ... បដិសន្ធិ ។ នៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក ដ៏ធំ សំសង្ខារ
 ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ឆ្នោត ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទយា
 ចំពោះ សំសង្ខារ សម្បយុត្តកា ទទា បដិសន្ធិ ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 នោះ ទៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ដ៏ធំ សំសង្ខារ
 ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ឆ្នោត ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទយា
 ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក ដ៏ធំ ទទា ចំពោះ
 សំសង្ខារ ១២ ១៣ ១៤ ... បដិសន្ធិ ។ សន្និដ្ឋាន ។

[២៣៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច អធិបតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច អវិភតេ បញ្ច ។

[២៣៨] ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក ដ៏ធំ សំសង្ខារ
 ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ឆ្នោត ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទយា
 ។ សន្និដ្ឋាន ។ គឺណិយោ មោហា ។

និងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក ១ នឹងទទួល ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នៅចំពោះ
 សម្ព័ន្ធសមាជិក ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ទៅចំពោះចំពោះ
 ក្រោមហេតុប្បទយា គឺ ចំពោះ បដិសន្ធិ ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 ទទា ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ នៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ប្រឡំ
 នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ទៅចំពោះចំពោះ ក្រោមហេតុប្បទយា គឺ ទទា
 គឺ ចំពោះ ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកទទា ១ នឹងទទួល ២ ... ជាបដិសន្ធិ
 ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ប្រឡំ នឹងនៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ
 នោះ ទៅចំពោះចំពោះ ក្រោមហេតុប្បទយា គឺ ចំពោះសម្បយុត្តកា ជា
 បដិសន្ធិ ប្រឡំ នឹងចំពោះ ។ ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិក
 សម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ នឹងនៅចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ទៅចំពោះចំពោះ
 ក្រោមហេតុប្បទយា គឺ ទទា ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកទទា ១ នឹង
 នឹងចំពោះ នឹងទទួល ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបញ្ជាក់ ។

[២៣៩] ក្នុងហេតុប្បទយា មានពីរ៖ ៥ ក្នុងការបញ្ចប់ប្បទយា
 មានពីរ៖ ៥ ក្នុងអធិបតិយប្បទយា មានពីរ៖ ៥ ក្នុងសព្វប្បទយា មានពីរ៖ ៥
 មានពីរ៖ ៥ ក្នុងអវិភតប្បទយា មានពីរ៖ ៥ ។

[២៣៩] ចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ ប្រឡំ នឹងចំពោះសម្ព័ន្ធសមាជិកនោះ
 នោះ ទៅចំពោះចំពោះ ក្រោមហេតុប្បទយា ។ សេចក្តីបញ្ជាក់ ។ មាន
 ពីរ ៥ នឹងមានហេតុ ។

ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ទន្ទេ ភាវត្ត ចិត្ត ទុច្ចដ្ឋតិ ។
 ចូល កាតត្ថំ ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ទន្ទេ ភាវត្ត ចិត្តត្ថ
 សម្បយុត្តកា ៨ ទុច្ច ទុច្ចដ្ឋតិ ។ នោចិត្តសម្ព័-
 នសមុប្បាទោ ធម្មា នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទស្ស ធម្មស្ស
 លោក្ខណាច្យុត្តយេន ចច្ចយោ អវយោ និព្វានំ ចច្ច-
 វេត្តន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស ។ សន្តិភ្នំ ។ យថា
 ចិត្តសមាភូតោ អាម្ពណំ ឯវំ កាតត្ថំ និព្វានាភាវណំ
 វវិចិ ចញ្ញា ។

[២២២] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទោ ធម្មា ចិត្តស-
 នសមុប្បាទស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិច្ចុត្តយេន ចច្ចយោ
 លោក្ខណាចិបតិ សមាជាតាចិបតិ តិណំ ។ ទ្វេបិ អនិ-
 ចតិ កាតត្ថា ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទោ ធម្មា
 នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិច្ចុត្តយេន
 ចច្ចយោ លោក្ខណាចិបតិ សមាជាតាចិបតិ តិណំ ។
 ទ្វេបិ អនិច្ចតិ កាតត្ថា ។ ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទោ ៨
 នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទោ ៨ ធម្មា ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បា-
 ទស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិច្ចុត្តយេន ចច្ចយោ លោក្ខណា-
 ចិបតិ ។ ឯកាយេវ អនិច្ចតិ កាតត្ថា វវិចិ ចញ្ញា
 យថា ចិត្តសមាភូតោ ឯវំ កាតត្ថា និព្វានាភាវណំ ។

ចិត្ត កើតឡើង ប្រាជ្ញាទាន ខូចខាតចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ។ ចូល
 ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុច្ចា ចិត្តក្តី លោក្ខណយុត្តកត្តទុក្ខក្តី កើតឡើង ប្រាជ្ញាទាន
 ខូចខាតចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ជាបច្ច័យ
 នៃនោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ដោយការធម្មណាច្យុត្តយ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា ខូចខាតចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក (ជាបច្ច័យ) នៃកាតត្ថា ។ សេចក្តី
 ចម្រើន ។ លោក្ខណាច្យុត្តយ ក្នុងចិត្តសមាភូតៈ យ៉ាងណា ការធម្មណា-
 ច្យុត្តយ ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើឱ្យផ្សេង ។ គ្មាន
 ឯចញ្ញាមាន ។

[២២២] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្ព័ន្ធស-
 មុប្បាទទុក ដោយអនិច្ចតិច្ចុត្តយ បានដល់ការធម្មណាចិបតិ និងសមាជា-
 តាចិបតិ មានវិស័យ ។ ឯអនិច្ចតិ ទាំង ២ យ៉ាង ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុ
 ចុះ ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសម្ព័ន្ធស-
 មុប្បាទទុក ដោយអនិច្ចតិច្ចុត្តយ បានដល់ការធម្មណាចិបតិ និងសមាជាតា-
 តាចិបតិ មានវិស័យ ។ អនិច្ចតិ ទាំង ២ យ៉ាង ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុច្ចា ។
 ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុកក្តី នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុកក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត-
 សម្ព័ន្ធសមុប្បាទទុក ដោយអនិច្ចតិច្ចុត្តយ បានដល់ការធម្មណាចិបតិ ។
 អនិច្ចតិ ១ ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុច្ចា ឯចញ្ញា មាន ៤ ចិត្តសមាភូតៈ យ៉ាង
 ណា (អនិច្ចតិច្ចុត្តយ) ចណ្ឌិត ឆប្បវិទ្ធុ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើ
 ឱ្យផ្សេង ។ គ្មាន ។

អំពីធម្មបទិក ឧបទ្ទេសបទប្បញ្ញាត

[២៤៣] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ នោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ
នវមំ ចញ្ញា ចិត្តសហកុដ្ឋកសនិសា ។ ... សមនន្តរ-
ាប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ នវ សហជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ
នវ បដិច្ចសនិសា ។ ... អញ្ញាចញ្ញាប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ
នវ បដិច្ចសនិសា ។ ... និស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ
នវ អន្ធមសនិសា ។ ... ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន
បដ្ឋានោ នវមំ ចញ្ញា ចិត្តសហកុដ្ឋកសនិសា និដ្ឋា-
នាភារណំ ។

[២៤៤] ចោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ នោ ចោ-
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋានេន
បដ្ឋានោ អាម្ពលាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ តិណំ ។
ចិត្តសហកុដ្ឋកសនិសា និដ្ឋានាភារណំ ។

[២៤៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ នោ ចោចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋានេន
បដ្ឋានោ ចិត្តសហកុដ្ឋកសនិសា និដ្ឋានាភារណំ
តិណំមិ ចញ្ញាជាតា ទ្វេ ឯកម្ពលា ឯកា បដេតា ។
... វេសេវនប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ នវ ។

អំពីធម្មបទិក ឧបទ្ទេសបទប្បញ្ញាត

[២៤៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេន ជាចន្ទិយ ខែចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានេន ដោយអនន្តរាប្បដ្ឋានេន និ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហ-
កុដ្ឋកវេរ ។ ... ជាចន្ទិយ ដោយសមនន្តរាប្បដ្ឋានេន និ មានវារៈ ៧
ជាចន្ទិយ ដោយសហជាតប្បដ្ឋានេន និ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហ-
កុដ្ឋកវេរ ។ ... ជាចន្ទិយ ដោយអញ្ញាចញ្ញាប្បដ្ឋានេន និ មានវារៈ ៧ ដូច
គ្នានឹងចិត្តសហកុដ្ឋកវេរ ។ ... ជាចន្ទិយ ដោយនិស្សយប្បដ្ឋានេន និ
មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុដ្ឋកវេរ ។ ... ជាចន្ទិយ ដោយឧប-
និស្សយប្បដ្ឋានេន ឯចញ្ញាមាន ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុដ្ឋកវេរ មិនមាន
ការធ្វើឱ្យផ្សេង ៣ គ្នាទេ ។

[២៤៧] ចោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេន ជាចន្ទិយ ខែចោចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានេន ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋានេន បានវេសេវាម្ពលាបុរេជាតំ និង
វត្ថុបុរេជាតំ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុដ្ឋកវេរ មិនមាន
ការធ្វើឱ្យផ្សេង ៣ គ្នាទេ ។

[២៤៨] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានេន ជាចន្ទិយ ខែចោចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានេន ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋានេន និ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុដ្ឋកវេរ
មិនមានការធ្វើឱ្យផ្សេង ៣ គ្នាទេ មានវារៈ ៧ បានវេសេវាបច្ឆាជាតំ មាន
ឯកម្ពលា តិណំ មានវេសេវា តែមួយ ។ ... ជាចន្ទិយ ដោយវេសេវា
នប្បដ្ឋានេន និ មានវារៈ ៧ ។

[២២២] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរោ នធម្មោ ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បទូទយេន បទូទយោ តីណិចិត្តសហ បុគ្គលសនិសា វិជ្ជាជាតករណៈ តីណិចិត្តសហជាតា ឆានាទណិកា ។ . . . វិចិត្តកម្មប្បទូទយេន បទូទយោ នវ កហារប្បទូទយេន បទូទយោ នវ ចិត្តសហបុគ្គលសនិសា ឯកាយេវ កតត្ថិញ្ញាតោ អាហារោ^(១) ។ . . . វគ្គិយប្បទូទយេន បទូទយោ នវ ឈានប្បទូទយេន បទូទយោ តីណិ មក្កប្បទូទយេន បទូទយោ តីណិ សម្បយុត្តប្បទូទយេន បទូទយោ បញ្ច ។

[២២៣] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរោ នធម្មោ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទូទយេន បទូទយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និគំ ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរោ នធម្មោ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទូទយេន បទូទយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និគំ ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរោ នធម្មោ ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទូទយេន បទូទយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរោនំ ទទ្ធានំ វិប្បយុត្តប្បទូទយេន បទូទយោ ។

១ ប- ដំណើរ ចាត់ចែង អាហារ ។

[២២៤] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ដោយកម្មប្បទូទយេន គឺ មានវារៈ ពូ ដូចគ្នាទាំងចិត្តសហបុគ្គលៈដែរ មិនមានការកើតឡើងវិញ ។ ឆានាទ មានវារៈ ពូ ... ជាសហជាតា ទាំងឡាយនោះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បទូទយេន គឺ មានវារៈ ៨ ជាបច្ច័យ ដោយកហារប្បទូទយេន គឺ មានវារៈ ៨ ដូចដំណើរ ក្នុងចិត្តសហបុគ្គលៈដែរ កតត្ថិញ្ញាតហារ មានវារៈ ១ ទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវគ្គិយប្បទូទយេន មានវារៈ ៨ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បទូទយេន មានវារៈ ពូ ជាបច្ច័យ ដោយមក្កប្បទូទយេន មានវារៈ ពូ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បទូទយេន មានវារៈ ៨ ។

[២២៥] ចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បទូទយេន បុរេផលសហជាតា ទាំងបច្ឆាជាតា ។ សេចក្តីចម្រើន ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បទូទយេន បុរេផលសហជាតា ទាំងបច្ឆាជាតា ។ សេចក្តីចម្រើន ។ នោចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បទូទយេន បុរេផលសហជាតា ទាំងបុរេជាតា ។ សហជាតា គឺ ក្នុងទណៈនៃបដិសន្ធិវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសម្ព័ន្ធសមុត្តរាទធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បទូទយេន ។

សហជាតំ ចត្តាជាតំ ។ សន្តិភ្នំ ។ ចិត្តសម្ពុទ្ធ-
 សមុទ្ទេសនា ធម្មោ ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ច គោ-
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ច ធម្មស្ស អត្ថប្បទូទ្វយេន
 ចទ្វយោ បដិច្ចសនិសា ។ គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា
 ធម្មោ គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ធម្មស្ស អត្ថប្បទូ-
 ទ្វយេន ចទ្វយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ចត្តាជាតំ អាហារំ
 ភ័ន្ត្រិយំ ។ បុរេជាតសនិសំ បុរេជាតំ កាកាតំ ។ សត្វំ
 សន្តិភ្នំ វិគ្គារេតតំ ។ គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ធម្មោ
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ធម្មស្ស អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ សម្បយុត្ត-
 កានំ ទទ្វានំ អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វយោ បដិសន្ធិកូណោ
 ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ទទ្វានំ អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វយោ
 បដិសន្ធិកូណោ វត្ថុ ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ទទ្វានំ
 អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វយោ ។ បុរេជាតំ បុរេជាតសនិសំ
 និប្នាតាការណំ ។ គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ធម្មោ
 ចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ច គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេស-
 នា ច ធម្មស្ស អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ចិត្តំ សម្បយុត្តកានំ ទទ្វានំ
 ចិត្តសមុទ្ទេសនា ទទ្វានំ អត្ថប្បទូទ្វយេន ចទ្វយោ

បុរេជាតសនិសំ ចិត្តបញ្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ចិត្តសម្ពុទ្ធ-
 សមុទ្ទេសនា ជាច្បើយ ខែចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ខែគោចិត្តសម្ពុទ្ធ-
 សមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថប្បទ្វយេន គឺ ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចសនិសា ។ គោចិត្ត-
 សម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ជាច្បើយ ខែគោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថ-
 ប្បទ្វយេន បុរេជាត ចត្តាជាត អាហារ ទាំងស្រុង ។
 បុរេជាត ដូចគ្នាទាំងបុរេជាតប្បទ្វយេន ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ទាំងអស់ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ គោចិត្តស-
 ម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ជាច្បើយ ខែចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថប្ប-
 ទ្វយេន បុរេជាត ទាំងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជា
 ច្បើយ ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដា ដោយអត្ថប្បទ្វយេន ក្នុងទណៈខែបដិសន្ធិ
 ចិត្ត ជាច្បើយ ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដា ដោយអត្ថប្បទ្វយេន ក្នុងទណៈខែ
 បដិសន្ធិ វត្ថុ ជាច្បើយ ខែពួកចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថប្ប-
 ទ្វយេន ។ បុរេជាត ដូចគ្នាទាំងបុរេជាតប្បទ្វយេន មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេងៗគ្នាទេ ។ គោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ជាច្បើយ ខែចិត្តសម្ពុ-
 ទ្ទេសនា ខែគោចិត្តសម្ពុទ្ធសមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថប្បទ្វយេន
 បុរេជាត ទាំងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ចិត្ត ជាច្បើយ
 ខែពួកសម្បយុត្តកក្កដា ខែពួកចិត្តសមុទ្ទេសនា ដោយអត្ថប្បទ្វយេន

ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច ចិត្តញ ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា រូបាចំ អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា រូបាចំ អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ បដិសន្ធិក្ការោ តីណិ ។ បញ្ញាជានា ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច ចិត្តញ បុរេជានស្ស ឥមស្ស នោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា កាយស្ស អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ។ បញ្ញាជានា ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច ចិត្តញ កាពន្តិក្ការោ ភាហារោ ច ឥមស្ស នោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា កាយស្ស អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ។ បញ្ញាជានា ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ទទ្ធា ច ចិត្តញ រូបាចំ វិវិក្ខ្រិយញ កាដក្ការូបាចំ អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ។ ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ច នោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ច ចន្ទា ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ច នោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ច ឧស្ស អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហជានា ចក្កវិញ្ញាណសហគរោ ឯកោ ទទ្ធា ច ចក្កាយតនញ ទិដ្ឋំ ទទ្ធាចំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ច អត្ថិច្ចទ្ធវយេន បទ្ធវយោ ធ្វេ ទទ្ធា ...

ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ចិត្តត្ថី ជាចម្លើយ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ពួកមហាក្ខត្ថី ជាចម្លើយ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា វត្ថុត្ថី ជាចម្លើយ នៃចិត្ត ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ក្នុងនោះ នៃបដិសន្ធិ មានៈ ពា ។ បញ្ញាជានា គឺ ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ចិត្តត្ថី ជាចម្លើយ នៃនោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា នៃវេលាភិក្ខុ ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ។ បញ្ញាជានា គឺ ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ចិត្តត្ថី កាពន្តិក្ការោ ជាចម្លើយ នៃនោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា នៃវេលាភិក្ខុ ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ។ បញ្ញាជានា គឺ ពួកចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ចិត្តត្ថី ប្រដិវិក្ខ្រិយត្ថី ជាចម្លើយ នៃពួកកដក្ការូប ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ។ ចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា នោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ជាចម្លើយ នៃចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា នៃនោចិត្តសម្បជ្ជសមុទ្ទានុកថា ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន បាធរសសហជាន ចីតបុរេជាន ។ សហជាន គឺ ទទ្ធា ច វេលាប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណត្ថី ចក្កាយតនត្ថី ជាចម្លើយ នៃទទ្ធា ២ ផង នៃចក្កវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិច្ចទ្ធវយេន ទទ្ធា ២ ...

កាយវិញ្ញាណសមាគមោ . . . ។ សមាគមោ ចិត្ត-
សំសង្ខសធម្មដ្ឋានោ ឯកោ ទេវោ ធម៌ ចិត្តញ ទ្ធិន្ត
ទន្ធនំ ចិត្តសធម្មដ្ឋាននញ រូបានំ អត្ថិច្ឆន្ទយេន
ចន្ទយោ ទ្វេ ទន្ធា . . . ចិត្តសំសង្ខសធម្មដ្ឋានោ ឯកោ
ទេវោ ធម៌ ចិត្ត ធម៌ ទន្ធនំ ចិត្តស្ស ធម៌ អត្ថិច្ឆន្ទយេន
ចន្ទយោ ទ្វេ ទន្ធា . . . ចដិសន្ធិត្ថាលោ ទ្វេមិ ។

[២២៨] ហេតុយា តីណិ អាវុធលោ នវ អដិច្ច-
តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សមាគមោ នវ
អត្តាបញ្ញោ នវ ធិស្សយេ នវ ឧបទិស្សយេ នវ ធម៌-
សាគមោ តីណិ បន្ទាគមោ តីណិ អាសេវនេ នវ កាឌ្ម-
តីណិ វិចារោ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈរនេ
តីណិ ចក្កេ តីណិ សឡយុត្តេ ចញ វិជ្ជយុត្តេ ចញ
អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[២២៩] ចិត្តសំសង្ខសធម្មដ្ឋានោ ធម្មោ ចិត្ត-
សំសង្ខសធម្មដ្ឋានស្ស ធម្មស្ស អាវុធលាច្ឆន្ទយេន
ចន្ទយោ សមាគមាច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ ឧបទិស្ស-
យេច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ កាឌ្មច្ឆន្ទយេន ចន្ទយោ ។

វេលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ។ សមាគម ធិ ចិត្តសំសង្ខស-
មុដ្ឋានក្នុង ១ ក្តី ចិត្តក្តី ជាច្រើន ខែខន្ធ ២ ផង ខែច្បងចិត្តសមុដ្ឋាន-
ប្រផង ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយេន ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសំសង្ខសមុដ្ឋានក្នុង ១ ក្តី
ក្តីក្តី ជាច្រើន ខែខន្ធ ២ ផង ខែច្បងផង ដោយអត្ថិច្ឆន្ទយេន ខន្ធ ២
. . . មានព្រះ ២ ក្នុងទណៈខែចដិសន្ធិ ។

[២២៩] ក្នុងហេតុច្បង មានព្រះ ៣ ក្នុងអាវុធលាច្បង
មានព្រះ ៤ ក្នុងអតិច្ឆន្ទិច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងអនន្តរាច្បង មានព្រះ ៤
ក្នុងសមនន្តរាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងសមាគមាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុង
អត្តាបញ្ញាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងធិស្សយាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងឧប-
ទិស្សយាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងចរាគមាច្បង មានព្រះ ៣ ក្នុងចន្ទា-
គមាច្បង មានព្រះ ៣ ក្នុងអាសេវនាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងកាឌ្ម-
ច្បង មានព្រះ ៣ ក្នុងវិចារាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងអាហារាច្បង
មានព្រះ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងឈានាច្បង មាន
ព្រះ ៣ ក្នុងចក្កាច្បង មានព្រះ ៣ ក្នុងសឡយុត្តាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុង
វិជ្ជយុត្តាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងអត្ថិច្ឆន្ទិច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងនត្ថិច្ឆន្ទិច្បង
មានព្រះ ៤ ក្នុងវិគតាច្បង មានព្រះ ៤ ក្នុងអវិគតាច្បង មានព្រះ ៤ ។

[២៣០] ចិត្តសំសង្ខសមុដ្ឋាននមិ ជាច្រើន ខែចិត្តសំសង្ខស-
មុដ្ឋាននមិ ដោយអាវុធលាច្បង ជាច្រើន ដោយសមាគមាច្បង
ជាច្រើន ដោយឧបទិស្សយាច្បង ជាច្រើន ដោយកាឌ្មច្បង ។

[illegible]

(646) මහජන මණ්ඩලයේ සභා
මණ්ඩලයේ 7

[illegible]

(២២១) ក្នុងនាមបាទប្បវ្រ្ម មានរាងៈ ក្នុងនាមបាទប្បវ្រ្ម
មានរាងៈ ប្រាប់ប្បវ្រ្មនាម ក្នុងនាមបាទប្បវ្រ្ម
មានរាងៈ ។

អដ្ឋង្គិកទុក បដិព្វារា

ចំពោះ បដិព្វ សម្បយុត្តកា ទន្ទា តាហិវ កាដត្តា ច រូបំ ។
 អដ្ឋង្គិកំ ធម្មំ បដិព្វ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិវោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តំ ហេតុប្បទូយា បដិសន្ធិត្ថុណោ ច បដិព្វ
 សម្បយុត្តកា ទន្ទា អដ្ឋង្គិកេត្វ តាហិវេត្វ កាដត្តា-
 រូបំ ។ តាហិវ ធម្មំ បដិព្វ តាហិវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តំ
 ហេតុប្បទូយា តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិព្វ ទន្ធិ ទន្ទា
 ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វ រូបំ ទន្ធិ ទន្ធិ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ
 តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិព្វ ទន្ធិ ទន្ទា តាហិវ កាដត្តា ច
 រូបំ ទន្ធិ ទន្ធិ ... ទន្ធិ បដិព្វ វត្ថុ វត្ថុ បដិព្វ ទន្ទា
 ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិព្វ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាធារូបំ ។ តាហិវ ធម្មំ បដិព្វ អដ្ឋង្គិ-
 កោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តំ ហេតុប្បទូយា តាហិវ ទន្ធិ
 បដិព្វ ចិត្តំ បដិសន្ធិត្ថុណោ តាហិវ ទន្ធិ បដិព្វ ចិត្តំ
 អដ្ឋង្គិកំ កាដត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិត្ថុណោ តាហិវ វត្ថុ
 បដិព្វ ចិត្តំ ។ តាហិវ ធម្មំ បដិព្វ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិវោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តំ ហេតុប្បទូយា តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិព្វ
 ទន្ធិ ទន្ទា ចិត្តេ ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វ រូបំ ទន្ធិ ទន្ធិ ... បដិ-
 សន្ធិត្ថុណោ តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិព្វ ទន្ធិ ទន្ទា ចិត្តេ
 អដ្ឋង្គិកេត្វ តាហិវេត្វ កាដត្តារូបំ បដិសន្ធិត្ថុណោ

អដ្ឋង្គិកទុក បដិព្វារា

ពួកសម្បយុត្តកទុក្ខក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចក្តី ។ ធម៌
 ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុថ្វីយ គឺ ក្នុងខណៈដែលដំណើរ ពួកសម្បយុត្តកទុក្ខក្តី កដត្តា-
 រូប ចាំខាងក្នុង ចាំខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចក្តី ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 កាស្រ័យ ខ្លាចធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុថ្វីយ គឺ ទន្ធិ
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចទន្ធិ ខាងក្រៅ ខ្លាចទន្ធិ ។ ... ក្នុង
 ខណៈដែលដំណើរ ទន្ធិ ក្តី កដត្តារូប ខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចទន្ធិ
 ខាងក្រៅ ខ្លាចទន្ធិ ។ ... ក្នុង កាស្រ័យ ខ្លាចខ្លាច ពួកទន្ធិ កាស្រ័យ
 ខ្លាចក្តី ខ្លាចហោត្វក ។ ... ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វ កដត្តារូប ខិតខំបាត់
 កាស្រ័យ ខ្លាចខិតខំហោត្វក ។ ធម៌ ខាងក្នុង កាស្រ័យ ខ្លាចធម៌ ខាង
 ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុថ្វីយ គឺ ចិត្ត កាស្រ័យ ខ្លាច
 ពួកទន្ធិ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈដែលដំណើរ ចិត្តក្តី កដត្តារូប ខាងក្នុងក្តី
 កាស្រ័យ ខ្លាចពួកទន្ធិ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈដែលដំណើរ ចិត្ត កាស្រ័យ
 ខ្លាចក្តី ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ
 ខ្លាចធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុថ្វីយ គឺ ទន្ធិក្តី
 ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានេត្វក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចទន្ធិ ខាងក្រៅ ខ្លាចទន្ធិ ។ ...
 ក្នុងខណៈដែលដំណើរ ទន្ធិ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូប ចាំខាងក្នុង
 ចាំខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្លាចទន្ធិ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈដែលដំណើរ

វត្ថុ បដិច្ច ចិត្ត សម្បយុត្តកា ០ ទទ្ធា ។ អដ្ឋង្គិកកា
 ពហិរកា ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋង្គិកកា ធម្មា ទច្ចដ្ឋតិ
 ហេតុប្បទយា បដិសន្ធិក្កាលោ ចិត្តកា សម្បយុត្តកា ០
 ទទ្ធា បដិច្ច អដ្ឋង្គិកកា កាដក្ការូបំ ។ អដ្ឋង្គិកកា
 ពហិរកា ធម្មំ បដិច្ច ពហិរកា ធម្មា ទច្ចដ្ឋតិ ហេ-
 តុប្បទយា ពហិរំ ឯកំ ទទ្ធា ចិត្តកា បដិច្ច ទ្វេ
 ទទ្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ ទទ្ធា ... ចិត្តកា មហា-
 ក្កតេ ០ បដិច្ច ចិត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ បដិសន្ធិក្កា-
 លោ ពហិរំ ឯកំ ទទ្ធា ចិត្តកា បដិច្ច ទ្វេ ទទ្ធា ពា-
 ហិរំ កាដក្កា ០ រូបំ ចិត្តកា មហាក្កតេ ០ បដិច្ច ពា-
 ហិរំ កាដក្ការូបំ បដិសន្ធិក្កាលោ ចិត្តកា វត្ថុកា បដិច្ច
 ពហិរកា ទទ្ធា ។ អដ្ឋង្គិកកា ពហិរកា ធម្មំ បដិច្ច
 អដ្ឋង្គិកកា ០ ពហិរកា ០ ធម្មា ទច្ចដ្ឋតិ ហេតុប្បទយា
 បដិសន្ធិក្កាលោ ពហិរំ ឯកំ ទទ្ធា ចិត្តកា បដិច្ច ទ្វេ
 ទទ្ធា អដ្ឋង្គិកកា ពហិរកា កាដក្ការូបំ ទ្វេ ទទ្ធា ... ។

[២៨៧] អដ្ឋង្គិកកា ធម្មំ បដិច្ច ពហិរកា ធម្មា
 ទច្ចដ្ឋតិ អនុធម្មប្បទយា ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ទទ្ធា បដិសន្ធិក្កាលោ ចិត្តំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទទ្ធា ។

ចិត្តតិ ពួកសម្បយុត្តកត្តតិ កាស្រ័យ ខ្យល់ ។ ធម៌ ខាងក្នុង កាស្រ័យ
 ខ្យល់ ខាងក្នុង ខ្យល់ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ទ័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កាស្រ័យ ខ្យល់ ខាងក្នុង
 ខ្យល់សម្បយុត្តកត្តតិ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ ខ្យល់ ខាងក្នុង
 ធម៌ ខ្យល់ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បទ័យ គឺ ខ្លួន គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានកា កាស្រ័យ ខ្យល់ ខាងក្រៅ ខ្យល់ ខ្យល់
 ... ចិត្តតិ ចិត្តសមុដ្ឋានកា កាស្រ័យ ខ្យល់ ខ្យល់ ខ្យល់
 ធម៌ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខ្លួន គឺ កាស្រ័យ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ
 ខ្យល់ ខាងក្រៅ ខ្យល់ ខ្យល់ កាស្រ័យ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ ខ្យ-
 ល់ ខ្យល់ ខ្យល់ ខ្យល់ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខ្យល់ ខាងក្រៅ កា-
 ស្រ័យ ខ្យល់ ខ្យល់ ខ្យល់ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ធម៌ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ
 ខ្យល់ ខាងក្នុង ខ្យល់ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ទ័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខ្លួន គឺ កាស្រ័យ ខាងក្នុង ខាង
 ខាងក្រៅ កាស្រ័យ ខ្យល់ ខាងក្រៅ ខ្យល់ ខ្យល់ ... ។

[២៨៨] ធម៌ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ ខ្យល់ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បទ័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកត្តតិ កាស្រ័យ ខ្យ-
 ល់ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកត្តតិ កាស្រ័យ ខ្យល់ ។

តាហិវ ធម្មំ បដិទ្ធ តាហិវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្ម-
 ណាប្បទ្ធា តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិទ្ធ ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ
 ទន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុំ បដិទ្ធ ទន្ធា ។ តាហិវ
 ធម្មំ បដិទ្ធ អដ្ឋត្ថកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្ធា-
 ណោ តាហិវេ ទន្ធទ្វេ បដិទ្ធ ចិត្តំ បដិសន្ធិត្ថុណោ តា-
 ហិវេ ទន្ធទ្វេ បដិទ្ធ ចិត្តំ បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុំ បដិទ្ធ
 ចិត្តំ ។ តាហិវ ធម្មំ បដិទ្ធ អដ្ឋត្ថកោ ច តាហិវេ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្ធា តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ
 បដិទ្ធ ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តត្វ ទ្វេ ទន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ
 តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បដិទ្ធ ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តត្វ ទ្វេ ទន្ធទ្វេ ...
 បដិសន្ធិត្ថុណោ វត្ថុំ បដិទ្ធ ចិត្តំ សម្បយុត្តតា ច
 ទន្ធា ។ អដ្ឋត្ថកត្វ តាហិវត្វ ធម្មំ បដិទ្ធ តាហិវេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អាម្មណាប្បទ្ធា តាហិវ ឯកំ ទន្ធា
 ចិត្តត្វ បដិទ្ធ ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិត្ថុ-
 ណោ តាហិវ ឯកំ ទន្ធា ចិត្តត្វ បដិទ្ធ ទ្វេ ទន្ធា
 ទ្វេ ទន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិត្ថុណោ តាហិវ ឯកំ ទន្ធា
 ចិត្តត្វ វត្ថុត្វ បដិទ្ធ ចិត្តសម្បយុត្តតា ទន្ធា ។
 វាចិត្តំ ។

ធម៌ វាសិក្រា កាស្រ័យ ទ្វេធម៌ វាសិក្រា ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ម-
 ណាប្បទ្ធា គឺ ទន្ធិ កាស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១ វាសិក្រា ទ្វេទន្ធិ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកទន្ធិ កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។ ធម៌ វាសិក្រា កា-
 ស្រ័យ ទ្វេធម៌ វាសិក្រា ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បទ្ធា គឺ ចិត្ត
 កាស្រ័យ ទ្វេពួកទន្ធិ វាសិក្រា ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត កាស្រ័យ
 ទ្វេពួកទន្ធិ វាសិក្រា ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។
 ធម៌ វាសិក្រា ធម៌ វាសិក្រា កាស្រ័យ ទ្វេធម៌ វាសិក្រា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្មណាប្បទ្ធា គឺ ទន្ធិ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កាស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១
 វាសិក្រា ទ្វេទន្ធិ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ទន្ធិ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កា-
 ស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១ វាសិក្រា ទ្វេទន្ធិ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកត្តក្តី កាស្រ័យ ទ្វេវត្ថុ ។ ធម៌ វាសិក្រា កាស្រ័យ
 ទ្វេធម៌ វាសិក្រា ទ្វេធម៌ វាសិក្រា ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ម-
 ណាប្បទ្ធា ទន្ធិ ២ កាស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១ វាសិក្រា ទ្វេ ទ្វេវត្ថុ ទ្វេ
 ទន្ធិ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ទន្ធិ ២ កាស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១ វាសិ-
 ក្រា ទ្វេ ទ្វេវត្ថុ ទ្វេ ទ្វេវត្ថុ ទ្វេ ទ្វេវត្ថុ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្ត-
 សម្បយុត្តកត្ត កាស្រ័យ ទ្វេទន្ធិ ១ វាសិក្រា ទ្វេ ទ្វេវត្ថុ ទ្វេ
 វត្ថុ ១ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។

[២៨៨] ហេតុយា នវ អាមាស្រណា បញ្ច អនិ-
 រត្តយា បញ្ច អនន្តរ បញ្ច សមនន្តរ បញ្ច សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញមាញ្ញ បញ្ច វិស្សយេ នវ ឧបវិស្ស-
 យេ បញ្ច បុរោជិតេ បញ្ច អាសេវនេ បញ្ច កាមេ នវ
 វារោកេ នវ សព្វត្ថ នវ សម្បយុត្តេ បញ្ច វិស្សយុត្តេ
 នវ អត្ថិយា នវ ឧត្ថិយា បញ្ច វិគតេ បញ្ច វរិកតេ នវ ។

[២៨៩] អដ្ឋង្គិកំ ធម្មំ បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បទូយា អហេតុកប្បដិសន្ធិកូណា
 ចំត្តំ បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកំ កាដត្តារូបំ ។ អដ្ឋង្គិកំ ធម្មំ
 បដិទ្ធ តាហំវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បទូយា
 អហេតុកំ ចំត្តំ បដិទ្ធ សម្បយុត្តកា ទទ្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិកូណា ចំត្តំ បដិទ្ធ សម្ប-
 យុត្តកា ទទ្ធា តាហំវ កាដត្តា ច រូបំ វិចិត្រិច្ឆា-
 សហគតំ ឧប្បទូសហគតំ ចំត្តំ បដិទ្ធ វិចិត្រិច្ឆាសហ-
 គតោ ឧប្បទូសហគតោ ហេយោ ។ អដ្ឋង្គិកំ ធម្មំ
 បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហំវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

[២៨៨] ក្នុងហេតុប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងការប្រឡាយប្បទូយា
 មានវាៈ ៨ ក្នុងអនិចចិត្តប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងអនន្តរប្បទូយា មាន
 វាៈ ៨ ក្នុងសមនន្តរប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងសហជាតប្បទូយា មាន
 វាៈ ៨ ក្នុងអញ្ញមាញ្ញប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងវិស្សយប្បទូយា មានវាៈ ៨
 ក្នុងឧបវិស្សយប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងបុរោជិតប្បទូយា មានវាៈ ៨
 ក្នុងអាសេវនប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងកាមប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងវារោក-
 ប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងសព្វបទ្រព្វសំ សុទ្ធនៃមានវាៈ ៨ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងវិស្សយុត្តប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងអត្ថ-
 ប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងឧត្ថប្បទូយា មានវាៈ ៨ ក្នុងវិគតប្បទូយា មាន
 វាៈ ៨ ក្នុងវរិកតប្បទូយា មានវាៈ ៨ ។

[២៨៩] ធម៌ ភវិក្ខុ កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ភវិក្ខុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បទូយា គឺ ក្នុងខណៈនៃនហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូប ភវិ
 ក្ខុ កាស្រ័យ ខ្ញុំចិត្ត ។ ធម៌ ភវិក្ខុ កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ភវិក្ខុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បទូយា គឺ ពួកសម្បយុត្តកច្ឆន្ទ្រី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានប្រតិ កាស្រ័យ ខ្ញុំចិត្ត ជាហេតុកៈ ក្នុងខណៈនៃនហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកច្ឆន្ទ្រី កដត្តារូប ភវិក្ខុក្រី កាស្រ័យ ខ្ញុំចិត្ត
 ចោចៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ កាស្រ័យ ខ្ញុំ
 ចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ។ ធម៌ ភវិក្ខុ
 ក្រី ធម៌ ភវិក្ខុក្រី កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ភវិក្ខុ ទើបកើតឡើង

[២២០] អដ្ឋត្ថកំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្បទូយា បដិសន្ធិត្ថុណោ ចិត្តំ បដិច្ច
 អដ្ឋត្ថកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្ថកំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិ-
 រោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្បទូយា ចិត្តំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋាធិ រូបំ បដិសន្ធិត្ថុណោ ចិត្តំ បដិច្ច ពាហិរំ
 កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្ថកំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកោ ច ពា-
 ហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្បទូយា បដិ-
 សន្ធិត្ថុណោ ចិត្តំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកកក ពាហិរកក កដត្តា-
 រូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នរោម្ពណប្បទូយា ពាហិរោ ទទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋាធិ
 រូបំ បដិសន្ធិត្ថុណោ ពាហិរោ ទទេ បដិច្ច ពាហិរំ កដត្តា-
 រូបំ ពាហិរោ ទទេ បដិច្ច វត្ថុ ឯកំ ឧបាស្សតំ យាវ
 អសញ្ញសត្តា ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្បទូយា បដិសន្ធិត្ថុណោ ពាហិរោ
 ទទេ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកំ កដត្តារូបំ ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច
 អដ្ឋត្ថកោ ច ពាហិរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្ប-
 ទូយា បដិសន្ធិត្ថុណោ ពាហិរោ ទទេ បដិច្ច អដ្ឋត្ថកកក
 ពាហិរកក កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋត្ថកកក ពាហិរកក ធម្មំ
 បដិច្ច អដ្ឋត្ថកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នរោម្ពណប្បទូយា

[២២០] ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្បទូយា គឺ ក្នុងនរោម្ពណប្បទូយា កដត្តារូប ខាង
 ក្នុង អាស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាងក្នុង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្បទូយា គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាធិរូប ខាងក្រៅ
 អាស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ក្នុងនរោម្ពណប្បទូយា កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 ខ្លួនខ្លួន ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាង
 ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្បទូយា គឺ ក្នុងនរោម្ពណប្បទូយា
 កដត្តារូប ខាងក្នុង ខាងក្រៅ អាស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ។ ធម៌ ខាង
 ក្រៅ អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្ប-
 ទូយា គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាធិរូប អាស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ខាងក្រៅ ក្នុងនរោម្ពណប្ប-
 ទូយា កដត្តារូប ខាងក្រៅ អាស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ខាងក្រៅ វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ខាងក្រៅ មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្តា ។
 ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នរោម្ពណប្បទូយា គឺ ក្នុងនរោម្ពណប្បទូយា កដត្តារូប ខាងក្នុង អា-
 ស្រ័យ ខ្លួនខ្លួន ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អា-
 ស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្បទូយា គឺ
 ក្នុងនរោម្ពណប្បទូយា កដត្តារូប ខាងក្នុង ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 ខ្លួនខ្លួន ខាងក្រៅ ។ ធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ ខ្លួនធម៌ ខាង
 ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោម្ពណប្បទូយា

បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តេត្ថ សម្មយុត្តោ ធម៌ ទេវទ្ធ
 បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកំ កដត្តារូបំ ។ អដ្ឋង្គិកេត្ថ ពាហិរេត្ថ
 ធម្មំ បដិទ្ធ ពាហិរោ ធម្មោ ទុច្ចដ្ឋង្គំ ឧបាស្កុណច្បទ្ធ-
 ហោ ពាហិរោ ទេវទ្ធ ធម៌ ចិត្តេត្ថ បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋាង្គំ
 រូបំ ចិត្តេត្ថ មហាក្កោ ធម៌ បដិទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋាង្គំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្កុណោ ទេវ ។ អដ្ឋង្គិកេត្ថ ពាហិរេត្ថ ធម្មំ
 បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកោ ធម៌ ពាហិរោ ធម៌ ធម្មោ ទុច្ចដ្ឋង្គំ ឧ-
 បាស្កុណច្បទ្ធសោ បដិសន្ធិក្កុណោ ចិត្តេត្ថ សម្មយុត្ត-
 ោ ធម៌ ទេវទ្ធ បដិទ្ធ អដ្ឋង្គិកេត្ថ ពាហិរេត្ថ កដត្តា-
 រូបំ ។ សន្ធិកំ ។

[၆၆၈] စာမေးပွဲ၏ အကျဉ်းချုပ် အကျဉ်းချုပ်
 စာမေးပွဲ၏ အကျဉ်းချုပ် အကျဉ်းချုပ်
 စာမေးပွဲ၏ အကျဉ်းချုပ် အကျဉ်းချုပ်

[២២២] អដ្ឋត្ថកំ ធម្មំ បដិទ្ធ ពាហិរោ នង្គោ
 ឧប្បជ្ជតំ នឈានប្បទូយា ភក្កវិញ្ញាណំ បដិទ្ធ សម្ម-
 បេត្តកា មទ្ធា កាយវិញ្ញាណំ ... ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិទ្ធ
 ពាហិរោ នង្គោ ឧប្បជ្ជតំ នឈានប្បទូយា ភក្កវិញ្ញា-
 ណសាសនាចំ វិកតំ មន្តំ បដិទ្ធ ទ្វេ មទ្ធា ទ្វេ មន្តំ ...

គឺ ក្នុងឧទាហរណ៍នៃបដិសន្ធិ រាជគ្រាបូរ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកត្តផង ។ ធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុងផង
 នូវធម៌ ខាងក្រៅផង រើបកើតឡើង ព្រោះនាមរាជ្យណាមួយ គឺ ចិត្ត-
 សមុប្បាទរូប អាស្រ័យ នូវកូកខន្ធ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុប្បា-
 ទរូប អាស្រ័យ នូវចិត្តផង នូវពួកមហាកូផង មានរាងៈ ៦ ក្នុងឧទាហរ-
 នៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
 ក្នុងផង នូវធម៌ ខាងក្រៅផង រើបកើតឡើង ព្រោះនាមរាជ្យណាមួយ
 គឺ ក្នុងឧទាហរណ៍នៃបដិសន្ធិ រាជគ្រាបូរ ខាងក្នុង ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកត្តផង ។ សេចក្តីបញ្ជាក់ ។

[illegible]

(២២២) ធម៌ វាងក្រៅ កាស្រីយ ខ្ញុំធម៌ វាងក្នុង រើមរើត
 ឡើង ព្រោះខណៈឈឺច្បង គឺ ពួកសម្បជញ្ញក្នុង កាស្រីយ ខ្ញុំ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ខ្ញុំតាយវិញ្ញាណ . . . ។ ធម៌ វាងក្រៅ កាស្រីយ
 ខ្ញុំធម៌ វាងក្រៅ រើមរើតឡើង ព្រោះខណៈឈឺច្បង គឺ ខន្ធ ២
 កាស្រីយ ខ្ញុំខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ក្នុងខន្ធ ២ . . .

កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . តាហិវ . . . តាហា-
 សធុដ្ឋានំ . . . ឧតុសធុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ . . . ។
 តាហិវ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈា-
 នប្បជ្ជយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតេ ទេវំ បដិច្ច ចក្ក-
 វិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណសហគតេ ទេវំ បដិច្ច កាយ-
 វិញ្ញាណំ ។ តាហិវ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិ-
 រោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នឈានប្បជ្ជយា ចក្កវិញ្ញាណ-
 សហគតំ ឯតំ ទន្ធិ បដិច្ច ទ្វេ ទត្វា ចក្កវិញ្ញាណញ
 រេ ទេវំ . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ ឯតំ ទន្ធិ . . . ។
 អដ្ឋង្គិកញ្ច តាហិវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច តាហិរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បជ្ជយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯតំ
 ទន្ធិញ្ច ចក្កវិញ្ញាណញ បដិច្ច ទ្វេ ទត្វា ទ្វេ ទេវំ . . .
 កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . ។ ចក្កំ ។

[២២៣] នឈានេ មញ្ច នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ
 នវ នវិប្បយុត្តេ មញ្ច ចោនត្តិយា នវ នោវិគតេ នវ ។

[២២៤] ហេតុប្បជ្ជយា នអាម្មណោ នវ . . .
 នអនិបត្តិយា នវ ។ សង្ខិកំ ។

ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខាងក្រៅ . . . កាយាសមុដ្ឋាន
 . . . ឧបសមុដ្ឋាន . . . របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ ធម៌ ខាងក្នុង
 កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ខាងក្រៅ រើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បជ្ជយ គឺ
 ចក្កវិញ្ញាណ កាស្រ័យ ខ្ញុំពួកទទួល ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ កាយ-
 វិញ្ញាណ កាស្រ័យ ខ្ញុំពួកទទួល ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ។ ធម៌
 ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ខាងក្រៅ រើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បជ្ជយ គឺ ទទួលក្តី ចក្កវិញ្ញាណក្តី កាស្រ័យ ខ្ញុំទទួល
 ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ខ្ញុំទទួល . . . ខ្ញុំទទួល ដែលច្រឡំដោយ
 កាយវិញ្ញាណ . . . ធម៌ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ ខាងក្នុងផង
 ខ្ញុំធម៌ ខាងក្រៅផង រើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បជ្ជយ គឺ ទទួល
 កាស្រ័យ ខ្ញុំទទួល ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណផង ខ្ញុំចក្កវិញ្ញាណ
 ផង ខ្ញុំទទួល . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ។ ចក្កៈ ។

[២២៣] ក្នុងនឈានប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បជ្ជយ មាន
 ព្រះ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បជ្ជយ មាន
 ព្រះ ៨ ក្នុងនាមត្តិប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ក្នុងនាវិគតប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ។

[២២៤] ក្នុងនការម្មណប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ព្រោះហេតុប្បជ្ជយ
 . . . ក្នុងនអនិបត្តិប្បជ្ជយ មានព្រះ ៨ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[២២៥] នវហតុប្បដ្ឋយា ភាវន្តរោ ធម្មា . . . អ-
 ធម្មេវ ធម្មា សមធម្មេវ ធម្មា សហជាតេ នវ ។ សន្និក្កំ ។
 សហជាតវារោចិ បដិទូរាសនិសោ ។

បច្ចយវារោ

[២២៦] អដ្ឋង្គិកំ ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តិណិ បដិទូសនិសោ ។ តាហិវ
 ធម្មំ បច្ចយា តាហិវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បច្ចយា ទេ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេវ
 រូបំ ទេ ទទេ . . . បដិសន្ធិកូណោ ទ្វេចិ កាតតា យាវ
 អដ្ឋង្គិកា មហាភូតា វត្ថុ បច្ចយា តាហិវ ទន្ធា ។ តាហិវ
 ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តាហិវេ ទទេ បច្ចយា ចិត្តំ វត្ថុ បច្ចយា ចិត្តំ បដិ-
 សន្ធិកូណោ ទ្វេចិ កាតតា ។ តាហិវ ធម្មំ បច្ចយា
 អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា តាហិវ ឯកំ ទន្ធិ បច្ចយា ទេ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេវ
 រូបំ ទេ ទទេ . . . វត្ថុ បច្ចយា ចិត្តំ សម្បយុត្តកា ច
 ទន្ធា បដិសន្ធិកូណោ ទ្វេចិ កាតតា ។ អដ្ឋង្គិកាវ
 តាហិវេវ ធម្មំ បច្ចយា អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

[២២៧] ក្នុងការប្រយោជន៍ ហេតុវេ ៥ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 . . . ក្នុងអនុប្បដ្ឋយ ហេតុវេ ៥ ក្នុងសមធម្មប្បដ្ឋយ ហេតុវេ ៥
 ក្នុង ហេតុប្បដ្ឋយ ហេតុវេ ៥ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។
 ឯសហជាតវារោ ប្រហែលគ្នាដឹងបដិទូរាសនៈ ។

បច្ចយវារោ

[២២៨] ធម៌ ភវិក្កុន ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ហេតុវេ ៥ ដូចគ្នាដឹងបដិទូរាសនៈ ។ ធម៌ ភវិ-
 ក្កុន ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ទន្ធិ ៦ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានេវ ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ១ ភវិក្កុន ទិវិធម៌ ២
 . . . ពេ ២ ចល្ហិត ធម្មវិញ្ញ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ហេតុផលពួក
 មហាភូត ភវិក្កុន ពួកទន្ធិ ភវិក្កុន ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ។ ធម៌
 ភវិក្កុន ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ គឺ ចិត្ត ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ១ ភវិក្កុន ចិត្ត ពិនិវដ្តក ទិវិ-
 វត្ថុ ពេ ២ ចល្ហិត ធម្មវិញ្ញ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ភវិក្កុន
 ក្តី ធម៌ ភវិក្កុន ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទន្ធិ ៦ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានេវ ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ១
 ភវិក្កុន ទិវិធម៌ ២ . . . ចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ពិនិវដ្តក ទិវិ-
 វត្ថុ ពេ ២ ចល្ហិត ធម្មវិញ្ញ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ភវិក្កុន
 ពិនិវដ្តក ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទិវិធម៌ ភវិក្កុន ទើបកើតឡើង

ហេតុឧប្បទ្វយា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តញ សម្មយុត្តកោ
 ធម៌ ទទ្ធិ បទ្ទយា អដ្ឋង្គិកំ កាដត្តារូបំ ។ អដ្ឋង្គិ-
 កញ តាហិវញ ធម៌ បទ្ទយា តាហិវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុឧប្បទ្វយា តាហិវ ឯកំ ទទ្ធិញ ចិត្តញ
 បទ្ទយា ទ្វេ ទទ្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ចិត្តញ មហា-
 ក្ខត ធម៌ បទ្ទយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តញ វត្ថុញ បទ្ទ-
 យា តាហិវ ទទ្ធិ បដិសន្ធិក្ខណោ តិណិបិ កាតញ ។
 អដ្ឋង្គិកញ តាហិវញ ធម៌ បទ្ទយា អដ្ឋង្គិកោ ធម៌
 តាហិវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុឧប្បទ្វយា បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ តាហិវ ឯកំ ទទ្ធិញ ចិត្តញ បទ្ទយា ទ្វេ ទទ្ធិ
 អដ្ឋង្គិកញ តាហិវញ កាដត្តារូបំ ទ្វេ ទទ្ធិ ... ។

[២៦៧] អដ្ឋង្គិកំ ធម៌ បទ្ទយា អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អាម្មណប្បទ្វយា ចក្ខុយាធនំ បទ្ទយា ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណំ កាយាយាធនំ ... ។ អដ្ឋង្គិកំ ធម៌ បទ្ទយា
 តាហិវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អាម្មណប្បទ្វយា ចក្ខុយា-
 ធនញ ចក្ខុវិញ្ញាណញ បទ្ទយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហ-
 កតា ទទ្ធិ កាយាយាធនញ ... ចិត្តំ បទ្ទយា សម្ម-
 យុត្តកោ ទទ្ធិ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ អដ្ឋង្គិកំ ធម៌
 បទ្ទយា អដ្ឋង្គិកោ ធម៌ តាហិវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

ព្រាហ្មហេតុប្បដ្ឋយ គី ក្កនិណៈវេចនិសន្និ កដត្តារូប ខាតក្កនី ពិនិវដ្តក
 នីតិចក្កផល នីតិព្ពន្ធសម្បយុត្តកទទ្ធិផល ។ ធម៌ ខាតព្រា ពិនិវដ្តក នីត
 ធម៌ ខាតក្កនីផល នីតិធម៌ ខាតព្រាផល ទើបកើតឡើង ព្រាហ្មហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ គី ទទ្ធិ ៦ ក្តី ចក្កសមុដ្ឋានច្រក្តី ពិនិវដ្តក នីតិទទ្ធិ ១ ខាតព្រាផល
 នីតិចក្កផល ចក្កសមុដ្ឋានច្រក ពិនិវដ្តក នីតិចក្កផល នីតិព្ពន្ធសហក្ខនផល
 ព្ពន្ធទទ្ធិ ខាតព្រា ពិនិវដ្តក នីតិចក្កផល នីតិក្កនីផល ក្កៈ ធម៌ ចក្កនី
 ធម្មវិទ្ធិ ក្កនិណៈវេចនិសន្និ ។ ធម៌ ខាតក្កនីក្តី ធម៌ ខាតព្រាក្តី
 ពិនិវដ្តក នីតិធម៌ ខាតក្កនីផល នីតិធម៌ ខាតព្រាផល ទើបកើតឡើង
 ព្រាហ្មហេតុប្បដ្ឋយ គី ក្កនិណៈវេចនិសន្និ ទទ្ធិ ៦ ក្តី កដត្តារូប ខាត
 ខាតក្កនី ខាតខាតព្រាក្តី ពិនិវដ្តក នីតិទទ្ធិ ១ ខាតព្រាផល នីតិចក្កផល
 នីតិទទ្ធិ ៦ ... ។

[២៦៨] ធម៌ ខាតក្កនី ពិនិវដ្តក នីតិធម៌ ខាតក្កនី ទើបកើតឡើង
 ព្រាហ្មហេតុប្បដ្ឋយ គី ចក្ខុវិញ្ញាណ ពិនិវដ្តក នីតិចក្កាយាធនៈ នីត
 កាយាយាធនៈ ... ។ ធម៌ ខាតព្រា ពិនិវដ្តក នីតិធម៌ ខាតក្កនី ទើបកើត
 ឡើង ព្រាហ្មហេតុប្បដ្ឋយ គី ព្ពន្ធទទ្ធិ វេសច្រក្កនីដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពិនិវដ្តក នីតិចក្កាយាធនៈផល នីតិចក្ខុវិញ្ញាណផល នីតិកាយាយាធនៈផល ...
 ព្ពន្ធសម្បយុត្តកទទ្ធិ ពិនិវដ្តក នីតិចក្ក ក្កនិណៈវេចនិសន្និ ។ បេ ។ ធម៌
 ខាតក្កនីក្តី ធម៌ ខាតព្រាក្តី ពិនិវដ្តក នីតិធម៌ ខាតក្កនី ទើបកើតឡើង

អាឡណច្បូធូយា ធម្មាយតនំ ចត្វយា ធម្មវិញ្ញាណំ
 សឡយុត្តកា ធន ទន្ធិ កាយាយតនំ ... ។ តាហិវ
 ធម្មំ ចត្វយា តាហិវេ ធនោ ឧច្ចជ្ជតិ អាឡណច្បូធូ
 តាហិវ ឯតំ ទន្ធំ ចត្វយា ទ្វេ ទន្ធិ ទ្វេ ទេវ ...
 ចដិសន្តិក្កណោ វត្ថុំ ចត្វយា តាហិវ ទន្ធិ ។ តាហិវ
 ធម្មំ ចត្វយា អជ្ឈត្តិកោ ធនោ ឧច្ចជ្ជតិ អាឡណច្បូ
 ធូយា តាហិវ ទេវ ចត្វយា ចិត្តំ វត្ថុំ ចត្វយា ចិត្តំ ចដិ
 សន្តិក្កណោ ទ្វេច កាតត្វា ។ តាហិវ ធម្មំ ចត្វយា
 អជ្ឈត្តិកោ ឧ តាហិវេ ធន ឧច្ចា ឧច្ចជ្ជតិ អាឡណច្បូ
 ធូយា វត្ថុំ ចត្វយា ចិត្តំ សឡយុត្តកា ធន ទន្ធិ ចដិសន្តិ
 ក្កណោ ឯតំ ។ អជ្ឈត្តិកត្វ តាហិវត្វ ធម្មំ ចត្វយា
 អជ្ឈត្តិកោ ធនោ ឧច្ចជ្ជតិ អាឡណច្បូធូយា ធម្ម
 វិញ្ញាណសហគតេ ទេវ ធន ធម្មាយតនេ ចត្វយា
 ធម្មវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណសហគតេ ... ។ អជ្ឈត្តិ
 កត្វ តាហិវត្វ ធម្មំ ចត្វយា តាហិវេ ធនោ ឧច្ចជ្ជតិ
 អាឡណច្បូធូយា ធម្មវិញ្ញាណសហគតំ ឯតំ ទទ្ធិ
 ឧក្កាយតនេ ធម្មវិញ្ញាណត្វ ចត្វយា ទ្វេ ទន្ធិ ទ្វេ
 ទេវ ... កាយវិញ្ញាណសហគតំ ... តាហិវ ឯតំ
 ទទ្ធិ ចិត្តត្វ ចត្វយា ទ្វេ ទន្ធិ ទ្វេ ទេវ ...

ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ចក្ខុវិស័យនៃ ពួកសម្បជញ្ញកក្ខន្ធគឺ ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយន្តៈ និងកាយយន្តៈ ... ។ ធម៌ ភាគីក្រៅ ពឹងផ្អែក
នឹងធម៌ ភាគីក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ខន្ធ ២
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ភាគីក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ពួកខន្ធ ភាគីក្រៅ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ភាគីក្នុង ពឹងផ្អែក មិនធម៌
ភាគីក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកខន្ធ ភាគីក្រៅ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វាៈ ២ បណ្ឌិត ឧប្បាទ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិពុះ ។ ធម៌ ភាគីក្នុង ធម៌ ភាគីក្រៅ ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ភាគីក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ចិត្តក្នុង ពួក
សម្បជញ្ញកក្ខន្ធគឺ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វាៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌
ភាគីក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ភាគីក្នុងផង នឹងធម៌ ភាគីក្រៅផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ចក្ខុវិស័យ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិស័យផង នឹងចក្ខុយន្តៈផង ដែលច្រឡំដោយ
កាយវិស័យ ... ។ ធម៌ ភាគីក្រៅ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ភាគីក្នុងផង
នឹងធម៌ ភាគីក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការប្រឈមនឹង គឺ ខន្ធ ២
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិស័យផង នឹងចក្ខុយន្តៈផង
នឹងចក្ខុវិស័យផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិស័យ ...
ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ភាគីក្រៅផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ...

មូលំ បុជ្ជិតវុំ ជិត្តំ អាវុត្តំ តាហិក ។ ឡា ឧប្បជ្ជន្តំ ។
 មូលំ បុជ្ជិតវុំ ជិត្តំ អាវុត្តំ ជិត្តញ្ច សម្បយុត្តកា ។
 ។ ឡា ឧប្បជ្ជន្តំ ។ តាហិក ឆន្ទា តាហិកស្ស ឆន្ទស្ស
 អាម្មណប្បទូយេន ចន្ទយោ នាម ... សីលំ ...
 ឧបាសនេតម្មំ កត្វា តំ ចន្ទវេក្ខតំ វស្សានេតិ អភិ-
 ធន្តតិ តំ អាវុត្តំ វតោ ។ បេ ។ ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជន្តិ
 បុព្វេ សុនិល្លាតិ ចន្ទវេក្ខតំ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ
 ... អវិយោ មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ... ផលំ ... ជំព្វានំ
 មន្ទវេក្ខន្តំ ជំព្វានំ តោត្រគុស្ស វេទាននស្ស មត្តស្ស
 ផលស្ស វេទន្តយាយ អាម្មណប្បទូយេន ចន្ទយោ វេ-
 យោ តាហិក មហិកេ កិលេសេ ចន្ទវេក្ខន្តំ វិក្ខម្ពិតេ
 កិលេសេ ... បុព្វេ សុនិល្លាតិ កិលេសេ ជានិម្ម-
 រូបេ ។ បេ ។ វត្ថុ ... តាហិក ឧប្ប អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជន្តិ ជំព្វេន ធម្មតា រូបំ មស្សតិ ជំព្វា-
 យ សោគជាតុយា សន្និ សុណានិ ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណោន តាហិកជិត្តសម្ព័ន្ធស្ស ជិត្តំ ជាធាតិ អាតាសា-
 ធអាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាតិញ្ញាយតនំ
 វេទសញ្ញាធាសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ ធម្មវិញ្ញា-
 ណសយាតនានំ ។ ឡានំ អាម្មណប្បទូយេន ចន្ទយោ

ដោយអាម្មណប្បទូយ មូល មណ្ឌិត ឧប្បស្សនេនចុះ ពួកទន្ត ភាវ
 ក្រៅ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ខ្លីចិត្ត ។ មូល មណ្ឌិត ឧប្បស្ស
 នេនចុះ ចិត្តខ្លី ពួកសម្បយុត្តកត្ត ក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ខ្លី
 ចិត្ត ។ ធម៌ ភាវក្រៅ ជាច្រើន ខែធម៌ ភាវក្រៅ ដោយអាម្ម-
 ណប្បទូយ គឺ បុគ្គល ខ្លីទាន ... ខ្លីសីល ... ធ្វើ ខ្លីវេទានប-
 កម្ម ហើយពិចារណា ខ្លីកុសលនោះ ត្រួតត្រា រីករាយ រកៈ ព្រោះ
 ប្រាជ្ញា ខ្លីកុសលនោះ ។ បេ ។ ខោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ពិចារ-
 ណា ខ្លីកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន
 ខ្លីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ខ្លីមគ្គ ... ខ្លី
 ផល ... ពិចារណា ខ្លីព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាច្រើន ខែការ
 ពិចារណា ខ្លីតោត្រគុ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអាម្មណប្ប-
 ទូយ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា ខ្លីពួកកិលេស ភាវក្រៅ ដែលលះចង
 ហើយ ខ្លីពួកកិលេស ដែលសន្សំសន្សំហើយ ... និង ខ្លីពួក
 កិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ខ្លីពួករូបេ ។ បេ ។ ខ្លីវត្ថុ ...
 ខ្លីពួកទន្ត ភាវក្រៅ ជាច្រើន ។ បេ ។ ខោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល
 ឃើញ ខ្លីរូប ដោយចិត្តចក្ខុ ឬ ខ្លីសំឡេង ដោយចិត្តសោតជាតុ
 និង ខ្លីចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តភាវក្រៅ ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ ពេកសាមញ្ញាយតនៈ (ជាច្រើន) ខែវិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនៈ ពេកញ្ញាយតនៈ (ជាច្រើន) ខែវេទសញ្ញាធាសញ្ញា-
 យតនៈ ព្រាយតនៈ ជាច្រើន ខែពួកទន្ត ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ

ដោយនាយក... តាមរយៈ ទូរាគ្គ ឥន្ទ្រិយៈ
 លាស្ម ឆោតាបរិយញ្ញាណស្ម បុរោចិត្តសាទុស្មត្ថិ
 ញ្ញាណស្ម យថាភក្កបកញ្ញាណស្ម អនាគតសញ្ញា
 ណស្ម អាវុទ្ធនាយ អាវុទ្ធលាប្បន្នយេន បន្ទយោ ។
 តាមរយៈ ឆោតា អន្ទ្រិយៈ ឆោតា អន្ទ្រិយៈ អាវុទ្ធលាប្ប
 ន្នយេន បន្ទយោ ឆោតា ... សីល ... ឆោតាសង្គ
 ត្ថ ... តំ បន្ទយេន អន្ទ្រិយៈ អន្ទ្រិយៈ តំ
 អាវុទ្ធិ ឆោតា ឆោតា ឆោតា ឆោតា ... ឆោតា
 ឆោតា ឆោតា ... ។ សង្គតិ សង្គតិ តាមរយៈ ។
 ឆោតា សង្គតិ ឆោតា ... ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។
 ឆោតា ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។
 ឆោតា ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។
 សង្គតិ ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។
 ឆោតា ... តាមរយៈ ទូរាគ្គ ឥន្ទ្រិយៈ ឆោតា
 បរិយញ្ញាណស្ម បុរោចិត្តសាទុស្មត្ថិញ្ញាណស្ម យថា
 ភក្កបកញ្ញាណស្ម អនាគតសញ្ញាណស្ម អាវុទ្ធនាយ
 អាវុទ្ធលាប្បន្នយេន បន្ទយោ ។ តាមរយៈ ឆោតា អន្ទ្រិយៈ
 ឆោតា ។ តាមរយៈ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។
 ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។ ឆោតា ។

ដោយឡែកៗគ្នា យកៈ... ពួកខ្លះ ខាងក្រៅ ជាច្រើន ខែការពិចារណា ខ្សែច្រវែង ចេញពីចន្លោះ ចុះទៅក្នុងស្រុកក្រុង យកៈ ក្នុងចន្លោះ ឆ្នាំនាគក្រុង ដោយការប្រឡងច្រើន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាច្រើន ខែធម៌ ខាងក្នុង ដោយការប្រឡងច្រើន គឺ ពុទ្ធសាសនា (ឲ្យ) ខ្សែខាង... ខ្សែស៊ីល... ខ្សែទាសចក្ខុ... ពិចារណា ខ្សែស៊ីលខាង ក្រុងក្រៅ ក្រុងក្នុង ចំនួន កើតឡើង ត្រូវប្រាជ្ញា ខ្សែ ក្នុងស្រុក ខ្សែក្នុងស្រុក ដែលស្របច្រើន ក្នុងកាលបរិច្ឆេទ... ចេញ ក្នុងឆ្នាំ ខ្សែឆ្នាំ... ។ សេចក្តីបំប្លែង ច្រើនឆ្នាំស ច្រើន ឆ្នាំច្រើន ។ ដែលធ្លាប់ស្របច្រើន ក្នុងកាលបរិច្ឆេទ ខ្សែក្នុងស្រុក ។ យកៈ យើង ខ្សែក្រុង ចំនួនឡើង ។ យកៈ ក្រុងក្រៅ ក្រុងក្នុង ចំនួន កើត ឡើង ត្រូវប្រាជ្ញា ខ្សែក្រុងខាង ពុទ្ធសាសនា យើង ខ្សែក្រុង ដោយច្រើន ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ ឆ្នាំយកៈ (ជាច្រើន) ខែច្រើន ដោយឡែកៗ យកៈ... ពួកខ្លះ ខាងក្រៅ ជាច្រើន ខែការពិចារណា ខ្សែច្រវែង ចេញពីចន្លោះ ចុះទៅក្នុងស្រុកក្រុង យកៈ ក្នុងចន្លោះ ឆ្នាំនាគក្រុង ដោយការប្រឡងច្រើន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាច្រើន ខែធម៌ ខាងក្នុង ខែធម៌ ខាងក្រៅឆ្នាំ ដោយការប្រឡងច្រើន គឺ ពុទ្ធសាសនា ខ្សែ ខ្សែខាង... ខ្សែស៊ីល... ខ្សែទាសចក្ខុ...

តំ បទ្ទាវត្ថុតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្ទតិ តំ អារត្ត ចិត្តត្វា
 សម្បយុត្តកា ច ទទ្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សន្និដ្ឋន្តិ សន្ធិ
 កាតត្ថំ ។ តាហិវ ទេវតា អនិច្ចតោ វិបស្សតិ
 ។ យេ ។ អស្សាទេតិ អភិទទ្ទតិ តំ អារត្ត ចិត្តត្វា
 សម្បយុត្តកា ច ទទ្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ និទ្ទេន ចក្កុយា រូបំ
 បស្សតិ ។ សន្និដ្ឋន្តិ ។ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 សម្បយុត្តកាទត្វា ទទ្ទានំ ដោជ្ជន្ទាយតនំ . . .
 តាហិវ ទទ្ទា ឥន្ទ្រិវិញ្ញាណស្ស ទេវតាបរិយត្តា-
 ណស្ស បុរោចិត្តសាទុស្សតិញ្ញាណស្ស យជាតាគ្គ-
 បតញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋន្តិយេ
 វារម្មណាច្បទ្វយេន បទ្វាយេ ។ អដ្ឋង្គិកោ ច តា-
 ហិវេ ច ធម្មា អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាច្បទ្វ-
 យេន បទ្វាយេ គីលិ ។

(២៧៧) អដ្ឋង្គិកោ ធម្មា អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស
 អនិច្ចតិច្ចទ្វយេន បទ្វាយេ អារម្មណាទិបតិ អដ្ឋង្គិកោ
 ទេវតា ចិត្ត តត្ថំ កក្កា ចិត្ត ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អដ្ឋង្គិកោ
 ធម្មា តាហិវស្ស ធម្មស្ស អនិច្ចតិច្ចទ្វយេន បទ្វាយេ
 អារម្មណាទិបតិ សហជាតាទិបតិ ។ អារម្មណា-
 ទិបតិ ចិត្ត តត្ថំ កក្កា តាហិវ ទទ្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

និចារណា ឡូកុសលនោ ក្រេតតា វិភយ ចិត្តក្តិ ព្វាសម្បយុត្ត-
 កត្តក្តិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូកុសលនោ ។ សេចក្តីបំប្រែញ
 ចរន័ត្តសេ ចក្កិកា អប្បិវិទុន ។ បុគ្គល ឃើញចុ សំ ឡូកុក
 ខន្ធ ខាងក្រៅ ជាមិនឡើង ។ យេ ។ ក្រេតតា វិភយ ចិត្តក្តិ ព្វា
 សម្បយុត្តកត្តក្តិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូកុសលនោ បុគ្គល ឃើញ-
 ឡូកុ ដោយទិព្វចក្ក ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ច្រាយអនៈ (ជាច្រើន) នៃ
 ចក្កវិញ្ញាណផង នៃព្វាសម្បយុត្តកត្តក្តិ ដោជ្ជន្ទាយនៈ . . . ព្វា
 ខន្ធ ខាងក្រៅ ជាច្រើន នៃការនិចារណា ឡូកុសលនោ ចេតាហិ-
 យញ្ញាណ បុរោចិត្តសាទុស្សតិញ្ញាណ យជាតាគ្គបតញ្ញាណ និងអនា-
 គតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណាច្បទ្វយេ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តិ ធម៌ ខាងក្រៅ
 ក្តិ ជាច្រើន នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយអារម្មណាច្បទ្វយេ គឺ មានរាង ។

(២៧៧) ធម៌ ខាងក្នុង ជាច្រើន នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
 អនិច្ចតិច្ចទ្វយេ បានដល់អារម្មណាទិបតិ គឺ ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ ឡូកុកខន្ធ ខាងក្នុង និងចិត្ត ឡូកុកខន្ធ ។ ធម៌
 ខាងក្នុង ជាច្រើន នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអនិច្ចតិច្ចទ្វយេ បាន
 ដល់អារម្មណាទិបតិ និងសហជាតាទិបតិ ។ អារម្មណាទិបតិ គឺ
 ព្វាខន្ធ ខាងក្រៅ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឡូកុក ឡូកុកខន្ធ ។

អភិធម្មវិជ្ជា អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាតាធិបតី ចិត្តាធិបតី សម្បយុត្តកោនំ ទទ្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាបាធិពញ រូបាធិ អធិបតីប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។
 ចូលំ បុត្តិភព្វំ អារម្មណាធិបតី អដ្ឋង្គិកំ ចិត្តំ កុរុ
 កាត្វា ចិត្តញ សម្បយុត្តកោ ន ទទ្ធា ឧដ្ឋង្គិ ។
 តាហិវេ នធម្មា តាហិវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បទ្វយេន
 បទ្វយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្ម-
 ណាធិបតី តានំ ទទ្ធា ... វិណិ ។ ឬ អធិបតី
 តិណ្ឌាម្យំ តាតញ ។ អដ្ឋង្គិកោ ន តាហិវេ ន ធម្មា
 អដ្ឋង្គិកាស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បទ្វយេន បទ្វយោ
 វិណិ ។ តិណ្ឌាម្យំ ឯកាយេវ អធិបតី ។

[២៧៨] អដ្ឋង្គិកោ ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បទ្វយេន បទ្វយោ បុរិមំ បុរិមំ ចិត្តំ បទ្វិមស្ស
 កត្តិមស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរប្បទ្វយេន បទ្វយោ វិណិ ។
 តាហិវេ នធម្មា តាហិវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បទ្វយេន
 បទ្វយោ បុរិមា បុរិមា តាហិវេ ទទ្ធា ផត្តិមាធិ បទ្វិ-
 កានំ ទទ្ធានំ អនន្តរប្បទ្វយេន បទ្វយោ អនុលោមំ
 តោត្រុកុស្ស វិណិ ។ តិណ្ឌាម្យំ ឯកសាធិសា ។
 អដ្ឋង្គិកោ ន តាហិវេ ន ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មវិជ្ជា អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ឯសហជាតាធិបតី គឺ ចិត្តាធិបតី ជាច្បើយ ដែល្មសម្បយុត្តកត្តាផង
 នៃភូតចិត្តសមុដ្ឋាធិបតី ដោយអធិបតីប្បទ្វយេន ។ ចូល បណ្ឌិត គប្ប
 ស្មវេទិច្ចះ អារម្មណាធិបតី គឺ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកត្តាផង កើតឡើង
 ក្រោមភ្នំ ដូចិត្ត ខាងក្នុង ឱ្យជាចិលាភាព ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាច្បើយ
 នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអធិបតីប្បទ្វយេន បានដល់អារម្មណាធិបតី ចិត្ត-
 សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ បុគ្គល ឱ្យ ខ្ញុំវិបាក ... ពា
 រា ព្យ ។ អធិបតី ខាង ២ បណ្ឌិត គប្បធ្វើ ដោយវិណាចនៃច្បើយ
 ខាង ព្យ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាច្បើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង
 ដោយអធិបតីប្បទ្វយេន គឺ មានវិបាក ព្យ ។ អធិបតី នៃ ទ នៃវិបាកខាង ព្យ ។

[២៧៩] ធម៌ ខាងក្នុង ជាច្បើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
 អនន្តរប្បទ្វយេន គឺ ចិត្ត ទុកៗ ជាច្បើយ នៃចិត្ត ក្រោយៗ ដោយ
 អនន្តរប្បទ្វយេន មានវិបាក ព្យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាច្បើយ នៃធម៌ ខាង
 ក្រៅ ដោយអនន្តរប្បទ្វយេន គឺ ពួកវត្ថុ ខាងក្រៅ ទុកៗ ជាច្បើយ នៃ
 ពួកវត្ថុ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បទ្វយេន អនុលោម (ជាច្បើយ) នៃ
 តោត្រុកុ មានវិបាក ព្យ ។ វិបាកខាង ព្យ មានសេចក្តីផ្តុំគ្នាចំពីរវិបាក ទ
 នៃវ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាច្បើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង

អនន្តរច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ តីណំ ។ . . . សមនន្ត-
 រច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ សហជាតច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ
 នវ ចដិច្ចសនិសា ។ . . . អញ្ញាមញ្ញាច្ចុត្តយេន ចច្ចុ-
 យោ បញ្ច ចដិច្ចសនិសា ។ . . . ចិស្សយច្ចុត្តយេន
 វច្ចុយោ នវ ចច្ចុយោវសនិសា ។

[២៧៧] អដ្ឋង្គិកោ នាមា អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ អារម្មណ្ឌចទិស្សយោ
 អនន្តរចទិស្សយោ បកក្ខចទិស្សយោ ។ បេ ។ បកក-
 ក្ខចទិស្សយោ ចិត្តំ ចិត្តស្ស ឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន
 ចច្ចុយោ តីណំ ។ តាហំវោ នាមា តាហំវស្ស ធម្មស្ស
 ឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ អារម្មណ្ឌចទិស្សយោ
 អនន្តរចទិស្សយោ បកក្ខចទិស្សយោ ។ បេ ។ បកក-
 ក្ខចទិស្សយោ សន្តំ ឧបទិស្សយោ នាមំ ធម្មំ នាមំ
 ជញ្ញេតិ និដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 ទិស្សយោ នាមំ ធម្មំ ។ បេ ។ សង្ឃំ កិច្ចតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ វេសសនាចត្តយោ ឧប-
 ទិស្សយច្ចុត្តយេន ចច្ចុយោ ។ តីណំច ចូរេត្តា កាតត្តា
 ចិត្តស្សាតិ កាតត្តា សម្មយុត្តកាធិប្បាតិ កាតត្តា ។

ដោយអនន្តរច្ចុត្តយេន គឺ មានវិវាទ ។ . . . ដោយសមនន្ត-
 រច្ចុត្តយេន ដោយសហជាតច្ចុត្តយេន គឺ មានវិវាទ ដូចជានិព្វាន
 វិវាទ ។ . . . ដោយអញ្ញាមញ្ញាច្ចុត្តយេន គឺ មានវិវាទ ដូច
 ជានិព្វានវិវាទ ។ . . . ដោយចិស្សយច្ចុត្តយេន គឺ មានវិវាទ
 ដូចច្ចុត្តយោវិវាទ ។

[២៧៨] ធម្មំ វាគ្គក្កំ ជាច្ច័យ នៃធម្មំ វាគ្គក្កំ ដោយឧប-
 ទិស្សយច្ចុត្តយេន បានដល់ការម្សត្តចទិស្សយោ អនន្តរចទិស្សយោ និងប-
 កក្ខចទិស្សយោ ។ បេ ។ បកក្ខចទិស្សយោ គឺ ចិត្តំ ជាច្ច័យ នៃចិត្តំ
 ដោយឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន មានវិវាទ ។ ធម្មំ វាគ្គក្កំ ជាច្ច័យ
 នៃធម្មំ វាគ្គក្កំ ដោយឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន បានដល់ការម្សត្តច-
 ទិស្សយោ អនន្តរចទិស្សយោ និងបកក្ខចទិស្សយោ ។ បេ ។ បកក្ខច-
 ទិស្សយោ គឺ បុគ្គល កាស្រ័យ ខ្លួនស្នា ហើយខ្លួន ខ្លួនខាង ជំ-
 រឿន ខ្លួនខាង ប្រការ ខ្លួនចិត្តិ ខ្លួនសីល ។ បេ ។ បុគ្គល កាស្រ័យ
 ខ្លួនសេនាសនា ហើយខ្លួន ខ្លួនខាង ។ បេ ។ បំបែក ខ្លួនសង្ឃ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនា ជាច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃ
 វេសសនាចត្ត ដោយឧបទិស្សយច្ចុត្តយេន ។ ពួកច្ច័យ ចណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ចំពេញឱ្យមានវិវាទ ហើយគប្បីធ្វើ ថា ជាច្ច័យ នៃចិត្តំ
 ដូច្នេះធម្មំ គប្បីធ្វើ ថា ជាច្ច័យ នៃពួកសម្មយុត្តកក្កដូ ដូច្នេះធម្មំ ។

អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិរា ច ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស
ធម្មស្ស ឧបសម្ព័ន្ធយេច្ឆាយេន បទ្ទយោ តីណំ ។

[២៧០] អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ អដ្ឋង្គិកាស្ស ធម្មស្ស
បុរេជានប្បទ្ទាយេន បទ្ទយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេ-
ជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ ។ យេ ។ កាយំ អធិត្ថ-
តោ វិបស្សនំ ។ យេ ។ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតំ តំ
អារក្ខំ ធិត្ថំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ ចក្កាយននំ ចក្ក-
វិញ្ញាណស្ស កាយាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជា-
នប្បទ្ទាយេន បទ្ទយោ ។ អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ តាហិរាស្ស
ធម្មស្ស បុរេជានប្បទ្ទាយេន បទ្ទយោ អារម្មណបុរេជា-
នំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ ។ យេ ។
កាយំ អធិត្ថតោ វិបស្សនំ ។ យេ ។ អស្សាទេតិ ។
យេ ។ ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ ចក្កាយ-
ននំ ចក្កវិញ្ញាណសហគតានំ ទទ្ទានំ កាយាយននំ
កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ទទ្ទានំ បុរេជានប្បទ្ទាយេន
បទ្ទយោ ។ អដ្ឋង្គិកោ ធម្មោ អដ្ឋង្គិកាស្ស ច
តាហិរាស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជានប្បទ្ទាយេន បទ្ទ-
យោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេ-
ជានំ ចក្កំ ។ យេ ។ កាយំ អធិត្ថតោ វិបស្សនំ

ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ ខែធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
ឧបសម្ព័ន្ធយេច្ឆាយេន តី មាគារៈ ព្យ ។

[២៧០] ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ ខែធម៌ ខាងក្នុង ដោយ
បុរេជានប្បទ្ទាយេន បុរេជានប្បទ្ទាយេន ធម៌វត្ថុបុរេជាន ។
អារម្មណបុរេជាន តី ឧបក្ក ។ យេ ។ ពិចារណាយេញច្បាស់ ឡើ-
កាយ ជាមិនទៀង ។ យេ ។ ក្រេតកា វិកាយ ចិត្ត កើតឡើង
ក្រោយក្រោយ ឡើងក្រោយ ។ ធម៌វត្ថុបុរេជាន តី ចក្កាយននៈ (ជាបច្ច័យ)
ខែធម៌វិញ្ញាណ កាយាយននៈ ជាបច្ច័យ ខែកាយវិញ្ញាណ ដោយ
បុរេជានប្បទ្ទាយេន ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ ខែធម៌ ខាងក្រៅ
ដោយបុរេជានប្បទ្ទាយេន បុរេជានប្បទ្ទាយេន ធម៌វត្ថុបុរេជាន ។
អារម្មណបុរេជាន តី ឧបក្ក ។ យេ ។ ក្រោយ ពិចារណាយេញច្បាស់
ឡើកាយ ជាមិនទៀង ។ យេ ។ ក្រេតកា ។ យេ ។ គោមនស្ស កើត
ឡើង ។ ធម៌វត្ថុបុរេជាន តី ចក្កាយននៈ (ជាបច្ច័យ) ខែធម៌វត្ថុ ដែល
ច្រឡំដោយធម៌វិញ្ញាណ កាយាយននៈ ជាបច្ច័យ ខែធម៌វត្ថុ ដែល
ច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជានប្បទ្ទាយេន ។ ធម៌ ខាងក្នុង
ជាបច្ច័យ ខែធម៌ ខាងក្នុងផង ខែធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយបុរេជាន-
ប្បទ្ទាយេន បុរេជានប្បទ្ទាយេន ធម៌វត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេ-
ជាន តី ឧបក្ក ។ យេ ។ ពិចារណាយេញច្បាស់ ឡើកាយ ជាមិនទៀង

១. ឬ ១ តំ អាត្ម ចិត្តត្ថ សម្បយុត្តកា ៨ ទន្ទា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាន់ ចក្ខុយន្តរំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
 សម្បយុត្តកានត្ថ ទន្ទាន់ កាយាយន្តរំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស សម្បយុត្តកានត្ថ ទន្ទាន់ បុរេជានត្ថប្បន្ថយេន
 បន្ទាយោ ។ តាហិរោ ធម្មោ តាហិរស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បន្ថយេន បន្ទាយោ អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។
 អាម្ពណបុរេជាន់ រូប ១ ឬ ១ ដោដ្ឋត្វេ ... វត្ថុ
 អនិច្ចតោ វិបស្សនិ ។ ឬ ១ ដោដ្ឋត្វេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 វត្ថុបុរេជាន់ វត្ថុ កាយិកន់ ទន្ទាន់ បុរេជានត្ថប្បន្ថយេន
 បន្ទាយោ ។ តាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិតស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជានត្ថប្បន្ថយេន បន្ទាយោ អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុ-
 បុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់ រូប ១ ឬ ១ ដោដ្ឋត្វេ
 ... វត្ថុ អនិច្ចតោ វិបស្សនិ ។ ឬ ១ តំ អាត្ម
 ចិត្ត ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាន់ វត្ថុ ចិត្តស្ស បុរេជា-
 តប្បន្ថយេន បន្ទាយោ ។ តាហិរោ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិតស្ស
 ៨ តាហិរស្ស ៨ ធម្មស្ស បុរេជានត្ថប្បន្ថយេន បន្ទាយោ
 អាម្ពណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។ អាម្ពណបុរេជាន់
 រូប ១ ឬ ១ ដោដ្ឋត្វេ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ ឬ ១
 តំ អាត្ម ចិត្តត្ថ សម្បយុត្តកា ៨ ទន្ទា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

១. ឬ ១ ចិត្តត្ថ ភូតសម្បយុត្តកត្តន្តិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើង
 នោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន់ គឺ ចក្ខុយន្តរំ ជាចម្លើយ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង
 នៃភូត សម្បយុត្តកត្តន្តិ កាយាយន្តរំ ជាចម្លើយ នៃកាយវិញ្ញាណផង
 នៃភូតសម្បយុត្តកត្តន្តិ ដោយបុរេជានត្ថប្បន្ថយេន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជា
 ចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយបុរេជានត្ថប្បន្ថយេន បានដល់ការម្សា-
 បុរេជាន់ ចិត្តវត្ថុបុរេជាន់ ។ ការម្សាបុរេជាន់ គឺ ឡើងក្នុង
 ១. ឬ ១ ឡើងក្នុងដង្កូវ ... បុគ្គល ចំពោះការឃើញច្បាស់ ឡើង
 ជាមិនទៀង ។ ឬ ១ រោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាន់
 គឺ វត្ថុ ជាចម្លើយ នៃភូតខន្ធ ខាងក្រៅ ដោយបុរេជានត្ថប្បន្ថយេន ។
 ធម៌ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយបុរេជានត្ថ-
 ប្បន្ថយេន បានដល់ការម្សាបុរេជាន់ ចិត្តវត្ថុបុរេជាន់ ។ ការម្សាបុរេជាន់
 គឺ ឡើងក្នុង ។ ឬ ១ ឡើងក្នុងដង្កូវ ... បុគ្គល ចំពោះ
 ការឃើញច្បាស់ ឡើង ជាមិនទៀង ។ ឬ ១ ចិត្ត កើតឡើង
 ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើងនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន់ គឺ វត្ថុ ជាចម្លើយ
 នៃចិត្ត ដោយបុរេជានត្ថប្បន្ថយេន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ នៃធម៌
 ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយបុរេជានត្ថប្បន្ថយេន បានដល់
 ការម្សាបុរេជាន់ ចិត្តវត្ថុបុរេជាន់ ។ ការម្សាបុរេជាន់ គឺ ឡើងក្នុង
 ។ ឬ ១ ឡើងក្នុងដង្កូវ ... ឡើង ជាមិនទៀង ។ ឬ ១
 ចិត្តត្ថ ភូតសម្បយុត្តកត្តន្តិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើងនោះ ។

វត្ថុបុរេជាន់ វត្ថុ ចិត្តស្ម័គ្រ សម្បយុត្តកាមញ្ញ ទទ្ធានំ
 បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ ។ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋង្គិកស្ម័គ្រ ធម្មស្ម័គ្រ បុរេជាន់ប្បទូ-
 រយេន បទូរយោ អាម្មណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។
 ចក្ខុយេននញ្ច វត្ថុ ច ចិត្តស្ម័គ្រ កាយាយេននញ្ច វត្ថុ
 ច ចិត្តស្ម័គ្រ បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ រូបាយេននញ្ច
 ចក្ខុយេននញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណស្ម័គ្រ ដោដ្ឋក្ខាយេននញ្ច
 កាយាយេននញ្ច កាយវិញ្ញាណស្ម័គ្រ បុរេជាន់ប្បទូរយេន
 បទូរយោ ។ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិរោ ច ធម្មា តាហិ-
 រស្ម័គ្រ ធម្មស្ម័គ្រ បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ អាម្មណ-
 បុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។ ចក្ខុយេននញ្ច វត្ថុ ច តាហិរោនំ
 ទទ្ធានំ បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ កាយាយេននញ្ច
 វត្ថុ ច តាហិរោនំ ទទ្ធានំ បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ
 រូបាយេននញ្ច ចក្ខុយេននញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតានំ
 ទទ្ធានំ បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ ដោដ្ឋក្ខាយេននញ្ច
 កាយាយេននញ្ច កាយវិញ្ញាណសហគតានំ ទទ្ធានំ
 បុរេជាន់ប្បទូរយេន បទូរយោ ។ អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិរោ
 ច ធម្មា អដ្ឋង្គិកស្ម័គ្រ ច តាហិរស្ម័គ្រ ច ធម្មស្ម័គ្រ បុរេជាន់-
 ប្បទូរយេន បទូរយោ អាម្មណបុរេជាន់ វត្ថុបុរេជាន់ ។

ដៃវត្ថុបុរេជាន់ គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃចិត្តផង នៃកូសលយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ បានដល់ការម្សោ-
 បុរេជាន់ និងវត្ថុបុរេជាន់ ។ ចក្ខុយេននញ្ច វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត
 កាយាយេននញ្ច វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ ប្រា-
 យេននញ្ច ចក្ខុយេននញ្ច (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោដ្ឋក្ខាយេននញ្ច
 កាយាយេននញ្ច ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ ។
 ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយ
 បុរេជាន់ប្បទូរយោ បានដល់ការម្សោបុរេជាន់ និងវត្ថុបុរេជាន់ ។ ចក្ខុ-
 យេននញ្ច វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកូសល ខាងក្រៅ ដោយបុរេជាន់ប្ប-
 ទូរយោ កាយាយេននញ្ច វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកូសល ខាងក្រៅ ដោយ
 បុរេជាន់ប្បទូរយោ ប្រាយេននញ្ច ចក្ខុយេននញ្ច ជាបច្ច័យ នៃកូ-
 សល ដែលប្រឡងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ ដោដ្ឋក្ខា-
 យេននញ្ច កាយាយេននញ្ច ជាបច្ច័យ នៃកូសល ដែលប្រឡងដោយ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌
 ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង
 ដោយបុរេជាន់ប្បទូរយោ បានដល់ការម្សោបុរេជាន់ និងវត្ថុបុរេជាន់ ។

ចក្ខុយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ វិញ្ញាណ សម្បយុត្តកាណត្ថ
 ទន្ទាធំ បុរេជានិក្ខេបយេន បទ្ទយោ កាយាយក្ខន្ធក្នុង
 វត្ថុ ធម៌ . . . រូបាយក្ខន្ធក្នុង ចក្ខុយក្ខន្ធក្នុង ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណស្ស សម្បយុត្តកាណត្ថ ទន្ទាធំ បុរេជានិក្ខេបយេន
 បទ្ទយោ ដោយរូបាយក្ខន្ធក្នុង . . . ។

(២៨០) អដ្ឋង្គិកា ធម៌ អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស
 បន្ទាណិក្ខេបយេន បទ្ទយោ បន្ទាណិកា អដ្ឋង្គិកា
 ទន្ទា បុរេជានិក្ខេបយេន ធម្មស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស កាយស្ស
 បន្ទាណិក្ខេបយេន បទ្ទយោ ។ ម្យលំ កាតតំ បន្ទា-
 ណិកា អដ្ឋង្គិកា ទន្ទា បុរេជានិក្ខេបយេន ធម្មស្ស កាយ-
 ស្ស កាយស្ស បន្ទាណិក្ខេបយេន បទ្ទយោ ។
 ម្យលំ កាតតំ បន្ទាណិកា អដ្ឋង្គិកា ទន្ទា បុរេជានិ-
 ក្ខេបយេន ធម្មស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស កាយស្ស ធម្ម-
 ស្ស បន្ទាណិក្ខេបយេន បទ្ទយោ ។ ឯវំ ធម៌ បញ្ញា
 កាតតា ។ . . . កាយស្សបន្ទាណិក្ខេបយេន បទ្ទយោ ធម៌
 បញ្ញា កាតតា ។

ចក្ខុយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ វិញ្ញាណ សម្បយុត្តកាណត្ថ
 ដោយបុរេជានិក្ខេបយេន កាយាយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ . . . រូបាយក្ខន្ធក្នុង
 ចក្ខុយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ វិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកាណត្ថ
 ដោយបុរេជានិក្ខេបយេន ដោយរូបាយក្ខន្ធក្នុង . . . ។

(២៨១) ធម៌ វត្ថុ ធម៌ វិញ្ញាណ សម្បយុត្តកាណត្ថ
 ដោយបុរេជានិក្ខេបយេន កាយាយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ . . . រូបាយក្ខន្ធក្នុង
 ចក្ខុយក្ខន្ធក្នុង វត្ថុ ធម៌ វិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកាណត្ថ
 ដោយបុរេជានិក្ខេបយេន ដោយរូបាយក្ខន្ធក្នុង . . . ។

[២៨២] តាហិរោ នន្ទោ តាហិរស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ សហជាតា នាណទណ៌កា ។ សហជាតា តាហិរោ ធម្មតោ សម្បយុត្តកាណំ ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូទានំ កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។ នាណទណ៌កា តាហិរោ ធម្មតោ វិទាកាណំ តាហិរោ ទទ្ធានំ កដត្តា ច រូទានំ កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។ តាហិរោ នន្ទោ អដ្ឋង្គិកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ សហជាតា នាណទណ៌កា ។ សហជាតា តាហិរោ ធម្មតោ ចិត្តស្ស កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។ នាណទណ៌កា តាហិរោ ធម្មតោ វិទាកស្ស ចិត្តស្ស អដ្ឋង្គិកានញ កដត្តារូទានំ កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។ តាហិរោ នន្ទោ អដ្ឋង្គិកស្ស ច តាហិរស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ សហជាតា នាណទណ៌កា ។ សហជាតា តាហិរោ ធម្មតោ សម្បយុត្តកាណំ ទទ្ធានំ ចិត្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូទានំ កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។ នាណទណ៌កា តាហិរោ ធម្មតោ វិទាកាណំ ទទ្ធានំ ចិត្តស្ស ច អដ្ឋង្គិកានញ តាហិរោនញ កដត្តារូទានំ កម្មប្បទូរយេន បទូរយោ ។

វិទាកកម្មប្បទូរយេន បទូរយោ វេ ។

[២៨២] ធម៌ ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃធម៌ ខាតក្រៅ ដោយកម្មប្បទូរយោ បានដល់សហជាត ចំណីនាធានណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃពួកសម្បយុត្តកត្ថូផល នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានបូជន ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ ឯនាធានណិកៈ គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃពួកវិទាកត្ថូ ខាតក្រៅផល នៃពួកកដត្តាបូជន ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ ធម៌ ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃធម៌ ខាតក្នុង ដោយកម្មប្បទូរយោ បានដល់សហជាត ចំណីនាធានណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃចិត្ត ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ ឯនាធានណិកៈ គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃវិទាកចិត្តផល នៃពួកកដត្តាបូជ ខាតក្នុងផល ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ ធម៌ ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃធម៌ ខាតក្នុងផល នៃធម៌ ខាតក្រៅផល ដោយកម្មប្បទូរយោ បានដល់សហជាត ចំណីនាធានណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃពួកសម្បយុត្តកត្ថូផល នៃចិត្តផល នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានបូជន ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ ឯនាធានណិកៈ គឺ ចេតនា ខាតក្រៅ ជាបន្ទុយ នៃពួកវិទាកត្ថូផល នៃចិត្តផល នៃពួកកដត្តាបូជ ខាតខាតក្នុង ខាតខាតក្រៅផល ដោយកម្មប្បទូរយោ ។ . . . ជាបន្ទុយ ដោយវិទាកប្បទូរយោ គឺ មានៈ ។ ។

ចដិសទ្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្ថិតា ច តាហិក ច អាហារា
 សឡយុត្តកានំ ទទ្ធានំ តាហិកនេត្វ កដត្តារូបាចំ អា-
 ហារវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ។ អដ្ឋត្ថិតា ច តាហិក ច
 ធម្មោ អដ្ឋត្ថិតាស្ស ច តាហិកស្ស ច ធម្មស្ស អាហា-
 រវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ចដិសទ្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្ថិតា ច តា-
 ហិក ច អាហារា សឡយុត្តកានំ ទទ្ធានំ អដ្ឋត្ថិតានេត្វ
 តាហិកនេត្វ កដត្តារូបាចំ អាហារវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ។

[២២៤] អដ្ឋត្ថិតោ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិតាស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ចដិសទ្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្ថិតា
 ឥន្ទ្រិយោ អដ្ឋត្ថិតានំ កដត្តារូបាចំ ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន
 ចទ្ធយោ ចក្កន្ទ្រិយំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស កាយិន្ទ្រិយំ
 កាយវិញ្ញាណាស្ស ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ។
 អដ្ឋត្ថិតោ ធម្មោ តាហិកស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្ប-
 យេន ចទ្ធយោ អដ្ឋត្ថិតា ឥន្ទ្រិយោ សឡយុត្ត-
 កានំ ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាបាទេត្វ រូបាចំ ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្ប-
 យេន ចទ្ធយោ ចដិសទ្ធិក្ខណោ អដ្ឋត្ថិតា ឥន្ទ្រិយោ
 សឡយុត្តកានំ ទទ្ធានំ តាហិកនេត្វ កដត្តារូបាចំ
 ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ ចក្កន្ទ្រិយំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាសរោគកានំ ទទ្ធានំ ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចទ្ធយោ

ក្នុងខណៈនៃចដិសទ្ធិ ពួកតាហារ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាចម្លើយ
 នៃពួកសឡយុត្តកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយតាហា-
 រវ្យាប្បយេន ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាចម្លើយ នៃធម៌
 ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង ដោយតាហារវ្យាប្បយេន គឺ ក្នុងខណៈនៃ
 ចដិសទ្ធិ ពួកតាហារ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាចម្លើយ នៃពួកសឡ-
 យុត្តកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយ
 តាហារវ្យាប្បយេន ។

[២២៥] ធម៌ ខាងក្នុង ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិ-
 យេវ្យាប្បយេន ក្នុងខណៈនៃចដិសទ្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្នុង ជាចម្លើយ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចក្កន្ទ្រិយ (ជាចម្លើយ) នៃ
 ចក្កវិញ្ញាណ កាយិន្ទ្រិយ ជាចម្លើយ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិ-
 យេវ្យាប្បយេន ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្នុង ជាចម្លើយ នៃពួកសឡ-
 យុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាបាទេត្វផង ដោយឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ក្នុង
 ខណៈនៃចដិសទ្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ ខាងក្នុង ជាចម្លើយ នៃពួកសឡយុត្តកក្នុង
 ផង នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចក្កន្ទ្រិយ ជា
 ចម្លើយ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចក្កន្ទ្រិយ ជា
 ចម្លើយ នៃពួកកដត្តារូប ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយេវ្យាប្បយេន ចក្កន្ទ្រិយ ជា

កាហិវស្ស ធម្មស្ស កម្រិយប្បទយេន ចទ្ទាយោ អដ្ឋ-
 ត្តិកា ច កាហិវ ច កម្រិយោ សម្បយុត្តកានំ ទទ្ទានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានេត្វ រូបានំ កម្រិយប្បទយេន ចទ្ទាយោ
 មជ្ជិមទ្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា ច កាហិវ ច កម្រិយោ
 សម្បយុត្តកានំ ទទ្ទានំ កាហិវានេត្វ កាដក្ការូបានំ
 កម្រិយប្បទយេន ចទ្ទាយោ ចក្កកម្រិយេត្វ ឧបេក្ខកម្រិ-
 យេត្វ ចក្កវិញ្ញាណសហគកានំ ទទ្ទានំ កម្រិយប្បទ-
 យេន ចទ្ទាយោ កាយកម្រិយេត្វ សុចក្រិយេត្វ កាយកម្រិ-
 យេត្វ ឧត្តកម្រិយេត្វ កាយវិញ្ញាណសហគកានំ ទទ្ទានំ
 កម្រិយប្បទយេន ចទ្ទាយោ ។ អដ្ឋត្តិកោ ច កាហិ-
 វោ ច ចន្ទា អដ្ឋត្តិកស្ស ច កាហិវស្ស ច ធម្មស្ស
 កម្រិយប្បទយេន ចទ្ទាយោ មជ្ជិមទ្ធិកូលោ អដ្ឋត្តិកា
 ច កាហិវ ច កម្រិយោ សម្បយុត្តកានំ ទទ្ទានំ
 អដ្ឋត្តិកានេត្វ កាហិវានេត្វ កាដក្ការូបានំ កម្រិយ-
 ប្បទយេន ចទ្ទាយោ ចក្កកម្រិយេត្វ ឧបេក្ខកម្រិយេត្វ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានេត្វ ទទ្ទានំ កម្រិយ-
 ប្បទយេន ចទ្ទាយោ កាយកម្រិយេត្វ ... ។

ជាបន្តិក ឧបេក្ខ កាដក្ការូប ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ ធិ ក្លាតក្រិយ កាត
 ក្លាតក្រិយ កាតក្រាត្រិយ ជាបន្តិក ឧបេក្ខសម្បយុត្តកានេត្វ
 ឧបេក្ខសម្បយុត្តកានេត្វ ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ ក្លាតក្លាតក្រិយ
 កាតក្លាតក្រិយ កាតក្រាត្រិយ ជាបន្តិក ឧបេក្ខ
 សម្បយុត្តកានេត្វ ឧបេក្ខកាតក្រាត្រិយ កាតក្រាត្រិយ ដោយកម្រិយប្ប-
 ទ្ធិយ ចក្កកម្រិយេត្វ ឧបេក្ខកម្រិយេត្វ ជាបន្តិក ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ
 ដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ កាយកម្រិយេត្វ សុចក្រិយេត្វ
 កាយកម្រិយេត្វ ឧត្តកម្រិយេត្វ ជាបន្តិក ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ ដោយ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ ។ ធម្ម កាតក្លាតក្រិយ ធម្ម កាត
 ក្រាត្រិយ ជាបន្តិក ឧបេក្ខ កាតក្លាតក្រិយ ឧបេក្ខ កាតក្រាត្រិយ ដោយ
 កម្រិយប្បទ្ធិយ ធិ ក្លាតក្លាតក្រិយ កាតក្លាតក្រិយ កាត
 កម្រិយ កាតក្រាត្រិយ ជាបន្តិក ឧបេក្ខសម្បយុត្តកានេត្វ ឧបេក្ខកាតក្រា-
 ត្រិយ កាតក្លាតក្រិយ កាតក្រាត្រិយ ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ ចក្កកម្រិយេត្វ
 ឧបេក្ខកម្រិយេត្វ ជាបន្តិក ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ ឧបេក្ខ
 ដោយកម្រិយប្បទ្ធិយ កាយកម្រិយេត្វ ... ។

[២៨៩] តាហិរោ ធម្មោ តាហិរស្ស ធម្មស្ស លា-
 មប្បទ្វយេន បទ្វាយោ តីណិ ។ . . . មត្តប្បទ្វយេន
 បទ្វាយោ តីណិ សម្មយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ បញ្ច ។

[២៩០] អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិត្ថុណោ ចិត្តំ អដ្ឋត្ថិកាធិ
 កាជត្តារូបាធិ វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។ បុរេ-
 ជាតំ ចក្ខុយាធិ ធម្មវិញ្ញាណស្ស កាយាយាធិ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។
 បុរេជាតា អដ្ឋត្ថិកា ទន្ធា បុរេជាតស្ស វេសស្ស អដ្ឋត្ថិ-
 កស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។
 អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ តាហិរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្ប-
 ទ្វយេន បទ្វាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតា អដ្ឋត្ថិកា ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានាធិ រូបាធិ
 វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ បដិសន្ធិត្ថុណោ . . . ។
 បុរេជាតំ ចក្ខុយាធិ ធម្មវិញ្ញាណសហាធិតាធិ ទន្ធាធិ
 កាយាយាធិ កាយវិញ្ញាណសហាធិតាធិ ទន្ធាធិ វិប្ប-

[២៩១] ធម៌ ខាត្រា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាត្រា ដោយ
 ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ព្យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយមត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ព្យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្មយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ព្យ ។

[២៩២] ធម៌ ខាត្រា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាត្រា ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បាធរសហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
 គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃត្ថវេទនាប្រ ខាត្រា ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយាធិ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយាធិ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ច
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាត្រា ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាត្រានៃ វេស
 កើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ខាត្រា ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាត្រា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាធរសហជាត បុរេជាត និង
 បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ខាត្រា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានប្រ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ បុរេ-
 ជាត គឺ ចក្ខុយាធិ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ វេសប្រច្យុដោយចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កាយាយាធិ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ វេសប្រច្យុដោយកាយ-

បុរោហិតស្ស ឥសស្ស តាហិរស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។ អដ្ឋត្ថិតា នឿន អដ្ឋត្ថិតាស្ស
 ច តាហិរស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន ។ បទ្វាយោ
 សហជាតំ បុរោហិតំ បញ្ញាជាតំ ។ សហជាតំ បដិ-
 សន្និក្ខុណោ អដ្ឋត្ថិតា ទទ្វា អដ្ឋត្ថិតានព្វ តាហិ-
 រានព្វ កដត្តាទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។
 បុរោហិតំ ធម្មកាយេន ធម្មវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកា-
 នព្វ ទទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ កាយាយ-
 តំ កាយវិញ្ញាណស្ស សម្បយុត្តកានព្វ ទទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ។ បញ្ញាជាតំ បញ្ញាជាតា អដ្ឋត្ថិតា ទទ្វា
 បុរោហិតស្ស ឥសស្ស អដ្ឋត្ថិតាស្ស ច តាហិរស្ស ច កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ ។ តាហិរោ នឿន តាហិរស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ សហជាតំ បុរោហិតំ
 បញ្ញាជាតំ ។ សហជាតំ សហជាតា តាហិរ ទទ្វា ធម្មសមុដ្ឋា
 ទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ បដិសន្និក្ខុណោ ទទ្វា
 វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន បទ្វាយោ វត្ថុ ទទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ។ បុរោហិតំ វត្ថុ តាហិរ ទទ្វា វិប្បយុត្តប្បទ្វាយេន
 បទ្វាយោ ។

ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច័យ ។ ធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្នុងផង នៃធម៌ ខាងក្រៅផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ បានដល់សហជាត បុរោហិត និងបញ្ញាជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកទទ្វា ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តាប្រ ខាងខាងក្នុង ខាងខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។ បុរោហិត
 គឺ ចក្ខុយន្តៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ កាយាយន្តៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។ បញ្ញាជាត គឺ
 ពួកទទ្វា ខាងក្នុង ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ នៃកាយ ខាងក្នុង និង
 ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ បានដល់សហជាត
 បុរោហិត និងបញ្ញាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកទទ្វា ខាងក្រៅ ដែល
 កើតជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យ នៃពួកចក្ខុសមុដ្ឋាប្រ ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកទទ្វា ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទទ្វា ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។ បុរោហិត
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទទ្វា ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។

អដ្ឋត្ថកថា ចក្ខុវិស័យ

អដ្ឋត្ថកថា ចក្ខុវិស័យ

បញ្ចាសាតំ បញ្ចាសាតា តាហិក ទន្ធិ បុរោជាតស្ស ឥមស្ស
 តាហិកស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។
 តាហិក ធម្មោ អដ្ឋត្ថកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វ-
 យេន បទ្វាយោ សហជាតំ បុរោជាតំ បញ្ចាសាតំ ។ សហ-
 ជាតំ បដិសន្ធិកុណោ តាហិក ទន្ធិ អដ្ឋត្ថកាចំ កា-
 ត្តាវាចំ វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ បដិសន្ធិកុណោ
 វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។ បុរោជាតំ
 វត្ថុ ចិត្តស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។ បញ្ចាសាតំ
 បញ្ចាសាតា តាហិក ទន្ធិ បុរោជាតស្ស ឥមស្ស អដ្ឋត្ថ-
 កស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។ តា-
 ហិក ធម្មោ អដ្ឋត្ថកស្ស ប តាហិកស្ស ប ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ សហជាតំ បុរោជាតំ បញ្ចា-
 សាតំ ។ សន្តិកំ ។ អដ្ឋត្ថកោ ប តាហិក ប ធម្មោ
 អដ្ឋត្ថកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ
 សហជាតំ បញ្ចាសាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិកុណោ
 អដ្ឋត្ថកោ ប តាហិក ប ទន្ធិ អដ្ឋត្ថកាចំ កា-
 ត្តាវាចំ វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ ។ បញ្ចាសាតំ
 បញ្ចាសាតា សន្តិកំ ។ អដ្ឋត្ថកោ ប តាហិក ប
 ធម្មោ តាហិកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បទ្វាយោ

ឯបញ្ចាសាតំ គឺ ពួកទន្ធិ ខាងក្រៅ ដែលកើតក្រោយ ជាចម្លើយ នៃកាយ
 ខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន ។ ធម៌ ខាង
 ក្រៅ ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បានដល់
 សហជាត បុរោជាត ឯឯបញ្ចាសាតំ ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកទន្ធិ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ នៃពួកកត្តាប្រ ខាងក្នុង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាចម្លើយ នៃចិត្ត
 ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន ។ បុរោជាត គឺ វត្ថុ ជាចម្លើយ នៃចិត្ត ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បទ្វយេន ។ ឯបញ្ចាសាតំ គឺ ពួកទន្ធិ ខាងក្រៅ ដែលកើត
 ក្រោយ ជាចម្លើយ នៃកាយ ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បទ្វយេន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្នុង ខាងខាង
 ក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បានដល់សហជាត បុរោជាត ឯឯបញ្ចាសាតំ ។
 សេចក្តីចម្រើន ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាចម្លើយ នៃធម៌
 ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន បានដល់សហជាត ឯឯបញ្ចាសាតំ ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកទន្ធិ ខាងក្នុងក្តី ពួកទន្ធិ ខាង
 ក្រៅក្តី ជាចម្លើយ នៃពួកកត្តាប្រ ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន ។
 ឯបញ្ចាសាតំ គឺ ដែលកើតក្រោយ សេចក្តីចម្រើន ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី
 ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ជាចម្លើយ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បទ្វយេន

សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្តិភ័ក្តំ ។ អដ្ឋង្គិកោ ធិ តា-
ហិរោ ធិ ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស ធិ តាហិរាស្ស ធិ ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តច្ចុយេន បទ្ទាយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សហជាតំ បដិសន្ធិកូណោ អដ្ឋង្គិកា ធិ តាហិរា
ធិ ទទ្ធា សន្តិភ័ក្តំ ។

[២៨៧] អដ្ឋង្គិកោ ធិ ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស ធម្មស្ស
អត្ថច្ចុយេន បទ្ទាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សហជាតំ បដិសន្ធិកូណោ ធិ អដ្ឋង្គិកាធិ តាដក្កា-
រាធិ អត្ថច្ចុយេន បទ្ទាយោ ។ បុរេជាតំ ធិ ។ បេ ។
កាលំ អតិច្ឆោតោ ។ បេ ។ បុរេជាតិសនិសំ ធិ បច្ឆាជា-
តារាធិ ។ បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាតិសនិសំ កាតតំ ។
អដ្ឋង្គិកោ ធិ ធម្មា តាហិរាស្ស ធម្មស្ស អត្ថច្ចុយេន
បទ្ទាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតិ
សហជាតា អដ្ឋង្គិកា ទទ្ធា សម្មយុត្តកាធិ ទទ្ធាធិ
ធិ តុសមុដ្ឋាធិ រាធិ អត្ថច្ចុយេន បទ្ទាយោ ។
សន្តិភ័ក្តំ ។ ឥធិ អត្ថ សព្វដ្ឋាន សហជាតំ បទ្ទាយារ-
សនិសំ បុរេជាតំ បុរេជាតិសនិសំ បច្ឆាជាតំ បច្ឆាជាត-
សនិសំ កាតតំ ធិ បច្ឆាជាតារាធិ ។ អដ្ឋង្គិកោ ធិ ធម្មា

បាធិសហជាត ធិ បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ធម៌ ភាគក្នុង
ក្តី ធម៌ ភាគក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ភាគក្នុងផង នៃធម៌ ភាគ
ក្រៅផង ដោយវិប្បយុត្តច្ចុយេន បាធិសហជាត ធិ បច្ឆាជាត ។
សហជាត គឺ ក្នុងនោះនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ភាគក្នុងក្តី ពួកខន្ធ ភាគ
ក្រៅក្តី សេចក្តីចម្រើន ។

[២៨៨] ធម៌ ភាគក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ភាគក្នុង ដោយអត្ថិប្បដ្ឋយ
បាធិសហជាត បុរេជាត ធិ បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងនោះ
នៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកកដក្ការូប ភាគក្នុង ដោយអត្ថិប្ប-
ដ្ឋយ ។ បុរេជាត គឺ ឡូចក្ក ។ បេ ។ ឡូកាយ ជាមិនទៀង ។ បេ ។
ដូចគ្នាធិ បុរេជាតច្ចុយេន មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្មាន ។ បេ បច្ឆា-
ជាត គឺ បណ្ឌិត ឥឡូវធ្វើ ឲ្យដូចគ្នាធិ បច្ឆាជាតច្ចុយេនផង ។ ធម៌
ភាគក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ភាគក្រៅ ដោយអត្ថិប្បដ្ឋយ បាធិស
សហជាត បុរេជាត ធិ បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ភាគក្នុង
ដែលរក្សាជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កត្តផង នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានប្រផង ដោយអត្ថិប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ក្នុងច្ច័យ
នេះ (សេចក្តីអតិប្បាយ) មានក្នុងចំណែក សហជាត ដូចច្ច័យនោះ
បុរេជាត ដូចបុរេជាតច្ចុយេនដែរ បេ បច្ឆាជាត គឺដូចបច្ឆាជាតច្ចុយេនដែរ
បណ្ឌិត ឥឡូវធ្វើឲ្យ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្មាន ។ ធម៌ ភាគក្នុង

អដ្ឋត្ថិកស្ស ច កាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន
 បទ្ទាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធី ។
 កាហិរេ ធម្មោ កាហិរស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សន្និទ្ធី វិញ្ញាណេន ។ កាហិរេ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្និទ្ធី ។ កាហិរេ ធម្មោ អដ្ឋត្ថិ-
 កស្ស ច កាហិរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សន្និទ្ធី ។ អដ្ឋត្ថិកោ ច កាហិរេ ច ធម្មោ អដ្ឋត្ថិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
 ចក្កវិញ្ញាណសហគតា ទទ្ធា ច ចក្កាយតនេន ចក្ក-
 វិញ្ញាណស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតា ទទ្ធា ច . . . បដិសន្ធិកុណោ អដ្ឋត្ថិកា
 ច កាហិរេ ច ទទ្ធា អដ្ឋត្ថិកានំ កាដត្តាទ្វាបនំ
 អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កាយតនេន
 វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ កាយា-
 យតនេន វត្ថុ ច ចិត្តស្ស អត្ថប្បទាយេន បទ្ទាយោ

ជាចម្លើយ ខែនមិ ខាងក្នុងផង ខែនមិ ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថប្បទ័យ
 បាទដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ធម៌
 ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ ខែនមិ ខាងក្រៅ ដោយអត្ថប្បទ័យ បាទដល់ស-
 ហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បណ្ឌិត ឥឡូវធ្វើ
 ឲ្យពិស្តារ គ្រប់បទខាងអស់ផងបុរេ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ ខែនមិ
 ខាងក្នុង ដោយអត្ថប្បទ័យ បាទដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អា-
 ហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាចម្លើយ ខែ
 នមិ ខាងក្នុងផង ខែនមិ ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថប្បទ័យ បាទដល់ស-
 ហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីចម្រើន ។
 ធម៌ ខាងក្នុងផង ធម៌ ខាងក្រៅផង ជាចម្លើយ ខែនមិ ខាងក្នុង ដោយ
 អត្ថប្បទ័យ បាទដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និង
 ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត នី ពួកទទ្ធី ដែលប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណក្តី
 ចក្កាយតនៈក្តី ជាចម្លើយ ខែចក្កវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បទ័យ ពួកទទ្ធី
 ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី . . . ក្នុងខណៈខែបដិសន្ធិ ពួកទទ្ធី
 ខាងក្នុងផង ពួកទទ្ធី ខាងក្រៅផង ជាចម្លើយ ខែពួកកដត្តាច្រ ខាងក្នុង ដោយ
 អត្ថប្បទ័យ ។ បុរេជាត នី ចក្កាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាចម្លើយ ខែចិត្ត ដោយ
 អត្ថប្បទ័យ កាយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាចម្លើយ ខែចិត្ត ដោយអត្ថប្បទ័យ

ប្រាយគនៈក្តី ចក្ខុយគនៈក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេ
 ដ្ឋានយគនៈក្តី កាយយគនៈក្តី កាយវិញ្ញាណស្ស ដោ
 អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ ។ ចន្ទាជាតា អដ្ឋត្ថកា ច
 កាយស្ស ពហិក ច ទទ្ធា បុរោជាតស្ស ឥវស្ស អដ្ឋ
 ត្ថកាស្ស អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ ។ ចន្ទាជាតា អដ្ឋ
 ត្ថកា ច ពហិក ច ទទ្ធា កតត្ថិកា អាហារោ ច
 បុរោជាតស្ស ឥវស្ស អដ្ឋត្ថកាស្ស កាយស្ស អត្ថិធម្ម
 ទ្វាយេន ចទ្ទយោ ។ ចន្ទាជាតា អដ្ឋត្ថកា ច ពហិក
 ច ទទ្ធា រូបវិវិក្ខន្ធិយេន អដ្ឋត្ថកាចំ កតត្ថិកាចំ
 អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ ។ អដ្ឋត្ថកា ច ពហិក
 ច ចន្ទា ពហិកស្ស ឧទ្ទស្ស អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ
 សហជាតំ បុរោជាតំ ចន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតោ ឋិតោ ទទ្ធា
 ច ចក្ខុយគនៈក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្ខី ទិដ្ឋំ ទទ្ធាចំ
 អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ ។ សហជាតំ បទ្ទយ
 វាសនិសំ វិញ្ញាណករណំ បវមកបទសនិសំយេវ ។
 សទ្ធា ចតា បវមយដនានយេន វិកតិត្វា ។
 អដ្ឋត្ថកា ច ពហិក ច ចន្ទា អដ្ឋត្ថកាស្ស
 ច ពហិកស្ស ច ឧទ្ទស្ស អត្ថិធម្មទ្វាយេន ចទ្ទយោ

ប្រាយគនៈក្តី ចក្ខុយគនៈក្តី (ដាច់ថ្វីយៈ) គេចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋានយគនៈ
 ក្តី កាយយគនៈក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន ។
 ចន្ទាជាត គឺ ពួកទទ្ធា ខាងក្នុងក្តី ពួកទទ្ធា ខាងក្រៅក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេកាយ
 ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន ។ ចន្ទាជាត គឺ ពួកទទ្ធា
 ខាងក្នុងក្តី ពួកទទ្ធា ខាងក្រៅក្តី កតត្ថិកាហោក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេកាយ
 ខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន ។ ចន្ទាជាត គឺ ពួកទទ្ធា
 ខាងក្នុងក្តី ពួកទទ្ធា ខាងក្រៅក្តី ប្រជីវិត្តិយក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេពួកកតត្ថិកា
 ខាងក្នុង ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី ដា
 ច់ថ្វីយៈ គេធម៌ ខាងក្រៅ ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន បានសហជាត បុរោជាត
 ចន្ទាជាត អាហារ វិវិក្ខន្ធិយេន ។ សហជាត គឺ ទទ្ធា ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយគនៈក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ដាច់ថ្វីយៈ គេទទ្ធា ២
 ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន ។ សហជាត ដូចគ្នាទាំងបច្ចយព័ណៈដែរ មិនមានការ
 ធ្វើឱ្យផ្សេង ។ គ្នាទ ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ ចទ្ធានិសំ ពណ៌ិត
 ធម្មវិចារ ភាវន្តិយនៃកំណទី ១ ចុះ ។ ធម៌ ខាងក្នុងក្តី ធម៌ ខាងក្រៅក្តី
 ដាច់ថ្វីយៈ គេធម៌ ខាងក្នុងក្តី នៃធម៌ ខាងក្រៅក្តី ដោយអត្ថិធម្មទ្វាយេន

សហជាតិ ចុរជាតិ បន្ទាជាតិ រាហាវ ឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាតា ចក្កវិញ្ញាណសហគរ ឯកោ ទេវោ ឧ
 ចក្ខុយគនតូ ទ្វិដ្ឋ ទេវាចំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ឧ អត្ថិច្ច-
 ច្ចាយេន ចច្ចាយោ ។ សន្តិភ័ ។ សត្វ ចតា វិភជិតច្ចា
 ចម្រមេដនាធម្មេន ។ ... ឧត្ថិច្ចច្ចាយេន ចច្ចាយោ
 វិភតច្ចច្ចាយេន ចច្ចាយោ អវិភតច្ចច្ចាយេន ចច្ចាយោ ។

[២៨៨] ហេតុយា ភីណិ ភាវត្ថុណា នវ អធិច-
 តិយោ នវ វនន្តោ នវ សមនន្តោ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញាវញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 ចុរជាតេ នវ បន្ទាជាតេ នវ អាសវនេ នវ តាត្ថ
 ភីណិ វិភតេ នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ
 ភីណិ មក្កេ ភីណិ សម្បយុត្តេ ចញ្ច វិញ្ញយុត្តេ នវ
 អត្ថិយោ នវ ឧត្ថិយោ នវ វិភតេ នវ វវិភតេ នវ ។

បាធរសហជាត ចុរជាត បន្ទាជាត រាហាវ និធិន្ទ្រិយ ។
 សហជាត ភី ឧទ ដែលប្រឡងដោយចក្កវិញ្ញាណក្ខី ចក្ខុយគនត្ថី
 ជាចក្ខីយ នៃឧទ្ធិធិន នៃចក្កវិញ្ញាណធិន ដោយគតិច្ច័យ ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ បទតាំងអស់ ចណ្ឌិត គប្បីនៃក ភាវនីយនៃដំណាច់ ១
 ចុរ ។ ... ជាចក្ខីយ ដោយឧត្ថិច្ច័យ ជាចក្ខីយ ដោយវិភតច្ច-
 ័យ ជាចក្ខីយ ដោយអវិភតច្ច័យ ។

[២៨៨] ក្នុងវិចារច្ច័យ មានវាៈ ឬ ក្នុងភាវត្ថុណាច្ច័យ មាន
 វាៈ ក្នុងអតិចារច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងឧទ្ធិនច្ច័យ មានវាៈ ក្នុង
 ក្នុងសមនន្តច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងសហជាតច្ច័យ មានវាៈ ក្នុង
 អញ្ញាវញ្ញច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងនិស្សយច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងឧប-
 និស្សយច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងចុរជាតច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងបន្ទាជា-
 តច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងអាសវនច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងតាត្ថច្ច័យ
 មានវាៈ ឬ ក្នុងវិភតច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងអាហារច្ច័យ មានវាៈ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងឈានច្ច័យ មានវាៈ ឬ ក្នុង
 មក្កច្ច័យ មានវាៈ ឬ ក្នុងសម្បយុត្តច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងវិញ្ញយុត្ត-
 ច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងអត្ថិច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងឧត្ថិច្ច័យ មាន
 វាៈ ក្នុងវិភតច្ច័យ មានវាៈ ក្នុងអវិភតច្ច័យ មានវាៈ ។

អដ្ឋង្គិកោ ច តាហិរោ ច ធម្មា អដ្ឋង្គិកាស្ស ច
 តាហិរាស្ស ច ធម្មស្ស អាម្ពណប្បច្ចយេន ច ចូរោ
 សតាជាតប្បច្ចយេន ច ចូរោ ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន
 ច ចូរោ បុរោជាតប្បច្ចយេន ច ចូរោ បច្ឆាជាតប្បច្ច-
 យេន ច ចូរោ អាហារប្បច្ចយេន ច ចូរោ វត្ថុ-
 យប្បច្ចយេន ច ចូរោ ។

[២៧០] ឧបោកុយា នវ នអាម្ពណ នវ សត្វត្ថ
 នវ ចោអវិកតេ នវ ។

[២៧១] ចោកុប្បច្ចយោ នអាម្ពណ តីណិ ...
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបទិស្សយេ តីណិ សត្វត្ថ តីណិ
 នសម្បយុត្តោ តីណិ នវិប្បយុត្តោ តីណិ ឆោនត្ថិយា
 តីណិ ចោវិកតេ តីណិ ។

[២៧២] ឧបោកុប្បច្ចយោ អាម្ពណ នវ ...
 អធិបតិយា នវ ។ អនុយោធមាតិកា កាតត្វា ។
 ... អវិកតេ នវ ។

នមិ ភាគីកុសិក្ខី នមិ ភាគីក្រៅក្ខី ជាចន្ទិយេ នៃនមិ ភាគីកុសិក្ខី នៃនមិ
 ភាគីក្រៅក្ខី ដោយការម្នាលប្បច្ចយេ ជាចន្ទិយេ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ចយេ ជាចន្ទិយេ ដោយឧបទិស្សយប្បច្ចយេ ជាចន្ទិយេ ដោយបុរោជាតប្ប-
 ច្ចយេ ជាចន្ទិយេ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ចយេ ជាចន្ទិយេ ដោយអាហារប្បច្ចយេ
 ជាចន្ទិយេ ដោយវត្ថុយប្បច្ចយេ ។

[២៧០] កុសិកាហេតុប្បច្ចយេ មានព្រះ ៩ កុសិកាម្នាលប្បច្ចយេ
 មានព្រះ ៩ កុសិបច្ចយេចាំងកស្កំ សុទ្ធវិភាមានព្រះ ៩ កុសិកោក្ខិកប្បច្ចយេ
 មានព្រះ ៩ ។

[២៧១] កុសិកាម្នាលប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ ព្រាហ្មហេតុប្បច្ចយេ
 ... កុសិកអធិបតិប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិកនន្តរេប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣
 កុសិកសមនន្តរេប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិកញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិ-
 កឧបទិស្សយប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិបច្ចយេចាំងកស្កំ សុទ្ធវិភាមានព្រះ ៣
 កុសិកសម្បយុត្តប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិកវិប្បយុត្តប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣
 កុសិកោនត្ថិប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ កុសិកោវិកតប្បច្ចយេ មានព្រះ ៣ ។

[២៧២] កុសិកាម្នាលប្បច្ចយេ មានព្រះ ៩ ព្រាហ្មហេតុប្បច្ចយេ
 ... កុសិកអធិបតិប្បច្ចយេ មានព្រះ ៩ ។ ចល្លាភិ ឧប្បវេក្ខន្ធគុណម-
 ហតិកាអធិប្ប ។ ... កុសិកោក្ខិកប្បច្ចយេ មានព្រះ ៩ ។

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋានសូ សមោ ភាគោ
អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ បដ្ឋិមី

មាតិកាបដ្ឋានំ

| មាតិកា | អង្កេ |
|-----------------------|-------|
| សាវម្មណទុកំ | |
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ១ |
| ចត្ថយវរោ | ៧ |
| សំសដ្ឋវរោ | ១២ |
| ចញ្ញាវរោ | ១៣ |

បិដ្ឋទុកំ

| | |
|-----------------------|----|
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ២៦ |
| ចត្ថយវរោ | ៣៤ |
| សំសដ្ឋវរោ | ៣៩ |
| ចញ្ញាវរោ | ៤១ |

លោកសិកទុកំ

| | |
|-----------------------|----|
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ៥៧ |
| ចត្ថយវរោ | ៦៦ |

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន សមភាគ
អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ ទាត់បុត្តំ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

| មាតិកា | ទំព័រ |
|-----------------------|-------|
| សាវម្មណទុកៈ | |
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ១ |
| ចត្ថយវរោ | ៧ |
| សំសដ្ឋវរោ | ១២ |
| ចញ្ញាវរោ | ១៣ |

បិដ្ឋទុកៈ

| | |
|-----------------------|----|
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ២៦ |
| ចត្ថយវរោ | ៣៤ |
| សំសដ្ឋវរោ | ៣៩ |
| ចញ្ញាវរោ | ៤១ |

លោកសិកទុកៈ

| | |
|-----------------------|----|
| ចដ្ឋិន្តវរោ | ៥៧ |
| ចត្ថយវរោ | ៦៦ |

មាតិកាបញ្ជី

| មាតិកា | ទំព័រ |
|---------------------|-------|
| សំណួរទី១ | ៧១ |
| ចម្លើយទី១ | ៧២ |

បញ្ជីសម្បជញ្ញៈទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ៨១ |
| ចម្លើយទី២ | ៨២ |
| សំណួរទី២ | ១០០ |
| ចម្លើយទី២ | ១០១ |

បញ្ជីសំណួរទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១១៣ |
|---------------------|-----|

បញ្ជីសម្បជញ្ញៈនទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១១៤ |
| ចម្លើយទី២ | ១២៣ |
| ចម្លើយទី៣ | ១២៨ |

បញ្ជីសហវត្ថុទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១៤៤ |
| ចម្លើយទី២ | ១៤៧ |
| សំណួរទី៣ | ១៦០ |

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

| មាតិកា | ទំព័រ |
|---------------------|-------|
| សំណួរទី១ | ៧១ |
| ចម្លើយទី១ | ៧២ |

បញ្ជីសម្បជញ្ញៈទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ៨១ |
| ចម្លើយទី២ | ៨២ |
| សំណួរទី២ | ១០០ |
| ចម្លើយទី២ | ១០១ |

បញ្ជីសំណួរទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១១៣ |
|---------------------|-----|

បញ្ជីសម្បជញ្ញៈនទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១១៤ |
| ចម្លើយទី២ | ១២៣ |
| ចម្លើយទី៣ | ១២៨ |

បញ្ជីសហវត្ថុទុក្ខ

| | |
|---------------------|-----|
| ចម្លើយទី១ | ១៤៤ |
| ចម្លើយទី២ | ១៤៧ |
| សំណួរទី៣ | ១៦០ |

មាតិកាបង្ហាត់

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

២៤៧

មាតិកា

អង្កេត

ចក្ខុវិស័យ

១២២

បញ្ជីឈ្មោះបរិវត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

បញ្ជីសំនុំសម្បត្តិសម្បទានទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

សំនុំសម្បត្តិ

១៣៦

ចក្ខុវិស័យ

១៣៨

បញ្ជីសំនុំសម្បត្តិសម្បទានសហគមន៍ទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៨

សំនុំសម្បត្តិសម្បទានបរិវត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

២០០

អង្គបញ្ញត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

២០០

ចក្ខុវិស័យ

២០០

សំនុំសម្បត្តិ

២០៤

ចក្ខុវិស័យ

២០៦

មាតិកា

ចក្ខុវិស័យ

ទំព័រ

១២

បញ្ជីឈ្មោះបរិវត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

បញ្ជីសំនុំសម្បត្តិសម្បទានទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

ចក្ខុវិស័យ

១៣៤

សំនុំសម្បត្តិ

១៣៦

ចក្ខុវិស័យ

១៣៨

បញ្ជីសំនុំសម្បត្តិសម្បទានសហគមន៍ទុក

ចក្ខុវិស័យ

១៣៨

សំនុំសម្បត្តិសម្បទានបរិវត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

២០០

អង្គបញ្ញត្តិទុក

ចក្ខុវិស័យ

២០០

ចក្ខុវិស័យ

២០០

សំនុំសម្បត្តិ

២០៤

ចក្ខុវិស័យ

២០៦

វិទ្យាវិទ្យុបង្គំ

| វិទ្យុបាលី | អវិទ្យុបាលី | អង្កេត | រដ្ឋលេខាធិការ |
|--------------------|--------------------|--------|---------------|
| កត្តិសមុដ្ឋាន | ចិត្តសមុដ្ឋាន | ៧ | ២០ |
| កត្តាលោកទុក្ខដ្ឋាន | កត្តាលោកទុក្ខដ្ឋាន | ១៦ | ១ |
| ធម្មសិក្សា | ធម្មសិក្សា | ៦៣ | ១ |
| ធម្មសិក្សា | ធម្មសិក្សា | ៧៣ | ១ |
| ចច្ចរយា | ចច្ចរយា ។ | ១០២ | ១៧ |
| ចច្ចរយា | ចច្ចរយា ។ | ២២០ | ៤ |

សង្ខិកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

| ពាក្យខុស | ពាក្យត្រូវ | ទំលង | បន្ទាប់ |
|-------------------|-------------------|------|---------|
| និរត្តិ | និរត្តិ | ៨ | ៣ |
| ចច្ចរយា | ចច្ចរយា | ១៨ | ១៣ |
| ដោយកត្តាច្បងៗ | ដោយកត្តាច្បងៗ ។ | ២២ | ១២ |
| ចក្ខុវិស័យ | ចក្ខុវិស័យ | ២៧ | ២ |
| ក្នុងនាមនិរត្តិ | ក្នុងនាមនិរត្តិ | ៣៣ | ៧ |
| និរត្តិ | និរត្តិ | ៣៤ | ១៤ |
| ព្រះនាមកត្តាច្បងៗ | ព្រះនាមកត្តាច្បងៗ | ២០ | ២ |
| មានព្រះ ៥ | មានព្រះ ៤ | ៦១ | ១២ |
| ព្រះនាមកត្តាច្បងៗ | ព្រះនាមកត្តាច្បងៗ | ៦៥ | ៣ |
| ដោយកត្តាច្បងៗ | ដោយកត្តាច្បងៗ ។ | ១០២ | ៧ |
| និរត្តិ | និរត្តិ | ១០៥ | ១១ |
| ក្នុងនាមនិរត្តិ | ក្នុងនាមនិរត្តិ | ១១២ | ១០ |
| និរត្តិ | និរត្តិ | ១២០ | ១៦ |
| និរត្តិ | និរត្តិ | ១២២ | ២ |

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

| ពាក្យខុស | ពាក្យត្រូវ | ទំព័រ | បន្ទាត់ |
|----------------------------------|------------------------|-------|---------|
| ឥណៈខែបដិសន្ធិ | ក្នុងឥណៈខែបដិសន្ធិ | ១៦៧ | ១៦ |
| រោចិត្តសហកុដមិ | រោចិត្តសហកុដមិ | ១៧២ | ១៣ |
| ក្នុងការធុណប្បវ្វ័យ | ក្នុងការធុណប្បវ្វ័យ | ១៧៣ | ១៣ |
| ឆិវ/ក្នុង ក្នុងឥណៈ ខែបដិសន្ធិ | ឆិវ/ក្នុង | ២១៣ | ២ |
| ដោយការធុណប្បវ្វ័យ | មូល | ២១៧ | ២ |
| ដោយវត្ថុយប្បវ្វ័យ | ដោយវត្ថុយប្បវ្វ័យ | ២២៨ | ១២ |
| ឧប្បន្ននុកៈ ចក្ខុវិស័យ | ឧប្បន្ននុកៈ ចក្ខុវិស័យ | ២៣៨ | ១ |

ប្រែសម្រែក ភាគ ១០០ * ធម្មបិដក *

ការបោះពុម្ពរបស់វត្តសាសនាបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សភាពេទ្យបណ្ឌិត្យសាសនាបណ្ឌិត្យ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបចំ និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.102
 "ABHIDHAMMA PITAKA"
 Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
 Reproduced with the kind cooperation of the
 TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
 First edition 1994
 printed in Japan by Hiroaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ (南伝大蔵経) 全110巻・アビダルマピタカ巻102巻

発行：ブノンペン仏教研究所

複製校閲：カンボジア麗トリピタカ (南伝大蔵経) 複製校閲委員会

発行：1994年12月8日

印刷・装本／弘明社印刷株式会社

発刊にあたり弘明社印刷株式会社の多大な協力を得ました。